

2017/12

ყველაზე უფრო ლიტერატურული –
საზოგადოებრივი ჟურნალი

მთავარი რედაქტორი
ამირან გომართელი

მთ. რედაქტორის მოადგილეები
ბლათერ არაბული
სოსო გოლიაძე

რედაქტორთა ჯგუფი
ანდრო ბუაჩიძე
თამარ გელიტაშვილი
ელზა მეტრეველი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
და დიზაინი
ქეთევან მერკვილაძე
თამარ გელიტაშვილი

გარეკანზე – ნიკო ფიროსმანის
„ლომი ხმლით“

ჟურნალი გამოდის
თბილისის მუნიციპალიტეტის
ფინანსური მსახურით

მისამართი: თბილისი, ხიდის ქ. №1
ტელ.: 2-98-36-43
ciskari1852@gmail.com
<https://www.facebook.com/ciskari1852>

სარჩევი

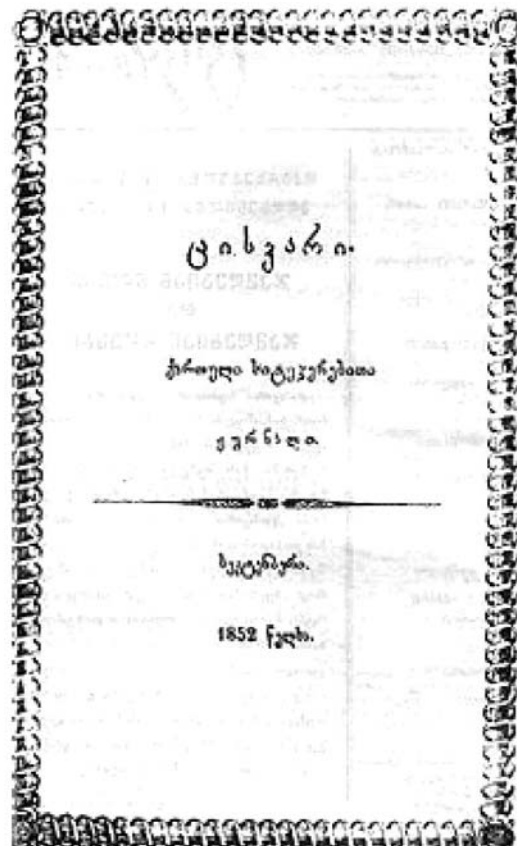
„ცისხარი“ – 165 შენი სიბერე – სიახლე ორბის	3	ივან გოლი ერთი დღე გენიოსის ცხოვრებიდან თარგმნა მანანა პაიჭაძემ	71
პოეზია ლანა მანველი ლექსები	6	ახალი თარგმანები სვამი ვივეკანანდა	74
პროზა ნიკოლას მაჩაბელი 27 მოთხრობა	10	იცხოვრე შინაგანი სამყაროთი ნოველა თარგმნეს თამარ უთმელიძემ და გურამ კიკნაძემ	
პოეზია თამარ გელიტაშვილი ლექსები	22	ნიკოლო ამანიტი შივას ქალიშვილი ნოველა თარგმნა მაია ტურაბელიძემ	82
პროზა სოლომონ ნერგაძე შერკინება მოთხრობა	29	ყალბ ისმაილი მოთხრობები თარგმნა ოქტაი ქაზუმოვმა	87
პოეზია (დაბიუტი) პაპუნა ფირცხალაიშვილი ლექსები	45	ქართვალთ მხარალო აფხაზურ ენაზე გურამ ოდიშარია	91
პროზა თამაზ ხარაიშვილი ოცდამეექვსე ელემენტი მოთხრობა	50	პრეზიდენტის კატა (ნაწყვეტი რომანიდან)	
პროზა ლაშა გვასალია მზერა უსაზღვრო სივრცისაკენ	56	Гырам Одишариа Апрезидент ицгъы Ароман (Ацыпцъаха)	95
გურა კვარაცხელია პოეტური ირონიის სემიოტიკა ნინო ქუთათელაძე ირონიული ლირიკოსი (იგორ სევერიანინი)	60 66	არბრევი ალინა ქადაგიშვილი ზურა ყიფშიძის მესამე სიცოცხლე	98

შენი სიბერე – სიახლე ორბის...

უამთა სვლის კრიალოსანზე ჩამო-
იმარცვლა 2017, ჟურნალ „ცისკრის-
თვის“ კი საიუბილეო, დაარსებიდან 165
წელი. „ცისკარი“ 2015 წელს ფენიქსი-
ვით კიდევ ერთხელ აღსდგა და **თბი-
ლისის მუნიციპალიტეტის მერიისა და
საკრებულოს დახმარებით ჩვენმა ჟურ-
ნალმა მესამე ათასწლეულშიც განაგ-
რძო არსებობა**. ჟურნალის სახელდებას
მიემატა „1852“. ამგვარი დასათაურე-
ბა ტრადიციასთან მის ღრმა კავშირ-
ზე მიუთითებს. „ცისკარი“ ტრადიციუ-
ლი აკადემიური ჟურნალია, რომელიც
სრულიად საქართველოს, მთელი ქვეყ-
ნის ინტერესს გამოხატავს; „ცისკარი“
დროთა კავშირის შემკვრელია – აერ-
თიანებს სხვადასხვა თაობის მწერ-
ლებს, მთარგმნელებს, პუბლიცისტებსა
თუ ხელოვნებამცოდნეებს.

ხანგრძლივი ისტორიის მქონე ბეჭ-
დურმა ორგანომ თავისი დიდი ისტო-
რიული მისიის გამო სამართლიანად
დაიმსახურა **არამატერიალური კულტუ-
რული ძეგლის სტატუსი**, თუმცა გადამ-
წყვეტი არა ასაკი და ხანგრძლივობაა,
არამედ ის როლი და მნიშვნელობა, რაც
ჟურნალმა ქართული მწერლობის, სა-
ზოგადოდ, ქართული კულტურის განვი-
თარების საქმეში ითამაშა. დღეს კიდევ
ერთხელ პატივით უნდა მოვიხსენიოთ ის
ადამიანები, ვინც კოლონიურ ქვეყანა-
ში ქართული სიტყვიერების მინავლული

კოცონი ააბრიალა და ჩვენი მწერლობის
მაჯისცემა არ შეწყვიტა. უპირველეს ყოვ-
ლისა, ისევ და ისევ „ცისკრის“ პირველი
რედაქტორისა და გამომცემლის, **გიორგი
ერისთავის** გახსენება გვმართებს. **ივანე
კერესელიძემ**, რომელმაც გიორგი ერის-
თავის საქმე განაგრძო, საკუთარი მატე-
რიალური კეთილდღეობაც კი „ცისკრის“
გამოცემის საქმეს შესწირა.

ილია ჭავჭავაძე, ის, ვინც არც კრიტიკა დააკლო „ცისკარს“ და არც შემნობა, სამართლიანად ბრძანებდა: **„ცისკარმა“... აკვნობა გაუნია იმ ყმანვილ მწერლებს, რომელთაც მერე, სამოციან წლებში, წინანდელ მწერლებთან ერთად ძლიერი ტალღა ჰკრეს ჩვენს აზრთა დენასა“.**

„ცისკარი“ – ეს სახელწოდება ახალი, უფრო ნათელი დღის გათენებას მოასწავებდა. საამისო რწმენა ილიას, აკაკისა და XIX საუკუნის სამოციანელებად წოდებულ სხვა მათ თანამოკალმეებს ჭარბად ჰქონდათ მომადლებული. ისინი ამ რწმენას ძნელბედობაში ჩავარდნილ მთელ ჩვენს ხალხს არსობის პურივით უნანილებდნენ. ამ ქმედებამ იმხანად უაღრესად თვალსაჩინო შედეგი გამოიღო – ერს სასიცოცხლო სუნთქვა გაეხსნა. სწორედ ამიტომაც, XX საუკუნის მეორე ნახევარში, 1957 წელს, საბჭოთა რეალობაში აღდგენილი ჟურნალი „ცისკარი“ იმ დროშიც კი ახალი ეროვნული ენერჯის გამომხატველად იქცა. თუ XIX საუკუნეში „ცისკარში“ იბეჭდებოდა ნიკოლოზ ბარათაშვილის, ილიას, აკაკის და სხვა დიდებული სამოციანელების უკვდავი ნაწარმოებები, XX საუკუნეში ჟურნალის ფურცლები ასევე შესანიშნავი მწერლების: გურამ რჩეულიშვილის, ჭაბუა ამირეჯიბის, ანა კალანდაძის, ოთარ და თამაზ ჭილაძეების, მუხრან მაჭავარიანის, შოთა ნიშნიანიძის, მურმან ლებანიძის, გურამ დოჩანაშვილისა და სხვათა, დღეს უკვე ლიტერატურულ კლასიკად ქცეულ, ნაწარმოებებს დაეთმო. ეს მწერლები საქართველოს სატკივარს გამოხატავდნენ. ის ნათელი და ჭეშმარიტად დემოკრატიული იდეალები, რომლებიც XIX თუ XX საუკუნის სამოციანი წლების ცისკრელებმა მოიტანეს, დღესაც უნათებს გზას საქართველოს.

აღდგენილ-განახლებული ყოველთვისური ჟურნალის ფურცლებზე ბოლო სამი წლის მანძილზე ფართოდ არის

წარმოდგენილი თანამედროვე ქართული მწერლობის ყველა დარგი. მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა უცხოური ლიტერატურის თარგმანებს თუ ჩვენი კულტურული ცხოვრების ასახვას, რასაც მიეძღვნა საგანგებო რუბრიკა „არტრევიუ“, სადაც განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება **თბილისის კულტურული ცხოვრების ასახვაზე**. დედაქალაქის კულტურული მაჯისცემა ხომ მთელი საქართველოსათვის ტონის მიმცემია. აღნიშნული რუბრიკით ასევე ვეხმანებთ ქვეყნის მასშტაბით გამართულ სამხატვრო გამოფენებს, სპექტაკლებსა თუ სახელოვნებო ფესტივალებს.

და კიდევ ერთი, სადღეისოდ განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანი სიახლე: ჟურნალში სისტემატურად იბეჭდება ქართველ მწერალთა ნაწარმოებების თარგმანები **აფხაზურ** და **ოსურ** ენებზე; ასევე – აფხაზი და ოსი ავტორები მათსავე მშობლიურ ენაზე. ეს ფაქტი ქართული ლიტერატურული პერიოდიკის ძალზე მნიშვნელოვანი ნოვაციაა და უდავოდ შეუწყობს ხელს ჩატეხილი ხიდის აღდგენას. „ცისკარი“ ჩვენი აქტივისტების მეშვეობით იგზავნება სოხუმსა და გალის რაიონში, აგრეთვე ცხინვალსა და ვლადიკავკაზში.

„ცისკარში“ ამ სამი წლის მანძილზე უცხოეთში მცხოვრები ბევრი ჩვენი თანამემამულე დაიბეჭდა. მათი რიცხვი საკმაოდ დიდია და არ ჩამოვთვლით, ოღონდ აღვნიშნავთ, რომ მათ შორის არიან არა მარტო პოეტები და პროზაიკოსები, არამედ კრიტიკოსებიც, რომლებიც ინტერესით ადევნებენ თვალყურს ჩვენში მიმდინარე ლიტერატურულ პროცესებს და საკუთარი წერილებით ეხმიანებიან.

ჩვენი ჟურნალი ყურადღებას უთმობს მეზობელი კავკასიელი ერების – აზერბაიჯანულ, სომხურ, ჩერქეზულსა თუ ინგუშურ – ლიტერატურას; საგანგებოდ ვთანამშრომლობთ ქართულოსურ ურთიერთობათა სამეცნიერო-

კვლევითსა და ჩერქეზული კულტურის ცენტრებთან.

ჩვენ საგანგებო მიზნად არ დაგვისახავს გამორჩეული საიუბილეო ნომრის გამოცემა, რომელიც გადატვირთული იქნებოდა საიუბილეო დითირამბებით, არც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი მასალები შემოგვინახავს საიუბილეო ნომერში გამოსაქვეყნებლად. ამ ნომრითაც, ისევე როგორც წინა გამოცემებით, ჟურნალი პირუთვნელად ასახავს იმ ვითარებას, რა ვითარებაცაა ჩვენს ლიტერატურაში. ჩვენი ჟურნალის 2017 წლის რიგით მე-12 ნომრით მხოლოდ შევახსენებთ ქართველ მკითხველს ყოველი ჩვენგანისათვის საამაყო საიუბილეო თარიღს – „ცისკრის“ 165-ე წლისთავს.

ჭეშმარიტად საამაყოა, რომ, მიუხედავად ქვეყნის ძნელბედობისა, მატერიალური სიმწირისა და ცარისტული ცენზურის მარწუხებისა, ხოლო შემდგომში, კომუნისტების ხანაში, არნახული იდეოლოგიური წნეხისა, ქართული მწერლობის ფლაგმანმა ჟურნალმა „ცისკარმა“ მაინც შეძლო, არ დაეკარგა ილიას ლელთ ღუნისა გზა. ის, რის გამოც ნუხდა გალაკტიონ ტაბიძე: „დაკარგულია გზა მოხვევისი“. საქართ-

ველოს დამოუკიდებლობა ქართველი მწერლების ინიციატივა იყო. „ცისკარს“ ამ დიდ საქმეში ლომის წილი უდევს. მისი პუბლიკაციები მიწყვი ალვივებდა თავისუფლების წადილს.

ახლა ისევე გალაკტიონს უნდა დავესხხოთ და მისი ენიგმური სტრიქონები გავიხსენოთ, რომლითაც ის 15-საუკუნოვან თბილისს მიმართავს: „შენი სიბერე – სიახლე ორბის“. აქ პოეტი ქრისტიანულ სახისმეტყველებაში დამკვიდრებულ ტრადიციას ეფუძნება. როგორც „შატბერდის კრებული“ გვამცნობს: ბებერი ორბი სამგზის „შთახდება“ წყალში, რაც მისი განახლება-გაახალგაზრდავების სანინდარია. ჩვენი ჟურნალის მიმართაც შეიძლება ამ ლოცვის სადარი სიტყვების გამეორება: „შენი სიბერე, სიახლე ორბის...“

დასასრულ, კიდევ ერთხელ გამოვხატავთ რა მადლიერებას თბილისის მერიისა და საკრებულოს მიმართ, იმედს გამოვთქვამთ, რომ „ცისკარს“ არც სამომავლოდ მოაკლდება ხელისუფლების თანადგომა, რაც, უდავოდ იქნება ჩვენი მწერლობის, ზოგადად ქართული კულტურისა და ჟურნალის ირგვლივ შემოკრებილი უამრავი შემოქმედის მხარდაჭერა.

ლანა მანველი

●
ხვალ დეკემბერსაც შესცივდება უსაზღვრო სევდით,
შენ წახვალ ყველგან, დავდიოდით როს ერთად... ცალკეც.
ხმელი ფოთოლი შემოგრჩება ხელში ეულად,
მე კი ნელა-ნელა შენთვის გაშლილ ოცნებებს დავკეც...

●
რამდენი გზები უნდა გამევილო
და ჩემი თავი მეფანტა ქარში.
გამოიდარა, რადგან ზამთრის პირს
დღემდე რაც იყო, ყველაფერს ნავშლი.
მოგიძღვნი ლექსებს – სულის ფანტელებს,
ნატიფი ტრფობის ყვავილებს გავშლი
და თუ ეგ გული ჩემი სახლია,
მე დავბრუნდები საკუთარ სახლში.

●
ლექსებს ვკითხულობდით, გახსოვს?
მირზას პოეზია წვიმდა.
გარეთ აშარი ქარი...
გულში სიყვარული გვჭირდა.
ლიმილს აყოლებდი რითმას,
მზერას გარიდებდი დიდხანს.
მზიბლავდი ალალი გრძნობით...
დღემდე არაფერი გვითქვამს.

50ლ

ნილ, დამპირდი, რომ გეჭირება სულ დედის ხელი,
ახლაც და მერეც, სიბერე თუ ბოლომდე მოვა;
მე მეშინია მარტოობის, უგულო წლების,
ნილ, დამპირდი, რომ გეყვარება ჩემსავით თოვა.
როგორ ვეცადე, ყოფილიყო ყოფა მარტივი,
გქონოდა სახლი, სრულყოფილი დედით და მამით;
ველარ შევძელი მომეყოლა ზღაპრები დილით,
ნილ, დამიჯერე კეთილ ზრახვებს ლენავენ ღამით.
ჩვენ უნდა შევძლოთ სიყვარულით ვქარგოთ დღეები,
ჩემო გოგონა, ფეხზე დგომაც ახლა ძნელია,
ნილ, გეხვეწები, გაიხსენე შენი ტიტინი,
დედიკოს მკერდთან ღიმილები ათასფერია.
მოდი, გაფუყვეთ ნუთისოფლის უცნაურ ბილიკს,
ნილ, მე გპირდები, გეყოლება დედა იქ გვერდით;
ვიაროთ ერთად, გულისტკენებს სიმშვიდე შეცვლის...
თუ ველარ შევძლებ, გამიგრძელე სიცოცხლე შენით...

.....
ნილ, დამპირდი, რომ გეჭირება სულ დედის ხელი,
ახლაც და მერეც, თუ სიკვდილი უდროოდ მოვა,
ნუ გეშინია, მე ვიქნები უკვდავი შენთვის,
გახსოვდეს, მაშინ სხვანაირი იქნება თოვა.

●
მე აღარ გნახავ, არა იმიტომ, რომ შემოდგომას გასცვივდა
ფრთები,
რომ გაზაფხულის წვიმების სეზონს გავაყოლებთ უნაზესი
მუსიკა სულის
და არც იმიტომ, რომ ზაფხულმა მოგვატარა გრძნობით
გამთბარი უგრძესი გზები,
არა იმიტომ, თითქოს რომ ხარ და მაინც გელი...
მე ველარ გნახავ, იმიტომ რომ მეშინია უშენოდ სუნთქვის,
რომ ჩემი ხარ და უსასრულო ტკივილად რჩები,
რომ გულქვაობად შემომიჩნდა, არ ვამხილო სურვილი
ურჩის,
რომ სიყვარულმა მაჯობა და აღარსად მიცდის...

●
ახლა წარსულში მეფიქრები და სევდით ვდეენი
ყველა იმ ნატვრას, უშენოდ რომ არაფერია.
რა უცნაურად და ადვილად მე შენში შევცდი,
შენს იქით უკვე სხვა გრძნობების სანახებია...

ეს ნარცისები ბავშვობიდან მოგქონდა, ვიცი, რად გაგიკვირდა, სიხარული, ესოდენ, ჩემო. რა დამავინწყებს შორეული პეპლების სიცილს, აქ ნარცისებმა მოგიყვანეს და მიტომ გჩემობ. ამიბრიალე სულში უცხო ტრფობის ხანძარი, დე, დაიფერფლოს ყველა გრძნობა – სუსტი და უნდო! კეთილი იყოს, არ ყოფილხარ თურმე გამქრალი, ბავშვობაში რომ დამეკარგა, იმ რაინდს ვუხმობ.

გაზაფხულდება და, ალბათ, დავიჯერებ, რომ გზად გაფენილი ყვავილთა ხალიჩა ჩემია, მსუბუქად აყვები ნიავ-ქარს, შენი მონატრებაც ღიმილად დამირჩა. შორიდან მოსული ტკბილი სურნელების ჩემს წილს ავიტაცებ, ვეცეკვო უნდა დროს, პეპლებად აშლილი გრძნობის მელოდია უკრავს და ამჯერად უშენოდ გამათბობს...

ვიღრე

ძველი კარიბჭე ნაცნობია ბავშვობის წლების, ქვა-ლორდიან გზას მწვანე ზოლად წარსული ნამავს; გარდასულ სევდას შეკედლებულთ მივაფენ სითბოს, აქ ყოველ ნაბიჯს უცდომელი სიკვდილი ქარგავს. ეს ანგელოზი გაფრენილა იმაზე ადრე, ვიდრე ცხოვრებას შეიცნობდა კარგად თუ ავად, მიწა პატრონობს საუკუნის უტეხი ფიციით, მერე რაა, რომ ნათესავიც აღარ ჩანს წამლად. გადანგრეულა რკინის ღობე, ალბათ, ქარის დროს ხე დაეცა და უსუსურთა სავანე თელა, გადარჩენილა მონუმენტის შავი ფილები აღარც ამათ ჰყავთ მომკითხავი, ნავიდა ყველა? ერთი საფლავიც უპატრონო, როგორც მრავალი, უდაბურ ტყეს რომ მოგაგონებს მცირე კვადრატი, გამჭოლი მზერა, მიტოვებულ სულთა ამქარი, უხმო კივილი, ფერთა გამა, როგორც აგატი. ვუახლოვდები ჩემთვის ძვირფას განსასვენებელს, აქ ერთადერთი ადგილია ამქვეყნად ახლა, სადაც მგონია, რომ მელიან მშვიდი ლოდინით, სადაც წრფელია დამალული სულ ყველა განცდა. თბილია მიწა, როგორც ერთ დროს მათი გულები და საყვედურიც ადვილია, უსიტყვოდ ტანჯვაც, გადმოლაგება უძველესი უბნის ამბების, დარჩენა, ვიდრე მზე იქცევა ოქროსფერ ქარვად.

მერე კი ისევ დაბრუნება სინამდვილეში
გაუტანლობას ცოტა სითბო შვებად რომ ახლავს,
გამაძლებინებს ეს საფლავი სულში გაჭრილი,
ვიდრე ჩემს ძვლებსაც მონატრება სრულად არ დახრავს...

ისე ჩაიარე...

თან წაიყოლე ხელნაკრავი დღეების მზერა,
შენი წილი გათენებები, მშვიდი დღეები,
მურაბიანი ჩაის სითბო, საღამოები
პოეზიის და სიყვარულის არომატებით.
შენ ჩაიარე...

ისე უბრალოდ, ისე სადად გადაუარე,
გულის უფსკრულებს შეეშინდათ ფეხის დაცდენის,
გადაგაცილეს სავალალო საცალფეხოზე
და გაგაყოლეს ალბათობა ბედნიერების...

შენ შემოდგომას გამოჰყვები სევდიან შტრიხად,
მე დაგახვედრებ გადამალულ კვლავ სუფთა ზეცას,
გადავიქცევით ამოუხსნელ დღეების მისნად,
უიმედობა ქარში გაშლილ აფრებს აკეცავს.

თვალს გავუსწორებთ ნალალატვე ბავშვობის ხილვას,
შემშრალი ცრემლის მარილიანს ვიგრძნობთ ძველ გემოს,
ამ ერთხელ მაინც ყველაფერი ხომ უნდა ითქვას,
მერე გავუშვათ მოგონება, თავისთვის ენთოს...

სულ ტყუილია ყველა ფიცი –
არდავინყების,
არმიტოვების,
არმოტყუების...

ადამიანი პატარაა დიდი ფიცისთვის...

სულ ტყუილია ყველა გრძნობა –

გარდა ტკივილის,
უსაზღვრო სევდის
და სინანულის...

ადამიანი ყველას უძლებს
თავის სიმცირით.

ნიკოლას მაჩაბელი

27

ჭეშმარიტი 27-იანელის ჩანაწერი

ოდა მეგობრობას!

დიდება ერთგულებას! სალამი, ბოლ-
მავ! შენ გაგიმარჯოს, იმედგაცრუებავ
და ბრგვინვავ! ჩემო უსამართლო სა-
ნუთროვ! ოდა შენს მეგობრობას!

ჰერმან ჰესე თავის ერთ-ერთ გრო-
ტესკულ ნოველაში წერს, რომ ხალხი,
ვისაც უამრავი საგმირო ეპოსი აქვს, ანუ
ისტორიულად მათი ლიტერატურული
ნარატივი მუდამ გმირობასა და ომებში
გამარჯვებაზეა, ის ხალხი არათუ გმირი,
არამედ ლაჩარი და ქვეშაფსიაა, სწორედ
ამიტომ მისტირიან საგმირო ამბებს. ჰესე
იმასაც ამბობს, რომ ხალხის ცხოვრება,
ვინც ყველაზე მეტად სასიყვარულო ბა-
ლადებსა და ეპოსებს მოუცავს, სავსეა
უსიყვარულობითა და სიცივიტით. ისე გა-
მოვიდა ჩემი ცხოვრება, რომ 27-წლიანმა
თავგადასავალმა მეც ჰესეს ამ აზრამდე
მიმიყვანა. მაშ ასე: ერები, რომლებსაც
საგმირო ეპოსები აქვთ, ყველაზე მხდა-
ლები არიან, ერები, რომელთაც სასიყვა-
რულო ბალადები აქვთ, ყველაზე ცივები
და უსიყვარულოები არიან და აი, ჩემი
გაგრძელება: ერი, რომელსაც თავისი
ლიტერატურული საგანძური მეგობრო-
ბაზე აქვს დაფუძნებული, ის ხალხი ყვე-
ლაზე უმეგობრო და ფლიდია.

და რა არის ქართველობა თუ არა
„ვეფხისტყაოსანი“? რა არის საქართველო
თუ არა რუსთაველი? მართლაც ჰყავდა
კი შოთას ცხოვრებაში რეალური მეგობ-

რები? თუ, ისევ ჰესეს რომ გავყვეთ, მან
ეს ყველაფერი იმიტომ გამოიგონა, იმი-
ტომ შექმნა მეგობრობის დიდებული ოდა,
რომ, რეალურ ცხოვრებაში მეგობრობას
მოკლებული, ცივ, უსამართლო, ფარისე-
ველ ადამიანებს აწყდებოდა, რომელნიც
მალე იფიქრებდნენ მეგობრობას და ჩვენს
რუსთაველს შუა გზაზე ღალატობდნენ.
რამდენჯერ უარყვეს და რამდენჯერ
დასწყვიტეს გული, ვინ იცის? და მა-
ინც, მიუხედავად იმისა, რომ „ვეფხის-
ტყაოსანი“ დიდი მეგობრობის ამბავია,
არიან კი ქართველები ჭეშმარიტად მე-
გობრულნი და ერთგულნი ამ გრძნობისა?
თუ მხოლოდ დროის მცირე მონაკვეთში,
განსაკუთრებით კი დასაწყისში, ქეიფამ-
დე, მერე?

მე მუდამ იმის ცდაში ვიყავი, კარგი
მეგობარი მეპოვა. არასდროს დამიყრია
ფარ-ხმალი, მეპოვა ჩემი ავთანდილი,
არასდროს ვიხევდი უკან და პირველ
ნაბიჯებსაც ვდგამდი, ინიციატივაც
მუდამ ჩემს ხელში იყო, მაგრამ, რა ვუ-
ყოთ ადამიანების შინაგან დაუოკებელ
წყურვილს, ბოლმითა და ღვარძლით
გაანადგურონ ყოველივე თავისუფალი,
თბილი და მეგობრული.

ოდა მეგობრობას!

ოდა ერთგულებასა და ურთიერ-
თაგებას! ეს იმ ადამიანების ოდა არ
გეგონოთ, სუფრაზე ძმობას რომ ეფი-
ცებიან და მეორე წამს დანებს უყრიან

ერთმანეთს. არა, ეს უფრო „პრადვი-ნუტა“, მოდერნ-ქართველთა მეგობრობის ფორმულაა, ეს უფრო ახალი ქართველების მეგობრობის ისტორიაა, მე კი, გულდანყვეტილი და საბრალო ნიკოლასი, ცინიზმითა და უიმედობით სავსე, მოგიყვებით ამ ამბავს. აი ისიც...

ჩემი დაბადების დღე ზამთარშია, როცა ახალი წელი მიიღევა, იანვარი ათბობს ქუჩაში მოსიარულეებს. თავად სიტყვაც კი როგორი გამათბობელია, ისეთია იანვარი, თბილი სიტყვაა, არანაირად რომ არ აღძრავს სიცივის განცდებს. სად სექტემბერი, ოქტომბერი – ნახეთ, დააკვირდით, თითქოს იმუქრებიან თავად სიტყვები, დეკემბერი? დეკემბრ... თანხმობენ ირაზმებიან და ჭახაჭუხობენ, იანვარი კი თითქოს ნაზად დნება, თოვლივით გადნება ენაზე, გათბობს, გატენიანებს. სწორედ ამ თბილ თვეს დავიბადე მე. ყოველი ახალი წლის მერე, როცა სუფრები ახალი ალაგებულა და ეს-ესაა ხალხმა ჩვეულებრივ ცხოვრება უნდა დაიწყო, მე ჩემს დაბადების დღეს აღვნიშნავდი ახლო მეგობრების წრეში. ჩემმა დაბადების დღემ ჩემთვის განსაკუთრებული სიმბოლური დატვირთვა შეიძინა, ნამდვილი ახალი წელი თითქოს სწორედ ჩემს დაბადების დღეს იწყებოდა. წლების განმავლობაში ვერ ვამჩნევდი, როგორ ნელ-ნელა მეფანტებოდნენ ის ადამიანები, ვისაც ყოველ წელიწადს ჩემი დაბადების დღის სუფრაზე ვხედავდი. ნელ-ნელა ყველა მშორდებოდა, ყველა გამიბოდა, ყველა მაიგნორებდა, ყველა სხვა გზას პოულობდა, მე კი ისევ მათზე ვიყავი მიჯაჭვული, მათი მეგობრობის ერთგულების მწამდა და ბოლო წამამდე ვიჩინდი ინიციატივას, ისინი ისევ ყოფილიყვნენ ჩემში, ისინი ისევ ჩემს სხეულში დარჩენილიყვნენ, სამარადღეამო ფუნქციით, მეგობრობის აღმურით შემოსილნი.

ახლა კი დროა, გაიცნოთ. აი, ისინიც – ჩემი ავთანდილები, ფრიდონები და ასმატები – კოტუა, კატერინა და პადრე.

სიყრმის მეგობარი

კოტუა – ღრმა ბავშვობის მეგობრობას რომ უწოდებენ, აი, რომ გამოჩნდება შენს ცხოვრებაში და ბუნებრივად იცი, რომ ეს ის არის, ვინც ისედაც არსებობდა და ისედაც იცი, რომ იარსებებდა, აი, ეგ იყო კოტუა. სკოლაში პირველივე კლასში შევამჩნიე პირველ მერხზე მჯდარი რიჟა მოლიმარი ბიჭი, რომელიც თოვლის ბაბუასავით ცისფერი ქურთუკით დადიოდა და ხვანცალებდა ჩემ წინ. მე კი ჩემი თავი ნამდვილად არ მახსოვს, ალბათ, პირველკლასელიც ისეთივე დაძაბული, მოპროტესტო და დარაზმული ვიყავი გარემოს მიმართ, როგორც ახლა. მოკლედ, მეორე კლასში ვიყავით, რომ კოტუამ ჩემი სახლის კარზე დააკაკუნა, სანერკალამი დამრჩენია სკოლაში და ის მომიტანა. ალბათ, სიცილით მოვკვდებოდი, ასეთი კადრები სადმე ფილმში რომ მენახა, მაგრამ ეს მე გადამხდა და თან ექვსი-შვიდი წლის ასაკში. მოვიდა კოტუა და შემოიტანა ჩემს ცხოვრებაში თავისი მეგობრობა, თავისი ხალისი, თავისი სიახლეები და ინოვაციები. კოტუა და მე დავძმობილდით, სკოლაში ერთ მერხზე დავსხედით და დავინყეთ იმაზე ფიქრი, თუ როგორ დაგვებრუნებინა აფხაზეთი. ჩვენ, მეორე-მესამეკლასელი თბილისელი ბიჭები განვიხილავდით იმას, ვინ რამდენ კაცს გამოიყვანდა, სად შეეკრიბებოდით და როგორ დავიბრუნებდით აფხაზეთს. ტელევიზია იმ დროს დიდად არ გვიჭედავდა ყურებს, ასე რომ, კატეგორიულად განვუდგები TV-ის გავლენაზე მოსაზრებას, ჩვენ უფრო ჩვენი გარშემომყოფები გვანვდიდნენ ინფორმაციას აფხაზეთის შესახებ – ოჯახები, მეზობლები და ა. შ. მე თვითონაც არ ვიცი, ჩვენი საერთო პირველი თემა რატომ იყო ბრძოლა და ქვეყნისთვის ისევ აფხაზეთის დაბრუნება. ხომ შეიძლება პატარა, ექვსი-შვიდი წლის ბიჭებისთვის გოგოები იყოს საერთო ან სასკოლო მეცადინეობები და ა. შ. არა, ჩვენ ეროვნული, ქართული საქმით დავახლოვდით, ჩვენი თამაში ეს იყო, ჩვენი

ონიზაზობა და ჩვენი ბავშვობა ეს იყო. დიდ თეთრ ფორმატზე ვხატავდით რაზმებს, ვქმნიდით დროშებს, შეგახსენებთ: ჩვენი ხუთჯვრიანი დროშის იდეა ჯერ არ არსებობდა, ჩვენ კი თითქოს ვგრძნობდით, რომ შევარდნაძისეული დროშა, ჰიმნი თუ სტრატეგია მოძველებული იყო და მოითხოვდა ჩანაცვლებას. დიახ, ეს მარტო მიშას მონაპოვარი არ გეგონოთ. ახალი თაობა გრძნობდა, რომ საჭირო იყო ახალი დროშა, ახალი სისხლი, ახალი ჰიმნი, ახალი სულისკვეთება. ჩემი თუ არ გჯერათ, გადაახვიეთ დრო და შედით თბილისის 62-ე სკოლის მეორე კლასში და ნახეთ გაკვეთილების შემდეგ იქ ორი ბიჭი რას აკეთებს? ნაშების სურათებს ათვალთქვებენ? არა, ამერიკულ ფსიქოლოგიურ ფილმებში რომაა ხოლმე, საკუთარ პენისებს აჩვენებენ ერთმანეთს? არა, იქნებ, ლეგო გაუწყვიათ ან მანქანები? არა, არა, სად ჰქონდათ სათამაშოები იმ უბედურებს, ომგამოვლილებს 1996-97 წლებში. კოტუა და ნიკოლასი მერხთან ისხდნენ და წერდნენ სახელებს, ვის ნამოიყვანდნენ აფხაზეთის საზღვართან, ვის რამდენი კაცი შეეძლო გამოეყვანა, სად შევიკრიბებოდით და ა. შ. გაითვალისწინეთ: არც მე და არც კოტუას არ გვყავდა არავინ აფხაზი, ჩვენს სისხლში არ ერია აფხაზური არაფერი, არც ერთი არ ვიყავით აფხაზეთში ნამყოფი. ჩვენ მხოლოდ გვწამდა მშობლების მოყოლილი – აფხაზეთი – ეს ლამაზი, პალმებიანი, ზღვისა და მთის მხარე როგორ ჩააბარა შევარდნაძემ რუსებს და ა. შ. ერთ-ერთ სასაცილო მომენტად ნიკოლასისა და კოტუას საომარ გეგმაში ის მიმაჩნდა, რომ ისინი თავიანთი სამეზობლოებით გაგარინის, დღევანდელ ჟვანიას მოედანზე იკრიბებოდნენ. ხომ მაგარია? 62-ე სკოლელი საბურთალოელი ბიჭები, მეორეკლასელები გაგარინზე იკრიბებიან, რომ წავიდნენ და აფხაზეთი დაიბრუნონ. ახლაც კი ღიმილით მახსენდება ჩემი და კოტუას ნავარდი და გაერთიანებული ოცნება.

გავიდა ერთი ზაფხული, ორი ზაფხული. ჩვენ ვიზრდებოდით და მივხვდით, რომ აფხაზეთის დაბრუნების გეგმა სუსულელე იყო, ნელ-ნელა ჩვენს თვალსაწიერში ჩვენი ძალები შეფასდა და ადეკვატურად გავაანალიზეთ ერთმანეთი. მე და კოტუა ისევ ერთ მერხზე ვისხედით და დააა XXI საუკუნემ შემოალო კარი. ჩვენ სწრაფად ვიზრდებოდით, სკოლაში უამრავი რამ ხდებოდა, მაგრამ ამაზე დეტალურ მოყოლას რა აზრი აქვს, ჩვენც ისევე, როგორც ყველა, ვაბრაზებდით მასწავლებლებს, ვეჩხუბებოდით ჯერ გოგოებს, შემდეგ ერთმანეთს; ჩვენც ვთამაშობდით პოკემონებს, ფეხბურთს, ჩვენც დავდიოდით შატალოებზე, ვთამაშობდით პესს, ერთად შევაბიჯეთ ტოტალიზატორში და ვიგემეთ ნაგებისა და მოგების გემო; ვეჯიბრებოდით, რეალის კარლოსი უფრო მაგარი იყო თუ ბარსას კლუივერტი ან ბრაზილიის რონალდო როგორ უტანდა ჰოლანდიის ვან დერ საარს, მე თუ ჯენიფერ ლოპესის ტაკო მომწონდა, როგორ იხრებოდა ჩემს ასამდე ნაკლეიკაში, კოტუა სინდი კროუფორდის უსაყვარლეს და ულამაზეს ღიმილზე მიმითითებდა და იმ ხალზე, ამ ტოპმოდელს რომ ამშვენებდა. მოკლედ, მე და კოტუა სულ ერთად ვიყავით, ერთმანეთის დაბადების დღეებზე ერთმანეთის გვერდით მეჯვარესავით დასკუპებულნი და მთელი წლის განმავლობაში ხომ სულ ერთად, ერთ სივრცეში. მთავარი ის იყო, რომ ერთმანეთის გვესმოდა, მიუხედავად იმისა, რომ ერთს ბარსა უყვარდა, მეორეს – რეალი, ერთს ჯეილო ესიზმრებოდა, მეორეს – სინდი კროუფორდი.

მე და კოტუამ ერთად შევაბიჯეთ თინეიჯერობაში, ცხოვრებაში ახალი თემები შემოიჭრა, აფხაზეთის დაბრუნებისა და ფეხბურთის გარდა, გამოჩნდა ახალი დამოუკიდებელი საქართველო, რომელიც მუსიკასავით შემოვიდა ჩვენში. 2003 წლის რევოლუციას ერთად ვუჭერდით მხარს და დავცინოდით ჩაით გაქცეულ მეორე პრეზიდენტს. არ ვიცი, გახსოვთ

თუ არა თქვენ, მაგრამ 2004-2005 წლებში ზაფხულის ყოველ კვირა დღეს მთელი რუსთაველი იკეტებოდა და ეწყობოდა სახალხო მსვლელობები. ახალგაზრდობა, ბავშვები, დიდები, ქალები, კაცები, ბებოები, თაღლითები თუ ინტელექტუალები, ყველა რუსთაველზე დასეირნობდა, მე და კოტუაც ვისზე ნაკლები ვიყავით – როგორც იქნა, საბურთალოსა და მშობლიურ სივრცეს გავცდით და თავი კიტრი გვეგონა, როცა სხვა ქართველებს შორის ამაყად მივაბიჯებდით.

ხომ გაითვალისწინეთ! მობილური ჯერ არ არის სახალხო მონყობილობა, ჩვენ ძველი სახლის ტელეფონებით ვუკავშირდებოდით ერთმანეთს, ესეც როგორ დამავინწყდება – ზეპირად ვიცოდი კოტუას ნომერი: 37 07 15. ტელეფონზე ვგვემავდით – პესი გვეთამაშა, ტოტალიზატორში წავსულიყავით თუ რუსთაველზე უცნობი ნაშები აგვეყარა. რუსთაველზე მე და კოტუამ რომ შევაბიჯეთ, ჯგუფ-ჯგუფად გვხვდებოდნენ ახალგაზრდები, რომელთა ცენტრში გიტარიანი ტიპები ისხდნენ და უკრავდნენ. მოგვესმა უცნობი ჰანგები, Knocking on heaven's door, მერე ვიღაცამ people are strange და ვიღაცამ საერთოდ wish u were here დაუკრა, ასე თვალებდაჭყეტილი და ყურებმომართული უკვე 14-15 წლის კოტუა და ნიკოლასი გვერდიგვერდ დგანან – ერთი რიჟა, მეორე – ყავისფერთმიანი, ერთი სიმაღლისანი, ერთნაირად სუსტი ტანისები, ერთნაირად დამუხტულები მუსიკით.

ის ზაფხული იყო, რომ მე და კოტუამ გადავწყვიტეთ, როკ-ჯგუფი ჩამოგვეყალიბებინა. სანამ ჯგუფს ჩამოვაყალიბებდით, სხვადასხვა როკ-ჯგუფებს ვეცნობოდით ხან კასეტებით, ხან რადიოთი, ხან „პაქემკაში“ მდგარი ფლეიტისტის მეშვეობით, ასე ნელ-ნელა გავიგეთ The Doors, Nirvana, Led Zeppelin, Radiohead, Pink Floyd და Deep Purple. მე და კოტუა ბოჰემური ცხოვრების ნაწილი გავხდით, არ ვტოვებდით მზიურის როკ-მუსიკალურ ფესტივალებს, ორივემ თმა მო-

ვუშვით, ლუდს ვსვამდით და ვერეოდით ჰიპხალხში, რომლებთანაც დაახლოებას ვცდილობდით. გვინდოდა, უფრო და უფრო მეტი გაგვეგო ამა თუ იმ მუსიკოსზე, ვის რა მოუვიდა: „ა, მორისონი პარიზში გაიპარა აბაზანაში? 27ის?“, „ხო, ხო იცი კობეინმა თავი მოიკლა 27-ის იყო ეგეც?“, „ბონემი თავის ნარწყევში რო ჩაიხრჩო?“, „ოზობორნმა კონცერტზე ვირთხას თავი მოაჭამაო“, „ჰენდრიქსი რო უკრავდა, ხეს ცეცხლი გაუჩნდაო“, „მერლინ მენსონმა ერთ-ერთი თირკმელი ამოიღო, რო საკუთარ თავს მინეტი გაუკეთოსო“, რითი აღარ ივსებოდა ჩვენი ტვინი. ისე მელიმება ახლა ამ ყველაფერზე... და ისეთი ფაქიზი, მეოცნებე პლატფორმებივით ვხვდებოდით ამ ამბებს ახლა რომ ვაანალიზებ თუ რა ამბებია, შეიძლება, ტანში ჟრუანტელმა დამიაროს, მაშინ კი თითქოს თამაში იყო, თითქოს ზღაპრები იყო, ფანტასტიკური ჟანრის მულტფილმები გრძელდებოდა ჩვენს ცხოვრებაში, ბავშვური მიამიტობა არ გვტოვებდა, ბავშვური გულწრფელობა და მეგობრობის სიყვარული, ბუნებრივი სიყვარული გვექონდა.

მე და კოტუას არც მუსიკალური ჯგუფის ჩამოყალიბება გამოგვივიდა. ვიზრდებოდით და ნელ-ნელა მივხვდით, რომ აფხაზეთის დაბრუნების გეგმასავით განუხორციელებელი ჩანდა მსოფლიოში ყველაზე ცნობილი როკ-ჯგუფის ჩამოყალიბების იდეაც, მაგრამ მე არ ვეშვებოდი. ნიკოლასი რისი ნიკოლასია, რომ არ ცადოს, რომ ინიციატივას ინიციატივა არ მოაყოლოს და ფიქრი, ოცნება ქმედებაში არ გადაიტანოს?

„სიტყვა და საქმე“ – აი, ეს უკვე ინდივიდუალური ამბავი იყო... სიტყვა და საქმე ჩემს ცხოვრებაში მაშინ შემოიჭრა, როცა მშობლებმა გადაწყვიტეს, სახლი გაგვეყიდა და მოუსავლეთ გლდანში გადავსულიყავით. იქ მე და ჩემს დას ცალცალკე ოთახები გვექნებოდა და გარემონტებული სახლიც, შეიძლება მანქანაც კი გვეყიდა, მაგრამ შორს ვიქნებოდით

სკოლიდან, შორს ვიქნებოდით იმ ხალხისგან, ვინც 90-იანები გადაგვატანინა – მეზობლებისგან, მეგობრებისგან. საბურთალო ერთგვარი „სამშობლო“ იყო, სადაც ცხოვრობდა დედა, მამა, ბებია, ბაბუა და ჩვენ სხვაგან სად უნდა წავსულიყავით? მოკლედ, იმ პერიოდში მამაჩემმა აქტიურად დაიწყო გაზეთ „სიტყვა და საქმის“ შესყიდვა. ეს იყო რეკლამების გაზეთი – ვინ სად რას ყიდდა – და ასე ეძებდა გლდანში, მუხიანში ან ვარკეთილში დიდ, ოთხ-ხუთოთახიან ბინებს, რომ ჩვენი საბურთალოს ოროთახიანი ბინა გადაეცვალა. ასე ყოველდღე მოდიოდა უმუშევარი მამაჩემი და მოჰქონდა გაზეთი „სიტყვა და საქმე“. ჩამოუვლიდა, მონიშნავდა და მერე მიდიოდნენ სახლების სანახავად. ამ ძიებაში ნიშანდობლივი იყო ის, რომ მე არც ერთხელ არ გავყვი მათ სახლის სანახავად, ალბათ, იმიტომ, რომ სახლზე ყველაზე მეტად მე ვიყავი მიჯაჭვული, ვგრძნობდი, რომ ამ სახლს არასდროს არ დავტოვებდი. ალბათ, ვგრძნობდი, რომ წლების მერე ჩემი მშობლები გაშორდებოდნენ, მამაჩემი ვარკეთილში გადავიდოდა, ჩემი დაც შეძლებდა და ევროპაში გაიქცეოდა, მაგრამ მე ამ სახლს არასდროს არ მივატოვებდი. მე სულ ის შეგრძნება მქონდა, რომ მე და დედა უძველესი დროიდან მოყოლებული ვცხოვრობდით ამ სახლში – მხოლოდ მე და დედა. მე ვიზრდებოდი. აქამდე მთელი საუკუნეები ჩემი პატარაობის ხანა იყო, ის საუკუნეები – ისტორიული ეპოსები შუმერებზე ან ეგვიპტურ პირამიდებზე, რომაულ ლეგიონებსა და ფრანკებზე, ტენოჩტიტლანის დაცემასა და ინდიელთა ბრძოლაზე ესპანელი კონკისტადორების წინააღმდეგ. მთელი მსოფლიოს ისტორიის განმავლობაში მე და დედა აქ ვცხოვრობდით და მე პატარა უფლისწული ვიყავი, რომელსაც ლამპის შუქზე დედა უყვებოდა მაკედონელის ან ნაპოლეონის ამბებს, მერე კი უმღეროდა „ბიჭის დედა შინ არ არის, მზევ შინ შემოდის“.

„სიტყვა და საქმე“ რა შუაშია ჩემთან და კოტუასთან? შეიძლება, ახლა არაფერ შუაში არაა, მაგრამ რეალურად კი სიტყვა და საქმეა გადამწყვეტი. მაშინ გავიგე დედაჩემის ჩხუბებიდან, რომ მამაჩემი ერთს ამბობდა და მეორეს აკეთებდა. აი, ეს კი ის ელექსირი იყო, ეს ის იდეა იყო, რომელიც ჩემი ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის გამო-მუშავების საბაზი გახდა. ვიზრდებოდი და სულ უფრო მეტ პასუხისმგებლობას ვგრძნობდი სიტყვების მიმართ, განსაკუთრებული სიფრთხილით ვეკიდებოდი „სიტყვებს“, არასდროს დაპირებასაც კი არ ვიძლეოდი, რასაც ვიტყვოდი, ის ხომ საქმედაც უნდა მექცია. „პირველად იყო სიტყვა და იქმნა „მეგობრობა“. კოტუას ჩემს მეგობრად ვგრძნობდი და მეც ყველაფერი უნდა მექნა მის შესანარჩუნებლად, თუმცა იმ დროს ჯერ კიდევ არაფერი იყო სადარდებელი – მე და კოტუას ისედაც გვიყვარდა ერთმანეთი და ჩვენი მეგობრობაც ოქროს წლებს გადაიოდა. ჩვენს ძმაბიჭობაში კი გოგოები გამოჩნდნენ.

გოგოსა და ბიჭის მეგობრობა

კატერინა: გოგოები სწორედ ჩვენს როკოცნებებს დაემთხვა, თხუთმეტ-თექვსმეტი წლის თინეიჯერობასა და კვირაობით გადაკეტილ რუსთაველს, სადაც ერთ დღეს მე და კოტუამ აღმოვაჩინეთ კატერინა. გოგო, რომელიც დიდი სილამაზით გამოირჩეოდა-მეთქი, მოვიტყუებით. ან ტანით, ან სახით იყო შესამჩნევო, ამასაც მოვიტყუებით, მაგრამ მასში იყო თოთო ბავშვის გულწრფელი გამოხედვა და ყველაზე ლამაზი მეგობრული ღიმილი, რაც კი გვინახავს მე და კოტუას. რა დამავიწყებს იმ საღამოს, როცა მე და კოტუა რუსთაველიდან ვბრუნდებოდით შინ და ვინაწილებდით, კატერინა კოტუასი ყოფილიყო, მე კი კატერინას დაქალს დავითრევდი. ყველაზე სახალისო ის იყო, რომ უბრალოდ მოვილაპარაკეთ:

არანაირი განცდა, არანაირი შეგრძნება, მხოლოდ სურვილი გვექონდა, ასე ყოფილიყო. რა თქმა უნდა, ასე ვერ იქნებოდა იმიტომ, რომ ასე არ გვიგრძნია, მაგრამ ისე მოვახერხეთ, რომ კატერინა ჩვენი საუკეთესო მეგობარი გახდა თავისი მეგობრული და პოზიტიური, ულამაზესი და უტკბესი ხასიათის გამო, რომელსაც ეს ნაზი თბილისელი გოგო გვჩუქნიდა ყოველ შეხვედრაზე.

კატერინა თხუთმეტი წლისა იყო, ჩვენხელა, ჩვენსავით მეგობრული, დაინტერესებული როკ-ჯგუფთემებით, ჩვენთან ერთად უყვარდა სეირნობა და რაც მთავარია, უარს არასდროს გეტყოდა მეგობრულ საუბარზე ტელეფონით თუ პირადი შეხვედრებისას. კატერინა პირველი არასაბურთალოელი გოგო იყო ჩემს ცხოვრებაში, რომლის ტელეფონის ნომრის ჩაწერა გახდა საჭირო, რათა დედაჩემს სცოდნოდა, სად ვიყავი და ვისთან ერთად ვატარებდი დროს. მეც ერთხელ, უკვე გაბრაზებულმა, რომ დიდი ბიჭი ვარ და რა დედაჩემის საქმეა, რომელ გოგოს შევხვდები, ავყვირდი, დავყვირდი და ზედ კედელზე წავანერე კატერინას სახლის ტელეფონი იმის დასადასტურებლად, რომ კატერინა ის გოგო იყო, რომლისააც დედაჩემს არ უნდა შეშინებოდა. ეს არც ნარკუშა, არც ლოთი, არც წაკლა და ტრიპერიანი გოგო არ იყო, არც აშარაშკა (როგორც დედაჩემი ეძახდა), ანუ ბიჭების ამგდები გოგო, რომელიც ჩხუბებსა და შარებში გაგრევედა, კატერინა იყო ნამდვილი მე-

გობარი გოგონა, რომელთან ერთადაც საუკეთესოდ ვგრძნობდი თავს.

კატერინა ჩემი ნამდვილი გოგომეგობარი იყო და შეიძლებოდა კი გოგოსა და ბიჭის მეგობრობა? ამაში თავად მეპარებოდა ეჭვი და თავადაც კი ვტესტავდი. ხან ვფიქრობდი, შევაბა, რას იზამს? ვფიქრობდი – მიზიდავს? მასზე ხელცქვიტობაც კი ვცაადე, მაგრამ არა, შეუძლებელი იყო. რაღაც წმინდა დასავით, ჰიპსტერ მოლოზონივით ევლებოდა ჩემს ხატებას. თინეიჯერობის მიწურულს ისე მოხდა, რომ მე და კატერინა ერთ საწოლშიც ჩავნექით – აი, მაშინ კი დაფრწმუნდი, რომ გოგოსა და ბიჭს შორის სრულიად შესაძლებელი და ბუნებრივი იყო გულწრფელი მეგობრობა.

საერთოდ, კატერინა ის იყო ჩემს ცხოვრებაში, ვინც ხელი შეუწყო ნიკოლასის მარტო, მშობლების გარეშე მეგობრებთან ერთად ქალაქგარეთ გასვლას. თბილისის საზღვრები მე და კატერინამ მარტო გავარდვიეთ და ასე ვესტუმრეთ ჩარგალს, სიღნაღს. მახსოვს, მე, კოტუა და კატერინა მცხეთისა და გორის როკ-ფესტივალებზე დავდიოდით.

კოტუამ დამიტოვა როკ-ბენდის შექმნის იდეა და თვითონ არაფერი გააკეთა, დრამზე დაკვრაც ვერ ისწავლა. მე კი ამასობაში როკ-ბენდი ჩამოვაყა-

ლიბე სკოლის ბაზაზე, კოტუა კი შემომცქეროდა დარბაზიდან. ხან ბარში ვუკრავდით, ხან კლუბში და ხანაც „პაძემკაში“. კოტუა დაგვყვებოდა, მაგარი ეზარებოდა რომელიმე ინსტრუმენტზე დაკვრის სწავლა. სახლში პიანინო ედგა ტყუილად, გიტარებსაც... ერთიმეორეზე ასაწყობს, უბრალოდ აჩხაკუნებდა. მოკლედ, კოტუა ვერა და ვერ ჩავრთე მუსიკაში. ნიკოლასმა ინიციატივა არ შეწყვიტა და მეც სამ ბიჭთან ერთად მუსიკალური როკ-ბენდი „ნეკრისი“ დავაარსე. კოტუა სულ ჩვენთან ერთად იყო, ჩვენს რეპეტიციებზე დადიოდა, ჩვენს კონცერტებს ესწრებოდა, მაგრამ სცენაზე მე ვიყავი, ის კი – დარბაზში. შეიძლება აქ გაჩნდა პირველი ბზარი კოტუასა და ნიკოლასის მეგობრობაში, პირველი უთანასწორობა, როცა ერთი რომელიღაც საერთო ოცნებას რაღაც სახით ასხამს ფრთებს, მეორე კი ქვევიდან უყურებს. „სიტყვა და საქმე“ ვიყავით – ერთი სიტყვა იყო, მეორე – საქმე. ნუ, სხვა ამბავია, რამდენად ხარისხიანი და წარმატებული საქმე, მაგრამ მაინც იყო. ასე მაგალითად: პირველ კონცერტზე სკოლის დარბაზი სულ შეივსო, ბარ „სისხლიან მერიში“ ოცდაათამდე კაცი მოვიდა, კლუბ „ქოლგაში“ ასევე ოცდაათამდე კაცმა გადაიხადა ბილეთის ფული. ესეც რომ არაფერი, ყოველ „პაძემკაში“ დაკვრაზე ორმოც ლარამდე ვაგროვებდით ფულს. კოტუა კი გვიყურებდა. მას უფრო თავისი ინტერესები გაუჩნდა, ნელ-ნელა ჩვენი სივრცეები ერთმანეთს შორდებოდა.

კატერინა კი უფრო და უფრო მიახლოვდებოდა. კატერინასაც ის ჯგუფები და როკმუსიკა უყვარდა, რასაც ჩვენ ვუსმენდით და მეტიც, მას ულამაზესი, წარწარა და უტკბესი ხმა ამოსდიოდა ყელიდან. მე და კატერინა დუეტებს ვასრულებდით და ვატკობდით აუდიტორიას, მალე კი აბიტურიენტობის ბუნდოვანი წელიც გადავლახეთ და ერთ უნივერსიტეტშიც ჩავირიცხეთ. ესეც

მნიშვნელოვანი მოვლენაა. ნიკოლასი და კატერინა საკმაოდ მაღალი ქულებით ჯავახიშვილში მოხვდნენ, კოტუა კი დაბალი ქულებით ილიაუნიში ჩაირიცხა. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი და ილიაუნი გვერდიგვერდ არის ჭავჭავაძის გამზირზე, მაგრამ ყველას კარგად მოეხსენება, რას ნიშნავს, იყო ისტორიული და თავგადასავლური ჯავახიშვილის სტუდენტი და რას ნიშნავს, იყო ახალი, ერთგვარი პოლიტიდეოლოგიური უნის სტუდენტი, რომელიც თავს ყოველგვარ ინოვაციაზე დებს, მაგრამ რეალურად ნაცნობ-მეგობრობის, ერთი სასტავის სივრცეა, სადაც ყველა ყველას კვერს უკრავს და არანაირი ურთიერთდაპირისპირება არ შეინიშნება. ამით განსხვავდება ეს ორი უნივერსიტეტი ერთმანეთისგან. თსუ-ში თუ წააწყდები სხვადასხვა ჯგუფებს, რომლებიც უპირისპირდებიან ერთმანეთს, იდეოლოგიებს, საზოგადოებას, მთელი ქვეყნისა და მსოფლიოს მასშტაბური საკითხები აწუხებთ, ილიაუნიში უფრო ერთ დიდ სამეგობროს შეხვდებით ყველა ფაკულტეტზე, რომლებიც ერთმანეთის აზრებს იზიარებენ და მათი ერთადერთი მოწინააღმდეგე გარეთაა ქართველი ხალხის, ამ გაუნათლებელი ერის სახით.

ამ ორი უნის შედარება შორს წავიყვანს და რამდენადაც პირად გამოცდილებაზეა დაფუძნებული, თავს შევიკავებ განვრცობისგან. მოკლედ, მე და კატერინა ერთ უნიში ერთსა და იმავე ფაკულტეტზე ოთხი წელი ვსწავლობდით, კოტუა კი ჩვენ გვერდით რაღაც ქლრპლრ ფაკულტეტზე ილიაუნიდან ჩამოგვისეირნებდა ხოლმე. ჩემი მუსიკალური ამბიციები არ ცხრებოდა და ახლა სასკოლო და „პაძემკა“ გამოსვლები საუნივერსიტეტო გამოსვლებმა შეცვალა. აქ კი კატერინა მომეველინა დამხმარედ – ხან დაირას აჩხარუნებდა, ხან ტკბილ ხმას ამაცოლებდა, ხან ხალხს ალაგზნებდა ტაში დაეკრათ და ასე თსუ-ს პირველი კორპუსის სააქტო დარბაზიდან მეხუთე,

მერვე კორპუსების დარბაზებამდე ყველა სიმღერით დავიპყართ.

კოტუა მოდიოდა ჩვენს სალამოებზე, კონცერტების მერე ერთად ვირაზმობოდით და ლუდის დასალევად ბარებში შევეძვრებოდით, სადაც მეგობრული ხუმრობებითა და ამბებით ვირთობდით თავს, იქ კი ხშირად ისმოდა ჩემი, როგორც მუსიკოსის გენიალური დასასრულის შესახებ. კოტუა ხშირად მახსენებდა, შენც 27 წლისა მოკვდებო, ღიმილით მახსენებდა და მეც სიხარულით ვიღებდი ამ იდეას, შევეურთდებოდი კურტს, ჯიმს, ჯენისს, ვის აღარ ვაი, რომ ეს 27 წელი შორს მეჩვენებოდა, მაშინ ხომ ჯერ კიდევ 18-19 წლის პინგვინი უნივერსიტეტელი ვიყავი და აი, ისიც თითქოს გუშინ ეთქვას კოტუას – შენც 27 წლის მოკვდებო, 2017 წელს მე უკვე 27 წლის ნიკოლასი ვიყავი.

სტუდენტობის მეგობარი

პადრე: მე და კატერინა თსუ-ში ერთ უცნაურ და ჩუმ ბიჭს დავუახლოვდით. თავიდან ის თითქოს ვერ მიტანდა და ყოველთვის კი, როცა გამოვჩნდებოდი ლექციაზე, ცდილობდა ჩემთვის ეკბინა, დაეცინა და ირონიულად გადმოეხედა. მეც რეზისტანტული რამ გამომიშეშავდა – სადაც კი ვხვდებოდი ამ დაბალ, ბლანჟეიან და ჩუმ ბიჭს, ყველგან ვემზადებოდი წინასწარი რეაქციებით. რას წარმოვიდგენდი, რომ ეს ბიჭი გახდებოდა ჩემი ცხოვრების განმსაზღვრელი და დამკვალიანებელი. რაც უფრო მშორდებოდა და მტოვებდა კოტუა, მით უფრო იჭრებოდა ჩემში პადრე. პადრე აფხაზეთიდან დევნილი მეგრელი იყო, ომის დროს თბილისში გადმოხვენილი. თავისი უვნებლობითა და დაჩაგრული ბავშვობით ჩემს ბავშვობას მაგონებდა – ისიც თურმე სახლში იჯდა და წიგნებს კითხულობდა ან ფაზლებს აწყობდა, წინტენდოს თამაშობდა. მოკლედ, სახლის ჭია იყო და მეტი დრო ჰქონდა ფიქრისთვის, ჩამოყალიბებისთვის. პადრე ჩვენი კურსელი

იყო, პირველი კურსის დაძაბულობა ჩვენ შორის მაშინ მოიხსნა, როცა თბილისის ზღვაზე ერთად ავედით.

მახსოვს, აგვისტო იყო, ნესვი ვიყიდეთ, მე, კატერინა და პადრე ტრუსებიანები ვეთამაშებოდით ტბის სანაპიროს, მოულოდნელად პადრემ ბოყინი დაიწყო და ეს ისეთი სასაცილო და უცნაური მომენტი იყო, ვერ ვხვდებოდი, ეს ბიჭი დებილი იყო თუ ამ დებილობას თამაშობდა.

მოკლედ, მეორე კურსიდან დაიწყო ჩემი და პადრეს მეგობრობა. ის, რაც მეგონა, სულაც არ იყო; ის, რასაც ველოდი, სულაც არ აღმოჩნდა. მას ისეთი სწორი და დალაგებული შეხედულებები ჰქონდა სამყაროზე და ისეთი სამართლიანი იყო, თითქოს ჩემი უაზროდ ამბიციური, მექალთანე სტილის ცხოვრებაც დაამშვიდა და დააბრძენა. სადაც მივდიოდი, პადრე თან მიმყავდა, პადრე ნაცნობი ხდებოდა ჩემს მეგობრებში, ყველგან მიღებული იყო და თავისი ირონიული შეხედულებებით ეკლესიაზე, საპატრიარქოზე, ხელისუფლებასა და თბილისის მერიაზე ყველას მოწონებდა იმსახურებდა. რაც მთავარია, პადრე არც მღეროდა, არც უკრავდა, მაგრამ ისეთი სერიოზული და გულიანი დაინტერესება იცოდა ჩემი საქმის მიმართ, რომ მეტი არ შეიძლებოდა. შემეძლო, შეეყვარებულსთვის მიძღვნილი ლექსი ჯერ მისთვის წამეკითხა; შემეძლო, ძალიან სევდიანი და ნაზი სონგი მისთვის მომესმენინებინა, ის კი ისმენდა, იგებდა და ცდილობდა, ჩემი დეპრესიული და ნეგატიური ხასიათიდან რბილი, ჩუმი, მოკლე ლადაობით გამოვეყვანე. პადრე, მართლაც რომ, ჩემი სულის კათალიკოსი გახდა. ამ უამრავი მეგობრული და გულწრფელი თვისების გარდა, რა თქმა უნდა, ჰქონდა აუტანელი და ყოვლად უმსგავსი თვისებებიც და მიდგომებიც, ასე მაგალითად: ხალხში კუილი და სუნის დაყენება, ტროტუარზე მდგარი მანქანების გასაღებით გაჩხაპნა ან მოულოდნელი გაბუტვა და სახლში თავქუდმოგლეჯით

გაქცევა, მაგრამ პადრე სიმართლეს ლა-
პარაკობდა და ის ჩემთვის იმ ქართველი
მამაოებისა და სამღვდლო მსახურების
ქრისტიანობაზე მეტ ქრისტეს ატარებდა.
პადრე არა მარტო სამართლიანობის გამო
შემიყვარდა და მისდამი უერთგულესი მე-
გობრობით გავიმსჭვალე, არამედ იმითაც,
რომ ის, ჩემსავით პასუხისმგებლობას
გრძნობდა სიტყვებისადმი, ისიც ჩემსავით
პატივისცემით ეპყრობოდა შრომისმოყ-
ვარეობას და ჩვენ ამ თვისებებმა ძალიან
საინტერესო და სათავგადასავლო სტუ-
დენტობა გამოგვატარა. პადრე რალა-
ციტ ჰგავდა კოტუას – არა ტანადობით,
არამედ ჩემთან დაპირისპირებულობით,
მაგრამ საერთო თემებით. ასე, მაგალი-
თად: მე თუ ბარსას გავიძახოდი, პად-
რე რეალის დიდებას შეტრფოდა; მე თუ
ფრანგულენოვანი სამყარო მიზიდავდა,
პადრე ესპანურ ცივილიზაციას მიმითი-
თებდა; მე თუ კარტოფილის ხინკალი
მიყვარდა, პადრე, როგორც ყველაზე
არამარხული პადრე, ხორცის ხინკალს
მიირთმევდა და ა. შ. გოგოების ხსენე-
ბაზე ისე დაიბრინჯებოდა ხოლმე, რომ
მეტიც არ შეიძლება, თითქოს მართლაც
პადრე ყოფილიყოს და საღვთო აღთქმა
დაედოს უფლის წინაშე, რომ არა ქალი
არ იქნებოდა მის ცხოვრებაში და თავს
ქრისტეს სიყვარულს შესწირავდა.

პადრე მაკვალიანებდა პროფესიულ
განვითარებაშიც. მაშინაც, როცა უნი და-
ვამთავრეთ და ვერ მივხვდით, ვის რა
უნდა გვეკეთებინა, ამ დროს პადრემ
მირჩია, იმ გზას გავყოლოდი, რომელიც
სამსახურს მაშოვნინებდა, იმ ორგანი-
ზაციაში გამანევრიანა, რომელიც ჩვენს
დისციპლინას უკავშირდებოდა და ასე,
პადრეს დახმარებით, რამდენჯერმე უც-
ხოეთსაც ვესტუმრე. უნის დასრულების
მერე თითქოს ბაზისი გამომეცალა და
ჰაერში ჩამოვარდნილი ბატივით ვყიყი-
ნებდი, სწორედ მაშინ ამომიდგა გვერდში
პადრე და სწორ გზაზე დამაყენა.

პადრესთან ღამე ვრჩებოდი და ჩვენ
ჩილიმებს ვაბოლებდით ძველი აზიელი

მეფეებივით. ხან ის რჩებოდა ჩემთან,
განსაკუთრებით მაშინ, როცა ძალიან
ბევრს დავლევდით და შაურმების ჭამა
მოგვინდებოდა – ნარმოიდგინეთ, ლა-
მის სამ-ოთხ საათზე ორი ბიჭი მისეირ-
ნობს პეკინის ქუჩაზე, რომ დალეულზე
პირი შაურმით ჩაიკოკლოზინონ.

მე, პადრე და კატერინა დავმოგზაუ-
რობდით, როგორც საუკეთესო მეგობ-
რები. ჩვენ, სამეულს, სადაც გვხვდავ-
დნენ, იცოდნენ, რომ იქ პოზიტიური
განწყობა და მეგობრული აურა იკვრე-
ბოდა. სამეულის ყველაზე დასამახსოვ-
რებელი თავგადასავალი ბათუმში მოგ-
ზაურობა იყო, როცა პადრემ მიგვიწვია
მე და კატერინა. პადრე იქ რამდენი-
მეთვიანი კონტრაქტით იყო მივლინე-
ბული, მე და კატერინამ კი ვიხელთეთ
სიტუაციით და ჩემი მანქანით დავანე-
ქით ბათუმს. იქ სამივეს ერთად გვე-
ძინა, ერთად ვიღვიძებდით და ერთად
ვიძინებდით, ერთად ვსვამდით ლუდს,
ერთად ვესტუმრეთ კათოლიკურ ეკლე-
სიას, ერთად ვიყავით უცნობი ბათუმე-
ლი ბიჭების კონცერტზე და ერთად ვი-
ლიმოდით ყველაფერზე, რაც კი აჭარუ-
ლი კილოთი შეგვეჩვენებოდა. წვიმიანი
და ღამაზი მეგობრობა, სამი განუყრე-
ლი მეგობარი, სამივე ფერადი ქოლგე-
ბით, სელფებითა და ღიმილებით.

გადიოდა წლები და ყველანი ვიზ-
რდებოდით. აღარც სტუდენტები აღარ
ვიყავით. თუ ჩემი და კოტუას სივრცე
უფრო და უფრო შორდებოდა, ასევე
იყო ნიკოლასის, კატერინასა და პად-
რეს ცხოვრებაშიც – ჩვენი ცხოვრების
გზებიც ნელ-ნელა ერთმანეთს შორდე-
ბოდა, ჩვენი იდეები სამყაროს შესახებ,
სამსახურის შესახებ, სამშობლოს შესა-
ხებ იცვლებოდა, სხვადასხვა სივრცეს
იძენდა და ერთმანეთსაც აღარ ემთხვე-
ოდა და ასე მოვალნიეთ 27-27 წელს.

დაბადების დღე

2017 წლის იანვარი. ჩემი დაბადების
დღე. ტრადიციულად, ჩემი საუკეთესო

მეგობრები – კოტუა, კატერინა და პადრე ჩემთან ერთად არიან. ჩემი სხვა მეგობრებიც დაპატიჟებული მყავს, არა ისეთი სტაჟიანი და მრავალწლოვანი მეგობრები, მაგრამ მაინც და რაც მთავარია, ჩემი ახალი შეყვარებულიც მოკუსკუსდა თავის საუკეთესო დაქალთან ერთად.

ამ დღეს ყველაფერი შეიცვალა. შავი იუმორი ყველას გაგვიგია, მაგრამ მე ამას შავ იუმორსაც ვეღარ ვუნოდებდი. თითქოს ვიღაც პირში მეუბნებოდა სიმართლეს, როგორი ვიყავი, როგორი აუტანელი, ჭირვეული და სასაცილო ნიკოლასი, თითქოს იდგნენ და მაშიშვლებდნენ ყველას თვალწინ. ჩემი დაბადების დღე იყო და კოტუას მოელო ენა და ჰყვებოდა ყველაფერს ჩემზე, ვინ გოგო მომწონდა და რატომ, მოელო პირი, რომ მეგობრებს ვიშორებდი პერიოდულად და რომ მომავალ დაბადების დღეზე შეიძლებოდა რომელიმე გამოკლებოდა. კვერს უკრავდნენ კატერინა და პადრე. პადრემ ისიც გაიხსენა, თუ როგორ არ გვევასებოდა ერთმანეთი გაცნობის დროს, მისგან მეტი არაფერი გამიგია, ცივად და უკონტაქტოდ იჯდა თავისთვის და თითქოს თვალსაც მარიდებდა. ვცდილობდი მასთან გამოლაპარაკებას, მისგან ისევ მხარდაჭერა მინდოდა, მაგრამ ის სხვას ესაუბრებოდა, სხვას მიმართავდა. მერე კატერინას მივადექი და სიმღერა დავინწყეთ. კატერინა არ ამყვა, სიმღერა გამიბანძქეს, დასცინეს. კატერინას ხმა არ გამიგია, ის სხვასთან ჩართულიყო საუბარში და მე საერთოდ არ ვახსოვდი. სასმელი სულ უფრო და უფრო მეკიდებოდა, ვისკი, ტეკილა, ლვინო და არაყი ერთიმეორეს ენაცვლებოდა, კოტუას ამბებივით მწარედ ჩადიოდა ყელში, ყურში, თვალეში. დამანჭული სახით ვცდილობდი, მეგობრების ყურადღება მიმექცია და წინასწარ შემხმარი ღიმილით მივმართავდი მათ. იმ დღეს თითქოს სამაგიერო გადამიხადეს, თითქოს მითხრეს, შენ 27 წლისა გახდი, ახლა უკვე შენი სიკვდილის დროა, ამოვიდა ყელში შენი ატანა,

შენი ბავშვური და ჭირვეული ხასიათის ატანა, შენი მეგობრობა ჩვენთვის წამება იყო, შენი წარმატებები, ჩვენი შური, შენი სიყვარულები, ჩვენი უბედობა, შენ საფრთხეს უქმნიდი ჩვენს ლალ ცხოვრებას, ნიკოლას, შენც კარგად იცი, რომ შენ ყველაზე საშიში სულის პატრონი ხარ...

ყველანი წავიდნენ და თავი ჯუდი დენჩი მეგონა ფილმში “Note on a scandal”, გახსოვთ? ბარბარა როგორ ცდილობს ქერათმიანი, ახალგაზრდა, ლამაზი და შეცდენილი კეიტ ბლანშეტის მეგობრობის მოპოვებას. იმ მოხუც ქალს დავემსგავსე – უმეგობროს, სოციოპათს, თითქოს მთელი ნიკოლასის ცხოვრება არაფერი იყო თუ არა ჩემი წარმოდგენები და ჩემი მოგონება, რომ ყველაფერი კარგად იყო, სინამდვილეში მე საუკეთესო მეგობარი არ მყავდა – არც ავთანდილი, არც ფრიდონი და არც ასმათი არსებობდა ჩემს პოემაში. მე სულ ეული და განწირული ვჩანდი. წელს იქნებოდა ის წელი, როცა, შესაძლოა, მართლაც როკვარსკვლავებივით არ გავტრუპულიყავი, მაგრამ, როგორც ჭეშმარიტ 27-იანელს თვითლიკვიდაცია მელოდა, რომელიც ჩემმა მეგობრებმა მომიწყვეს. მე უმეგობროდ უნდა დამეწყო ცხოვრება ან მცირეხნიანი ახალი, მომენტალური, პონტის მეგობრებით გამერთო თავი, რადგან ისინი, ვინც წლები მსდევდნენ და ვუყვარდი, ჩემგან ძალიან შორს, სხვა პლანეტებზე იმყოფებოდნენ, სხვადასხვა პლანეტებზე – ერთი სადღაც მთაზე ცოცავდა, ერთი სადღაც კონფერენციაზე აკუებდა, ერთი კი სადღაც აუზზე ცურავდა. მე არც ერთს არ ვახსენებოდი, მე არც ერთს არ ვადარებოდი, არც ერთს არ ვენატრებოდი. წლის განმავლობაში რამდენჯერმე ვცადე, დავრეკე, მივწერე, ყველა უარზე იყო – კოტუაც, კატერინაც და პადრეც თავს არიდებდნენ ჩემს ინიციატივებს, ჩემს მიწვევებს. ჩემი მოკითხვა არც ერთს ხომ არ ახსენებოდა, მე კი ისინი მესიზმრებოდა. ჩემს 27 წელს მთელი წელი სიზმრებმა გამანამეს, სა-

დაც ჩემი ბავშვობის მეგობარი კოტუა მხვდებოდა და მეხუტებოდა; სიზმრები, სადაც კატერინა მირეკავდა და პადრესთან ერთად მივირთმევედით ლუდს სადღაც ევროპულ ქალაქში. ჩემი საიდუმლოებები და ჩემი სანუხარი, ჩემი ლხინი და ჩემი ჭირი ჩემთან რჩებოდა, მე ჩემს საუკეთესო მეგობრებს ველარ ვუზიარებდი ჩემს მდგომარეობას, პირველივე შემთხვევით შემხვედრთან კი მოულოდნელი გულწრფელობა იმით სრულდებოდა, რომ ჩემზე სასაცილო შთაბეჭდილება ექმნებოდათ.

მთელი წელი ასე მიილია, 27 წლისა გავხდი და ჩემი მეგობრებისთვის მოვკვდი, საზოგადოდ გარდავიცვალე, ჩემმა აქტივობამ იკლო ყველგან და ყველაფერში. ზაფხულის ცხელ დღეებში კი, როცა თბილისში წმინდა მთა იწვოდა, გამხმარი ბუჩქები და ხეები აგვისტოს მწველმა მზემ ააგიზგიზა, ვერის სასაფლაოსკენ ვილაც წარმოსახვითი დაბიჯებდა და ცდილობდა, ცეცხლი ჩაექრო, მე ტელევიზორთან მიწოლილი ჩუმი და უმეგობრო მწველი იდეებით ავივსე. ვუყურებდი, საინფორმაციო მაუწყებლები როგორ გადმოსცემდნენ ვერის სასაფლაოს ხანძარს, როგორ იწვოდა ტყესავით პატარა მთის ნაგლეჯი და როგორ ემუქრებოდა ცეცხლი მთანმინდის პარკს, ფუნიკულიორს, ეშმაკის ბორბალსა და თბილისის ანძას. ეს ცეცხლი ჩემი შვება იყო, მეც ის უნდა მექნა, რასაც ეს ცეცხლი აკეთებდა. ის არ ეხებოდა მთანმინდას და საცხოვრებელ სახლებს, მაგრამ მთელი თბილისი მას შესცქეროდა, ყველას მისი ეშინოდა, არც ის იცოდნენ ზუსტად, საიდან და როგორ გაჩნდა და არც ის იცოდნენ, სადამდე აპირებდა წასვლას. ნიკოლასის ტვინში „სამაგიერო“ მზადდებოდა და რა ვქნა, თუ ჩემმა მეგობრებმა მომიმტერეს და მთელი წლის განმავლობაში აღარ გავხსენებთ, რა უნდა გააკეთო, რომ ისინი შეგხვდნენ? აი, იმ მთასავით უნდა დაინვე, მთანმინდის ძირას ვერის სასაფლაოზე რომ იწვოდა...

კოტუა

ჩემი მანქანით ბაგების ასასვლელთან ვიდექი და მისი მანქანის გამოჩენას ველოდებოდი. აი, ისიც, პატარა, ნაცრისფერი ჰენზიკი, ტოიოტა ვიცი. მარტო იჯდა, პატარა მანქანაში კარგად მოჩანდა მისი ჩემთვის კარგად ნაცნობი ტანი. ნელა მიდიოდა. ძრავი ჩავრთე და მალევე დავენიე. ვერ მიხვდა, რომ მას მივყვებოდი, ფარები ჩამქრალი მქონდა. კიდეც კაი, პატრული არ გამოჩენილა, მისთვის სრულიად შეუმჩნეველი ვიყავი. ხელში რაღაც მეჭირა ან დანა, ან ცეცხლსასროლი, რა მნიშვნელობა აქვს, მეორე დღეს გამომძიებელი გაარკვევდა ზუსტად, რითი მოვკალი ჩემი ბავშვობის მეგობარი. კიბეზე ადიოდა და მეც უფრო ჩუმი ნაბიჯით მივყვებოდი. მეოთხე სართულზე ავიდა, გასაღები ამოიღო და მეც გამოვჩნდი. კოტუა მოტრიალდა, დამინახა, გაოცებისგან გაშრა, არ მომელოდა, არ იცოდა, რას ვაკეთებდი აქ. მიხვდა, რომ კუდში დაყვებოდი, ჩემს ხელს დასცქეროდა, თვალები სულ უფრო და უფრო უფართოვდებოდა და ოფლი მოსდიოდა ტუჩების ზემოთ და საფეთქლებთან. ნელ-ნელა თითქოს ჩემი დაბადების დღეც ახსენდებოდა, ამიტომ არ იცოდა, რა ექნა. მიხვდა, რომ სამაგიეროსთვის ვიყავი აქ მოსული. არც მე ვიცოდი, რა უნდა მექნა. კოტუას ეშინოდა, ლამის იყო, შიშისგან ჩაიფსამდა, მისგან შორს ვიყავი, მაგრამ ვერსად დამიძვრებოდა, ვერც მე მომეჭრებოდა, რომ ნამბრძოლებოდა; ვერც ზევით გაიქცეოდა, რომ გამქცეოდა; ზუსტად იმ პარამეტრებში მყავდა მოქცეული, სრულად რომ ვაკონტროლებდი და უცბად გავქრი, უკან დავიხიე და სწრაფი ნაბიჯით კიბეზე გავიქეცი, თითქოს იქ საერთოდ არც ვყოფილვარ, თითქოს მასაც მოვეჩვენე და მეც მომეჩვენა. სადარბაზოდან ლანდი ქუჩაში უჩინარდება, მეოთხე სართულზე კი ვილაცის ხშირი სუნთქვა ისმის.

კატერინა და პადრე

ორივე უფრო სენსიტიურები იყვნენ. ხშირად ახსენებდნენ ფსიქოლოგიას, ამიტომ მეც ამ მისტიკას მივმართე. მათთან თვითმკვლელობის ინსცენირება გავითამაშე – ლამის ორი-სამი საათი იქნებოდა, რომ ორივეს დაფურეკე და დაღლილ-ტანჯული ხმით ვუთხარი: საავადმყოფოში ვარ, ვენები გადავიჭერი, გთხოვთ, ახლავე მოდით ჩემთან-მეთქი. ვიცოდი, რომ მათზე თვითმკვლელობა განსაკუთრებით ღიდად იმოქმედებდა და მართლაც, ორივე ანერვიულებული მოვარდა რესპუბლიკურთან, მე კი იქვე ტაქსისტებთან მქონდა დაპარკინგებული მანქანა და შორიდან ვადევნებდი თვალყურს, რას იზამდნენ. ერთმანეთს მიუახლოვდნენ და შესასვლელისკენ დაიძრნენ, იქიდან რამდენიმე წუთში გამოვიდნენ ისევ დაბნეულები. მესმოდა, როგორ ამბობდნენ: ეს საავადმყოფო გვითხრა? თუ სადაა? მირეკავდნენ. აღარ ვიღებდი ყურმილს. ჩემს დას დაურეკეს და მისგან გაიგეს, რომ არაფერი მჭირდა და კარგადაც ვიყავი და ამ დროს მათ წინ გამოვჩნდი ოც ნაბიჯში. ლამის ქუჩების განათება დამცქეროდა, მე კი მათ წინაშე ვიდექი ცოცხალ-მკვდარი, 27 წლის, მათი ძველი მეგობარი... შორიდან მიყურეს, პადრემ ოდნავ ძლიერი ხმით დაიყვირა კიდეც – „ნიკოლას!“ ეშინოდათ, რამე არაადეკვატური არ ჩამედინა, ადგილიდან არ იძვროდნენ, ნელ-ნელა ჩემი დაბადების დღეც გაახსენდათ და ყველა ის უარყოფა და იგნორი, რაც ამ წელს მისახსოვრეს. გზაზე უცბათ ტყიდან გამოვარდნილ ირემს რომ დაინახავ, რომელსაც დიდი რქები აქვს და კაცმა არ იცის, რას მოიმოქმედებს – დაგეტაკება თუ თავის გზას განაგრძობს,

ასე დაბნეულები იდგნენ და ეშინოდათ. ნატრობდნენ, მათკენ ნაბიჯი არ გადამედგა, ვერც ერთმა ვერ გაბედა ჩემთან მოახლოება და მოულოდნელად სინათლიდან გავექრი, სიბნელემ მშთანთქა...

მას მერე ისინი აღარასდროს მინახავს.

ანტუან სენტ ეგზიუპერი „პატარა უფლისწულში“ გვასწავლის ჭკუას, ვისაც მოითვინიერებთ, მასზე პასუხისმგებლობაც გეკისრებათო და განამეგობრობა მიჩვევა, ერთმანეთის მოთვინიერება და ატანა არაა? ჩემი სამაგიერო, შეიძლება ითქვას, იმ ამერიკული ფილმების გამოძახილი იყო, რასაც ბავშვობიდან ვუყურებდი. ყველა სცენარში გმირი რამე დისკომფორტს იგრძნობდა თუ არა, სხვადასხვა სახით ცდილობდა, რევანში აეღო. ჩემი ანომალიური და ლამის მოჩვენებითი გამოცხადებები ჩემი მეგობრების თვალწინ სწორედ ამერიკული ფილმების სამაგიეროებს წააგავდა. მე მათ სამაგიეროს ვუხდიდი იგნორისთვის, უყურადღებობასა და მეგობრობაზე ხელის აღებისთვის, იმ დამცირებისთვის, იმ საცოდაობისთვის, იმ მარტოსულობისთვის, რასაც უმეგობრობა ერქვა, რასაც ჩემი ახალი ცხოვრება ერქვა. ამ ბოლო დროს იმასაც კი ვფიქრობ, რა ბედნიერები არიან ის ადამიანები, ვინც ადრეულ ასაკში დაკარგა თავისი მეგობრები ან ომში დაელუპაო, ან ავარიებში. რადგან იმ დროს ჯერ კიდევ მეგობრობდნენ, ისინი ბედნიერები უნდა იყვნენ, რომ მათი მეგობრობა უბედურმა შემთხვევამ შეწყვიტა და არა თავად ამ მეგობრებმა, რომლებიც გულს გიტეხავენ და სამუდამოდ გტოვებენ.

იცოდით? ეგზიუპერის პატარა უფლისწული 2017 წელს 27 წლის ასაკში უმეგობროდ გარდაიცვალა.

თამარ გელიტაშვილი

შობა

*„გაამზადეთ გზა უფლისა,
მოასწორეთ მისი ბილიკნი“.*

იოანე ნათლისმცემელი

ღვთაებრივ ვარსკვლავს
მოუდრიკეს მუხლი მოგვებმა
და გაემართნენ აღმოსავლეთით,
იქ, სადაც ბეთლემს, ჩვილი
უმანკო ბაგაზე იწვა.
ანგელოზთ გუნდმა
ქვეყანას ამცნო:
„გაამზადეთ გზა უფლისა,
მაცხოვარი იშვა!“

იქ, სადაც დედამ
დედათა შორის,
დეკემბრის სუსხში
ყოვლად უბრალო
სარეცელზე პირმშო თავისი,
ნეტარი ყრმა იესო გვიშვა,
ქერუბიმები აგზავნიდნენ
ქვეყნად მოციქულთ:
„გაამზადეთ გზა უფლისა,
მაცხოვარი იშვა!“

მას, ვისაც მაღლი ღვთაებრივი
მიეზლო ციდან,

ვისთვისაც მამა
უსპეტაკეს ფანტელებს ცრიდა,
მწყემსები გუნდრუკს
მიართმევენ თაყვანის ნიშნად;
ზეცას დასერავს სერაფიმთა
გალობა წმინდა:
„გამზადეთ გზა უფლისა,
მაცხოვარი იშვა!“

მომნატრებიხარ

მომნატრებიხარ,
როგორც ცვარი მაისის დილას,
როგორც ნექტარი მთელი დღის
ფრენით ფრთებდაღლილ პეპლებს,
ვით გამხელილი საიდუმლო ტაძრის
ქვაში ჩაკირული იდუმალეების,
მომნატრებიხარ,
როგორც წყალობა დედოფლის
ფერხთით მუხლმოდრეკილ
ნაომარ მხედრებს.
მომნატრებიხარ,
როგორც მთიბველს შუადღის ჩრდილი,
როგორც აპრილის ამოსუნთქვა
მთვარიან ღამით,
მომნატრებიხარ,
როგორც მწყურვალს მთის ნაკადული,
როგორც თიბათვის გვალვით
გამხმარ თავთუხებს – წყალი.

გვირილებო

გვირილებო, უთხარით, რომ უყვარხარო,
ზღვისფერ თვალებს ნუ აუვსებთ მწუხრით,
ვით ბელურას სითბო, ისე მენატრება,
საით ვძლიო უმისობის წუხილს.

ფურცელ-ფურცელ მიუტანეთ ბარათები,
საიდუმლო შორეული ტრფობის,
ვნების კალთას აცდენილი სიზმრები და
სიხარული ამ მინაზე ყოფნის.

გვირილებო, უთხარით, რომ მარტოობამ
გრძნობის ხვატში ამილანდა სული,
მწიფე ყანის სურნელივით მეპარება,
თანდათან მძლევს ღამენათევს რული.

გვირილებო, მაგ ატლასის კაბის მზესო,
გვირგვინებად ჩამეწანით თმაში,
დედოფლებო, წადით, მასთან დაიმზევეთ,
ბევრი სითბო გაურიეთ ხმაში.

გვირილებო, არ გამთქვათ, რომ მარჩიელად
მე გაგგზავნეთ, მის სურვილს ვერ ვძლიე,
მარტო ერთს გთხოვთ, გადაეცით საოცნებოს:
„უყვარხარო, უყვარხარო ძლიერ!“

თოვლა...

ამ დილას გნახე.
შენი თვალები უხდებოდა
დეკემბრის თოვას,
მოურიდებლად გიკოცნიდნენ
ფიფქები ბაგეს,
ვეოფილიყავი მათ ადგილას,
როგორ მერჩივნა,
გაგინათებდი აღმასისფრად
უმთვარო ღამეს.

ისევ მიყვარხარ, როგორც მაშინ –
ვარსკვლავების ლურჯ ხეივანში,
ფეხარეული დადიოდა
ლანდებთან ვილაც,
როგორც მცხეთიდან მონაბერი
ჩურჩული ქარის,
ისე მიყვარხარ,
როგორც წინათ,
დიდი ხნის წინათ!

ქარში

ქარმა ჭერმებს
პასიანსი
გაუშალა,
მარტის სუნთქვამ
საღერღელი
აუშალა.
მომშვიდა
ცოტა მონატირებული,
შიშველ კვირტებს
ხარბად
აუთამაშდა და...

მერე მორცხვად
განერიდა –
დაღლილი და
ცოდვამონანიებული.

რომელი...

„მე ვარ, რომელი ვარ“

(გამოცხ. 3,14)

„რომელმან შექმნა სამყარო“

რუსთველი

მე ისევ ის ვარ –
არა თოვლი,
არა წვიმა,
არა ქარბუქი,
მაგრამ ვარ კვალი
შორი ნისლის,
თოვლის,
ქარბუქის.
ჟამად უჟამოდ დადენილი
ცხოვართა მწყემსად,
მწვერვალებიდან მონათოვი
მომავლის ლექსად.

მე ისევ ის ვარ –
მეიგავე ბრძნული არაკის,
უცხო-ნაცნობი
მზიანი დღის იგავ-არაკი.
ხეთა ჩურჩული,
ბალახების ჩუმი შრიალი,
ფრინველთა ფშვინვა
და ხეების შრიალ-შრიალი;
მთაზე ძალისად მიმავალის
ფარული კენესა,
მინის ღალადი,
ჩამოშლილი კლდის ამოკვნესა.

მე ისევ ის ვარ –
თვალხილული
ძვირფასი მკვდარი,
ველარ მცნობილობ, აგერია
უსიტყვოს კვალი.
მე ვარ ელვარე მზიანეთის
პირველი სხივი;

უცხო მხარეში მოფენილი
თიბათვის ნისლი.
დამბადებელი სიყვარულის
მე ვარ რომელი,
ვარ მარადისი სიხარული,
შენ რომ მოელი.

მე ისევ ის ვარ –
არა თოვლი,
არა წვიმა,
არა ნამქერი,
მაგრამ ვარ კვალი
შორეული
თოვლით, წვიმით, ქარით
ნაფერი.

შემოღამება

მთვარე ვარსკვლავებთან
მუსაიფობს,
ნისლი ალვის ხეზე
იტოტება,
მზეს აუკრეფავს ქარვის
კულულები,
გორის ფხა მძევლად რომ
იტოვებდა.
ნიაფი,
კალთებაკეცილი,
ღამეს ფეხაკრეფით
ეპარება,
ფარას ჩამოუვლის ნაზი
ჩურჩულით და
სიცხეს ფოთლიანში
ემალება.

.....
თეოზე ნაგაზი
ძილღვიძილობს,
არ ესმის ქარის
შემოპარება,
უკვირს ფიქრებთან
მოსაუბრეს
ეს უეცარი
შემოღამება.

უფენოდ...

ღამემ გადაიძრო საბანი ნაბდის –
ცას ფარდა ახადა;
ქარი აიფოთლა უგუნური –
ვაშლს კაბა გახადა.
შენმა ნაცვამმა პერანგის სურნელმა
გონება ამხადა,
შენზე ფიქრებმა –
უძილო გამხადა...
ვიცი, გაცხადება დაფარულის არ ჩემი ფერია,
პოეტები ხომ სიყვარულზე ჩუმად მღერიან,
ქარმა შეაყარა ფოთლები ფანჯრებს –
ასე რამ არია?!
ტყემლები მიამიტი, ფატანამოსხმული
არივ-დარია.

სიმღერა მინდა და ჯიუტობს გიტარა,
ვერ ვიღებ სასურველ ნოტებს,
უჩემოდ განიცდის სევდის აგონიას,
უჩემოდ მოთქვამს და გოდებს.
ირგვლივ ყველაფერს სევდის ხმა ატყვია:
ამ სახლს და სახლის წინ ამ კორდს,
მეტი რა ჩარაა, ვუსმენ სიჩუმეს და
ქარის უკანასკნელ აკორდს.

კახეთო ჩემო

შემოეხია გომბორს ტანზე თეთრი პერანგი,
მზის ნატერფალზე მიტკლისფერი მინა დნებოდა;
როგორც ყმანვილის სიხალისე თანდაყოლილი,
კახეთო ჩემო, გაზაფხული ისე გშვენოდა.

აისი რიხით ხელს ართმევდა მოცვისფერ ქედებს,
სისხამზე ნალებს იჭედებდა დამფრთხალი ნისლი;
ჩითმერდინივით გეხვეოდა რიჟრაჟი მხრებზე,
ცაზე ოქროსფრად ლივლივებდა ფერები ისლის.

გაუხედნავი, თოვლისფერი ურა კვიცივით
ატეხილიყვინენ ბაღში უკვე სარძლოდ ვაშლები,
ღამენათევნი, ფეხაკრეფით მიმოდოდნენ
ცაზე ღრუბლები – თავანკარა ბროლის რაშები.

ნოტიო მინა ამზევებდა ნაზამთრალ გულ-მკერდს,
დაედო თითქოს ბუნებასთან ხანგრძლივი ზავი,
ღამისფერ ხნულებს უტოვებდა ვინრო არტახებს,

ბოლოს იქნევა ალაზანი ზათქით და ზარით.

კვირტი სკდებოდა გაღვიძებულ ბალახის სუნში,
აპრილი ზამთარს სიხარულით გამშვიდობებდა,
როგორ მიჭირდა, საფიცარო კახეთო ჩემო,
იმ დილით შენთან უეცარი დამშვიდობება.

შუამთა

ძონი და ლალი აწვიმს შუამთას,
გადაუხურავს ფარჩის საბანი,
ენკენისთვეში ლივლივებს ყვითლად,
მზე მოფრქვეულა ქარვით ნაბანი.
ამ ჭრელაჭრულა ატლასის ზღვაში
გადმოფენილა ძველი ფარდაგი,
აჟურულ ფოთლებს გაუდით ლხენა,
ტკბილად შეუსვამთ ოქროს ბადაგი.
ბროწეულისფრად ელვარებს მუხა,
ატმისფერ ნიფლებს უდგათ კარავი,
მაკვირვებს ფერთა უცნობი გამა
და შუამთის ტყის უცხო ზღაპარი.

გული
ტანჯვით
დაქანცული
მაინც
მედიდგულება,
მიყვარხარო,
მიყვარხარო,
ქარი
მეჩურჩულება...

სოლომონ ნერგაძე

შერკინება

ყველა დიდ შერკინებაზე ლაპარაკობდა.

ავტობუსში, მეტროში, ტრამვაიში, მიწის ზევით, მიწის ქვევით, წყალზე თუ ჰაერში. ყველგან... საინფორმაციო გამოშვებები დიდ შერკინებაზე საუბრით იწყებდნენ გადაცემებს. და არა მარტო ისინი. ყველა გადაცემა, ამინდის პროგნოზიც კი, მომავალი დიდი შერკინების წამყვანთა ცნობილი ღიმილით იწყებოდა. მათი უსაზღვრო აღფრთოვანება ხალხის უსიგრძეგანო ეიფორიას ერთვოდა.

სხვას ვის უნდა გადაეცა დიდი შერკინების პერიპეტიები, თუ არა მათ, ყველასათვის ახლობელთ, ყველასათვის საყვარელთ?!

ერთი შორეული ევროპიდან – არაქართულად, ყველას გასახარ-აღმაფრენს იტყვის: „ლიკუეტ ტბილისი, სტალიცა გრუზიი“-ო და დაიძვრება საქართველო დინამოს, ან უკვე ეროვნული სტადიონისაკენ... მართლა „ლიკოვალა სტალიცა გრუზიი“...

და მეორე?!..

მეორე ის?! დინჯ-ხანდახან-მატყუარა... გატანილი გოლი დაუმალა მაყურებელს... წაგებულნი თამაში არ წააგებინა. მოფიქრება არ გინდოდა?!.

აბა, რა მოსატანია, თუ ხანდახან მეტად მწარეც წამოსცდებოდა საოცნებო, მაგრამ სწორედ დღეს ვერკარგად

მოთამაშე გუნდზე?! „აღმართეს ცოცხალი კედელი, ამ მკვდრებმა“-ო. მწარე კი იყო, მაგრამ ხომ იყო მართალი?!

თუმცა ახლა ამის დრო არაა. ყველა და ყველაფერი მოიცვა ცნობამ – მიიღო მსოფლიომ გამოწვევა.

შედგება დიდი შერკინება.

საქართველო – მსოფლიო.

საქართველო დანარჩენი მსოფლიოს წინააღმდეგ.

უკომპრომისო ბრძოლა გამარჯვებისთვის...

ემზადება ქვეყანა. ემზადება ყველა. დიდი სპორტული პაექრობა მოგველის. ჩვენც და მსოფლიოსაც.

აქვე პირველი სენსაციაც – მსაჯი არ იქნება მოედანზე.

შერკინებას არ ეყოლება არბიტრი.

ერთი მხრივ, გადანყვეტილება კარგია და გასაგები. რამდენი შერკინება გაუფუჭებია არბიტრს?!. შერკინებაში ხომ რაინდები მონაწილეობენ?!. ჰოდა, რაღა საჭიროა არბიტრი?! დაარღვიე წესი, აღიარე რაინდულად და გადაეცი ლელო მონაწილეებს. ისიც ხომ რაინდია?! კბილების დამტვრევას კი არ დაგიპირებს, ლელოს აიღებს და გაათამაშებს.

თუ გამოერევიან არარაინდები და, ღმერთო დაგვიფარე, არამზადები, არბიტრს რა შეუძლია? მიუთითებს, ვინ დაარღვია წესი. თუ დამრღვევმა არ

ალიარა და არ გადასცა მონინალმდე-
გეს ლელო, რას იზამს არბიტრი?! ვე-
რაფერს. კიდევ ერთხელ, იქნებ, ორ-
ჯერაც, იტყვის, ვინაა დამნაშავე. სხვა
რა შეუძლია?!. არმია და გადანყვეტი-
ლების აღმსრულებლები რომ ჰყავდეს,
კიდევ ჰო.

აგერ, ახლა არ მოხდა ასეთი შემ-
თხვევა ორი ქვეყნის ნაკრებს შორის?!
ზედა ქვეყნის ნაკრებმა ისეთი არაკა-
ცური დარღვევებით გაუტანა ლელო
შევჩენკოს გუნდს, მთელი მსოფლიო
განცვიფრდა. განცვიფრდა და მეტი
არაფერი. არბიტრი იუროპა იყო. რა
მოიმოქმედა მერე იუროპამ? ნამოიკ-
ნავლა ზედა ქვეყნის მისამართით, არ
ხარ შენ მართალიო და... გაჩუმდა.

რა შეეძლო, ექნა? დაჰპირდა წესე-
ბის დამრღვევს, ნახე რას გიზამო! ამას
გიზამო... იმას გიზამო... დიდ საბჭოზე
სანქციებს დაგინესებო, საანგარიშოებს
და სათვლელ ჩხირებს გაგიუქმებ და
გაგიყინავო, არაფერს არ მოგყიდო და
ასე შემდეგ და ამნაირები... ზედა ქვე-
ყანას სასაცილოდაც არ ეყო.

– ყურებზე ხახვი არ დაგვაჭრათ,
თითებით და კენჭებითაც კარგად ვით-
ვლით ჩვენ! – ზედა ქვეყნის სტილში,
როგორც ყოველთვის, ახლაც ირონი-
ულ-სარკასტული იყო პასუხი. აბა!..

აბსოლუტური უმრავლესობა ჩრდი-
ლო ქვეყნის მაცხოვრებელთა გვერდით
დაუდგა თავის, წესების ასე ღორუ-
ლად დამრღვევ კაპიტანს: ჩვენ შენთა-
ნა ვართ, ყველა მოლაღატეს გამოვავ-
ლენთ და რუხ-ნითელი ჭირის შესაბა-
მისად გავუსწორდებითაო.

შესაშური იყო მათი ერთსულოვნება.
სიტყვისა და საქმის ერთიანობა კიდევ
უფრო. ისე ორგანიზებულად გაავრცე-
ლეს რუხ-ნითელი ჟამი მთელ ტერიტო-
რიაზე, თვით ყველაზე პროფესიონალ
ეპიდემიოლოგსაც კი ძალიანზე მეტად
ძალიან რომ გაუკვირდებოდა.

აღმოაჩინეს ჟამთან მებრძოლი რამ-
დენიმე „მოლაღატე“. მაშინვე, ცივი

გონებით, ყოველგვარი ყოყმანის გარე-
შე შესწირეს ჟამის დიად საქმეს. ერ-
თი, დაბადების დღეს შესწირეს მსხვერ-
პლად კაპიტანს. მეორე ზვარაკი კაპიტ-
ნის ფანჯარასთან ადვილდასანახად და
საამოდ სამზერად შესწირეს.

ბევრი რომ არ გავაგრძელოთ, მა-
ლალ დონეზე დააყენეს ჟამის ღვთაები-
სადმი მსხვერპლშენირვის საქმე.

გაასუფთავეს ტერიტორია ყოველ-
გვარი ანტიბიოტიკისაგან.

მეტი რა უნდა ინფექციას?! იფეთ-
ქა, მარა, რა იფეთქა!

მოიცვა ყველა და ყველაფერი უკი-
დეგანოდ გადაჭიმულ ტერიტორიაზე.
სანქციებიო?!. ჩაიქირქილა ინფექციის
ბუდეში არხინად მოკალათებულმა...
აგერ ახლა ქვეყანაში ჩუმად შეტანილი
პროდუქტი გაანადგურა... როგორ გა-
ბედეთ, უჩემოდ როგორ შემოიტანეთ
ანტიბიოტიკებით გაძეძგილი იუროპის
ნაწარმიო?.. გაანადგურა ალტყინებაში
მოსული ბაცილების თვალწინ. ღმერ-
თის ამათ არ სწამთ, არბიტრის ამათ
არა სწამთ...

ძლიერი ხარ? – მართალი ხარ!

ასეთია შავი ჟამის წესი და კანონი.

ამიტომ უფრო თქვეს უარი ორგანი-
ზატორებმა ხორციელ არბიტრზე. თვი-
თონ მოპაექრებმა უნდა გაარკვიონ,
ლელოს გატანა წესების დაცვით მოხდა
თუ წესების დარღვევით. ადგილზევე,
შერკინების მსვლელობისას. მსაჯი მე-
რე დაადგენს, გვიან გამოიტანს ვერ-
დიქტს. მსაჯის გამოტანილი ვერდიქტი
შეუვალაია. ზოგიერთ, ზედმეტად თავ-
გასულ გუნდს სასჯელი დაადო ისეთი,
საერთოდ ველარა ჩანან შერკინებებ-
ზე. და არა მარტო შერკინებებზე. და-
უნდობელი შეტევა და ლელოს გატანა
იცოდნენო სკვითებმა...

იცოდნენო... აბა!..

იცინო კი არა, კაცო?! იცოდნენო.

კიდევ ერთი მეტად საინტერესო წესი
დაადგინეს შერკინების თავკაცებმა და
მონაწილეებმა. ურთიერთთანხმობით

იქნა იგი შემუშავებული. თუ რომელიმე გუნდს ისე გაუჭირდა, რომ წინააღმდეგობას ვეღარ სწევს ან შერკინების გაგრძელებას ვეღარ ახერხებს, მაშინ მონინააღმდეგის გუნდში შემავალ რომელიმე ფრთას ან ქვეყანას, შეუძლია, დავარდნილის თხოვნის საფუძველზე, დახმარების ხელი გაუწიოს. მოთამაშეები მიჰყიდოს. ჯანზე მოიყვანოს. ან სხვა სახის დახმარება გაუწიოს. მაგალითად, მორალურად დაეხმაროს.

გადავასწროთ მოვლენებს და ვთქვათ – ეს წესი, რომელიც გამონაკლისის სახით იქნა დადგენილი, საკმაოდ ხშირად „გამოყენებადი“ გახდა. განსაკუთრებით კი მისი ბოლო პუნქტი – მორალური დახმარება. იმდენი მორალური დახმარება, რაც მასპინძელმა ქვეყანამ მიიღო, ალბათ, არც ვის ექნება მიღებული. ცოლისადმი მიძღვნილ ლექსს – „შენ დაგიტოვებ ჩემს დაღლილ ღიმბილს“ და ცოლის რეპლიკას: ცოტა ფულიც დამიტოვეო, რა, ირაკლი! – ჰგავდა.

მწვრთნელები?..

მწვრთნელების შერჩევაში სტუმრებმაც და მასპინძლებმაც დიდი ომი გადაიტანეს. ყველას პირველობა და მწვრთნელობა უნდოდა.

უნდა შევკადრო საყვედური დიდ კონსტანტინეს – მარტო ჩუენ არა ვყოფილვართ მუდამ პირველობისკენ მსწრაფნი. მარტო ჩუენში არ იყო, ყოველ ნაბიჯვარს მეფობა რომ ენადა. იქა ყოფილა თუ ყოფილა!.. „ბრდღენაი და კბენაი პირველობითვინა“... თავპირდასისხლიანებას ვინ დაეძებს?! კლავდნენ. წვავდნენ. ორპირობდნენ. სამპირობდნენ. შვილი მამას კლავდა (გეცნოთ?). ძმა ძმას არ ინდობდა და დედა – შვილს.

ერთს საკუთარი, გასაპირველებელი შვილი შემოაკვდა დაბრმავებული გონების შეცდომით. შვილმა დედა შეირთო ცოლად და ქალმა საკუთარი შვილები მამას შეაჭამა... აქ ცოტა ფრთხი-

ლად ყოფნაა საჭირო... ფესვები ჰქონდა იმ ქალს ისეთი!.. აი, ისეთი, ზოგი რომ იტყვის მტრისასო, ზოგი კიდეცა – ჩვენსასო...

იმასაც ამბობენ, მიაწერესო. ასე არ იზამდაო. მოუგონესო. ერთმა მოთამაშემ მსოფლიო ნაკრებისა ტყუილი მოუგონაო. არც ისე კარგი თვალთ უმზერდა, საერთოდ, ქალებს და შური იძიაო. ვინ იცის?!..

ბევრი რომ არ გავაგრძელოთ, საერთო მწვრთნელზე ვერ შეთანხმდნენ. მონახეს მარტივი გამოსავალი – მსოფლიოს ნაკრების თითოეული ქვეყნის მწვრთნელი საკუთარი ქვეყნის მოთამაშეებს აძლევდა რჩევებს შერკინებისას. ზოგი მიუთითებდა. ზოგი მიუხელებდა. ზოგი მიუსისტიკინებდა, ზოგი კიდეც მიუიმისიმისიმებდა (ქალაღლი ყველაფერს ვერ იტანს).

მასპინძელთა მწვრთნელის შერჩევაც არანაკლები სისხლიანი და თავპირდამღენი იყო. რაში ინდობდნენ ერთმანეთს, ამაში რომ დაენდოთ?! თვით შერკინების დროსაც ხშირად ცვლიდნენ მწვრთნელებს. ხშირად მწვრთნელი თვითონ შედიოდა თამაშში. ან, პირიქით, ვინმე თამაშიდან გამოდიოდა და მწვრთნელობას იწყებდა.

ქართული, ჩვენი, ნაცნობი, გასაგებად ადვილი და მშობლიური სიტუაცია – ვისი მთხლე ვის კასრში იყო, ვერ ვარჩევდით (ერთ ძალიან კაი მოთამაშეს დავვესესხე. ის ვის დაესესხა, ვერ გეტყვით).

შერკინების დაწყებამდე მასპინძლებმა რამდენიმე რთული პრობლემა გადაწყვიტეს. გუნდი დაადგინეს – როგორ დაადგინეს, გამოვტოვებ. ისედაც ბევრი ჭუჭყიანი თეთრეული გამოვფინე ევროპა-აზია-ამერიკებისა და ოკეანია-ახალი ზელანდიის (დაგვრჩა ვინმე?!.) თვალწინ.

ქართულად დაადგინეს, როგორც ყოველთვის.

ერთი რომ ფარცხავდა, მეორე ხნავ-

და. მესამეს არც ნაფარცხი მოსწონდა და არც ნახნავი. ხდებოდა არევე-დარევა და განევე-გამონევა. ყოველ ამისთანა არეულ-დარეულ მომენტს იმნაირ დან-ყობილ თამაშს მოაყოლებდნენ ქართველები, მართლა რომ ღირდა საცქერად!

სხვა ბევრ საინტერესო თუ უინტერესო საკითხზეც იფიქრეს და იდავეს მასპინძლებმა. სტუმართა დახვედრას – ყველაფერი თქვი ამათი, მაგრამ, რაც იციან, იციან! – თავი მათთვის დამახასიათებელი სილალით გაართვეს! სტუმრები ისეთივე აღფრთოვანებულები დაგვირჩნენ, როგორებიც რჩებოდნენ მუდამ. ისე, იმათაც რა ბევრი უნდოდათ?!. მასპინძლებს პურ-მარილი არ ეშლებათ, სამზარეულო აქვენ იმნაირი, თვით მილიგრამობით მკვებავ ევროპიელსაც კი – არიქა და, ქოლესტერინიანი არ შემომეჭამოსო, არიქა და, ზედმეტი კალორია არ მივილოო, კიდეც მრავალი არიქა და შარიქაო, რო გაიძახიან იქ, სახლში, ევროპაში – აქ ჩამოსულს ავინყდება ყველაფერი, ყველა ჩამოთვლილი თუ ჩამოუთვლელი მამაძაღლობა და... რა დიეტა, რის დიეტა?!. რა ქოლესტერინი?!. გადადიან ჭკუაზე სამზარეულოთი და კერძებით. ღვინო და სასმელი?!. ჯერ უკვირთ, ქართველები და ღვინო?.. მერე, მილანელები რომ დაადგენენ, ღვინის სამშობლო საქართველო ყოფილაო და, საერთოდ, ეგენი რომ არა, სიტყვა ღვინოც არ გვექნებოდაო, აღარ უკვირთ. აიღეს ეს მშვენიერი სიტყვა და როგორ არ ამახინჯეს – ვინო, ვაინ, უაინ და რა ვიცი კიდე... – მაინც ვერ დაამახინჯეს ისე, საიდან იყო წამოსული, ვერ გაგერკვია. „მოიპარავ ვირსა და შეღებავ კიდეცა, მარა, საღებავი რო გადაუვა, ხო ყველა მიხვდება რო ვირი მიხოსია?!“

სიმღერა იციან და ცეკვა ამ დალოცვილებმა, ვერც ყურს მონყვეტ და ვერც თვალს... გააგზავნეს ერთი სიმღერა, ღმერთკაცების ნამღერი, შორეულ სივრცეებში. სადმე ცივილიზაცია კიდეც

თუ შექმნა არსთა გამრიგემ, ამაზე კაი ენით როგორ გინდა, დაელაპარაკო?..

სტუმარშიც რომ გამოერევა ხანდახან ყოვლად ხვადაგი?! მოხვედი, გიმასპინძლე. კარგად მიგიღე... „სტუმარი ღვთისაა“-ო, სად მოგისმენია ამნაირი? სხვაგან სად გინახავს, მასპინძელი მეზობელს ესესხებოდეს, უპატივცემულო რომ არ გაგიშვას? საქონელი და ცხოველი მიხვდება ამას?!. მეტი არაა ჩემი მტერი!.. შემოგიცოცდება და, ჯერ წასვლას არ დააყენებს საშველს... მერე კი ჩამოგათლის რალაცას, მოიპარავს და წაიღებს. რავა, ჯერ არ უქნიათ თუ?.. ჩამოგვათალეს. ზოგმა გვარიანადაც ჩამოგვათალა... მაგრამ გამოჩნდებოდა – ყოველთვის – ახალი მწვრთნელი, ძლიერი, არც მტრისა და არც მოყვრის დამნდობი. აბრუნებდა თავის ადგილზე ჩამოთლილს.

სიმართლე უნდა ითქვას, სტუმართა უმეტესობა მასპინძელ ქვეყანაზე შეყვარებული ბრუნდება უკან. როგორც თვითონვე აღნიშნავენ – გაუკეთესებული ბრუნდება სახლში. ბევრი, ბევრი კარგი მიგვაქვსო, ამბობენ. კარგია და საამო, ნებისმიერი მასპინძლისათვის გასახარელია, როცა მისი კაიკაცობის ამბავი შინ მიაქვთ სტუმრებს. სტუმარსაც ბევრს და კარგს მატებს ქცევა ასეთი.

გაგვიგრძელდა, ხომ, შესავალი?!. მოსამზადებელი პერიოდიც გაგრძელდა. სამაგიეროდ, კარგად ჩააბარა ქვეყანამ გამოცდა. დახვედრა ყველას შესაფერისი კი არა, როგორც ყველა სხვა ამბავში იციან ქართველებმა, აქაც შესაფერისზე ბევრად გადამეტებულ-კარგი მოუნყვეს. უკლებლივ ყველას. ზოგმა, სულო ცოდვილო, და იმდენად დაიჯერა განსაკუთრებულობა და სიკარგე, საკუთარ ქვეყანაში ინდაურით გაფხორილი დაბრუნდა... კი, ასეთებიც იყვნენ. თუმცა არა უმეტესობა. კიდეც კარგი! თორემ წარმოიდგინეთ

ევროპა-ამერიკის, აზია-ოკეანიის, გნებავთ, ავსტრალიის ქალაქები, გადავსებული გაფხორილი ინდაურებით!.. ჰო, ერთხელ წარმოსადგენად სახალისოცაა. მხოლოდ ერთხელ წარმოდგენისთვის.

ინყეს სტუმრებმა ჩამოსვლა. თვითმფრინავები წეროების გუნდებივით მოფრინავდნენ და ჯგუფ-ჯგუფად ეშვებოდნენ დედოქალაქისა თუ ყოფილი დედოქალაქის აეროპორტებში. შერკინებისწინა პერიოდი ბაბილონს დაემსგავსა. მირიად ენაზე ლაპარაკობდნენ. გოდოლის აშენებას აღარ აპირებდა არავინ. გამოიტანეს დასკვნები წარსულის გაკვეთილებიდან. სათამაშოდ და სალაღობოდ იყვნენ ჩამოსულები. ითამაშებენ, ლელოს გაიტანენ. თუ ვერ გაიტანენ, არავინ დაძრახავთ. შერკინებისას ერთმანეთსაც მოსდებენ. რა ვუყოთ, მერე?!. ესეც თანმხლებია დიდი შერკინებისა.

ჩამოდინ თვითმფრინავებით, გემებით, ავტობუსებით, მანქანებით... ჩამოდინ გაღიმებულები, სერიოზულები, ოდნავ დაძაბულები, მოშვებულები, ჰალსტუხებითა თუ სპორტულმაიკიანები (კი ვიცი, პერანგი უნდა დამეწერა, მარა, საროჩქას რალა დავუძახო?!. ნიფხვის ამხანაგზე, ხომ, საერთოდ არაფერს ვამბობ?!).

გერმანელი ჩამოდის ისეთი გაღიმებულ-გაბრწყინებული სახით, ისეთ რალაცას ეუბნება დამხვედრს, ის, სიცილს ვინ ჩივის, ხარხარს ვერ იკავებს. საღამოს ხალხმა ტელევიზიის ტელეფონები გადაახურა რეკვებითა და ზარებით, ამნაირი რა თქვა, სერიოზულობით გამორჩეული ერის შვილმაო. არაფერი ისეთი, თქვენთან ერთი შერკინება იმნაირი წავაგეთ, კაი ხანს წელში ვერ გავიმართებოდით, რომ არა ოკენისგაღმელი მეგობრები და მარშალის გეგმაო.

– მაგაზე კვდებოდი სიცილით? – გაეპარათ თუ გაუშვეს ერთი ზარი სოფელ კაკასხიდიდან. იმ სოფლიდან, იმე-

რეთის მეფე სოლომონი რომ დაერია ოსმალებს. ამ შერკინებაში იმერეთი მარტო გავიდა ოსმალეთთან პირისპირ. კაკალი კაცი არ ჩამოსულა გადაღმა საქართველოდან. ხშირად ხდებოდა ამნაირი მასპინძელ ქვეყანაში. „ვარესი“ რამდენი მომხდარა?! არც პირველი იყო და, ვაი რომ, არც უკანასკნელი!.. კაკასხიდის შერკინება, იმერლებმა, ჩვენ მევიგეთაო. ოსმალეები იძახიან ჩვენ მოვიგეთო. მიდი და გაიგე, მართალი რომელია?! (ფრჩხილებში შევნიშნავ – მგონი, იმერლები ამბობენ მართალს. ასე რომ არ იყოს, ხანისწყალ-საკრაულა-წაბლარას ნაპირებზე დღეს იმერლები არ იცხოვრებდნენ).

– მაგაზე იყო, რო კვტებოდი სიცილით? – ზუსტად იმავე ტონალობით გაიმეორა კითხვა კაკასხიდელმა ახალგაზრდამ. კაი ბიჭი რომ იქნებოდა, ამას ლოგიკის კანონი მეუბნება. კაკასხიდელები, ზოგადად, კაი ხალხია.

– არა. ამაზე კი არა, რა მითხრა, იცი? თუმცა, ჯობს თვითონ მოუსმინოთ. – აიცილა პასუხი დამხვედრმა.

– თუ ჩვენ გავიმარჯვებთ, გპირდებით, არაფერს არ წაგართმევთ და არც მოგპარავთ, როგორც ერთმა თქვენმა თანამემამულემ გაგვიკეთა წინა შერკინებისას. – გერმანელი მობურთალის პასუხმა ორად გაყო მაყურებელი.

უნდა შევნიშნო, ქართველები იმნაირი ხალხია, მხოლოდ ეს პასუხი კი არა, გერმანელის ნებისმიერი პასუხი, მეტად თუ არა, ორად მინც გაყოფდა აუდიტორიას. დედამინა მრგვალიაო, რომ ეთქვა, რამდენად გაიყოფოდა აუდიტორია, ვერ გეტყვით. გამოჩნდებოდნენ ისეთებიც, ვინც ეტყოდა, დედამინა არაა ბურთივით მრგვალი, ცოტათი შეჭყლეთილიაო. ახლა ამაზე ატყდებოდა ზარების რეკვა. კაკასხიდს თუ მეტ ზარს აღარ დაუთმობდნენ, სხვა იმნაირივე ლამაზი და ტურფა სოფელი დაილია თუ?!. სულაც, ხიდისთავიდან იკითხავდა ვინმე, ბურთი მრგვალი რომ

გგონიათ, მარტო ფეხბურთის ბურთი გინახავთ თუ თავს იაბდლებთ?!. ლელოს ბურთი ხო ოვალური... და სხვები... და ამნაირები...

რამდენი ხანია, ვეძებ ისეთ უმარტივეს ფრაზას, რომელიც ქართველების აზრს ორად არ გაყოფს. ვერ მოვნახე ჯერჯერობით ასეთი მარტივი მტკიცებულება. შემომნებზე ადვილი არაფერია. აგერ არაა ინტერნეტი და ფეისბუქი?!. ზოგს ესია მოვნა გერმანელი მობურთაღის პასუხი. კაცური ნათქვამიაო. გამოხატეს კიდევ. კაცურად გამოხატეს.

– ა, კაცი!.. სამაგიეროს კი არ გვიხდის. ერთობლივად დავამარცხეთ წინა შერკინებაში და ქვეყანა კი მხოლოდ ჩვენ „გაფუცარცვეთ“. ამან პატიოსნად გვითხრა, ვინც წააგებს, პასუხს ის აგებსო. – ჩამოარაკრაკა ერთმა მაყურებელ-მსმენელმა ოკრიბის ქვეყნიდან. კიდევ უნდოდა, გაეგრძელებინა საამოდ სასმენი სიტყვა, მაგრამ ვინ დაამთავრებინა?! დაესია იმერ-ამერ-აფხაზეთ-ჩრდილო-სამხრეთი და, რა ვიცი, კიდევ, ვინ აღარ. ახალი ზელანდიდანაც კი შემოუშვეს ერთი ზარი. რას აკეთებდა ახალ ზელანდიაში, ემიგრანტს არ დაუკონკრეტებია. ევროპიდან შემომავალი ზარების პატრონები ამბობდნენ, მომვლელად ვმუშაობთ ან სწავლის გასაგრძელებლად ვართაო. ბევრი, ცხოვრების გასაგრძელებლად რომ იყო წასული, არ ამბობდა. მოლვანეობის სფერო არ უთქვამს ახალი ზელანდიდან შემოსული ზარის პატრონს. წვრილ მილში გააძვრინა ოკრიბელი. მაგნები ხმას რაფერ იღებენ, 28 მილიონი ადამიანი გაგვიწყვიტესაო. ჩვენ რომ არა, მთელ ქვეყანას მოსდებდნენო ფაშიზმის ბაცილას...

ვერ იყო ფაშიზმისა და ნაციზმის ერთმანეთისგან გამრჩევი დედარაშორსნასული ქართველი ემიგრანტი. ახალზელანდიელს აზრების სიმწირე და შეცდომების სიმრავლე რამდენიმე სიტყვით აუხსნა

დინჯმა მოსაუბრემ ლაგოდებიდან. ჩემო მეგობარო, გერმანიაში ნაციზმის ბაცილა გავრცელდა და მთელმა პროგრესულმა მსოფლიომ დაამარცხაო ერთობლივად. აბა, სსრკ-მ რო ყველაზე მეტი მოთამაშე შესწირაო იმ შერკინებას? მაგენმა და კიდო იმგენმა, გერმანელს რო გვერდით უზის, სსრკ დაანგრის და არც ის გახსენებიათ, სსრკ-მ რო გაუერთიანათო გერმანია. ნამეტანი გაუტია ახალზელანდიელმა.

– აბა, აბა... კი არიან გასალახავები! – ეს სამაჩაბლოელის ხმა იყო. – 45 წელინადი რო მოუნდნენ შენი სსრკ-ს დანგრევას, რად უნდოდა ამდენი დრო?!. ადრე ვერ დაანგრის?!. – სამაჩაბლოელს ეტყობოდა, მთელი სახნავსათესი თუ არა, ნაწილი მაინც ახლად გავლებული საზღვრის იქით მოუქციეს ღორის ნაშიერებმა.

– შენ კიდევ, ჩემო კარგო, ასე ძალიან თუ იყავი შეყვარებული სსრკ-ზე, ახალ ზელანდიაში რა მიგარბენინებდა?! მისულიყავი, აგერ, გრიზა ბიძიასთან. შენისთანები რომ ჰყოლოდა რამდენიმე ათასი გვერდით, მეტი არაა ჩემი მტერი, მაგისტვის წიგნივადეს ვერაფერი გაებედა!.. სად გაიქეცი? რატომ მიატოვე ეს პატიოსანი მუნისტი კაცი დეპოში?

ისევ გადაცემის წამყვანმა იმარჯვა, ცქვიტმა ჟურნალისტმა გოგონამ. შეცვალა საუბრის კალაპოტი. შემოუშვა სხვა ზარები. ზოგმა მესი თუ ითამაშებსო? ზოგმა პელე ახსენა. მესხი და მეტრეველი და კიდო რამდენი კარგი და ჩვენი ყველას ისედაც პირზე ეკერა. ზოგიერთმა აგატა კრისტი გაიხსენა, მაგრამ კონან დოილის შერლოკ ჰოლმსზე გაზრდილთა გაუვალ ღრუბლებში ჩაიკარგა.

– მე მომეცით სიტყვა! შეიძლება, მეც რომ ვთქვა რამდენიმე სიტყვა? ცუდის თქმას არ ვაპირებ. – ეს, ალბათ, იმიტომ დაამატა, დაბნევის მსგავსი შეატყო გადაცემის წამყვანს. გოგო-

ნას, ეტყობოდა, გაცხარებული კამათი თუ აზრთა გაცვლა-გამოცვლა ჰქონდა უხილავ უფროსთან. შექების მეტს არაფერს იმსახურებდა. თან სტუმრებს ელაპარაკებოდა, თან უხილავ უფროსს. ჩრდილოეთიდან ჩამოსულმა მოზურთალმა ამიტომაც დაამატა, ალბათ, ბოლო სიტყვები.

– ახლავე, ახლავე. – წამყვანის სიტყვებისთანავე მიანოდეს მიკროფონი ჩრდილოეთიდან ჩამოსულ სტუმარს.

– მე ვთხოვ დამხმარეებს, მხოლოდ მაშინ გადასცენ მიკროფონი სტუმრებს, როცა მე გეტყვით. – აშკარა იყო, სხვანაირი მითითება ჰქონდა მიღებული უხილავი უფროსისგან.

– მრავალი ზარი და შეკითხვა შემოვიდა ჩვენი ამერიკელი მეგობრის მისამართით.

აი, თურმე, სად ყოფილა ძაღლის თავი დამარხული!.. უხილავ უფროსს, როგორც ჩანს, კონიუნქტურის დარღვევა არ უნდოდა. ჯერ ამერიკელი სტუმრის ალაპარაკება ჰქონდა უზურში, როგორც ჩანს, მერე ევროპელების და მერე სხვების. მოგვიანებით, ალბათ, ჩრდილოელ სტუმარსაც მისცემდნენ რამდენიმე სიტყვის თქმის უფლებას. როცა უნდოდათ, მაშინ ვერ შეანყვეტინებდნენ თუ?! ტელევიზორში კია ადვილი, როცა გინდა, მაშინ ჩასჩრი პირში ბურთს თუ გორგალს ან, გნებავთ, უარესს. „რეალში“ (როგორც ევროპეულობასა და ინგლისურს ნაზიარები ახალი ქართველები იტყვიან), ანუ „ლაივში“ (ასეც წინაფრჩხილებში მოხსენიებულები ამბობენ) სრულიად სანინააღმდეგო ხდება. ჰო, ხდება. ხდება ნაზიარები თუ უზიარებელი ქართველების საუბედუროდ.

მადრიდის „რეალი“ არ მაქვს მხედველობაში. მაგას და რონალდოს თავიანთი ანგარიშები აქვთ გასარკვევი მესისტან და „ბარსელონასთან“.

ვთქვათ მართალი – ძალიან ეცადნენ მასპინძლები, ამერიკელის დახვედ-

რა პომპეზური ყოფილიყო. ტრაპთან ქართულ ჩოხებსა და ლამაზ ეროვნულ კაბებში გამონყოფილი ახალგაზრდები დაახვედრეს. ელოდნენ სტუმარს, რომელიც დიპლომატიურად გამონყოფილი გამოვიდოდა თვითმფრინავიდან, ზემოდან დახედავდა დამხვედრებს, გაიღიმებდა. საცეკვაოდ გამონყოფილ ახალგაზრდებს ხელს მოუთათუნებდა. ქართული ცეკვის მსგავს მოძრაობას გააკეთებდა.

ისე რავა წახდებოდნენ ამერიკელები, ჩამოსვლამდე არ გაეცნოთ საყველპურო რამეები ქართველების შესახებ?! უფროსებს ან მწვრთნელებს რომ არ ესწავლებინათ, ამ გაგანია ინტერნეტის ეპოქაში თვითონაც შეეძლო მასპინძელთა შესახებ მრავალი საინტერესო ენახა.

არაფერი მსგავსი. გამოვიდა ამერიკელი. არც კოვბოიკა ეცვა და არც არაფერი (მაცალეთ, რა, ბატონო გურამ!..). საროჩქა ეცვა. უჰალსტუხო. ზღვა ხალხის დანახვაზე შეცეცდა. მერე, მის უკან მომავალ, დადებითზე გაცილებით უფრო დადებით ადამიანს გზა დაუთმო. პირველი ის ჩამოატარა. ეტყობა, იფიქრა, ეს ზღვა ხალხი ამას ელისო.

ჰო, ელისო... მშვენიერი სახელია. და, ხშირიც ამ ქვეყანაში.

არ იცოდა ამერიკელმა ხალხმა, ელისო რომ არ ერქვა, იმ მშვენიერებას კი არა, თვითონ მას, ამერიკელს ელოდა. გაუკვირდა ამდენი ხალხი ერთად. თვალთ ლამაზად ნასროლ ლასსოში (გმადლობ, ბატონო გურამ!) მოაქცია თითქოს. ლაღად ჩამოიბრინა ტრაპი, იოანნას უკან.

არ მითქვამს? იოანნა ერქვა არც ისე ბამბასავით თეთრ ქმნილებას...

შორეულ კანადაში, ერთი აქაური ბიჭი, დროებით რომ წავიდა, ერთი ლამაზი ქალაქის უძველეს, თითქმის 300 წლის უნივერსიტეტში სამეცნიერო პროექტის განსახორციელებლად (და, არა ცხოვრების გასაგრძელებ-

ლად, ახალიზელანდიელივით), ჰქონდა ბედნიერება, საკუთარი თვალთ ეხილა შავგვრემანი მშვენიერება. სამხრეთ ამერიკელი ეგონა თავიდან.

– ლათინური ამერიკიდან ბრძანდებით? – ჰკითხა.

არაო, ხორცშესხმულმა ანგელოსმა, შავგვრემანმა (ამან ხომ არ წარმოთქვაო ბოლო სიტყვა სამთა ბჭობისას, ყველაზე ბედნიერი და უბედური ადამიანის დაბადების თაობაზე, ჭყვიშთან წყნარად ვერდინებული რიონის ლამით?! – გაიფიქრა ბიჭმა).

– არა, პირიქით.

– პირიქით?!.. – ლათინური ამერიკის პირიქით რა იყო, არ იცოდა ბიჭმა. – როგორ პირიქით? – „პირიქით, რა, თქვენ უბერავთო?“ არ ჰკითხა. აბა, საიდან ეცოდინებოდა ქართული ანეკდოტი არაელისოს?!
– როგორ და... ჩრდილოეთიდან ვარ.

– აა... ესკიმოსი ბრძანდებით? – განათდა რალაც ოკეანისგაღმიდან ჩამოსულის თუ ოკეანისგამოღმიდან ჩასულის გონებაში (ფარდობითია ყველაფერი!).

– ესკიმოსები თქვენში, ციმბირში მოიკითხეთ. მე იენუიტი ვარ. – გაბრაზება არა, დაცინვის ნოტები შეერია დედა-დედა-რა-ლამაზი გოგონას ხმას. ნამდვილად არ ეცოდინებოდა ზემოთ გაკვრით ნახსენები ანეკდოტი, ციმბირი რომ კაცს, გნებათ ქალს, საქართველოში ეგონება...

ივვანნა მქეიაო.

მე იოანნას დაგიძახებთო, ამან.

– რატომ, ივვანნა არ მოგწონთ?

– კი, მომწონს, მარა, სად გავამხილო, ჩემს ჯორჯიაში რო დავბრუნდები, ივანეს ვაკოცე და მისთანა ლამაზი იყო, გადაირეოდით-თქვა?!
– ივანე არა, ივვანნა, – იმან. – და კოცნაზე რომ გადახვედი, ჩემი აზრიც გაითვალისწინოთ იქნებოდეს იქნება?!
– რომ გადმოვაქართულოთ, ოდნავ მეგრულს წააგავდა, ოი რანაირად მა-

დისალმძვრელი იენუიტი მშვენიერების კილო.

– მე ჯერ იოანნას დაგიძახებ, – რო იცოდე რა ლამაზად ჟღერს და მერე კი გკითხავ, თუ შეიძლება გაკოცო? – ბიჭმა ამონურა მთელი მარაგი ინგლისურისა. დათანხმდა ქმნილება, იოანნად წოდებული.

კოცნაზე არა, იოანნას თაობაზე დათანხმდა.

ბევრი წლის მერე, იოანნამ შემთხვევით გაიგო, ჩარტერი თუ რალაც, ამნაირი რეისი დანიშნეს ახალი იორკიდან ტორონტოს, ოკეანისგაღმიერი ყველაზე ლამაზი ქალაქის გავლით, ჯორჯიამდე და უკან. ბევრი არ უფიქრია, წავიდა, აილო ბილეთი. უნდოდა იმ ბიჭის ნახვა, ჰამილტონ ქალაქის სალამოებს არაიენუიტურად რომ ულამაზებდა. ჩამოირბინა კიბეები იოანნამ. ამერიკელმაც-მეთქი, გითხარით უკვე. კიდეც მრავალი სტუმარი თუ მოწინააღმდეგეთა ნაკრების მოთამაშე ჩამოჰყვა თვითმფრინავს.

დახვედრა ლამაზი და შთამბეჭდავი გამოვიდა. ყველამ, სტუმარმაც და მონაწილემაც, ხვალინდელი შერკინებისა, ნამდვილი ქართული დახვედრა იხილეს. მათი აბსოლუტური უმრავლესობა ბედნიერი ჩანდა. მიკროფონით ხელში შეციებულ ჩრდილოელი სტუმრის მწვრთნელსა და რამდენიმე მასაჟისტს თუ არ ჩავთვლით – სხვებს უფრო ლამაზად ეპყრობიან, ვიდრე ჩვენო – უსაფუძვლოდ რომ ფიქრობდნენ. აგერ ახლა, ქართლს რომ ტანკის ლულებით ჩამოათალეს ფართობი, იმ მართლა უხსენებლებმა და გლეხები მაინც ღვინო-არყით უმასპინძლებოდნენ, როგორც სტუმრებს, ვის ახსოვს?! „სხვა სტუმრებს უფრო მეტი ყურადღებით ექცევიანო, ვიდრე ჩვენ“...

არ გაგეცინება კაცს?!.

კი, მარა, პირი ჩრდილოეთისკენ მიქნია და, შე დედანამეტანიგლახათ... და კიდოუფროუარესად მრავალწერტილი-

ანო, შენა!.. გუშინნინ ჩამოშავდი ბატალიონით, პირზე დუჟმომდგარი მეფიცებოდი, დაგეხმარები, მოგეხმარებო. ბრძოლის დაწყების წინ კი გამეპარე და შემატოვე იმ, თქვენზე უფრო დედაგლახათ... და კიდო ვარესად მრავალწერტილიანს, ალა ერქვა თუ მაჰმადას (მე იმისიც!..) უთვალავ არმიას, რანაირ დახვედრას ელი?! რაც მიიღეთ, ისიც არამია თქვენნაირ ჩლუნგ მანქურთებზე. საერთოდ ღორებად ჩათვლის ღირსებიც არა ხართ, მარა, ამას რა ვუყო, აგერ, მიკროფონით ხელში რომ დგას და სიტყვის თქმას აპირებს?!

დამშვიდდა დარბაზიც და ტელეფონის ზარებიც ცოტა ხნით შეწყდა. თქვა მიკროფონიანმა სტუმარმა სიტყვა.

– გამარდყოფათ დზმებო! – ზუსტად ასე თქვა. ქართულად თქვა ძალიან ლამაზი და ყოვლისმომცველი ორი სიტყვა. დარბაზი ხომ განაბულია არა?! ახალი ახალზელანდიელიც აღარ ანუხებს უხილავ უფროსს ჯიქური ზარებით. – მე, ადვილი შესადზლებელია, ხვალ ტამაშმა არ მომიციოს. კოველ შემტხვევაში, ჩემი მცვრტნელის გამოხედვა ამას მიდასტურებს. მე ჩამოვედი ტქვენტან, ჩემიანებტან. იმისტვის ჩამოვედი, რომ გიტხრატ, დზალიან მიკვარხრატ. დამიდჟერეტ, იქ, ჩვენში ყველა ისე არ პიქრობს, როგორც გეუბნებიან. მე მინდა ჩემი და ჩემნაირების სახელიტ ბოდიში მოგიხადოტ, იმ შეურაცხკოფებისატვის, რაც ჩემმა ქვეკანამ მოგაკენატ. პასუხისმგებლობას არ ვიხსნი. ჩემი ბრალიცაა...

– მაპატიეთ, უნდა შეგანყვეტინოტ, მხოლოდ რამდენიმე წამით. გთხოვტ შემოუშვატ ზარი, – წამყვანი თავის სტიქიაში იყო. უხილავი უფროსი თუ მოხსნიდა კიდეც, აღარ ანალვლებდა. მარტო ერთი არხი კი არ იყო, ამ, ყველაზე გულმხურვალედ რომ უყვართ, ქვეყანაში?! – გისმენტ, საიდან რეკავტ? – ჰკითხა ეთერში შემოსულს.

– რა მნიშვნელობა აქვს, ქალბატო-

ნო?! თქვენ რა, მართლა ვერ იცანით სტუმარი? ეგ იყო, თბილისში რომ ჩამოვიდა და ტიციანის სახლში ათია ლამეები, აბა თუ კიდევ მოვლენ ვინმეს დასაჭერადო?! – სტუმარს ეტყობა, ესმის და კიდევ უფრო იბუზება. – შეხედეთ და დარწმუნდებით, ქალბატონო! მაგნაირი, ბედაურივით ვაჟკაცი, ბევრი გინახავტ? მაგან რა ჰქნა კიდევ იცით...

– ნე ნადო. ნე ნადო. არ გინდატ. არ გინდატ... – სტუმარს დარცხვენა შეეტყო.

წამყვანმა სთხოვა სტუმარს, კიდევ გაეგრძელებინა. მან კი, მიკროფონი, თითქოს მოიშორაო, სხვა მოთამაშეს მიანოდა.

– მე ბედნიერი ვარ! თქვენთან ყოფნით ვარ ბედნიერი და კიდევ იმით, რომ ამნაირების წინააღმდეგ და ამნაირებთან, – ხელიტ დიდი წრე მოხაზა. – მიწევს თამაში. ბედნიერი ვარ! თავს უფლებას ვაძლევ, ჩემი მხრივ შეგპირდეთ, ესენი – ხელიტ ჩრდილოელი მწვრთნელის მიმართულება მიხაზ-მოხაზა – მისტრალებს კი არა, იმის იმის იმას მიიღებენ, თქვენ რომ კარგად მოგეხსენებატ! მაიმუნი, ხელში გრანატით, საშიშია ძალიან!.. და, არა მარტო ზოოპარკისთვის, საერთოდ, ქალაქისთვისაა საშიში.

სტუდიაში ქართული ტაში გაისმა.

ტაშის ხმა არ გაუგონია თეთრწვერა მოხუცს. მოხუცს, რომელსაც უკან პატარა ბიჭი მისდევდა. დალილს, ნელად მორონინე მოხუცს. იგი ხელახლა უკვალავდა გზას პატარა ბიჭს. საკუთარი სამშობლოსკენ უკვალავდა. შინისკენ, საკუთარი ფესვებისკენ სავალ გზას უკვალავდა პატარა ქართველს (ბატონო მუხრან, ბლავის მოხუცის გული, ბლავის! გამგონი? სადაა გამგონი? მართლა, იუროპის ოხერი პატრონი!..).

– ჭკუა ადრე უნდა გეხმარატ, თქვე საჭურისებო! – თეთრწვერა მოხუცის გულში ისეთი ალი ტრიალებს, ვერ ეყოფა მის ჩაქრობას, ბიჭის საკუთარ დე-

დასთან დაბრუნების სიხარულის მდინარე, – დახმარებას რომ გთხოვდით, გვიჭირდა... გვიჭირდა... ღმერთო, როგორ გვიჭირდა?!

არც ფრანგ მეგობარს გაუგია მასპინძელთა გუნდის წევრის (და, როგორი მობურთაღის!..) სიტყვები. გადავასწოთ ერთი წამით მოვლენებს. თეთრწვერა მოხუცმა, დიდად ქართველმა, ისეთი ლელო გაიტანა, მონინალმდეგეებმა ხელში აყვანა და გულში ჩახუტება დაუპირეს.

ბრძნულად უხმო სიცრუეს – მარჯვნივ გადაიხარა, გეგონებოდა, იქცევო. მისცვივდნენ მონინალმდეგენი. მან ლელო მარჯვენა ხელით ააგდო, მონინალმდეგეთა თავებზე გადაატარა, მარცხენით დაიჭირა და ძირს დაყრილ-დახვავებულ მოთამაშეთა გულის გასახეთქად, ნელა, რონინით გაიარა რამდენიმე ნაბიჯი. დაამინა ლელო. გაიტანა ლელო. გაიტანა, მაგრამ არ შეჩერებულა. გზა გააგრძელა... იაროს! ასეთებმა იარონ!.. ასეთებმა უნდა იარონ! ღმერთო, იარონ!..

წამოდგა ფეხზე ამერიკელი. თვითონ მივიდა მიკროფონის დროებით მფლობელთან. გამოართვა. სენქიუ-ო, ჯიგარი ხარო. ფაკკინგებით უხვად მორთული ფრაზებიც მრავლად მიაყოლა. ეტყობოდა, მიკროფონი გამორთული ეგონა და ჩუმად, სხვებისთვის ვერგასაგონ, დაბალ ხმაზე ელაპარაკებოდა ნატოს ამხანაგს. არა, ვაჩნაძიანთ დიდებული და უმშვენიერესი ნატოსი კი არა. სხვა ნატოსი, შორიდან მოკეკლუცე, უსქესო, ნოტიო ნატოს ხაზით. მიკროფონი ჩართული სჭერია ხელში. გვიან მიხვდა. ფაკ-ფაკები და შეთ-შეთები, მოუბრუნებლად, უხვად დაიღვარა ქართულ (და, არა მარტო ქართულ) ეთერ-სივრცეში.

– ბედნიერი ვარ თქვენთან ყოფნით – ახლაც, ისევე, როგორც აეროპორტში, ქორის თვალებით შეკრა დარბაზ-მაყურებელ-მსმენელი, – თუ ამან, ცხენია

თუ ულაცი, ხვალ არ ითამაშა, მეც არ ვითამაშებ. ესაა თუა, ლელოს გამტანი!.. ნუ გეშინია, თუ შენს ქვეყანაში არ გათამაშებენ, სხვაგან წაგიყვანთ! ჩვენ გათამაშებთ. ჟივავოს ლელოს გამტანი არ დაიკარგება. მაგენს ნუ აქცევ ყურადღებას... – ხელი ისევ ჩრდილოელი მწვრთნელისკენ გააქნია. – შენ თუ არ ითამაშებ, არც მე ვითამაშებ. თქვენ? – ფრანგს მიაპყრო მოლურჯო თვალები. არაო, ფრანგმა თავი გააქნია. ამერიკელმა, რომ არ მოგატყუოთ, ენ-ი კი არ გაჭიმა. უნ-ი გაჭიმა სიტყვაში „თქვენ“. ძნელია, კი, ძნელი, ზუსტად გადმოიტანო ამერიკელის განაჭიმი ქართულში. ძალიან კი ცდილობენ მასპინძელი ქვეყნის შვილები. თითქოს, შინაურებს არც გაჭიმა შეძლებოდა და არც გადაჭიმა. ქართველის გადაჭიმულს რატომ არ ცნობენ ან რატომ არ მოსწონთ საქართველოში, ვერ გეტყვით. ჩემთვის ამოუხსნადი განტოლებაა.

არც მეო, გერმანელმა კითხვასაც არ დაუცადა.

მსოფლიოს გუნდის თითქმის ყველა წევრმა იგივე განაცხადა.

იყო კიდევ ერთი, ნამეტანი მამაძალი და გადამგდები – ფულის გულისთვის საკუთარ დედას ჩაგინვენდა ლოგინში; არც შეგეკითხებოდა, გინდოდა თუ არა დედამისი – აი, რით იყო განთქმული! და, არა მარტო თავის, გრძედის მიმართულებით გაგრძელებულ და განედით შევინროებულ საკუთარ ქვეყანაში. მის ფარგლებს გარეთაც კარგად იყო ცნობილი ხსენებული არამზადა. იმისა და რამდენიმე გროშების მათხოვრის გარდა, ყველამ იუკადრისა უიმკაცოდ თამაში.

– არ ითამაშებთ და ჩვენ მარტო ვითამაშებთ! – ღმერთკაცივით მოთამაშე კენტავრის მწვრთნელმა გახსნა კანალიზაციის ჭა. დაარტყა მსუბუქი ყოფაქცევის ქალებისა თუ ორივე სქესის ასო-სარცხვენელთა სახელებით დაყათიანად დახუნძლული „რეჩი“ თუ

„სპირ“-ი. – ვითამაშებთ და ორივე ყურსაც დავაჭრით მასპინძლებს.

– კაი ჩიტსაც დაიჭერთ! – ეს რომელმა წამოიძახა, არ ჩანდა. ვერ დაიჭირეს კადრში ოპერატორებმა, – ეს შერკინებაა პატიოსანი. ნუ დაგავინყდებათ! თავისი წესები და კანონები გააჩნია. ვინც თამაშის წესებს არ დაემორჩილება, იმას ურჩევნია ბარგი ჩაალაგოს... – კიდევ უნდოდა გაგრძელება, მაგრამ, დარბაზის ჰაერი უცნაურმა ხმამ შეარხია. ვერავინ გაარჩია. ვერც ცქვიტმა მთარგმნელებმა გაარჩიეს, საიდან მოდიოდა ან რას ამბობდა.

– ურდო, მე რომ... რა... დავუტოვე... ცხენით... ტრამალები... ოქრო... ოი, ურდო... სადაა? ქართველ... .. – ჩინური და მონღოლური ენების სპეციალისტებს სახეები დაეძაბათ. ხუმრობს ვილაცაო, იფიქრეს. ერთმანეთსაც გადაულაპარაკეს მაყურებლისთვის არგამიზნული ფრაზები.

აბა, ერთდროულად საკუთარი მოდგმისა და მისი გენებით ნამეტნავად გამდიდრებულ ჩრდილოურთა ალალი დედების მაგინებელი ჩინგისხანის წარმოდგენა შეეძლო ვინმეს?! მეტი არაა თქვენი მტერი!..

იმან რო ლელო გაგვიტანა... მტრისას!.. ისე გაგვწყვიტა წელში, მოგებაზე თამაშს ვინლა ჩიოდა, ფრეც სანატრელი იყო და დიდი, დამლუპველი ანგარიშით არწაგებაც.

– შერჩა მაინც რამე მოგებულს, ჩემი არ იყოს?!.

– ღმერთო მაღალო, ნუ გადამრევ!.. ამ დაფხვილს ალაპარაკებ მართლა? თუ, მე გადაგყავარ ჭკუიდან? – ეგონა ვფიქრობო, სინამდვილეში კი, ხმამალლა ლაპარაკობდა, უფრო ბოდავდა, ფარსულის თარჯიმანი.

– კაი ლელო გაიტანა, ჩემი არ იყოს. კაიხელა ფართობები მიითალა. რად გინდა მერე?! რა შერჩა? მაგის სოფელში რომ მიხვიდე და შემხვედრი მოძებნო, კაი თვალი უნდა გქონდეს.

თუ გაგიმართლა, მოძებნი. რამე რომ ჰკითხო, ვერ გიპასუხებს. გეტყვის, არ ვიცი, გადავირბენ აგერ მეზობელთან და ვკითხავო. გაიქცევა. გაიქცევა, კი. დაუზარელი ხალხია. მარა, რამდენი კილომეტრი უნდა ირბინოს იცი? რამდენიმე კაცილა ცხოვრობს, თუ მაგათ ცხოვრებას ცხოვრება ჰქვია, უბადრუკ ქვეყანაში. ესენი კი, მაინც რო ჯახირობენ?!. ჩინგიზამ კი არა, მეც კი ვერ დავაკელი ვერაფერი... ვახმე, იმ ქურთების ყოფა რო ვატირე! ოხხ... იმ ქურთების! თვარა, შეიძლება, მომესნაგვა კიდევ ესენი...

– მეტი არაა ჩემი მტერი, შე დაფხვილო!.. – ბოდვას განაგრძობდა ფარსულის თარჯიმანი.

– მეგობრებო, გადაცემაში რეკლამის დროა! – ივაჟკაცა წამყვანმა. არა, არა!.. წესით, ვერ უნდა შელეოდა უფროსი. სად ნახავდა ამისთანა კარგი და მშვენიერი წამყვანის შემცვლელს?!

გადაცემა დამთავრდა ძალიან სასიამოვნოდ. ხუმრობა უფრო მეტი იყო მეორე ნაწილში, ვიდრე მოსალოდნელ შერკინებაზე საუბარი.

გათენდა შერკინების დღე. შეუძლებელია აღწერო ყველაფერი, რაც ქალაქში, ქვეყანაში, ქვეყანაზე ხდებოდა. აღწერა კი შეეძლო რამდენიმე ადამიანს, მარა, მოიხელთებ სადმე?! შერკინების ორივე კედაროს არიან განაწილებულები. სადა სცალიათ ჩემს დასახმარებლად?! ერთმა, ცხენი რომ ვერ უვარგოდა, მაგრამ ჯაგლაგი თვისი, ერთი ქალის გარდა, ყველაფერს ერჩია ქვეყანაზე. დაგეხმარებო, შემპირდა. შეასრულა დაპირება. კი, კაი ლელო გაგვიტანა.

სხვა კაი კაციც – რა გამოლევს ამ დალოცვილ ქვეყანაზე, – შემპირდა, მოგეხმარებო. დაიწყო კიდევ, მარა, თვისებურად გააგრძელა. ხომ გითხარით ერთხელ, ჯინიანია-მეთქი?! ისე

შეუბრალებლად მოაკვლევინა ესმერალდა ნაციონალების ჯიბის სასამართლოს, ნერვიც კი არ შესტოკებია... კვაზიმოდოც შესწირა ალალ და ლამაზ სიყვარულს, სიცოცხლეში ცალმხრივს, სიკვდილის მერე კი, ორმხრივსა და მარადიულს. შემპირდა ესეც დახმარებას. დამეხმარა. გულისშემძვრელ-უარყოფითად დამეხმარა. გაგვიტანა ლელო, მსოფლიოს ნაკრებს მოუმატა ანგარიშში. აკლდა, ვითომ?!

გამოგვპარვია დანყება. ოჰ, ეს ქართული ზნე!.. დაგვიგვიანია. რა გასაკვირი ესაა, ჩვენში რომ დარჩეს?!.

ერთი უსახელო გმირი ვიცი, საკუთარ ქორწილში დააგვიანა. რამდენიმე საათით დააგვიანა. მეფეარეს იაპონურ ჯოკერს ეთამაშებოდა. ამიტომ დააგვიანა.

დაგვიანებით მეჯვარემაც დააგვიანა. მანაც საკუთარ ქორწილში დააგვიანა (წამოიკნაველებს-ხოლმე, შიგადაშიგ, ქვეყანა ხომ არ დავანაგვიანე, ქორწილში რო დავაგვიანეო...). იაპონური ჯოკერის გამო არ დაუგვიანებია. მეჯვარეები ვერ მოვიდნენ დროზე თბილის ქალაქიდან. არა, მას არ ხლებიათ სანადიროდ. მან მაშინ ბრწყინვალე ლელო გაიტანა. ხოხობიც ჩამოაგდო და ბარე ორს თვალიც მოსთხარა, იმნაირი ბადახში ჩასვა ბაჯალლო ბეჭედში. რამდენმა დაგვამხო თავზე ცა, რათა ხოხობისდროინდელი ბადახში ჩაეგდო ხელში ბეჭდიანად თუ უბეჭდოდ. დაგვინგრის ლელოებით მოედანი...

მსოფლიოს ნაკრებში ყრუი შევიდა ერთი... ძლიერი ძალიან. ვერ წაართმევ... შიგ ცენტრში დაგვისვა ალჩუ... ბადახშს და კიდევ მრავალ თვალს, ძვირფასს, დაეპატრონა, ეს ყოვლად ყრუ! გადაგვითელა დაცვა.

– კაი ხანი დასჭირდება მასპინძელთა გუნდს, თამაშში გარდატეხა რომ შეიტანოს – თავისი განუმეორებელი ბარიტონით, გულგატეხილი გადმოსცემდა, საკუთარ გუნდზე ყველა ნერვით შეყვარებული მოლაპარაკე იგი.

დინჯსიყვარულიანი.

მეორემ რა ომახი მისცა?! არა, „ლიკუეტ თბილისი, სტალიცა გრუზი“-ო, ამას მერე იტყვის. მანამ კი...

– დიახ მეგობრებო, გამოჩნდა, როგორც იქნა!.. სარბენ ბილიკზე მოთელვას გადის დავით... დიახ, დიახ, მეგობრებო, მაღალი, ახოვანი. ჯერ თექვსმეტი წლისაა. მხოლოდ თექვსმეტის...

შემოვიდა...

ბოროტი ყრუალას დანატოვრებს კი შეაჭრულოთ, მაგრამ არც იხტი გაიტეხეს და არც ბარი.

ორივე თავზე გადაამტვრია ამან, მაღალმა, ძალიანმა, ქკვიანურ-დაუნდობელმა. თავზე გადაამტვრია და ნარჩენები, ლელოს ადგილი სადღა იყო, სათითაოდ გაუყარა ერთ ადგილას იარაღიანებს, წინააღმდეგობის გამწვევებს.

იმ ლელომ, გატანილმა კი არა, ურჯუკათავის გათხრილმა, მრავალი მოიყვანა ალტაცებაში. მრავალს დიდი ხნით გაუნელა მოუსვენარი სურვილწყურვილი ჩვენს ეზოში ირიბად გადმოხედვისა.

საკუთარიც შემოელანუნა ხელში რამდენიმე. არ ინდობდა უსამართლოს. ერთი სარზე ჩამოაცვა. ისე ჩამოაცვა, რომ პირიდანაც გვარიანზე ჰქონდა გამოჩრდილი.

საკუთარს დაჰმართა საქმე ესე. უცხოთა და მოძალადეს დაინდობდა?!

და, დაიწყო... და მიჰყვა...

– დიახ მეგობრებო, ჩვენმა ოქროს ბიჭებმა მდგომარეობაც გამოასწორეს და ლელოებიც მრავლად გაუტანეს მონინააღმდეგეს. ისეთები, თვით მათ ალტაცებასაც რომ ინვეეს! – დინჯ-ალფრთოვანებულად თხრობდა ბარიტონი. – დადგა დრო, მეგობრებო, ამ გარდატეხით უნდა ვისარგებლოთ. და, არის!.. არის!.. არის!.. გმადლობ ღმერთო! რომელმან შექმნა სამყარო!.. ვმადლიდეთ მეგობრებო! რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძლიერთა!..

– რად გინდა მერე?! – განაგრძობ-

და, ჩართულ მიკროფონში. დაჰვინყე-
ბია ისევ გამორთვა. – ვინ გაგახარებს
ღმერთკაცო?! ვინ გაპატიებს!... ან მაგ
ლელოს ვინ გაპატიებს ან კიდევ გაუმ-
ხელელს, დიიდს, ყველაზე მაღალს დე-
დამინაზედ?!.. გადაგკარგავენ... ხატიც
საძებარი გაგვიხდება შენი. იერუსალიმი
რომ არა, არც გვეცოდინებოდა...

– დიახ, მეგობრებო, დავნინაურ-
დით. კიდევ გოლი, კიდევ გოლი!.. კი-
დევ ლელო!.. ისევ ლელო!.. თამარი და
ვარძია... აი, ისეთი გაულანუნეს, შენი
მონონებული!.. მაგრამ მაინც, მეგობ-
რებო, სიფრთხილეა საჭირო. ელჩი, მა-
ინც ელჩია! რაც არ უნდა უხიაგი თქ-
ვას, მაინც ელჩია!

და, როგორც ყოველთვის, მიეცნენ
მასპინძლები ლხინსა და ქეიფს. გამოჩ-
ნდა ცხენზე ამხედრებული სასჯელი
ქართველთა თავქარიანობისა და ფე-
ხებზემკიდიაობისა. პირველი, დასაზვე-
რი შემოტევა მოიგერიეს ქართველებმა.
დიდ ზეიმად აქციეს. ისევ თრობასა და
ძილს მისცეს თავი... მსხვილ სასმისებს
უმატეს ამ სამკვდრო-სასიცოცხლო
შერკინებაში.

ჰოი!.. გუნებავ ფშუტევ ქართველ-
თა!..

ზვავევით მოვარდა ცხენზე გაზრდი-

ლი ხროვა და გადაუარ-გადმოუარა
კოლხთა დაცვას. ლელო გაჰქონდათ,
გამოჰქონდათ და ისევ გაჰქონდათ...
მერე ჩრდილოეთისკენ ჰქნეს პირი. არ
მოენონათ იქაურ მაცხოვრებელთა იე-
რი და ცხვირ-პირის ფორმა. უნდა გა-
ვულამაზოთო. ჰოდა, გაულამაზეს,
თავიანთი შეხედულებისამებრ. გადაუ-
იმათებურეს... კიდევ კარგი, ბოლომ-
დე ვერ გავიდნენო, ამბობენ მომსწრე
კაცები. ყველაფერს გადააჯიშებდნენო,
რომ დასცლოდათ...

ერთხელ მორღვეულ ლობეს თუ არ
აღადგენ, ძალლი და ღორი შემოგიც-
ვივდება ეზოში... რამდენი გოლი გა-
ვუშვით, რამდენი ლელო გაგვიტანეს?!.

– დასანანია, მეგობრებო, დასანა-
ნია. დაცვა, თითქმის მთლიანად, მოირ-
ღვა... – მეორე, ყოველთვის იმედიანი
და აღტაცებული მთხრობელი შერკი-
ნების პერიპეტიებისა, ეტყობოდა, თვი-
თონ იყო ცუდ დღეში. მაინც ცდილობ-
და მაცურებელში იმედი დაესახა. კი,
ცდილობდა. ძალიან ცდილობდა. არც
მონინააღმდეგის აღტაცების მომგვრე-
ლი გარღვევები რჩებოდა უყურადღე-
ბოდ. – დიახ, ძვირფასო მეგობრებო,
მსოფლიო გუნდშიც გამოჩნდა კაშკაშა
ვარსკვლავი, მეორეც მოჰყვა. დასანა-

ნია, ჩვენს გუნდში რომ არ არიან. ორივემ ბრწყინვალე ლელო გაიტანა. დიახ, ერთ დროს მსოფლიოს მაზანზარებელი რომის შთამომავალთა შორის, გამოჩნდა, ტოსკანურად გაზრდილი ბიჭი, ენა აჩუქა თავის ქვეყანას. ლელო გაიტანა ისეთი, ჩვენადაც რომ გინდა ჩათვალო. მოუწონეს, ადრე დიდი ლელოს გამტანებმაც კი მოუწონეს მეგობრებო. თვით დიდმა ბრმამ, ყველაზე თვალხილულმა, დიდი ოდისეის ლელოს მფლობელმა, აღფრთოვანება და აღტაცება ვერ დამალა. დიახ, თვით ილიადას მოგზაურმა, მშვენიერი ელენე რომ ხან ერთთან აგორავა სარეცელზე და ხან სხვასთან... და ისე ლამაზად, თვით ჰერას შეშურდებოდა. თვით ყველაზე კალთამადლიან ეჭვიან მზაკვარს... დაუნდობელს და ყოვლად გათახსირებულს, დიაცს – საკუთარ ძმასთან რომ გაიყო შავი სარეცელი....

დიახ შეშვენიით დიდებს, მალღებს, ღმერთკაცებს ერთმანეთის შექება და ერთმანეთით აღტაცება... და, მეორე, ამნაირი კლასის, რომელმან შექმნა სამყაროსა და იმ ტოსკანურის გამაღმერთებლის დარი, ნისლიანი ალბიონიდან ჩაერთო შეტევაში და ბრწყინვალე ლელო გაიტანა. „ო, შეიცადეთ, ვიდრემდის წახვალთ, მეც მათქმევინეთ ორიოდ სიტყვა“-ო. ისეთი ლელო გაიტანა, ჩვენსას, ძვირფასო მეგობრებო, ჩვენსას!..

– ამასობაში ქართულმა დაცვამ, ოდნავ წელი წამოიდგა, ძვირფასო თანამემამულენო, – აგრძელებს დინჯაღფრთოვანებული და ხანდახან სასარგებლოდ მატყუარა.– გამოჩნდნენ ახალი მობურთალები. ამას ვერ გაუგია, საით წაიღოს ლელობურთი?! – ისევ დაავინყდა მიკროფონის გამორთვა. – რა უთავბოლოდ მიდი-მოდის?! ჯერ ლექსს წაეპოტინა. „რომელმან შექმნა სამყაროს“ ეჯიბრება... გადაირევა კაცი პირდაპირ!.. – აზრადაც არ მოსდის, მიკროფონი შეამონწმოს. არცა სცალია.

გული უკვდება ამ საცოდაობის შემხედვარეს.

– კი, მესმის, დედა გინამა იმ ცოფიანმა, მარა, თუ შერკინების მეფობაზე სდებ თავს, მოიქეცი მეფურად!.. თუ არა და, დაანებე, ბიძიკო, თავი მაგ საქმეს და წერე შენთვის... სად გარბოდი, რომ გარბოდი? შევარცხვინე უმადურობაი ქართველთა და შენი კიდევ განსაკუთრებით. სამჯერ დაგაბრუნა კაცმა. სამჯერ დაგსვა წინამძღვრად. შენ კი, რა ჰქენი? საკუთარ კარში გაიტანე ლელო და გაახარე მტერი. ვის უგდებდი მაინც ყურს, ჰა? – არა, არა. ამას მიკროფონიც და მაყურებელიც დაავინყდა. იქაა გადავარდნილი... ბაზალეთთან...

– ჰაი დედასა!.. შეცდა, შეცდა მეგობრებო, მძიმე ლელოს გამტანი კაცი. საკუთარი შვილი დატოვა მძევლად გველის სოროში. იცოდა, მის მოკვეთილ თავს გამოუგზავნიდა ქართველი ქალის ნაშობის ნაშობი... არჯაკის ნაშობი... უკუღმა ნაშობი!.. გაიტანა ლელო. მძიმე, უსაშველოდ მძიმე ფასიანი ლელო... ეს გაანინამძლოლა ისევ. ჰაი დედასა!.. რატომ თვითონ არ აიღო შეტევის სადავეები ხელთ?! არ მაპატიებსო ქართველობა. როგორ, წინამძღოლთა წინაპარი, პირველი, ის, ვინც პირველ ქართულ შეტევას ჩაუდგა სათავეში, ეგეთი ან დაახლოებით ეგეთი არ იყო?! მიიღეს კი არა, აღმერთებენ ამდენი ხნის განმავლობაში... დრო კი იყო მწვრთნელის გამოცვლისა. რა წააგეს ფრანციელებმა, ყოველ ხუთ წუთში რომ ცვლიდნენ მწვრთნელებს?.. ან, ანგლიელებმა? ან სხვებმა?.. რატომ მაინცდამაინც ჩვენ მივაცივდით ერთს?.. არ ეყო გამბედაობა. ბოლომდე არ ეყო. დასანანია. ამასაც უცხოობაში ამოხდება სული... თავის გუნდზე შეყვარებული, საკუთარი სისხლისა და ხორცის, შვილის შემწირავი სული...

– მსოფლიოს მორკინალთა გუნდს გაუჭირდა, მეგობრებო, – ისევ ამან,

მეორემ, იალოა პირველის გამორთულ-ჰგონებული ჩართული მიკროფონი. აილო თხრობის სადავეები ხელთ. აილო, თორემ, კიდეც უფრო მწარეებს მოვისმენდით იმისგან. ისეთ მწარეებს და მართლებს, რომ „აღმართეს ცოცხალი კედელიო, ამ მკვდრებმა“, მონაგონი იქნებოდა.

– ყველა რგოლი აერიათ ერთ დროს დაწყობილ მანქანაში. ლომგულები არ აკლიათ, მაგრამ მწყობრად ველარ იბრძვიან მასპინძელთა წინააღმდეგ. აი, ახლა უნდა შეტევა და კარგი იერიში!.. მნიფდება ლელოც, მაგრამ რომ არავინ ჩანს წამომწყები. გამოჩნდა. გამოჩნდა!.. „რა დროს ლექსიაო“ გამოჩნდა. მცირე ამალით ბრწყინვალე, დიდხანს დასამახსოვრებელი ლელო გაიტანა!.. – ძველებური რიხი დაუბრუნდა მთხრობელს.

– მაგრამ, „ხანგრძლივ ეს სოფელი...“ მერე ხომ იცით, მეგობრებო, როგორ გრძელდება?.. გამოჩნდა მონინააღმდეგის რიგებში ის, ჩიყვიანი ცვედანი... მაინც, ვინ ჩაუთესლა გონებაში, ჩვენი აბანოები ჰკურნავსო სიცვედანეს?! არა, არა, ეგ მხოლოდ მაგიტომ არ იქნება მოსული... არ გვაპატია, მზეს რომ ჩრდილოეთიდან დაუპირეთ ამოყვანა... ლელოს გატანას ვინ ჩივის, გაგვინადგურა დაცვა, მეგობრებო... თბილისიდან კასპიამდე წითელი დიოდა დედომდინარე... – ამასაც დაავიწყდა მიკროფონის გამორთვა. – ისინი კიდეც, სად გაიპარნენ? ისინი, ღორის ნაშობნი, ისინი?... – იძულებული ვარ მრავალწერტილით შემოვიფარგლო. სარეკლამო დროც აღარაა, გაუჭირდა გადაცემის რეჟისორს. რას იზამს?! ვერაფერს. არ არიან ჩვეულნი ამისგან ასეთ მკვახე და მწარედ გამონათქვამებს. ვერც ხმა მიაწვდინეს ექსტაზში შესულს, მიკროფონი მაინც გამორთეთ. – ერთი ღორის ნაშობი არ იყო გასული ჩვენი დაცვიდან, მეორე ღორის ნაშობმა სულ გაგვიუქმა დაცვის ხაზიც, შუაცა და თავ-

დასხმაც. ყველა ჩვენ შეგვდგა, მეგობრებო! ნიხლებით შეგვდგა!.. ევროპა კიდეცა, ეს მარადიული ცვედანი... და მშიშარა... ფეხქვეშ გაეგო, ქვედას ქვემოთ და ზედასაც ქვემოთ... ვის სცალია ჩვენთვის, ვის დაგვარგვივართ, ვის ვეძებთ?!. მცირე-მცირე ლელოებილა გაგვაქვს. ისეთი, „თლათ კვტარიო“, რომ არ იფიქრონ. მტერსაც და მოყვარესაც ერთნაირად ეცოდები და ერთნაირადვე სძულხარ... ერთნაირად ეცოდები და ერთნაირად ეზიზღები!.. დაგვენგრა, მეგობრებო, გუნდი. მისი აჩრდილილა. გამოჩნდა ერთი, ახლად აღერებულ ულვაშებიანი. ერთი ტყორცნა მოასწრო. გავყიდეთ. მივყიდეთ ჩრდილოელებს. ბერძნებმა გვირჩიეს, ნუ გაასხვისებთ, გასხვისებას ჯობია, თქვენვე ამოაძროთო სული. სიბოროტეს გიზამთო მრავალს. არ დაუფერეთ. აგვიხდა წყევლა თუ წინასწარმეტყველება ელადელთა. დაგვაქცია ჩვენმა, ჩვენს გულში გაზრდილმა წინილამ გველისა. თავისნაირი გველისწინილები წაიყვანა თავისთან. ლელოს გატანას ვინ ჩივის, რაც იმ ცვედანს გადაურჩა, ერთიანად მოგვინადგურა. კი, სხვებსაც ბევრი და საზარელი თავისი უხიაგობით, ლელოები გაუტანა, მაგრამ ჩვენ რა შელავათი?!. თავისნაირი გველის წინილები დაუტოვა ულვაშამ მონლოლთ შთამომავალთ ბნელი საქმეების გასაგრძელებლად. გამოუჩნდნენ განმგრძელებლები... მიჰყავთ თავიანთი გუნდი წინ, ბნელეთისაკენ. ბნელეთის სამეფოსკენ. მსოფლიოს ნაკრებმა გააძევა თავიანთი რიგებიდან კაცური შერკინების ვერ გამგებნი... ჩვენ რა შელავათი?!. თავიანთსას არ ინდობენ... – მიწას ჩასტიროდა თუ ცას შეჰლალა დებდა ყოველთვის იმედიანი და ომახიანი აღმწერელი შერკინებისა, ძნელი გასაგები იყო. აქ, მეორემ, დინჯმოუბარმა – მოყვრისას... იმას ხმა და ტემბრი ჰქონდა!.. – იმარჯვა. გადაირთო მიკროფონი. ლელოს ვაჟკაცურად გამ-

ტანთ, მწარედ, მაგრამ ვაჟკაცურადვე მიმღებთ, საკუთარ უხეირობაში სხვის არ დამადანაშაულებელთ, ყველას მიეფერ-მოეფერა... და, დინჯადვე გვახარა

– კიდევ ერთი ლელო გავიტანეთ, მეგობრებო!.. დიდი ხნის ნანატრი ლელო... ჩვენი თავი ჩვენვე გვეყუდნეს ლელო!.. ჰაი დედასა, სადა ხართ თქვენ, დიდო კაცებო?.. ასწლეულის მინურულს, დიდი და საჭირო ლელო!.. ასწლეულის დასაწყისს საზარი საქმე ვქენით, ფურთხის ღირსი საქმე – როგორი ლელოს გამტანი მოვჰკალით ქართველებმა?!. გამიზნულად მოვჰკალით. საამებლად მანქურთთა და მზაკვართა. ჩვენ, გონებადაბნელებულმა ნაბიჭვრისშვილებმა მოვკალით. დიდი იდეის მატარებელი გული იგი გავნგმირეთ!.. ისიც მთელი თავისი დასით აქაა ძმებო და დებო!.. ყველა აქაა, ვინც საფუძველი ჩაუყარა დღევანდელ ლეგენდარულ ლელოს!.. „ღმერთო სამშობლო მიცოცხლე“-ს ლელოს! ათასწლეული მთავრდება... მეორე ათასწლეული! იგი დიდთა საქმეთა კეთებით დავინყეთ! დიდი საქმით ვამთავრებთ!.. წინ მესამე ათასწლეულია!.. უფრო სწორედ, მეოთხე ათასწლეული ჩვენი, საკუთრი-

ვი კალენდრით. კიდევ მეტი! კიდევ დიდი!.. კიდევ!.. კიდევ!..

– ლიკუეტ ტბილისი!.. ლიკუეტ სტალიცა გრუზიი!.. – ჩამოართვა სიტყვა მარად მხნემ და დიდი საქმის დიდებულად მახარობელმა. ეგება იმის შიშითაც, იმას, მეორეს, დინჯსა და ყოვლად ქართველს, თავისებური პირდაპირობით და მოურიდელობით ქართულითვე, ისეთივე ძლიერ მწარენარევი არ ეთქვა, რაც ხშირად მოგვისმენია. ცოტა ხნით წაართვა მიკროფონი, მაგრამ მალევე გადაურთო. იცოდა რასაც იტყოდა დინჯსიყვარულიანი. ერთ გუთანში იყვნენ შებმულნი. იცოდა. იცნობდა.

– კიდევაც დაიზრდებიან, ალგეთს ლეკვები მგლისანი, ისე არ ამოწყდებიან, ჯავრი შესჭამონ მტრისანი!.. – გრგვინავდა... ბრდღვინავდა... ქუხდა... – კიდევაც დაიზრდებიან, ალგეთს ლეკვები მგლისანი, ისე არ ამასწყდებიან, ჯავრი შამჭამონ მტრისანი!...

უნდა დაიზარდონ, დიდი შერკინება გრძელდება...

კიდევაც დაიზრდებიან!
დაიზრდებიან!..

დებიუტი

პაპუნა ფირცხალაიშვილი

ნახევრად ეპოისტური

ოთახს აყურებს მუქი ფარდები,
ლამით წვიმს, ხოლო აშკარა დღისით
ხდება, რომ მაინც იმას ბარდები,
ვინც ვერასოდეს იქნება ღირსი
შენი მკრთალი და სუსტი ხელების,
მკერდის, რომელიც სიცოცხლის ავზებს
ძალიან ჰგავს და არ მემღერება
და ყრუ მუსიკა ჩემს სხეულს ავსებს...
და ემსგავსება სხეულს ზამთარი
და ზამთარს ცივა ლამით და ძილში
და უშენობით ავდრის ამტანი
და უშენობის ნამდვილი ღირსი –
ვინცებ ქარივით სადღაც ხეტიალს,
ქარივით სულის გათბობა მინდა
და გამეტებით თავს სწირავს მინდორს,
ვისაც ამ ქარზე მძიმე ბედი აქვს.
ამინდებს ბავშვის თვალით ვიცოდებ
და ვუსმენ ჩემთვის უმს და უცნაურს
და რომ წვიმების ენა ვიცოდე,
ლექსად ვთარგმნიდი სრულყოფილ ხმაურს...
და მე და ქარი, ერთი სრულებით,
ვიბნევით ტყეში და იცის ქარმა,
რომ გეძებ, სადაც არ მეგულები,
რომ შენი ნახვის იმედი არ მაქვს.
და მაინც გეძებ...
და გთხოვ, შემოდი
ოთახში, როცა შენს ცოდვებს ამხელ
და გაქვს უფლება ერთხელ „ჩემოთი“
მომმართო, ერთხელ, შეეხო ამ ხელს,

მხოლოდ და მხოლოდ ფრთხილად, კანკალით.
ბოლო ლექსს, ანუ სულ პირველ ამბორს
გიგზავნი. გარეთ წვიმა და ქარი,
წვიმა და ქარი ყველაფერს ამბობს.

ანონიმური წერილი ანა ვარშანიძეს, იგივე წვიმოფილს

შენზე იციან სხვა გოგონებმა,
რომ არ არსებობ,
ხარ მომავლიდან, ხარ მოგონება
და ჩემ გარშემო

ტრიალებ, როგორც ზღვის ჰაერი და
მავსებ სიჩუმით,
წვიმა, რომელიც ცას გაერიდა,
თანაც ბიჭური...

და შემოდგომის მზით მიმოფენილს
გხვდება ზამთართან
თოვლი... არ გიყვარს... და წვიმოფილი
ხვდები, დამთავრდა

შენი სეზონი. ცასთან ფიფქები
დგებიან მგზავრის
მსგავსად... ვინ არის? – (შენ დაფიქრდები)
ლექსს რომ აგზავნის.

და ზღვის სიმლაშის ამ მარაგითაც
ვერსად მიხვალ ხვალ,
მე სხვა ბიჭი ვარ, სხვა ქალაქიდან
და შენ მიყვარხარ!..

მოვდივარ შენკენ, შენთან – ვერაფრით,
ჩვეული კადრი: მკრთალი ქუჩები,
ნოემბრის სუსხი მაქცევს ენაბლუდ.
გასულ ზაფხულში რასაც ვუჩენდი

სხეულის ნაწილს, იმის მეათედს
ვერ ვუჩენ ქალაქს, თუმცა ათივე
მაქვს, ქარი ყვითელ ფოთლებს მიათრევს
სადარბაზოში და იქ ატირებს.

მოვდივარ ასე შენკენ, შავებში,
მთვარე გამოჩნდა – ცა მშობიარობს,

ვერის დაღმართზე უკვე დავეშვი
და ვფიქრობ, ისევ ამოვიარო.

ვერ მოვიყვანე მზე იძულებით,
აქ გვირილები მსურდა მეფოთლა
და სიძულვილი რომ შემძლებოდა,
პირველი შენ ერთს შეგიძულებდი

და ამის შემდეგ უნარს ღვთაებრივს
კვლავ დავკარგავდი, რადგან მჩვევია
სხვა ერთგულება. გირჩევ, ჩაეფლო
ამ სიყვარულში და რაც ჩემია

გაჩვენებ... ყველა გრეხილს ვარსკვლავთა,
ცრემლები ცხელი ხელში მიყარე,
რომ არ მარჩენ და... ბოლოს არც მკლავ და...
სხვა ველარავინ ვერ შევიყვარე,

ვერც მოყვასი და მერე ვერც მტერი,
მჭირს სიყვარულის ყველა ფობია
და სიკვდილამდე მაინც ვეცდები,
შევაკვდე ასე – ძველს და ობიანს...

და სულელადაც მთვლიან ყველანი,
ამაზე წუნუნს აღარ მოვყვები,
ქარი მიყინავს კანში მელანინს.
თოვს (ვერის აღმართს უკან მოვყვები),

გზა იფიფქება... მაჯებს აციებს
და ვინროვდება ქუჩის სიგანე.
ისევ ვკრავ პირჯვრის კომბინაციას
და სამ თითს შორის ვაქცევ სიგარეტს.

შენი ფერადი ქალაქი და
შენი ცხოვრება ფერადი.
თურმე რამდენი ძალა გინდა,
რამდენი ღვინო ხელადით,
რომ ამ სიყვარულს გაუძლო და
ცას მზე ახალი ახარო,
გული, რომელიც დაუძლურდა,
ერთ გაზაფხულის საღამოს
იქცეს ოთახის ყვავილად და
იქცეს ფანჯარად ოთახის,
ცხოვრება რომ არ დამილაგდა
ამ დარაბიდან ცოტა ხნით,

ჩანდეს სამოთხის ილუზიად,
არ გადანო ფარდები,
სიყვარული ხომ ვირუსია
და მალე დაგემართები.
ვეპოტინები, ეს წლებია,
ტალღებგადმოშლილ ქალაქთან
შენს თმებს და ამ ლექსს ესწრებიან
ფოთლები და თუ დალაგდა
კართან იქიდან ან აქედან,
გეტყვი, რომ მიყვარს (შევნატრი)
შენი ფერადი ქალაქი და
შენი ცხოვრება ფერადი.

ღაბრუნება

უნდა დამთავრდეს, უნდა მორჩეს, უნდა წავიდე,
სადაც არავინ მელოდება, სადაც სახლია,
თხელი კედლებით, საკუთარ თავს სადაც დავიტევ,
სადაც ვიქნები ბედნიერი, სადაც ნაღვლიან
ფიქრებს არ მივცემ გასაქანს და სადაც ფიქრები
ტალღის ხმაურში იძირება. აღარ შემოაქვს
შიში ქარს, წვიმას – სიცელქე და კარგად ვიქნები,
კარგად ვიქნები. არ იქნება, რაც გარშემოა...
უნდა წავიდე, უნდა მორჩეს, უნდა დამთავრდეს:
ანმყო, წარსული, ყველაფერი, რასაც მივტირი,
უნდა წავიდე, სანამ წასვლის ნებას დამრთავენ,
უნდა წავიდე, სანამ გული გასკდა კვირტივით.
უნდა წავიდე, სადაც მისვლა არის მოტივი,
უნდა წავიდე, სანამ წვიმს და სანამ ქარია,
უნდა წავიდე ლაჩარვიტით, ჩუმად, ლოთივით,
უნდა წავიდე, სადაც სხვები აღარ არიან...
უნდა წავიდე, გავეცალო მტვრიან მიმიკებს,
უნდა წავიდე, სადაც ღამეს თეთრი ფერი აქვს,
სადაც არავინ დამხვდება და სადაც მიმიღებს
ჩემივე თავი, სადაც ცივი არის კერია.
უნდა წავიდე...

ჩემს სულს ორი სხეული აქვს

ზოგს მონობა შეუძლია –
მათ თავს მე ვერ ვადრი,
ჩემს სულს ორი სხეული აქვს
საქართველოს ჩათვლით.

მაგ თმებივით ხვეულია
გზები – მოვალ როდის?!

ჩემს სულს ორი სხეული აქვს,
შევაერთოთ, მოდი.
გული?! – გული შვეულია,
ნუ გასკდებით გულზე,
ჩემს სულს ორი სხეული აქვს:
ოჯახი და ფუძე.
ყველას გზები ეულია,
მორჩა, ნულარ ვდავობთ,
ჩემს სულს ორი სხეული აქვს:
ჰერეთი და ტაო.

მომავალი წყეულია,
მე წარსულში ვრჩები,
ჩემს სულს ორი სხეული აქვს,
თან ორივე ჩემი.
ლექსებს გვერდსაც შეუვლიან
დღეს მამულზე რისხვით,
ჩემს სულს ორი სხეული აქვს:
პოეზია – სისხლი.
ფსკერზე მიაქვს წყეულ ნიავს
ტაშია თუ ვაშა,
ჩემს სულს ორი სხეული აქვს:
ტერენტი და ვაჟა.
სხვას მონობა შეუძლია
ერთია და... ჩადრის?!
ჩემს სულს ორი სხეული აქვს
საქართველოს ჩათვლით.

თამაზ ხარაიშვილი

ოცდამეექვსე ელემენტი

(ციკლიდან „ჩვენი თავგადასავალი“)

გადაჭარბებული სიჩქარით მივქროდი. ვილაცხას მივდევდი ან ვილაც მომდევდა, მაგრამ ამას არსებითი მნიშვნელობა არ ჰქონდა. დერეფნის ბოლოსკენ სიჩქარეს მოვუკელი, რადგან წინ მკვეთრი მოსახვევი მელიოდა, შემდეგ კი, ორიოდ ნაბიჯზე, სკოლის შემოსასვლელი, ამ შემთხვევაში – გასასვლელი, უფრო იქით კი დიდი ვრცელი არე, სკოლის ეზო, სადაც სიჩქარე აღარ კონტროლდებოდა, მაგრამ განსაცდელი, თურმე, სწორედ მოსახვევში იყო ჩასაფრებული. სრბოლა შევანელე თუ არა, ვილაცხის მძლავრმა ხელმა დამითრია სასკოლო კიტელის საყელოთი, ოდნავ წამომწია, ისე რომ ფეხსაცმლის ჭვინტებსლა ვუნდენდი იატაკს და სადღაც წამაჩანჩალა. ეს „სადღაც“ უცებვე ვიცანი – ზედ გასასვლელთან მდებარე ქიმიის კაბინეტი იყო, ხელიც შევიცანი, თუმცა ლოგიკური ჯაჭვის ძალით ადრევე უნდა მეგუმანა – იგი სამსონს, ჩვენს ქიმიის მასწავლებელს ეკუთვნოდა, ძლიერი და დაუნდობელი, ათას ხელში გამორჩეული... კისერმოღრეცით მაინც ავიხედე თავდამსხმელისაკენ და დასჯის მოლოდინში გავინებე, სრულიადაც მოვეშვი, გონივრული ეჭვით, ცემა გარდაუვლად მემუქრებოდა – სიჩქარის გადაჭარბება მკაცრად ისჯებოდა. იმის გაფიქრებაც მოვასწარი, რომ, როგორც ჩანდა, სამსონი განსაკუთრებული ღონისძიებების გატარებას აპირებდა და

საჯაროდ დასჯას ქიმიის კაბინეტი არჩია, მყუდრო და მოფარებული. ერთხელ კიდევ ავხედე შიშნეულად, რათა დამედგინა მისი მრისხანების ხარისხი და, ჰოი, საოცრება!! მკაცრზე მკაცრი პედაგოგი ილიმოდა, უფრო სწორად, შემომციცინებდა, სწრაფად გამიარა ზაფრამ, ხოლო გაოც-გაკვირვების ბურუსიდან სამსონის უჩვეულოდ ტკბილმოუბარმა და დათაფლულმა ხმამ გამომიყვანა. დაახლოებით ასეთი რამ ესმა ჩემს შიშისაგან დაცქვეტილ მდგომარეობაში დარჩენილ ყურებს:

- სათხოვარი მაქვს – ბიძაშენთან, ბატონ ოსიკოსთან უნდა მიმოციქულო, ლექსი დამინეროს დიმიტრი ივანეს ძე მენდელეევიზე, 100 წელი ხდება პერიოდული ტაბულის აღმოჩენიდან და მოსწავლეთა ძალებით სამეცნიერო კონფერენციას ვუძღვნით მხატვრული განყოფილებით, ოსიკოს ლექსი კი ნამდვილად დაამშვენებს ამ ამბავს...

ამ ინფორმაციით მემცნო, რომ გადარჩენილი ვიყავი, მომენტალურად სხვა ვერაფერი გავაცნობიერე.

- ეს წერილიც გადაეცი მეტი დამაჯერებლობისათვის, – დაამატა სამსონმა და მივხვდი, რომ ბოლომდე არ ენდობოდა ჩემს გულისხმიერებას.

გადმომცა კონვერტი და მსუბუქად წამკრა ხელი:

- წადი ახლა, რამდენიც გინდა ირბინე და იჯირითე, მაგრამ წერილი არ

დაკარგო ან კედელს არ შეასკდე.

გამოვედი ქიმიის კაბინეტიდან, მივდიოდი და არ მჯეროდა, რომ ნაცემი არ ვიყავი. ეს უიშვიათესი შემთხვევა გახლდათ, როცა სამსონმა ზესწრაფად მორბენალი მონაფე არ დასაჯა. მისი სიმკაცრის და ძლიერი ხელის, ამასთან სუსტი ნერვიული სისტემის ამბავი საქვეყნოდ იყო ცნობილი. მძიმე ცხოვრება ჰქონდა გამოვლილი – სკოლიდან ომში, ხოლო ბოლოს კი – ტყვეობაში მოხვდა. სიკვდილ-სიცოცხლის ზღვარზე მყოფი ფაშისტებმა ბომბის აფეთქების შემდეგ მიწაში დამარხული იპოვეს თურმე, საკონცენტრაციო ბანაკში გაამწესეს და იქ ჯოჯოხეთის ყველა შრე გაატარეს, ცოცხალი კი გამოვიდა, მაგრამ ჯანმრთელობაშეღალახული. ნაომარ და მაიდანეკანანვევ მასწავლებელს, მიუხედავად იმისა, რომ ომის დამთავრებიდან გვარიანი დრო იყო გასული, გამოვლილი განსაცდელის კვალი ბოლომდე გამოჰყოლოდა. ეს ყველამ იცოდა, ამდენად, ყველა პატივითა და რიდით ეპყრობოდა. ბევრს საკუთარი თვალთ ენახა, უფრო მეტს კი გადმოცემით სმენოდა, რომ სამსონ მასწავლებელს ზურგის არეში გერმანელების ჩექმის ძირის არა ერთი და ორი ნაკვალევი ემჩნია. ადვილი ასახსნელია, მისი სიბრაზე თუ რა იოლად გადადიოდა მძვინვარებაში. ეს მძვინვარება კი საცოდავ, მაგრამ უნესო მოსწავლეებს ატყდებოდა თავს. დამნაშავეებს ან დანაშაულში ეჭვმიტანილებს ისეთი გამეტებით სცემდა, კაცი იფიქრებდა, გერმანელების ჯავრს მათზე იყრისო. ისეთი შთაბეჭდილება რჩებოდა, ცემატყეპის ობიექტი მთლად ჰიტლერთან თუ არა, ვერმახტის წვრილფეხობასთან მაინც იგივედებოდა მის თვალში. ერთი ორჯერ მეც ვყავდი გასტუმრებული მსუბუქ ნოკდაუნში და ამჯერად ვხარობდი, ბედნიერი და გადარჩენილი სახლისაკენ მივაბიჯებდი ჯიბეში ჩემი მსხნელი უსტარით.

ბიძაჩემი ოსიკო, ტრადიციისამებრ, თავის საზაფხულო რეზიდენციაში, წყავის ჩეროში მოწყობილ უკარფანჯრო და უკედლებო საველე „კაბინეტში“ იჯდა. იგი, წესისამებრ, სადავ დღეებში აქ მასპინძლობდა მუზას და სხვა მიმსვლელ-მომსვლელს. როგორც უმეტეს შემთხვევაში, ამჯერადაც პოლიციის გაზეთ „მებრძოლი გუშაგის“ ახალ ნომერს კითხულობდა. შსს ვეტერანი იყო, ყოფილი გამომძიებელი. მისი გამოძიებული საქმეები ნაკლებად იყო ცნობილი, მაგრამ დუნიაზე სახელი ლექსთა წერით დაეგდო. მისი შემოქმედებითი წვის ნიმუშები უხვად იბეჭდებოდა ჩვენი და ახლომდებარე რაიონების გაზეთებში, თან პირველ გვერდზე, ე. წ. მონინავე სტატიების ადგილზე, რადგან ჰეროიკულ-პოლიტიკური პათოსით გამოირჩეოდნენ და თემატურად 1 და 9 მაისს, 7 ნოემბერს, 5 დეკემბერს, 22 აპრილს, 8 მარტს, ანუ იდეოლოგიურად დატვირთულ თარიღებს უკავშირდებოდნენ. ამ საზეიმო დღეებში ოსიკოს ნიჭიერება მომეტებულად ყვაოდა და იფურჩქნებოდა... და კიდევ აურაცხელი მიძღვნები, ცნობილი თუ ნაკლებად ცნობილი ადამიანებისადმი აღვლენილი, დაბადების დღის მისასალმებლები და მიცვალებულთა გასაცვილებელი ლექსები. არცთუ იშვიათად ლექსის გმირები (ცოცხლები) და გარდაცვლილ პროტაგონისტთა შინაურები მოსაკითხსაც კი აახლებდნენ. ეს გახლდათ ერთგვარი ნატურით განეული შრომისათვის. მეტწილად, შინაური ფრინველები: ახალწამოჩიტული ინდაური, ქათამი, ბატი, კვატი, ძალზე იშვიათად, მაგრამ მაინც – ძუძუს გოჭი ან უკვე მოწიფული ბურვაკი და ა. შ. იყო ასეთი შემთხვევა: მეზობლის ქალმა სიცოცხლეშივე სთხოვა ეპიტაფიის დაწერა. ამტკიცებდა, ლექსი და სიმღერა ცოცხალს მინდა, აბა, რომ მოვკვდები, მერე რა მეღექსებაო. არგუმენტაცია მისაღებად მიიჩნია ოსიკომ, შეუსრულა

თხოვნა და დიდი კმაყოფილებაც მოჰგვარა თადარიგიან მეზობელს. სანყალ ქალს, ეტყობა, გულმა უგრძნო მოახლოებული აღსასრული, მალევე გარდაიცვალა და ახლა ის ლექსი მისი საფლავის ქვაზე სამ სვეტადაა ამოტვიფრული. პენსიაზე გასული ოსიკო მთლიანად დანთქმული იყო პოეზიაში, ან წერდა, ან კითხულობდა, ერთი მომცრო ფორმატის კრებულიც კი ჰქონდა გამოცემული საკუთარი ხარჯით. პოეზიით მის გატაცებას დროგამოშვებით მხოლოდ მეუღლე ეწინააღმდეგებოდა: – „კაცო, პასპორტში ჩაიხედე, რა დროს შენი ვარდები და ენძელებია, არ გრცხვენია, მაინც“. ნირნამხდარი ოსიკო რაღაცის თქმას დააპირებდა, მაგრამ ცოლი დაუცაცხანებდა: – „გოეთე არ მიხსენო, გოეთე არ მიხსენო“... და უკმაყოფილო ოსიკო დახურავდა დიდ საკანცელარიო ჟურნალს, რომელიც მის სამუშაო რვეულს წარმოადგენდა. მოკლედ, რაღა შორს წავიდე და, თავის საზაფხულო რეზიდენციაში ვეახლე და სამსონის სათხოვარი, შეთანხმებისამებრ, ჯერ სიტყვიერად მოვახსენე, ხოლო შემდეგ წერილი გადავეცი... სახეზე შეეცყო, რომ ჩემი ნათქვამიდან დიდი ვერაფერი აზრი გამოიტანა და წერილი ჩაიკითხა გულდასმით, სათვალე მოიხსნა და ხელისგულით თავისი ფართო შუბლის სრესა დაინყო. ერთი სიტყვით, საგონებელში ჩავარდა... თუმცა დიდხანსაც არ დაყოვნებულა, შეფიქრიანებული სახით შემომხედა და მითხრა:

– სამსონის განზილება არ ეგების, ნაომარი კაცია, ნანვალეები. ლომონოსოვი მაინც ყოფილიყო, ასე თუ ისე, ვიცნობ მის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას. ამ მენდელეევზე ცოტა რამ მსმენია... ამდენად, ქიმიის სახელმძღვანელო დამჭირდება.

გავხსენი საწიგნე და გავაძრე ქიმიის წიგნი. გამომართვა, სათვალე მოიმარჯვა და კარგა ხანს ფურცლა წიგნი,

სახეზე შეეცყო, რომ საჭირო ინფორმაცია დააგროვა, წიგნი დახურა და მოკლედ მოჭრა:

– დილით სკოლაში წასვლის წინ შემომიარე და მზად მექნება.

მეორე დილით სკოლისაკენ მივაბიჯებდი და ჯიბით ლამაზად გადანერილი ლექსი მიმქონდა სამსონისავე კონვერტით. მასწავლებელი ქიმიის კაბინეტში ვიპოვე, მაგიდასთან იჯდა, სინჯარებსა და კოლბებში რაღაც ფერად სითხეებს აზავებდა. გავუნოდე კონვერტი, რომელიც სასწრაფოდ გახსნა, გაშალა თაბახის ფურცელი და პირველი ორი სტრიქონი ხმამაღლა წაიკითხა: „მეცნიერების მწვერვალზე ახველ და ასახელებ რუსეთი დიდი...“ შემდეგ ბუტბუტზე გადავიდა, კითხულობდა და სახეზე თანდათან მზარდი ღიმილი ეფინებოდა, ლექსის დასრულებისას უკვე გაბადრული იყო.

– ასეც ვიცოდი... ოსიკო ნიჭიერი კაცია, შესანიშნავია, შესანიშნავია... – ჩაილაპარაკა და მცირე ფიქრის შემდეგ ფურცელი უკანვე გამომინოდა და ისეთი რამ მითხრა, მიწა გამსკდომოდა, მერჩივნა:

– შენ წაიკითხავ საიუბილეო ღონისძიებაზე, მიზანშეწონილი იქნება. ეცადე, გაითავისო.

ადრინდელი, მწარე ისტორიული გამოცდილებიდან გამომდინარე, ეს წინადადება ჩემთვის მიმზიდველ-მომხიბვლელი ვერ იქნებოდა, რადგან ლექსის საჯაროდ წაკითხვის მცდელობა ერთადერთხელ მქონდა და ისიც ერთობ წარუმატებელი, შეიძლება გადაუჭარბებლად ითქვას, მარცხიანიც კი. მოწინავე პიონერი ვიყავი და პიონერხელმძღვანელმა ისე, რომ ჩემს დეკლამატორულ უნარ-ჩვევებში ძირისძირამდე გარკვეული არც კი იყო, ლიტერატურულ კომპოზიციაში მონაწილედ გამამწესა, მაგრამ თავი კი დაიზღვია და მხოლოდ ერთი სტროფი ლექსი მომცა წასაკითხად, თან ყოველგვარი რეპეტიციის გარეშე.

ლონისძიება სოფლის კლუბში გაიმართა. მონაწილენი სცენაზე გაგვამწკრივეს, გაიხსნა ხავერდის დიდი, მწიფე შინდისფერი ფარდა და კომპოზიციაც გაუდგა თავის გზას. მიღეთის ხალხის დანახვამ ისე დამზაფრა, დავეყრუვდი და დავმუნჯდი, მუხლები მომეკვეთა. მოვიდა ჩემი კუთვნილი სტროფის ჯერი, მაგრამ პირში ენა ვერ მოვატრიალე, მგონი, საერთოდ გადამეყლაპა. ჩამოვარდა უხერხული სიჩუმე. კიდევ კარგი, ჩემმა მომდევნო გამომსვლელმა ივარგა, ალლო აულო სიტუაციას და დასჭედა თავისი ლექსი. მოკლედ, მე კინალამ გული შემინუხდა, თორემ კომპოზიცია გაგრძელდა რიხინ-რიხინით... და კიდევ მოხდა ერთი საინტერესო ამბავი, რომელიც პირდაპირ დაუკავშირდა ჩემს ბედს. ფარდა რომ დაიხურა, კომპოზიციის ერთმა ონავარმა ბიჭმა უკვე დახურულ ფარდებს შუა თავი გაყო და შეკრებილ პუბლიკას, რომელთა შორისაც იყო სოფლისა და სკოლის ხელმძღვანელობა, თავის პიონერულ ყელსახვევზე უფრო გრძელი და წითელი ენა გამოუყო. ამ გაუგონარმა ქმედებამ მისხნა, დიდმა გადაფარა მცირე დანაშაული და ლიტერატურული კომპოზიციის საქმიდან მშრალად გამოვედი. რაც შეეხება ენაბზეკიას, მეორე დღეს სისხამ დილით მოაწყვეს პიონერული ხაზი და ნორჩ ლენინელთა რიგებიდან დროებით დაუნანებლად მოკვეთეს გამოსასწორებელი ვადით. თუმცა მე ჩემი კი დამემართა, ლიტერატურულ-მუსიკალური კომპოზიციის გაგონებაზეც კი ჟრჟოლა მივლიდა კარგა ხანს.

სწორედ ამ მძიმე მოგონებამ შემახსენა თავი, როს სამსონის კეთილმოსურნე შეთავაზება მესმა. რალაც თავზარის მაგვარი დამცა ავისმომასწავებელმა წინათგრძნობამ, ის კი გავაცნობიერე, უარის თქმა, ადვილი შესაძლებელია, უფრო საზიანო აღმოჩენილიყო და ბედს მივენდე – დასტური მივეცი. ასე რომ,

ჩემმა დეკლამატორულმა უუნარობამ კიდევ ერთხელ დამაყენა განსაცდელის წინაშე. არც მიმტყუნა გუმანმა, გენერალურ რეპეტიციაზევე ჩავფლავდი. ამოვიღე ჯიბიდან ფურცელი, კითხვა დავინყე, ის, რასაც ვაკეთებდი, კითხვა მხოლოდ ჩემი ქკუით იყო, თორემ სინამდვილეში გახლდათ ლულულისა და ბლუკუნის ნაზავი, მალე კი ესეც ვერ შევძელი და გავშტერდი ქანდაკებასავით, მაგრამ ვინ გაცალა მოსვენებული და მშვიდი ცხოვრება – სამსონი განრისხებული მომვარდა, ფურცელი გამომგლიჯა, მეორე ხელი ყურზე მტაცა, შუაზე გაკეცა, „ვიკლიუჩატელივით“ გადაატრიალა და ისეთი ძალით დაქაჩა, იფიქრებდი, ადგილმდებარეობა არ მოსწონს, გადარგვას უპირებს და ფესვებიანად სურს ამოთხრაო. ტირილი ისედაც მომდგარი მქონდა თვალებთან და შედეგად სამსონის ქმედებისა ბლავილი აღმომხდა. ამ უცნაურ ხმაზე სამსონმა ხელი შემიშვა, ჩემი საწყალი ყურის ბიბილოც თავისუფლად გაიშალა, ოღონდ ფერთა და ზომით ერთგვარად განირჩეოდა თავისი მენყვილისაგან. ეს განსხვავება ერთხმად დაადასტურეს გენრეპეტიციის დასრულების შემდეგ სამეცნიერო-ლიტერატურული კომპოზიციის მონაწილეებმა. რაც შეეხება ლექსს, იგი იქვე გადაეცა ჩემს თანაკლასელ ფრიადოსან გოგონას, რომელმაც მთრთოლარე ხმით, ხელ-ფეხის მოშველიებითა და თეძოების რხევით ახლებური, სულ სხვა ელფერი შესძინა ოსიკოს შედეგს.

მენდელეევის დღეები კიდევ უფრო ტრაგიკულად განვითარდა. დიდი, რუკისმაგვარი ფორმატის მენდელეევისეული ელემენტების პერიოდული სისტემა, რომელსაც გაკვეთილზე ვიყენებდით, დრო-ჟამისაგან ისე იყო გაცრეცილი და დაკენკილი, ლავუაზიეს ან თავად მენდელეევის თუ არა, კურჩატოვის დროინდელი მაინც გეგონებოდა. სამსონი შეყვარებული

იყო ბუნების ამ საოცრებაზე, გაკვეთილის მსვლელობისას რამდენჯერმე აუვლ-ჩაუვლიდა პერიოდულ სისტემას, ნეტარი სახით მიმოატარებდა მასზე მზერას. როგორც ჩანს, საიუბილეოდ მისი განახლება მოინადინა და ერთ ჩემს თანაკლასელ ბიჭს, ხატვაში ერთობ განაფულს, შესთხოვა ამ საქმის აღსრულება. ეს მხატვარი სწავლასთან უმძრახად იყო და მასწავლებლებიც არ ანუხებდნენ, იცოდნენ, მაინც კრინტსაც კი ვერ დააძრევენებდნენ. სამსონის დავალება კი პირნათლად შეასრულა. ორიოდ დღეში ახალი ტაბულით გამოგვეცხადა, თან ზედ არმალანად ახალი საჩვენებელი ჯოხიც მოაყოლა. აკაციისა, დიდი, კომბალისებური, მოვარაყებული ტარით. სამსონი მეშვიდე ცაზე დაფრინავდა. სიხარულს ვერ მალავდა, მისთვის ჩვეული ხელების ფშვნეგით მიესიყვარულებოდა ხოლმე უკვე განახლებულ ტაბულას, ხარბი მზერით შეათვალიერებდა, შემდეგ კი მხატვარს დაუსვამდა იმდღევანდელი გაკვეთილიდან გამომდინარე უმარტივეს შეკითხვას, მაგრამ ეს უკანასკნელი თევზივით დუმდა. სამსონი იმნამს ნახულობდა გამოსავალს, ამ არცთუ ბრძნულ დუმელს ოქროდ უთვლიდა და მის მორიდებულობას გადააბრალებდა, ჟურნალში გვარის გასწვრივ კი ფრიადებს სვამდა. ასე გაგრძელდა რამდენიმე დღეს. ერთ-ერთ მომდევნო გაკვეთილზე კი სამსონი პირგამეხებული შემოვიდა საკლასო ოთახში ჟურნალით, აკაციის ჯოხით და ილიაში ამოჩრილი დაგრაგნილი პერიოდული სისტემით. ჟურნალი მაგიდაზე დააგდო, სწრაფი მოძრაობით გაშალა და დაკიდა კედელზე ტაბულა, თვალი ავად გადაავლო და ჯოხშემართული გაქანდა მხატვრისაკენ, თავზე ქონდაქარივით დაადგა და განწირული ხმით დაუკივლა: – ფერუმი სად არის, შე უსვინდისო, ფერუმი რა უყავი!.. გამორჩენოდა ხატვისას ფერუმი იმ საცოდავს და შედეგად დიდი

რისხვა და თავისივე ნახელავი აკაციის ჯოხი დაატყდა თავს. დასცხო სამსონმა გამეტებით. ერთი ორჯერ უმარჯვა მიზნიანად, მაგრამ მხატვარიც არ დარჩა ვალში – თავით ფინტების გაკეთება დაიწყო, თან ისე ოსტატურად, რომ, დიდი მონდომების მიუხედავად, ამაოდ ირჯებოდა სამსონი. მხატვრის ფილიგრანულმა ტექნიკამ საერთოდ გამოიყვანა მწყობრიდან თავდამსხმელი, გაცოფებულმა მოისროლა ჯოხი და ხელდახელ შეება მოინააღმდეგეს, ჩასცხო და ჩასცხო, ურტყა აქედან და იქიდან, თუმცა მალევე მოეგო გონს, გააცნობიერა, რომ სასჯელი დანაშაულთან მიმართებაში არაპროპორციული, არაადეკვატური და, რაც მთავარია, არელევანტურიც იყო და ხელი აიღო მონაფის გვემაზე ისე, რომ საკონტროლო გასროლა არ განუხორციელებია, კონფლიქტი ამონურულად ჩათვალა, დაბრუნდა ფერუმგამოკლებულ ტაბულასთან და შეუდგა გაკვეთილის გამოკითხვას.

იმ მძიმე დღეს სკოლიდან რომ ვბრუნდებოდი, იმაზე ვფიქრობდი, ვინ ოხრობაა ასეთი ეს მენდელეევი, კინალამ რომ გვიმსხვერპლა მე და ჩემი მეგობარი მხატვარი, ან ის ფერუმი რა იყო ასეთი, სამსონმა კაცს აკაციის ჯოხი კინალამ გაადამტვრია თავზემეთქი. როცა დასაძინებლად დავნექი, არაორგანული ქიმიის უზარმაზარი, სქელყდიანი წიგნი შევიყოლე საწოლში და რალაც-რალაცების გარკვევას შევეცადე. თუმცა ცოტაღა შევძელი – ნამეტანი ძილისაღმძვრელი აღმოჩნდა ქიმიის მეცნიერება, მომთენთა ისე, რომ წიგნის დაჭერაც კი გამიძნელდა; იგი გაშლილ მდგომარეობაში დამემხო თავზე და ასე გამაცილა ძილ-ბურანში. არ ვიცი, რამდენ ხანს დაყავი ამ მდგომარეობაში, მაგრამ, ნეტავი, სულ არ დამძინებოდა, ისეთი სიზმარი ვნახე, ერთი სიკვდილი გავათავე: ჩემი რკინის საწოლის რკინის ძგიდეებზე რკინისავე

ბორკილებით ვიყავი ხელ-ფეხმიჯაჭვული, თავით სამი კაცი, უფრო სწორად, სამი მოჩვენება მადგა: შუაში ნაცისტური არმიის შტურმბანფიურერის ფორმიანი, მაღალი, ხმელი, წვერიანი, კუშტი გამომეტყველების კაცი, მისგან ხელმარცხნივ – საკონცენტრაციო ბანაკის ტყვეების თეთრშავზოლებიანი სამოსელით და იმავე შეფერილობის ბერეგით – სამსონ მასწავლებელი, ხელმარჯვნივ – ბიძაჩემი ოსიკო, მილიციის კაპიტნის კიტელით, ორდენებით მკერდმოჭედილი, კოკარდიანი ქუდით.

– რომელი ელემენტი მოიპარა? – ხმადაბლა, მაგრამ ზემკაცრი ტონით იკითხა შტურმბანფიურერმა.

– ფერუმი, ოცდამეექვსე ელემენტი, დიმიტრი ბატონო, ფერუმი, რკინა, – ფიცხლად უპატაკა სამსონმა.

– მონმე არის, თვითმხილველი? – ისევ იკითხა გესტაპოელმა.

– დიახ, პატივცემულო, ბატონი ოსიკო გახლავთ – თან მონმეა, თან ვექილი, ორი ვალენტობის მატარებელია, ძირითადი თვისობრივი მახასიათებლებით კი მგოსანია, სახალხო მთქმელი. სხვათა შორის, თქვენზეც აქვს ერთი თითქმის გენიალური ლექსი დანერილი, – შეჭლიმილა სამსონმა ესესელს.

სამსონის მინიშნებაზე ოსიკომ, როგორც ჩინით ქვემდგომს შეეფერებოდა, მარჯვენა ფეხი წინ წადგა და სხაპასხუპით მიაყარა:

– მოდგმითა და ბუნებით ეჭვმიტანილი არ არის ბაცაცა და ხელნამკრავი, ადრე არც ყოფილა ასეთ უკადრის ქმედებაში შენიშნული, მაგრამ, როგორც ჩანს, ყმანვილკაცურმა ცნობისნადილმა შეიპყრო და გააყოლა ხელს. აბა, რა ჯანდაბად უნდოდა რკინა, ჟანგიანი რკინების მეტი რა გვიყრია ეზოში, ქურდი რომ იყოს, ოქროს ან პლატინას მოიპარავდა. ბოლოს და ბოლოს ურა-

ნიც იქ არ იყო?! – ჩემმა ვექილმა და ბრალმდებელმა რკინის არგუმენტები მოიტანა, მაგრამ შტურმბანფიურერმა მენდელეევმა, ეს მონოლოგი ერთ ყურში შეუშვა და მეორეში გაუშვა, რადგან კბილებში ბრაზიანად გამოსცრა:

– ფერუმი, აბა!?.

– დიახ, პატივცემულო! – კვერი დაუკრა სამსონმა.

– ვახ! – ისე ამოიგმინა გესტაპოელმა, იფიქრებდი, სიბრძნის სამფესვიანი სალი კბილი ამოგლიჯესო და სწრაფი მოძრაობით ნაჰგვარა სამსონს მისი განუყრელი აკაციის ჯოხი, აათვალიერ-ჩაათვალიერა, შეაბრუნა, წვეროთი ჩამჯილა და ვარაყიანი მსხვილი თავით დამცხო და დამცხო გარდიგარდმო, ძირითადად, თავში დამიზნებით. სნაიპერული სიზუსტე აღმოაჩნდა, ერთიც არ დაუცილებია, მე კიდევ უღონო ვიყავი, თავდაცვისუნარმოკლებული, სანოლზე მიბორკილი. ნაგვემმა თავმა მომენტალურად დაინყო შესივება. გავმწარდი, მაგრამ რა გავმწარდი, შექმნილ ვითარებაში უკეთესი ვერაფერი მოვიფიქრე, თავისათვის რომ მესაშველა და ჰაერში მოშხუილე ჯოხს იმ წამს, თავზე რომ უნდა დამშვებოდა, ღია პირი შევაგებე და კბილებში მოვიგდე მისი ვარაყიანი ტარი. მოქაჩა და მოქაჩა შტურმბანფიურერმა მენდელეევმა, სამსონმაც წაუკრა ხელი, მაგრამ მაგრად დავდექი, ვერაფრით გამომგლიჯეს ჯოხი პირიდან. ამ ჯაჯგურ-ჯაჯგურში გამომელვიდა კიდევ, „ტროიკა“ გამქრალიყო. ოფლში ვცურავდი, კბილებში სანახევროდ გაღრღნილი ქიმის სახელმძღვანელოს სქელი მუყაოს ყდა მქონდა გარირილი...

...იმ დღეს ჩემი და როგორც არაორგანული, ისე ორგანული ქიმის გზები საბოლოოდ გაიყარა, თუმცა არც მანამდე გვექონია სიამტკბილობა...

ლაშა გვასალია

მზერა უსაზღვრო სივრცისაკენ
(ელგუჯა მარლიას პოეზიაზე ფიქრისას)

პოეზია მშვენიერებაა, მას ძალუძს უსასრულობასა და მარადიულობაში გადავანოს ფიქრი და განცდა. თუ იგავნის მიხედვით: „უფლის სანთელი ადამიანის სულია!..“ მაშინ სამყაროს მარადისი, უკვდავი სული პოეზიაა, რომელსაც უანგაროდ ემსახურებიან ღვთისგან ხელდასმული ადამიანები – პოეტები. სიტყვა რომ არ გამიქცეს, პირდაპირ ვიტყვი: ერთ-ერთი ასეთი შემოქმედი გახლავთ პოეტი ელგუჯა მარლია. მისი პოეზია იმითაცაა ღირებული, რომ გონებისა და სინდისის ხმაზეა დამყარებული და წარსულის, აწმყოსა და მომავლის განუყოფელ მთლიანობას ქმნის. ეს კი იმის შედეგი გახლავთ, რომ პოეტი ზედროულ სინამდვილეში ცხოვრობს, თუმც არასდროს კარგავს რეალობის შეგრძნებისა და აღქმის უნარს.

ანა ახმატოვა წერს: „ლექსი პროზაზე ბევრად უკეთესია, თუნდაც საუკეთესოზე“. მეც ასე მგონია – ლექსი შელოცვაა, უსიყვარულობით გათვალული სამყაროს გამოსაკეთილებლად აღვლენილი!..

ასეთი ბუნების კალმოსანია ელგუჯა მარლია, რომელმაც, როგორც ტრადიციული ლექსის ოსტატმა, კარგა ხანია დაიმკვიდრა ადგილი ქართულ პოეზიაში, მაგრამ თუ ლიტერატურათმცოდნე

იოსებ ჭუმბურიძეს მივუგდებთ ყურს: „ბოლო წლების ქართულ პოეზიაში არაფერი შექმნილა უფრო მნიშვნელოვანი, ვიდრე ელგუჯა მარლიას რობაი-ებია...“ პოეტმა ოთხტაეპედში იმდენი რამის ლამაზად და მრავლისმთქმელად ჩატევა მოახერხა, კიდევ ერთხელ გაგვახსენა რუსთაველის უკვდავი აფორიზმი: „გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმის, შაირია ამაღ კარგი!“

*ღირსება როდი იხვრიტება...
მკვლელსა და ჯალათს
მწერალი თავის უკვდავებას
აფარებს ფარად...
სიმართლისათვის შეწირულებს განა
ჰკლავს ტყვია, –
ეპოქის სირცხვილს ისტორია
ინახავს მარად...*

ეს გახლავთ „მიხეილ ჯავახიშვილის შესანდობარი“ საერთო სათაურით „შეწირულთა რობაი“.

მოდით, გავეცნოთ „გუგუთთა რობაის“, რომელსაც წამძღვარებული აქვს მუხრან მაჭავარიანის სიტყვები: „საცაა გუგუთს, ვიცი და ვიცი – ბუდე დარჩება მერცხლის...“

სანამდე რწმენის დედოზარი
დაიგუგუნებს
და რკინის კვერთხი მიმოლენავს
სულის უკუნეთს...
მუხრან ბატონო! გაგვიმრავლდა
კვერცხი გუგულის, –
მერცხლების ბუდეც დარჩენიათ
უკვე გუგულებს...

ელგუჯა მარლია, როგორც თავად ამბობს: ბედნიერი მაშინაა, როცა ლექსი იბადება, ანუ ზეციური სამშვენიის მისი აღმატებულება მუზის ძალისხმევით ჩაელვრება სულში, რათა შემდეგ სიტყვად იქცეს.

აი, რას ნატრობს პოეტი:

ტყის პირას ჰყრია გასრესილი,
სისხლივით შინდი,
ის დრო გაფრინდა, უდარდელად
ფრთებსაც რომ შლიდი...
თუმცა სიზმრებში გიფრენია
ლალად და მშვიდად
და გაღვიძებულს გინატრია
ცხოვრება მშვიდი.
(„ნატვრის რობაი“)

აბა „მოხუცის რობაისაც“ მივაღვევ-
ნოთ მზერა:

დასაბამიდან მარტოობა არის
რეფრენი
მარადიული, – ნუხს მწერალი,
ნუხდნენ მეფენიც...
ხელჯოხიანი მიაბიჯებს გზაზე
მოხუცი,
და არსებობის ნამებს უთვლის
ჟამი-რეფერი...

საყურადღებოა ელგუჯა მარლიას პოეტური რეალიზაციის საზომები და რიტმული მოდულაციები.

უნამუნო წერს: „იკაროსივით სიკვდილი გიჯობს იმისთანა სიცოცხლეს, ერთხელაც რომ არ სცადო აფრენა, თუნდაც ცვილის ფრთებით“. როცა

ელგუჯა მარლიას ლექსებს კითხულობ, გგონია, რომ უცილობლად უნდა აფრინდე მის ავტორთან ერთად, თანაც არა ცვილის, არამედ არწივის ფრთებით, რომელსაც მისი სიტყვის ჯავარი შთაბერავს სულს.

ფართო თვალსაწიერი, ლოგიკური აზროვნების სიღრმე, ემოციური წვდომის უნარი ინდივიდუალური სტილითა და ხედვით აწერინებს ელგუჯა მარლიას: „გარდასახვის რობაის“, „დოქისა და ჩიტის რობაის“, „გაბერნების რობაის“, „სიკეთის რობაის“, „ხეხილის რობაის“, „კამელიების რობაის“, „შაშვის რობაის“, „ცრემლის რობაის“ და ასე შემდეგ და ასე შემდეგ...

ომარ ხაიამ შეინყალე ჩემი რობაი,
მეც შენი ერთი შეგირდი ვარ და
მეგობარი,
მთავარი არი ლექსითა და სიტყვით
იცოცხლო
და ცრემლიანი დაილიოს
შესანდობარი...
(„ცრემლის რობაი“).

ელგუჯა მარლიამ სამ წიგნად შესთავაზა მკითხველს რობაიები: „110 რობაი“, „ომარ ხაიამ, შეინყალე ჩემი რობაი!“ და „საგანძურის რობაი და სხვა...“ ასეთი ხვავრიელი შემოდგომა იშვიათად დადგომიათ პოეტებს. სასურველია ავტორმა ერთ წიგნად მოახერხოს ამ ლექსების ჩამოქნა, რათა მკითხველს მიეცეს საშუალება, ადვილად შეიგრძნოს ხიბლი და ძალა ქართული რობაისა, რომელიც ავტორმა სონეტზე, ტრიოლეტსა და სხვა ფორმით აჟღერებულ ლექსებზე უწინარესად დააყენა.

ერთხელ როსტომ ჩხეიძემ სამეგრელოში ელგუჯა მარლიას პოეზიაზე საუბრისას ბრძანა: ელგუჯამ შეძლო იმდენად გაექართულებინა რობაი, რომ ქართულ სათქმელს მის საზღვრებში თავი უცხოოდ არ ეგრძნო.

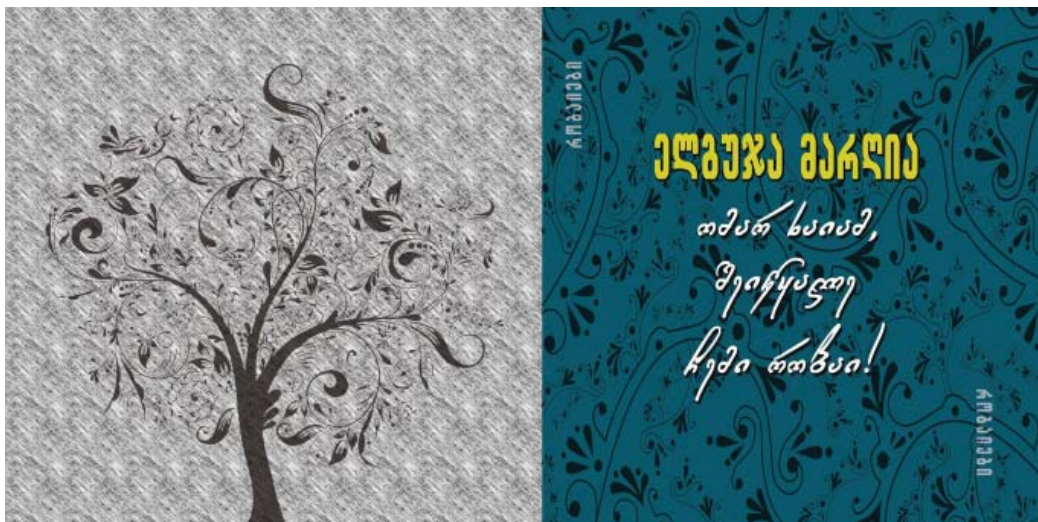
რაც უფრო მოაზროვნეა კალმოსანი, მით უფრო მეტ თავისებურებებსა და მრავალფეროვნებას პოულობ მის შემოქმედებაში. ყოველ ადამიანში არსებობს ჩანასახოვანი ჭეშმარიტება – ლოგოსი, ელგუჯას ლოგოსი, როგორც თავისი ქვეყნის პატრიოტისა – ზოგადქართული ცნობიერების ამაღლება და საფიცარი სამშობლოს ბედნიერებაა. პატრიოტული მოტივი თან სდევს მის პოეტურ მეს, მაგრამ მყვირალა და მჯილის მკერდზე მცემი პათეტიკური მოჩვენებითობით კი არა, სიდინჯითა და გამოკვეთილი პატიოსნებით.

ლიტერატურულ ჟურნალ „მწვანეყვავილაში“ ნავიკითხე ელგუჯას გულში ჩამწვდომი ლექსი „ახავაი“ (ზურა ჯაფარიძის დატირება). ჩვენმა ძველებმა

ზუსტი რითმები და ელვარე ტროპიკა, სათქმელის სიღრმე, შინაგანი კულტურა და ჰარმონია ნარმოაჩენს ელგუჯა მარლიას, როგორც მაღალგემოვნებიან ავტორსა და შემოქმედს.

როცა ელგუჯაზე წერ და ფიქრობ, არ შეიძლება არ გაგახსენდეს მისი მრავალმხრივი მოღვაწეობა საზოგადოებრივ ასპარეზზე, მაგრამ ის ძალისხმევა რაც მან „მე პატარა ქართველი ვარ...“ ლექსის ავტორის, დუტუ მეგრელის, პოპულარიზაციას მოახმარა, უდავოდ, დასაფასებელია, რაც კიდევ ერთხელ გვიდასტურებს ელგუჯა მარლიას პატრიოტულ სინრფელესა და მამულიშვილობას.

ვეცნობი ელგუჯა მარლიას შემოქ-

იცოდნენ მიცვალებულის ეშათვალუა, ანუ გამოტირება. სწორედ ასეთი მეგრული გამოტირებისა და სვანური ზარის ტკივილითაა აღვსილი ეს ლექსი:

ახავაი ჯაფარიძე,
ახავაი, ზურა...
მოვა დრო და ჩაგეხვევი
ისევ ძველებურად,
მაგრამ ჯერე დასაცლელი
დამრჩა ბედის სურა...
ახავაი, ჩქიმი ჯიმა,
ახავაი, ზურა...

მედებას და ცნობიერებაში შემოდინდებიან გასაოცარი სურათები: თიბათვის ლუდლუდა მზის ქვეშ, სიცხის ხორხოში რომ ასდის გამდნარ ასფალტს, ცელს კვერავს სახეჩამზევებული პოეტი, პირს ქასურით უწყობს ფიცხ ფოლადს და სათიბისკენ მიემართება.

კიდევ: ცაჩამოდაბლებულ-ჩამობნელებული თებერვალი, მშობლიურ სოფელ პალურს ყინვა რომ ძვლებში ნაუჭერს, სიცივისგან რომ ბაბანებს ირგვლივ ყველაფერი, გათართალეულ

ღუმელთან გლახურად დამშვენებულ ტაბაკს უზის ელგუჯა მარლია ოჯახის წევრებთან ერთად და ნება-ნება წრუპავენ ოჯალემს. თამაძობს ოჯახის თავი და ჩვეული ბუბუნით და რალაცნაირი მშვიდი ალტყინებით კითხულობს ლექსებს. მერე სიმღერასაც შემოსძახებენ გულის გასახარს, ეშმაკების დასაფრთხობს... გარეთ თოვს... გომურიდან ისმის ზამთრის გრძელი, ცივი ღამეებით გაბეზრებული საქონლის ქშენა და ფრუტუნის... მასპინძელოო, დაიძახებს ღვთის გამოგზავნილი სტუმარი ჭიშკართან და კიდევ უფრო მეტ ხალისს შემატებს მარლიების მაღალ ჭერს!..

ბესიკ ხარანაულის სტრიქონები

ამომიტივიტივა ყოველივე ამან: „გლახის მუჭში თრთოდა წყარო, როგორც ძუძუ თებრონესი...“ საოცრებაა პოეზია...

რობაი უზადოდ შემოანნა მისეულ სათქმელს ჩვენმა პოეტმა. რაც არავითარ შემთხვევაში არ ნიშნავს მის ბრმად გამეორებას, არამედ ეს ამ უძველესი და დიდებული ფორმის დახვეწა-გაქართულება და მისთვის ახალი სუნთქვის მინიჭებაა.

ჰოდა, გავეცნოთ უფრო ახლოს და უფრო ღრმად მის შემოქმედებას, რათა აღმოცენდეს სულში ყვავილი მშვენიერებისა, ბედნიერებისა და სიყვარულისა, რომელსაც ვუნოდებთ პოეზიას!

გუნა კვარაცხელია

პოეტური ირონიის სემიოტიკა

თვითირონია წარმოადგენს საკუთარი თავის დაცინვას და ტიპოლოგიურად იგი მიემართება ირონიას, ერთი მხრივ, როგორც ვინმეს ან რამეს დამცინავ კრიტიკასა და რეფლექსურ რეაქციას საკუთარ მოქმედებებსა თუ გრძნობებზე; მეორე მხრივ, თვითირონიის ეს ერთმხრივობა მოწმობს პირადულ განცდაზე დაკვირვებას. ამიტომაც ასეთი ეგზისტენციური პოზიცია პრინციპულად არ ახასიათებთ მოქმედების ადამიანებს, რომლებსაც საკუთარ სიმართლეში დაეჭვება სისუსტისა და მერყეობის ნიშნად მიაჩნიათ. პოეტებისათვის კი, ჩვეულებრივ, ნიშანდობლივია შიდა სამყაროს გულმოდგინე ჩხრეკა, ამიტომაც არ არის გასაკვირი, თუ პოეტურ დისკურსში თვითირონია თავისთავად პოულობს გამოხატულებას.

პოეტური ირონია ყოფითი ურთიერთობის საფუძველზე ჩნდება, ოღონდ, მისგან განსხვავებით, იგი შეიცავს სამყაროსადმი ელეგიური დამოკიდებულების ელემენტს, ავსებს რა ამგვარ ელეგიურობას საკუთარი თავისადმი მიმართული დაცინვით:

*ქალი – ბედია,
შავი გედია...
და ტრაგედია,
და კომედია,
ჟამმა დარეკა,*

*ძერა წიოდა,
ქალმა ნაგლეკა,
აგანოკა.
ვეფხვის ტორები,
გულის ნაჭრები...
(რას იფხორები
რას იჭაჭები!)*

ან კიდევ:
*თეთრი, თეთრი აკაცია,
ლურჯი, ლურჯი მერანი.
ასე ისე ვაჟკაცია,
ასე ისე მწერალი.*

ირონიულ გამონათქვამს პროტოტიპულს უწოდებენ, თუ იგი შექების ფორმით გამოხატული დაცინვაა – „გმადლობ, შენ ნამდვილი მეგობარი ხარ!“ თვითირონიაც შეიძლება პროტოტიპული იყოს – „ბარაქალა მე, ამდენი შემძლებია!“

თუ ამოვალთ იმ წარმოდგენიდან, რომ ცხოვრება და შემოქმედება ქმნიან სიმბიოზურ მთლიანობას, ისეთი პოეტებისთვის, რომელთაც აქვთ პოზა, მაგალითად, ბლოკისთვის, მაიაკოვსკისთვის, სევერიანინისთვის – ეს მთლიანობა ერთიან შეხედულებას ახორციელებს სამყაროზე, რომელიც ერთობლივი სტრატეგიებით იმართება და რომელიც ამ ერთიანი შეხედულებების ხორცის შესხმას ცდილობს მთელს სამყაროში;

სამყარო, მათი აზრით, ქაოსურია და წესრიგს საჭიროებს. ბანალური ფორმულა – „ცხოვრება და პოეზია ერთია“ – იმგვარად მოქმედებს, რომ შეიძლება მათ „ურთიერთსაზრდოობაზე“ ლაპარაკი: არა მარტო პოეზია იკვებება ცხოვრებით, არამედ ცხოვრებაც ორგანიზდება, როგორც პოეზია (ტრისტან ცარა: „პოეზია არის არა მარტო წერა, არა მარტო სახეთა და ბგერათა თანამიმდევრობა, არამედ სახე ცხოვრებისა“).

ამ სიღრმისეული ერთიანობის გაერთიანებები წარმოადგენენ აუცილებელ წინამძღვრებს პოეტის კონკრეტული ცხოვრებისეული და მხატვრული ნაწარმოებებისთვის, მისი ფესტური სისტემისათვის, იქნება ეს ფიზიკური თუ მეტაფიზიკური.

გიორგი ჩარკვიანის, რომლის ლექსების ციტირებას ვახდენთ წინამდებარე ტექსტში, შემოქმედება მდიდარია ყველა ტიპის ფესტით. იგი საკუთარ ლექსებს „თვითრჯულს“ უწოდებდა, ჭაბუკობიდან ცდილობდა, რომ სწორედ ასეთი ლექსები ეწერა:

*კაცი გახდი მათხოვარი,
ბეჩავი და დედალი,
თავზე სიგარეტის ნავლი,
სიტყვა – ვითომ უდრეკი?
ჭკუას არვის არ ვასწავლი
მეც თქვენსავით მუდრეგი.
თუ გაქვს ჯიბე ცარიელი,
ცრემლით მაინც ძვირობდეს,
ავთანდილი, ტარიელი
ფუჭად კი არ ტიროდნენ.
ჭირი სახლში გვეტენება
და ჩვენ ვკვნესით – ვაიმე!
როგორა ვთქვა გვეშველება,
გვეშველება რაიმე.
უნაყოფო, საზიზღარი
და ამო ნუხილი,
ზევით მეხი საშიშარი,
გრგვინვა, ჭექა-ქუხილი.*

ცხადია, პოეტის საქმიანობის ამგვარი აღმატებული შეფასება სათანადო კვალს აჩენს მათ მხატვრულ

დისკურსებში და ხშირადაც მკითხველის კეთილ ღიმილს იწვევს. უწყინარი თვითირონია არცთუ იშვიათად გადადის ავტომითოლოგიზაციაში. პოეტებს სჩვევიათ საკუთარი თავის შესახებ მიტების შექმნა:

*არაყდალეული
მუდამ სწორია
(თურმე არეულად
ქმნიან ისტორიას!)
მეძავის ამბორი
ტუჩებზე შერჩა.
ფრთებს შლის ამბოხი,
სალამი შენდა!
მალე გათავდება –
მთლად მჭლე ნაგაზია,
სანამ გათენდება,
გავტეხოთ მალაზია.
გროვა ნაგავის,
კვდება ნაგაზი.
დაარტყი ნაფასი
ათი ათასი.*

აქ, მკითხველის არანაკლებ გამამხიარულებელ ტექსტში, პოეტის ოსტატობა არ იზღუდება მხოლოდ სემანტიკით, იგი რევოლუციურად ოპერირებს პრაგმატიკითაც, რომელიც სემანტიკის დარად შეიძლება მარტო ხმა-მალალი არ იყოს, არ იყოს მარტოდენ გაშიშვლებული პროზაული ფესტი, სიცოცხლის მიმართ ღიად აგრესიული (მდრ. ჟაკ პრევერის „სიტყვა-ფესტი“, „სიტყვა-სახე“, „სიტყვა-ბგერა“).

ფესტების კულტმა დაჩრდილა დღევანდელი სასიცოცხლო შემოქმედებითი სივრცე, უსამართლოდ დაჩრდილა ბევრი თანამედროვე პოეტის სახელი, რომლებიც წარსულშიც და ახლაც „ხმაურიანთა“ გვერდით მოღვაწეობენ.

თქვენს ყურადღებას ცოტა ხნით შევაჩერებთ ჩვენი ავტორის პიროვნებაზე, რომელიც, როგორც პოეტი და როგორც ადამიანი, ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ყოველმხრივ საინტერესოდ გვეჩვენება.

თვითირონიას თან ახლავს თვით-

დამცრობა – გოგი ჩარკვიანის ირონიული პოეზიის მუდმივი თანამდევი. საკუთარი თავის ზედმეტად კრიტიკული შეფასება და მწვავე კრიტიკა ერთგვარი ბავშვურობითა და მომხიბლავი ნაივურობით გამოირჩეოდა. ეს არტისტული პოზა და ნილაბი მას დიდხანს გაჰყვა. ამითაც საცნობი იყო მისი ლექსები. ავანგარდისტული „ყოვლისშემძლეობა“, ბაქიბუქობა და ყოყლოჩინობა არავის აღიზიანებდა – იცოდნენ, რომ ნოვატორი ავტორი თამაშობდა:

*მე ველაპარაკები ქუჩას
„შენობით“,
მე ახლო ვიცნობ ყოველ შენობას,
მე მოკრივე ვარ, ასფალტზე
მდგარი
და ქალაქი არის ვეება რინგი,
და დღე-ღამე არის ერთი რაუნდი,
და შავ გორილასთან ვჩხუბობ
დაუნდობლად –*

პოეტი ასე „დეკადენტობდა სტრიქონებში ნაზსევდიანი“, თან ოცნებობდა იმაზე, რომ გააღვიძებს „ქართულ ლექსსა – მთვლემარე არწივს“. ამგვარ მანიპულაციურ ნარცისულ სტრატეგიაზე იტყვიან ხოლმე – ძალა აღმართს ხნავსო. ვფიქრობთ, გოგი ჩარკვიანის სამყაროს განმსაზღვრელი „ვაჟური, მამაკაცური“ სტრატეგია უნდა იყოს, რომელიც ვერ ეგუება სიჯაბანეს. ასეთი წინასწარი განწყობა თავისებური, ძლიერი მამაკაცისათვის დამახასიათებელ, ვაჟკაცურ პოზას ძერწავს, რომელიც წლების მანძილზე დაუვიწყარია, რომელსაც ავტორის სახელი ჰქვია და კიდევაც ამშვენებს მას. აქვე უნდა აღინიშნოს და ეს მნიშვნელოვანია, პოეტი თავისი ეგოფუტურისტული ცხოვრების შექმნასაც ვაჟურად აგებდა იმის გათვლით, რომ უფრო მეტ მკითხველს ჰყვარებოდა და არ მობეზრებოდა, უფრო მეტი თავყვანისმცემელი

ჰყოლოდა. რაკილა ეს უწყინარი თამაში იყო თავისი პეიორატიული ელემენტების მეშვეობით, ცხადია, სიცილს იწვევდა. არც ობსცენურ ლექსიკას ერიდებოდა ზრდილი, დახვეწილი, თავაზიანი და სინამდვილეში მეტისმეტად მორიდებული ინტელიგენტი ავტორი:

*არ მსურს, ყურმოჭრილი
სხვებს ფეხქვეშ გავვევო.
ეს ხანი წავიდა.
მე ვარ აღრენილი,
რადგან ბევრს თავი აქვს
ნეხვით გატენილი.
რის ქება-დიდება,
გუნდრუკის კმევანი,
მშვივრებს რად სჭირდებათ
შარდის შადრევანი?¹*

აღნიშნულ შავბნელ სიტუაციაშიც პოეტი ხელმოცარული რჩება – სხვასთან მიდის მისი საყვარელი ქალი, რომელიც ადრე მისტიკური ჩანდა, ახლა შეუხედავი, უშნო ეჩვენება და ადრე სანუკვარი არსებისთვის „შემამკობელ“, ზოგჯერ ძალიან ღვარძლიან სიტყვებ-საც არ იშურებს:

*ქალი-ნიაღვარი
წურბელივით გებრდღვნა.
სიყვარულო წუნკო,
კოცნის აღმაფრენით,
ღამის ამოგწუნნოს
მწარე კუჭის წვენი.*

მაგრამ ქალების მხოლოდ უდიერად მოხსენიება პოეტის ავი ჩვევა არ არის. მას საკმაოდ ვრცელი აქვს ნაზი მიმართვების არსენალიც:

*ქალი ერთობ ქუში
და ხელები თეთრი,
თითქოს ყვავის ნუში,
ასეთი გაქვს ბედი –*

¹ლექსი „შადრევანი“ გამოქვეყნებულია ავტორის კრებულში. იგი დაწერილია 2005 წლის 25-26 ოქტომბერს.

ანვდი ნითელ ატმებს.
ქალი, როგორც გედი
არ გაფრინდეს სადმე.

ანდა:

მზეო, ბალი გააშუქე,
გაიხლართე ბალახში.
ამ ქალს რატომ არ ვაჩუქე
ზურმუხტი და ბადახში,
ბივრიტი და საფირონი
(ვაი, რა დრო წასულა),
მიმეყვანა მაყრიონი
სანიმუშო ასულთან.

გიორგი ჩარკვიანის რომანტიკული თვითრონია ხელს არ უშლის ტრანსცენდენტურ ინტუიციებს. რაციონალურობა მშვენივრად ერწყმის მწერლის წარმოსახვას – აქ მუშაობს დამატებითობის პრინციპი. პოეტს სჯერა სამყაროს საკრალურობისა, მაგრამ პათეტიკის ნებისმიერი ცდა მასთან უმალ ნეიტრალდება ხუმრობით ან გროტესკით. ეს მარტო იმიტომ კი არ ხდება, რომ ახალი მხატვრული ენა გაუბრალოებულია მის ლექსებში, არამედ იმიტომაც, რომ „ირონია აღადგენს იმას, რაც პათოსმა გაანადგურა“ (ეჟი ლეცი). კირკეგორი ერთგან ამბობს, რომ იუმორი ადამიანისთვის ფარია, რომლითაც იგი ყველაზე საკრალურს იცავს. თამაში და ირონია ორგანულად შედის პოეტის წარმოსახვაში.

რეალურსა და წარმოსახვითს შორის არსებობს კორელაცია. სემიოტიკის ერთ-ერთი უმთავრესი კრიტერიუმი მესამე სამეფოს – სიმბოლური სამეფოს – აღმოჩენა და აღიარებაა. სწორედ სიმბოლურის აღრევა რეალურთან არის სემიოტიკის უმნიშვნელოვანესი განზომილება. აქ ყველაფერი ლინგვისტიკით დაიწყო, სადაც სიტყვა დაკავშირებულია პოლისემანტიკურ სახეობრივ სიტყვებსა და ცნებებთან. სემიოტიკოსი იქ იპოვის სრულიად განსხვავებულ ელემენტს – სტრუქტურულ ობიექტს.

ზემოთ ნათქვამის შესაჯამებლად დავეყრდნობით მ. ბახტინს: ახალი

დროების მთელი სიტყვიერება ირონიაა, მისი ენა არ არის აზრის პირდაპირი გამოხატულება. აზრი თავისი სიღრმით ჩაძირულია დუმილში. ამ დუმილის ნიშნად ისმის ახალი, ირონიული, ნართაულ-გადაკრული, ქარაგმული სიტყვა. ახლა ირონია უბრალოდ კი აღარ ახლავს სიტყვას – ეს მთელი ახალი ლიტერატურული პროცესია. მეტყველება ამ ვითარებაში მნიშვნელობით არის ირიბი, ნართაული, გადაკრული, რომელიც თავიდანვე არაპირდაპირობაზეა აწყობილი. ახალი დროის მწერალ-სუბიექტს ამჯერადაც ისევ არ გამოსდის, საკუთარი ძალებით რაიმე შექმნას, შექმნას ფუნდამენტური ახალი ამბავი. ნამდვილ ამბად დარჩა ავტორის დუმილი. მთელი არაპირდაპირი მეტყველება დუმილის შეძლებისდაგვარი განმარტებაა.

მართალია, ახალი დროის მეტყველებაში სრული თავისუფლებაა, მაგრამ ესეც რალაცნაირად მეორადი თავისუფლებაა, მიღებული მას შემდეგ, რაც სიტყვას მოეხსნა პასუხისმგებლობა ამბავზე, რომელიც ხანგრძლივი და რთული ემანსიპაციის პროცესში „ავტორიტეტს“ გაემიჯნა, განდევნა იგი თავისგან.

XX ს-ის 60-იანი წლების ბოლოსთვის ენის დასავლურ ფილოსოფიაში დაისვა საკითხი ერთიანი მნიშვნელობის თეორიის შექმნის მიზნით ერთმანეთთან შეეთავსებინათ გ. ფრეგესი და გვიანდელი ლ. ვიტგენშტაინის მიდგომები. ასეთი შეთავსება მომავლის საქმეა. დღემდე აქტუალურია მნიშვნელობის ძველთაძველი პრობლემა, რომელიც ანტიკურ ხანაშივე იწვევდა ფილოსოფიური თეორიებისა და კონცეფციების დაპირისპირებას. არაერთხელ გამართულა დებატები აზრის, ნიშნის, გამოხატულებისა და მნიშვნელობის, როგორც ობიექტის იდეის, გაიგივების შესახებ. მართალია, ლოგიკასა და ლინგვისტიკაში არის აზრი ინტენსიონალისა და ექსტენსიონალის,

დენოტაციისა და კონოტაციის, საგნობრივისა და აზრობრივი მნიშვნელობის დაპირისპირებულ ოპოზიციათა არსებობის შესახებ და ეს ბინარული ოპოზიციები ფორმალურად ბევრ რამეს გვიხსნიან, მაგრამ საყოველთაოდ მიღებული „მნიშვნელობის“ თეორიულ-შემეცნებითი მოძღვრება ჯერჯერობით არ გაგვანჩნია. ეს სემიოტიკას დაუმთავრებელ პროექტად აქცევს.

არადა, ყველაფერი ლინგვისტიკით დაიწყო. სწორედ ენათმეცნიერება მიანჩნიათ სემიოტიკის წყაროდ არა მარტო სოსიურის, არამედ პრალის ლინგვისტიკურ სკოლებსაც. ირონიის დეფინიციისას თითქმის ყველა მკვლევარი აღნიშნავს მის არაერთგვაროვნებასა და მრავალმხრივობას: ესთეტიკის პოზიციიდან თვითირონია არის ირონიის ერთ-ერთი სახეობა – რედუცირებული სიცილი (მ. ბახტინი), სტილისტიკის პოზიციიდან – ორაზროვანი მეტყველების ფიგურა, რომელიც გამიზნულია ობიექტის დისკრედიტაციისათვის. ობიექტი შეიძლება სუბიექტიც იყოს, როგორც ეს პეიორატიულ შემთხვევებშია. ასეთი შემთხვევები უმეტესად „არაგულწრფელია“ ან საქმე გვაქვს რიტუალურ დეკორაციასთან; კულტუროლოგიაში ირონია აღქმულია, როგორც სამყაროს აქსიოლოგიური სურათის განახლების ობიექტი; პრაგმალინგვისტიკის თვალსაზრისით, იგი დისკურსის მონაწილეთა შორის ურთიერთობის რეგულირების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ხერხია, რომელიც ობიექტის კონკრეტული შეფასების გზით, ინტელექტუალური თამაშებით ართობს, ამხიარულებს ადრესატებს; სიღრმული სემანტიკის პოზიციიდან ირონია არის აზრობრივი სტრუქტურა, რომელსაც ამოტრიალებული აქვს მიზეზ-შედეგობრივი მიმართებების თავი და ბოლო და რომელიც აგრეთვე მოიცავს ახსნას, მიზნებს, პირობებს, დათმობებს, შესაბამისობებსა და დაპირისპირებებს.

იმისათვის, რომ ირონიის ინტერ-

პრეტაცია ადეკვატური იყოს, აუცილებელია გამონათქვამის კონტექსტურ-სიტუაციური წაკითხვა, ურთიერთობის სიტუაციური ტონალობის გათვალისწინების გარეშე ირონიული აზრი აღარ აღიქმება. ზეპირი კომუნიკაციისას ირონიული აზრის გაგებასა და დაზუსტებაში გვიშველის მოლაპარაკის ინტონაცია, შესტი, მიმიკა ან მესამე მონაწილის რეაქცია ნათქვამზე:

„იდგა მის წინაშე არსაკიდე მდუმარე, წასვლა ეჩქარებოდა, მაგრამ ვერ გაებედა ნაბიჯის გადადგმა; ახლა ღილაკილოზე წაეპოტინა განმგეთუხუცესი: „შენ ქრისტიანი ხარ ხომ?“ ქრისტიანი ვარო, ეგეც დაუდასტურა ლაზმა. ფამილარული შესტით განმგეთუხუცესმა კიდეც შეაყოვნა არსაკიდე და კიდევაც მოუნდომა გაშინაურება, რათა მისი შეგონების უფლება მოეპოვებინა: რაკი ქრისტიანი ხარ, ეგეც მართებულია, რომ იცოდე, ჭაბუკო, ხალხს სამი რამე უნდა ასწავლო ერის წინამდგომმა: შიმშილი, ლოცვა და შრომა“. საუბრის თავდაჭერილად წარმართვამ, დარბაისლურმა კილომ წარმოაჩინა მოსაუბრეთა მხრიდან ურთიერთობის, საზოგადოებაში მიღებული წესების ფლობა, ფლობა დიალოგის, აგრეთვე, მრავალი წლის მანძილზე ნაგროვები სიბრძნე, ამსახველი ტონალობის მელოდიურობისა და აუღელვებლობისა. ავტორის მხრიდან ფარული ირონიაც საკმაოდ საგრძნობია.

ოსკარ უაილდს ერთგან უწერია: „მე მჯერა, რომ სერიოზულის შესახებ სერიოზული ლაპარაკის მეთოდი ჩვენს დროში მაინც კლასიკური მეთოდია, მისი ალტერნატივა მხოლოდ დუმილია. მუდამ ვიყავი აღტაცებული ებრაული იუმორის ტრადიციით, უფრო მეტად, ვიდრე სხვა რომელიმე ხალხის. ებრაელები ყოველთვის პოულობდნენ სასაცილოს ტრაგიკულ ამბებშიც კი. მათთვის იუმორის საგანი ხშირად ყოფილა ადამიანური ყოფის მტანჯველი წინააღმდეგობები, როგორებიცაა, მაგალითად, ღვთისა და

ადამიანის ურთიერთდამოკიდებულება და ურთიერთმიმართება. იუმორისტული გამონათქვამების საბაზი ებრაელთათვის არის ასეთი ამბავი: მდიდრები ღარიბებს ქირობდნენ იმისათვის, რომ სიკვდილს მათ მაგივრად ისინი წაეყვანა. ღარიბები ცუდად აღარ იცხოვრებენო. მეორე ამბავი – მამას ოთხი ქალიშვილი ჰყავს. იგი ეხვეწება უფალს, მომეცი ვაჟი და ოთხივე ქალიშვილს დაგიკლავო. ამგვარი ამბები ქართველებს ვერ გააცინებს – შემზარავად მიიჩნევენ, თუმცა ყველაფერი იმაზეა დამოკიდებული, რამდენად რეალური შეიძლება იყოს მონათხრობი, უფრო მეტიც – რამდენად აღდგა სამართალი. ამის გასაანალიზებლად მთელი ტექსტის მოხმობაა საჭირო.

რეალობისა და სამართლიანობის დაპირისპირებაში მდგომარეობს მხატვრული ტექსტის დეონტიური სპეციფიკა. მსგავსად ჯერარსობის ყოველდღიური გაზრებისა, ეს ჯერარსი პოეტურ ტექსტში ნაჩვენებია, როგორც წესი. ნაჩვენებია გაშუალებულად, ერწყმის რა ირონიას. ასევე პირადული ხასიათი აქვს ზოგიერთი ადამიანის მიდრეკილებას თამაშების მიმართ. პოეტური თვითირონია სწორედ სათამაშო სიმბოლიკის სახესხვაობათა ხერხებს მიეკუთვნება: საკუთარი „მეს“ კარნავალური ამოტრიალება ყოველდღიური ცხოვრების მნიშვნელობის აქცენტირებისა და ყოფიერების ღირებულების გახაზვისათვის ხდება – კოსმოსური აბსურდის გაზრდის საწინააღმდეგოდ.

ნებისმიერი თამაში, პაროდია ერთგვარი პოზაა. საყოველთაოდ ცნობილია მაიაკოვსკის, ხლებნიკოვის, კრუჩონიხის, იეიტსის, ოდენის, ოსკარ უაილდის, სიურრეალისტ-ავანგარდის-

ტის, ცნობილი ჩხუბისთავის ტრისტან ცარას და სხვათა მაგალითები, როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ. ქართველთაგან შეიძლება დავასახელოთ კონსტანტინე გამსახურდია, გრიგოლ რობაქიძე, გალაკტიონ ტაბიძე, „ცისფერყანწელები“, ახალგაზრდებში შედარებით გამოირჩევიან ამ მხრივ და სხვა მხრივაც ზაზა ბურჭულაძე, ირაკლი ჩარკვიანი. პოზა შემოქმედისათვის ისეთივე დასაყრდენია, როგორც ფესტიმიმიკა, ხმა. საინტერესო ფესტითა და ლამაზი ხმით (გავიხსენოთ ირაკლის ობერტონთა მანამდე არასდროს გაგონილი ელფერებით მდიდარი ბარიტონი) იცნობიან პოეტები და თავსაც აყვარებენ თავყვანისმცემლებს.

თუ სტრუქტურალიზმი ფართოდ გავრცელდა სხვა სკოლებში, უკვე ველარ იქნება საუბარი ვერც მის დანერგვასა და ვერც მის ანალოგიაზე. ეს ხდება არა მეთოდების დანერგვისათვის, რომლებიც ადრე არსებულის ეკვივალენტური იქნება და რომლებსაც წარსულში წარმატებით იყენებდნენ ენის ანალიზისას, სინამდვილეში არსებობს მხოლოდ ენობრივი სტრუქტურები, იქნება ეს ენა ეზოთერული ან თუნდაც არავერბალური (დელიოზი, 2014) თუ სხვ. ისინი ბევრად უფრო ძველი და ფუნდამენტურია. აქვე აღვნიშნავთ, რომ სიმბოლურის სტრუქტურის ელემენტად აღიარება მსოფლმხედველობრივად ცვლის კვლევის კონცეფციებს მეცნიერების ყველა თუ არა, ბევრ სფეროში და ბადებს ახალ მიდგომებს ცოდნის მოპოვებასა და განახლებაში. ჩვენს ოპტიმიზმსაც ეს აჩენს.

ნინო ქუთათელაძე

ირონიული ლირიკოსი

იგორ სევერიანინი

XIX საუკუნის დასასრული და XX-ის პირველი მეოთხედი რუსულ ლიტერატურასა და ხელოვნებაში მოდერნიზმის აყვავების ხანა იყო. მოდერნიზმი რუსებისათვის რეალიზმის შემდგომი ეპოქის ლიტერატურული მიმდინარეობების ზოგადი სახელია. ასე რომ, ეს ტერმინი მოიცავს სიმბოლიზმსაც და, ამავდროულად, ისეთ ავანგარდისტულ მიმდინარეობებსაც, როგორებიცაა: აკმეიზმი, იმანჟენიზმი, ფუტურიზმი... იგივე პროცესები მიმდინარეობდა ჩვენს ხელოვნებაშიც. თუ რუსულ სიმბოლიზმს ალექსანდრ ბლოკის პოეზია ამშვენებდა, ქართული სიმბოლიზტური პოეზიის მწვერვალს, გალაკტიონ ტაბიძეს, ნამდვილად ჰქონდა იმის უფლება, რომ პოეზიის მეფის გვირგვინი რუსი პოეტისთვისაც გაენაწილებინა. ხომ გახსოვთ ფრაზა, სადაც აშკარაა გალაკტიონისეული შეფასება რუსი პოეტისა: „იმ მრისხანე წელს მეფე-პოეტი გარდაიცვალა ალექსანდრ ბლოკი“.

ქართულ და რუსულ ავანგარდიზმსაც ბევრი რამ ჰქონდათ საერთო. ქართველ ფუტურისტთა ჟურნალებში („H2SO4“, „ლიტერატურა და სხვა“, „მემარცხენეობა“) იბეჭდებოდა ისეთი ავანგარდისტი მხატვრების რეპროდუქციები, როგორებიც იყვნენ კირილე ზდანევიჩი და ირაკლი გამრეკელი. დღეს მათი ნახატები ავანგარდული ხელოვნების ოქროს ფონდის კუთვნილებაა. იყო კიდევ ერთი ძალზე საინტერესო მხატვარი, რომელიც ამ ჟურნალების მეშვეობით შემორჩა ისტორიას – ბენო გორდეზიანი. სამწუხაროდ, მას სახლი დაენვა და ნახატებიც გაუნადგურდა. შემდგომში ბენო გორდეზიანმა საბჭოთა იდეოლოგიის მიერ შერისხული ავანგარდული ნამუშევრების შექმნაზე ხელი აიღო და მთელი ცხოვრება ქართული პოლიგრაფიული შრიფტების შექმნას შეაღია.

ბენო გორდეზიანის მსგავსად, „ფერი იცვალეს“ ფუტურისტმა პოეტებმაც – ნიკოლოზ ჩაჩავამ, სიმონ ჩიქოვანმა და სხვებმა. იმის ნიმუშად, თუ როგორი იყო ქართული ავანგარდისტული (ფუტურისტული) პოეზია, მოგვყავს ნიკოლოზ (ნიაგოლ) ჩაჩავას ლექსი:

შანდალს შორდება ძილი,
ძილდინა გაგულისდა,
დღისური ქანდაძილი

მთვარეზე გაგულისდა.
გოგონა. მოგონა ხანძარი
სოფელი მოფონა. მოშარა.
თანსურდა სურდული-ხვანჯარი,
თან შურდა შანდი და შროშანა.

აქ ლექსის მუსიკალური მხარე – რიტმი და ალიტერაციაა მთავარი და ყურადღება არ ექცევა აზრს. ამ ყაიდის პოეტია იგორ სევერიანინიც, რომლისთვისაც მუსიკაა მთავარი. სწორედ ამის საილუსტრაციოდ მოვიხმეთ ქართველი ფუტურისტის, ნიკოლოზ ჩაჩავას ლექსი.

სულ მგონია, რომ მალე რუსულ პოეზიაზე ისეთივე წიგნის დაწერა მოგვინევს, როგორც თავის დროსზე ზვიად გამსახურდიამ შექმნა ამერიკული პოეზიის შესახებ, რადგან ახალმა თაობამ არაფერი იცის გენიალურ რუს პოეტებზე, რომელთაც მთელი ეპოქა შექმნეს მსოფლიო ლიტერატურაში. საზოგადოება ისევ პროპაგანდის ტყვეობაშია, ვერ გაურკვევია, სად მთავრდება რუსული იმპერიული პოლიტიკა და სად იწყება ჭეშმარიტად მაღალმხატვრული და მრავალფეროვანი რუსული ლიტერატურა.

დიდი ქართველი პოეტის სიტყვებით რომ ვთქვათ, მართალია, ჩვენ ჩვენი გვაქვს საპატრონო, მაგრამ ხანდახან მაინც უნდა გადავავლოთ ხოლმე თვალი მსოფლიო ლიტერატურის შედეგებს.

სხვათა შორის დიდი ხანია, ერთ გამორჩეულ რუს პოეტზე, იგორ სევერიანინზე მინდოდა მესაუბრა, მაგრამ ჩვენი ლიტერატურული ცხოვრება იმდენი „მნიშვნელოვანი“ ამბით იყო აღსავსე, რომ ვერა და ვერ მოვახერხე უცხოელი პოეტის გახსენება.

წელს, 2017-ში, იგორ სევერიანინს 130 წელი შეუსრულდა. არ ვიცი, როგორ აპირებენ რუსეთში ამ თარიღის აღნიშვნას და საერთოდ – ეჭვი მეპარება, რომ მას იქ ვინმე გაიხსენებს, მაგრამ, რაკი ჩვენ პოეტების ქვეყანა ვართ, ხანდახან მაინც შევავლოთ თვალი ისეთ ლიტერატორებს, რომელთაც თავის ქვეყანაშიც ნაკლებად იცნობენ,

მიუხედავად მათი ნაღვანის მნიშვნელობისა.

როცა 1940 წელს საბჭოთა ჯარი ესტონეთში შევიდა, იგორ სევერიანინი უკვე მძიმე ავადმყოფი გახლდათ, არადა, სულ 52 წლისა თუ იქნებოდა. მეოცნებე პოეტმა, პრაქტიკულად, ვერც აღიქვა, რა მოხდა რუსეთში?! მას ჯერ კიდევ ჰქონდა „კარგი კაცის“ ანდრეი ჟდანოვის (ასე უწოდებდა ის ამ ცნობილ პოლიტიკოსს) იმედი. პოეტი უზავნიდა დეპეშებს მიხეილ კალინინსა და ესტონეთის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმს, მაგრამ ისინი მხოლოდ დუმილით პასუხობდნენ. ასე იყო თუ ისე, ის სამშობლოში აღარ დაბრუნებულა.

განუსაზღვრელი იყო პოეტის სიყვარული მშობლიური ჩრდილოეთისადმი, სწორედ ამიტომ აირჩია იგორ ლოტერევა სევერიანინის, ანუ ჩრდილოელის ფსევდონიმი. ის ღრმად ტრაგიკული პიროვნება გახლდათ, ბავშვობიდან უამრავი უბედურების გადატანა მოუხდა და რა თქმა უნდა, განვლილმა ცხოვრებამ მოუშუშებელი კვალი დააჩინა მის პოეზიასაც.

კონსტანტინე გამსახურდია ამბობდა, ხელოვნება პოზააო. დიახ, სწორედ რაღაც გარკვეული პოზა დაიჭირა იგორ სევერიანინმა რუსულ პოეზიაში. და ეს პოზა იყო ირონია! როგორც რუსი ლიტერატურათმცოდნეები ამბობენ, მან აიფარა ნილაბი. მაშინ, როცა ჯერ კიდევ რუსეთში ცხოვრობდა, მის შემოქმედებას მყარად შეერწყა ორი სიტყვა – „ირონიული ლირიკა“. ამის დასტურად

ვალერი ბრიუსოვის 1916 წელს დაწერილი წერილის ფრაგმენტს შემოგთავაზებთ: „ხშირად იოლი არ გახლავთ გაარჩიო, იგორ სევერიანინთან სად არის ლირიკა და სად ირონია. ყოველთვის არ არის გარკვეული, ირონიულად აღწერს თუ არა პოეტი ადამიანურ უხამსობას! ან, უკაცრავად პასუხია, თვითონ ეფლობა თუ არა მოწამეობრივ უხამსობაში და გვეეჭვება, რომ თვით იგორ სევერიანინიც კი შეძლებდა ზუსტი სადემარკაციო ხაზის გავლებას მათ შორის“. და ამას წერდა ვალერი ბრიუსოვი, რომელიც მაღალფარდოვნად აღნიშნავდა: **„Кругом талантливые трупы, // И обнаглевшая бездарь, // И только я Валерий Брюсов // Как некий важный государь“**. და რომელსაც ირონიული პასუხი გასცა იგორ სევერიანინმა ამ ლექსით: **„Я гений Игорь Северянии, // Своей победой упоен. // Я повсеградно оекранен! // Я повсесердно утвержден!“**

ირონია, რა თქმა უნდა, მისი პოეტური სტიქიის ერთი მხარეა, მეორე და უფრო მნიშვნელოვანი მხარე ლირიზმიაო, აღნიშნავს იგივე ბრიუსოვი. მაგრამ მის შემოქმედებას მესამე მხარეც აქვს – მისი ლირიკა მეოცნებე პოეტის ლირიკაა და ისიც აღსანიშნავია, რომ ალექსანდრ ბლოკი მას „გულლია პოეტს“ უწოდებდა. ვერ გეტყვით, თვითონ სევერიანინი, რას ფიქრობდა, როცა „იასამნის ნაყინსა“ ან „შამპანურში ჩანყობილ ანანასებზე“ წერდა; რატომ ატრიალებდა სხვადასხვა ლექსში ფრაზას „კვადრატთა კვადრატი“?! მე ამას, რა თქმა უნდა, ჩემებურად ვხსნი, მაგრამ ახლა უნდა მის ყველაზე სკანდალურ ლექსს „ეპილოგს“ მივუბრუნდე. ამ ლექსში, როგორც ზემოთ აღვნიშნე, საკუთარი გამარჯვებით აღფრთოვანება ზედაპირულია. აღსანიშნავია თვითონ პოეტის თვითგანსჯა: **„და აღმოხდება ავდრიან დღეში // მზესავით ჩემი მარადი სული“**. მაგრამ ვერც მკითხვე-

ლი და ვერც ლიტერატურის კრიტიკოსები ვერ მიხვდნენ, რომ სევერიანინის პათოსი საკუთარი თავის ქება კი არა, პირიქით, საკუთარი არსებობის შემწყნარებლობაა. **„არც ვინმეს ვასწავლი, არც ვინმე მასწავლის... // უგვანთა ძმა და ძმობილი დიადთა, // მივდივარ იქით, სად სიტყვა ახალი // ქოხების ენით ამოკიაფდა“** (თარგმანი აქაც და სხვაგანაც ჩემია. ნ. ქ.), – წერს ის.

დიახ... და თუ წინასწარგანზრახვით არ წავიკითხავთ აღნიშნულ სტრიქონებს, სრულიად სხვაგვარად შევხედავთ მას და ლექსი, რომელიც ეპატაჟად გვეჩვენებოდა, აღიქმება, როგორც თვითუარყოფა. ის საკუთარ თავს სამყაროს ნაწილად მიიჩნევს და ეს არც არის გასაკვირი. ესეც ავანგარდიზმის ერთ-ერთი დამახასიათებელი ნიშანია.

ერთხელ ქალაქ ტარტუში სევერიანინს ახალგაზრდა თაყვანისმცემელმა „ეპილოგის“ ნაკითხვა სთხოვა, მან კი უპასუხა: „ამ ლექსის კითხვა აქ უადგილოა. ეს ლექსები სულელებისთვისაა განკუთვნილი“. დიახ, ასე „ЭТО стихи для дураков!“ ეს მისეული შეფასება კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს სევერიანინის ლექსთა ირონიულობას. და სამართლიანად აღნიშნავს რუსული ლიტერატურული კრიტიკა, რომ ის პიროვნებათა წინააღმდეგე კი არა, მოვლენათა წინააღმდეგე არის მიმართული.

შეიძლება ითქვას, რომ იგორ სევერიანინმა თავისი სამყარო და საკუთარი თავიც კი გამოიგონა. და ეს თვითონვე აღნიშნა ერთ-ერთ ლექსში, რომლის სტრიქონებსაც პნკარედის სახით შემოგთავაზებთ: **„რეალურად რომ არ მოგატყუოთ, მე ფანტაზიით გატყუებთ.“**, ანუ ვფანტაზიორობო. და მის ლექსთა, ერთი შეხედვით, მშვიდ და უზრუნველ სამყაროში, რომელშიც ის თითქოს ცხოვრობს, უეცრად გაჩნდება ისეთი ტრაგიზმი და ტკივილი, რომ ხშირად ამოსუნთქვაც კიჭირს. ეს უთუოდ პოეტის წინათგრძნობას ჰგავს, იმ დროის წინასწარ შეგრძნებას,

რომელმაც მთელი სამყარო თავდაყირა დააყენა. და ისევ პნკარედული თარგმანი აღნიშნულის დასტურად: „შენი სულის თვალნი მხოლოდ სასულიერო პირთა დასის საშინელ ჩვენებებს ხედავდნენ... // დამსაჯე! მტანჯე და მანამე! დამახრჩე! – მაგრამ უნდა მიმიხვდე სულის ტყვეობას, იგრძნო ღირის ხარხარი; შენი სულის თვალებით უნდა იხილო ყოველი!“

პოეტის ამ ტკივილთან არავითარი საერთო არა აქვს ეგოფუტურიზმს. ფუტურისტობა მისი ცხოვრების მხოლოდ ხანმოკლე ეპიზოდი იყო. 1924 წელს იგორ სევერიანინი თავის „მოგონებებში“ წერდა: „ჩემი ეგოფუტურიზმის ძირითადი ლოზუნგები იყო: 1. სული, როგორც ერთადერთი ჭეშმარიტება; 2. პიროვნების თვითდამკვიდრება; 3. სახელის ძიება ძველის უარყოფის გარეშე; 4. გააზრებული ნეოლოგიზმები; 5. თამამი სახეები და მეტაფორები (ასონანსები და დისონანსები); 6. ბრძოლა „სტერეოტიპებთან“ და „მხატვრულ თავსართებთან“; 7. „მეტრთა მრავალფეროვნება“.

როგორც დავინახეთ, იგორ სევერიანინს პირველ ადგილზე მაინც სულიერი სიღრმეები და მათი ემოციური შეგრძნება ჰქონდა დაყენებული. ეგოფუტურისტებისთვის კი ლექსის გარეგნული მხარე, მისი ფორმა იყო მთავარი. თუმცა ისიც ნუ დაგვავიწყდება, რომ ლექსის მუსიკას, ანუ კეთილხმოვანებას მისთვის უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა. იგორ სევერიანინი ლექსებს არცთუ იშვიათად უძღვნის მუ-

სიკოსებს, საერთოდ – მუსიკას... ასეთებია, მაგალითად, მიძღვნა შოპენისადმი, ლექსები „გრიგი“, „ნოქტიურნი“, „ვერცხლის სონატა“ და მრავალი სხვა. ამ ლექსებში პოეტი ცდილობს დაუახლოვოს ასო-ბგერა მუსიკალურ ბგერას, თავისებურად გაიაზროს მუსიკის სული, რომელსაც ენობრივი ბარიერი არა აქვს და ლექსი უთარგმნელადაც ბერების მეშვეობით გახადოს გასაგები. ჩემი მოსაზრების დასტურად მოვიყვან ერთ ლექსს, რომელსაც „რიტმოდისო“ ეწოდება: „Вдали, в долине играют Грига. // В игранье Грига такая нега. // Вуалит негой фиордов сага“. და ასე შემდეგ და ასე შემდეგ. არ ვიცი, თქვენ ამ რამდენიმე სტრიქონიდან შეიგრძენით თუ არა იგორ სევერიანინის მიდრეკილება – გამოხატოს სიტყვის მუსიკა და თან არ აცდეს იმ მუსიკოსის შინაგან რიტმს, რომელსაც ლექსი ეძღვნება, მაგრამ, ჩემი აზრით, ამ კონკრეტულ შემთხვევაშიც და სხვაგანაც მისი ალლო უტყუარია.

საინტერესოა მის მიერ თანამოკალ-

მეთა შემოქმედების შეფასებები, ანუ მიძღვნილი ლექსად. ასეთებია ლექსები: „გოგოლი“, „ფეტი“, „ფოფანოვი“, „სოლოგუბი“, „გუმბელი“, „შექსპირი“ და თქვენ წარმოიდგინეთ, „იგორ-სევერიანინი“. შეიძლება ითქვას, რომ ეს უკანასკნელი მისი ავტოპორტრეტია. აღნიშნული ლექსის ანალიზით თავს არ შეგანყენთ, მაგრამ მის ორ პირველ სტრიქონს აუცილებლად უნდა შევეხო, რადგან აქ ის აცხადებს: „იგორ სევერიანინი იმითაა მომხიბლავი, რომ ის სულაც არ ჰგავს იმას, რასაც მასზე უგულო ბრბო ფიქრობს. სხვათაშორის, უნდა ითქვას, რომ მისი სული მეტად უბრალო და სადაა, ზუსტად ისეთია, როგორც გაზაფხული, მაგრამ ვინ იცის ეს?“ პოეტი თავის თავზე მესამე პირში ლაპარაკობს, რადგან, ჩვენი აზრით, გარედან უყურებს და ხედავს საკუთარ თავს.

ის თავის ლექსთა სათაურებს ხშირად – ერთგვარად უცნაურ თავსართს – „პოეზას“ ურთავდა, არა „ლექსი მთავრობას“, ან „ლექსი ცნობილ ქალბატონს“, ანდა „თანაგრძნობის ლექსი“, არამედ „პოეზა მთავრობას“, „პოეზა ცნობილ ქალბატონს“, „თანაგრძნობის პოეზა“ და ასე შემდეგ. ამ ლექსს აუცილებლად უნდა შევეხო და თუ თავს არ შეგანყენთ, ჩემულ თარგმანს შემოგთავაზებთ: **„მთელი გულით, მთელი არსით // შეიცოდეთ სენტან მბრძოლნი, // არ დაარქვათ უცხო არვის, // უცხოს უცხოდ ნუ თვლით ხოლმე. // ხეიბარი თუ ხელს გინვდის, // როგორც დედას ჩვილი შვილი – // დე იხილოს კაცში კაცი, // შეაშველე გული ფრთხილად... // და იმედით ამოავსე // უიმედო გულის ოხვრა – // მომაკვდავი კვლავ რომ აღსდგეს // და სინათლე გარდამოხსნას. // ვფიცავ, თქვენვე გაიხარებთ, // თქვენვე იგრძნობთ ძალას ღვთისას, // თქვენთან ერთად გაბრწყინდება // სევდიანი დედამინა“.** ასეთი იყო იგორ სევერიანინი და

ეს სულაც არ არის პოეზა, არც მხოლოდ ლექსის მუსიკალობისკენ სწრაფვა... თუმცა, სამწუხაროდ, მან ვერავისგან მიიღო თანაგრძნობა... ეს უკვე ბედისწერაა, როცა ადამიანს იმის საწინააღმდეგოდ ექცევა სამყარო, რასაც მთელი სიცოცხლე ქადაგებს.

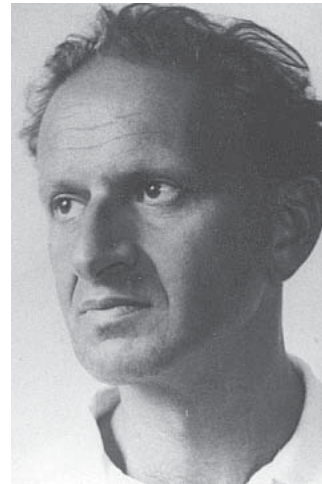
აქვე მინდა დავამატო, რომ იგორ სევერიანინი პოეზა-კონცერტების დიდოსტატი გახლდათ. გასული საუკუნის დასაწყისის რუსეთში ე. წ. პოეზია-კონცერტები მეტად პოპულარული იყო, მასში მონაწილეობდნენ: ალექსანდრ ბლოკი, ვლადიმერ მაიაკოვსკი, ვალერი ბრიუსოვი, ნიკოლაი გუმბელი და მრავალი სხვა. მათ შორის მარგალიტივით ბრწყინავდა იგორ სევერიანინი მომხიბლავი ხმითა და არტისტული მანერით.

ასეთი პოეტური საღამოების ტრადიცია ჩვენშიც იყო, აი, სულ ახლახანს, რალაც 20 წლის წინათ. სამწუხაროდ, ეს ტრადიციაც, როგორც მრავალი სხვა რამ, მოიშალა (ეს ისე... ცოტა გადაუხვიე სათქმელს).

იგორ სევერიანინი 1941 წელს, 22 დეკემბერს გარდაიცვალა. ჩრდილოელ ხალხში არც ისე ხშირია ნოსტალგია, ის კი ბოლო წლებში ნოსტალგიით იტანჯებოდა, ენატრებოდა რუსეთი, ენატრებოდა მშობლიური პეტერბურგი, იტანჯებოდა იმიტომ, რომ სრულიად შემთხვევით აღმოჩნდა რუსეთის საზღვრებს გარეთ, ესტონეთში დასასვენებლად ჩასულს სამშობლოში დაბრუნება არ ელირსა, საზღვრები ჩაკეტეს.

გასული საუკუნის 80-იან წლებში, როცა მე ესტონეთში მოვხვდი, სპეციალურად ჩავედი ტოილა-ორუში, რომელსაც პოეტი ესტ-ტოილას ეძახდა, შესაძლოა, მას ადრე ასეც ერქვა, არ ვიცი. სამწუხაროდ, იქ არავინ იცოდა, სად ცხოვრობდა სევერიანინი და საერთოდ, ვინ იყო ის.

ივან გოლი

მართი ღღე გენიოსის ცხოვრებიდან

ივან გოლი (1891–1950) – ებრაული წარმოშობის გერმანელი ბილინგვა (წერდა გერმანულ და ფრანგულ ენებზე) ექსპრესიონისტი და სიურრეალისტი მწერალი – დაიბადა 1891 წლის 27 მარტს ფრანგულენოვან ებრაულ ოჯახში, სენტ-დიეში (ვოგეზები). ბავშვობა და სიყრმე გაატარა ქ. მეცში. 1871 წლიდან ქალაქი მეცი გერმანული რაიხის მიერ იყო ოკუპირებული. ამდენად ივან გოლი თანაბრად ეზიარა ფრანგულ და გერმანულ კულტურულ სამყაროს. დაამთავრა სტრასბურგის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი; 1914 წელს დასახლდა შვეიცარიაში; პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ, 1919 წლიდან 1939 წლამდე, პარიზში ცხოვრობდა, ამას მოჰყვა ემიგრაციის წლები აშშ-სა და კუბაზე. 1945 წელს იგი კვლავ პარიზში ბრუნდება, სადაც 1950 წლის 27 თებერვალს გარდაიცვალა.

ივან გოლი არის ავტორი უაღრესად თავისებური და თავისთავადი (როგორც ფორმის, ასევე შინაარსის მიხედვით) დრამების, ლექსების, რომანებისა და ესეებისა.

1919 წელს კურტ პინთუსის მიერ გამოცემულ ანთოლოგიაში „კაცობრიობის დაღუპვა“ („Menschheitsdämmerung“) გამოქვეყნდა ივან გოლის ამავე სახელწოდების ლექსების ციკლიც.¹ ანთოლოგიის დანართი შეიცავს ექსპრესიონისტ პოეტთა ბიოგრაფიებს. ივან გოლის ბიოგრაფიის ავტორი თავად მწერალია. გთავაზობთ ამ საკმაოდ არაორდინარულ ტექსტს, რომელიც პოეტის კრედოს უფრო წარმოადგენს, ვიდრე ბიოგრაფიას: „ივან გოლს არა აქვს სამშობლო: ბედით ებრაელი, შემთხვევის ძალით საფრანგეთში დაბადებული, ბეჭდიანი ქალაქით კი გერმანელად აღრიცხული. ივან გოლს არა აქვს ასაკი: მისი ბავშვობა სისხლისგან დაცლილმა უხუცესებმა შეინოვეს. ყმანვილს მზაკვრულად კლავდა ომის ღმერთი. რამდენთა სიცოცხლეა საჭირო იმისათვის, რომ ადამიანი გახდეს. მარტოსული და კეთილი, დადუმებული ხეებისა და უტყვი ქვების მსგავსად: აქ იქნებოდა ადამიანი უფრო შორს ყოველივე მინიერისაგან და ყველაზე ახლოს ხელოვნებასთან“.

1949 წელს, სიცოცხლის დამლევეს, უკვე მძიმედ დაავადებული ივან გოლი წერს: „ჟან-სან ტერი კვდება ფრანგული გულით, გერმანული სულით, ებრაული სისხლითა და ამერიკული პასპორტით“. „Jean-sans-Terre“ – ივან გოლის უკანასკნელი ლექსების კრებულის გმირიც არის და მისი სათაურიც, რაც თარგმანში ნიშნავს „უმიწაწაწლო ჟანი“ (ჟანი – იგივე ივანი).

XX საუკუნის 20-იან – 30-იან წლებში ივანე გოლი ჯეიმზ ჯოისის „ულისეს“ პირველი გერმანული თარგმანის რედაქტორი იყო და დიდი ირლანდიელის მდივანიცა და მეგობარიც. 1932 წელს გერმანულ ჟურნალში „Der Querschnitt“ (№12) ივანე გოლმა გამოაქვეყნა მეტად თავისებური ესეი ჯეიმზ ჯოისზე სათაურით „ერთი დღე გენიოსის ცხოვრებიდან“.

სავარაუდოდ, წყარო საკმაოდ ავთენტურია და ესეიში ჯოისის პარიზული ცხოვრების რიტმი და რეჟიმი ადეკვატურად არის გადმოცემული.

ჯ. ჯ., ისევე როგორც ყველა ბურჟუა, რვის-ნახევარზე დგება. ფოსტაზე ფიქრობს, მაგრამ ეს მას მხოლოდ ტვირთად აწვება. ჩუსტებს იცვამს. შემდეგ შემოაქვთ ცხელი შოკოლადი ერთადერთი ფუნთუშით. ლანგარზე Daily Mail-ი და Le Journal-ი უნდა იდოს, ამას ხომ სულ ეუბნება მოახლე გოგონას, მაგრამ გაზეთები კვლავაც ბავშვებს აუნაზნით. ჯორჯოს, დამწყებ ტენორს, აინტერესებს, როგორ ჩატარდა გამოცდები კონსერვატორიაში, ლუჩია კი, რომელიც მოცეკვავეა, საღამოს კინოში აპირებს წასვლას. ჯ.ჯ. დარბის თავის ბინაში და გაჰყვირის, სად არის Daily Mail-იო. სამზარეულოში დგას მადამ ჯ. და ათანხმებს მენიუს სადილისათვის: „ჩემი მეუღლე ამ დღეებში ისევ ცოტას ჭამს. მარი, ჩვენებური უგრეხელი უნდა მოვხარშოთ – მისი საყვარელი კერძი. როცა ინგლისში ვართ, მას ისედაც ვერ ვუმზადებთ, რადგანაც უგრეხელი, რომელიც კაიროდან შემოაქვთ, იქ ცუდი ხარისხისაა. ის კი მწვანე უნდა იყოს. მაშ, უგრეხელის წვნიანი, მარი...“

ჯორჯო აღმავალ და დაღმავალ გამებს მღერის.

ლუჩია Grand Ecart-ს ვარჯიშობს, მარი თეფშებსა და ჭიქებს აწკრილებს, მადამ ჯ. დერეფანში გაზის მოხელეს ეჩხუბება, ხოლო ჯ. ჯ. წერს, წერს თავის ახალ წიგნს, რომელიც მეოცე საუკუნის ლიტერატურაში რევოლუციას მოახდენს.

ის ნახევრად ბრმაა. ორი სქელი სათვალე უკეთია ერთმანეთზე დაკოსებული და, თუ ლათინური ტექსტის წაკითხვა სურს, მონოკლსაც იბჯენს მარცხენა თვალთან. ათასი წიგნი უნდა შეისწავლოს, სანამ თავის ახალ ნაწარმოებს დაასრულებს, რომელიც ათი წლის წინ დაიწყო. სანერ მაგიდაზე წვრილი ასოებით გავსებული ფურცლები აწყვია, ნითლად, მწვანედ, ლურჯად ხაზგასმულები. ხელნაწერი ფურცლები სტატისტიკურ ცხრილებს ანდა ბავშვის ნახაზებს წააგავს.

1-ელ საათზე უგრეხელის წვნიანი – ჭემმარიტად ბურჟუას სადილი.

2 საათზე სამუშაო გრძელდება. ბავშვები გაკვეთილებზე მიდიან. ცოლი – მაღაზიაში. მადამ ჯ. განსაკუთრებით ქუდების ფასებზე წუნუნებს.

3 საათისათვის მოდის ვილაც ჟურ-

¹ერთი ლექსი ამ ციკლიდან, „ლტოლვის ქარავანი“ დაბეჭდილია 1924 წლის ჟურნალ „კავკასიონში“, №1-2. აქვე, რუბრიკით „ექსპრესიონისტები“, დაბეჭდილია სხვა ექსპრესიონისტ პოეტთა – ვალტერ კაზენკლევერისა და ერნსტ დრემის გრიგოლ ცეცხლადისეული თარგმანები. ივანე გოლის ლექსების მთარგმნელია ვალერიან გაფრინდაშვილი (ხელმოწერილია ფსევდონიმით ტრისტან მაჩაბელი). ექსპრესიონისტ პოეტთა ლექსების თარგმანებს წამდგარებული აქვს გრიგოლ რობაქიძის ძალზე საინტერესო თეორიული ხასიათის წერილი „ექსპრესიონიზმი“. ის ფაქტი, რომ 1924 წელს. ქართული ჟურნალი ეხმაურება ორიოდ წლის წინ გამოცემულ გერმანულ ანთოლოგიას და თარგმნის ავანგარდისტ პოეტებს, აშკარად მეტყველებს, თუ რა აქტიური ლიტერატურული საქმიანობით ცხოვრობდნენ ქართველი მწერლები XX საუკუნის პირველ მეოთხედში, მანამ, სანამ ბოლშევიკები პროლეტკულტელთა მეშვეობით განახორციელებდნენ ტერორსა და დიქტატს კულტურის ყველა სფეროზე (რედ.).

ნალისტი, რომელსაც არ მიიღებენ.

5 საათისათვის კი ბიოგრაფი და კრიტიკოსი, რომელიც ლონდონის ერთ-ერთი რევიუსათვის წერილს წერს ჯ. ჯ.-ზე. ნაშუადღევის ფოსტას მთელი დასტა მოჰყვა ამონაჭრებისა იმ პროცესის შესახებ, რომელიც ამერიკაში ოსტატის უკანასკნელი რომანის გამო გაიმართა. ჯ. ჯ. მწარედ იცინის ადამიანთა უმეცრებაზე. ეს მისი საყვარელი გართობაა.

მეორე გართობა-მეგობრობაა. ჯ. ჯ.-ს მეგობარი ცოტა ჰყავს, მაგრამ რა მეგობრები! ყველანი მისი მშობლიური ქალაქიდან არიან და მისი ბავშვობიდან. ოთხი მათგანი ცნობილია: საოპერო მომღერალი სალივანი, ირლანდიელი მხატვარი თიუჰი და ორი ირლანდიელი პოეტი – პედრაიკ კოლამი და ჯეიმზ სტივენსი. ჯ. ჯ., გაძევებული თავისი ქალაქიდან, ევროპის მარადი მოხეტიალე, დევნილი, მთელი თავისი არსებით ებლაუჭება ოჯახს, სამშობლოს, ტრადიციას. ჯ. ჯ., რომელსაც ოდესღაც, ვიდრე წერას დაიწყებდა, საოპერო ტენორი უნდოდა გამხდარიყო, გულისამაჩუყებელი მგზნებარებით ეხიდება თავის თანამემამულე სალივანს, რომელიც ცოტა ხნის წინ პარიზის ოპერაში მიიწვიეს. იქ ის ტელს და მხოლოდ ტელს მღერის, მაგრამ ჯ. ჯ.-ს ჯერჯერობით ოცი ჩატარებული წარმოდგენიდან ერთიც არ გაუცდენია. ყველა თავის ნაცნობს ჯ. ჯ. უკვე თავს სტატიებს სალივანზე, მაშინ, როდესაც თვითონ ცივად და მტრულად იგერიებს ყოველ მცდელობას საკუთარი წარმოების ხელიდან გაშვებისა. როცა თიუჰი მათთან არის, ოჯახის ერთ-ერთ წევრს ხატავს. ჯ. ჯ.-მ სხვა მხატვარს თავისი პორტრეტი არ დაახატინა. მამამისისა და დედამისის თიუჰისეული პორტრეტები მისთვის ერთადერთი ხატებაა. როცა პედრაიკ კოლამი პარიზშია, ორივენი ხანგრძლივსა და თბილ საღამოებს ატარებენ ერთად.

ჯ. ჯ. ცრუმორწმუნეა. მას სწამს თა-

რილთა კანონის, სიტყვათა ბედისწერის.

ჯ. ჯ. სტივენსზე ამბობს, ჩვენ ერთსა და იმავე ქალაქში ერთსა და იმავე დღის ერთსა და იმავე საათს დავიბადეთ და ერთი სახელი დაგვარქვესო – ჯეიმზი.

სოლიდარობისა და სიყვარულის გამო ამ ცოტა ხნის წინ ჯ. ჯ.-მა ლირიკოსის ექვსსტრიქონიანი ლექსი თარგმნა ექვს ენაზე: ინგლისურად, ფრანგულად, გერმანულად, იტალიურად, ნორვეგიულად და ლათინურად.

ამ ლექსის გერმანული ჯოისისეული თარგმანი:

Der Wind stand auf, ließ los einen Schrei,
Pfiff mit den Fingern schrill dabei.

Wirbelte dürres Laub durch den Wald,
Und hämmerte Äste mit Riesengewalt.

Zu Tod! heult er. Zu Tod und Mord!

Und meint es ernst: „Ein Wind ein Wort!“

*ქარი წამოდგა, მორთო ყვირილი,
თითით ატეხა მჭექარე სტვენა.*

*ტყეში არია ხმელი ფოთლები,
გოლიათივით ტოტებსა სცემდა.*

*თან გაჰყვიროდა: „ჩავკოლოთ!
მოვკლათ!“*

*ქარი მართლაც რომ ასე ფიქრობდა,
ფიქრობდა, რადგან „ქარი არს
სიტყვა!“*

თუკი ჯ. ჯ. საღამოს ოპერაში არ მიდის, გრამოფონს რთავს, ოღონდ რუსული ენის შესასწავლად, თუმცა, შესაძლოა, ჯორჯო ისევ ხმამაღლა ვარჯიშობდეს ანდა ლუჩია თავის მეგობარ გოგონებთან ერთად რუმბას ცეკვავდეს ან მაღამ ჯ.-მ მთქნარებით თქვას: „უკვე ათი საათია. უნდა დავიძინოთ!“

და ყველაზე აგრესიულ, ირონიულ, მწარე მწერლად, პორნოგრაფად დალდასმული, რევოლუციონერად გამოცხადებული, მრავალი ქვეყნის ცენზურის მიერ აკრძალული ჯეიმზ ჯოისის დასაძინებლად მიეშურება.

*გერმანულიდან თარგმნა
მანანა პაიჭაძემ*

სვამი ვივეკანანდა

იხსოვრე შინაგანი სამყაროთი

სვამი ვივეკანანდა (ნარენდანატჰ დატტ – 1863-1902) – XIX საუკუნის ინდოელი ფილოსოფოსი და სულიერი მოძღვარი, ინდოეთის თვალსაჩინო ფიგურა და ცნობილი მოღვაწე, ახალი დროის ერთ-ერთი უდიდესი მოაზროვნეა. მას იცნობენ, როგორც „ერის მამას“. ვივეკანანდას ნააზრევმა უდიდესი გავლენა იქონია ინდოეთის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობისა და ინდური ფილოსოფიის განვითარებაზე. 1893 წელს ჩიკაგოში, „რელიგიათა პარლამენტის“ წინაშე, ვივეკანანდამ წარმოთქვა სიტყვა, რამაც მსოფლიო აღიარება მოუტანა. მან ლექციებით შემოიარა ამერიკა და მთელი შემოსული თანხა გაჭირვებულ თანამემამულეებს გაუგზავნა. ამერიკელები მას უწოდებდნენ „ორატორს ღმერთის უფლებებით“.

გთავაზობთ სვამი ვივეკანანდას სიტყვას, რომელიც 1900 წელს კალიფორნიაში, ლოს-ანჯელესში წარმოთქვა.

„ოკეანის თავზე აღმართულ ტალღას სიცარიელე შთანთქავს. შემდეგ წარმოიქმნება ახალი, შესაძლოა, პირველზე უფრო დიდი ტალღა, რომელიც ასევე უფსკრულში იკარგება. ისევე აღიმართება და წინ მიექანება... მოვლენები ერთმანეთს ცვლიან და ჩვენ თვალს ვადევნებთ აღმასვლებსა და დამხობებს. აღმაფრენებს, ჩვეულებრივ, მაშინ შევნიშნავთ, როგორც კი დაცემა გვაგინწყდება, მაგრამ ერთიც და მეორეც აუცილებელია, ორივეშია დიდებულება. ესაა სამყაროს საფუძველი. ჩვენი სულიერებისა და სოციალური ცხოვრების სფეროში მოძრაობის იგივე უწყვეტობაა, აღმაფრენებისა და დაცემების უწყვეტობა. წინსვლის პე-

რიოდში ლიბერალური იდეალები, როგორც მოვლენათა შორის უდიადესები, დაცემის, გათავისების, მომხდარის განსჯის, შეგუების, დაგროვების, ძალების მოკრების პერიოდს განიცდიან, რასაც შემდგომი აღმასვლა და აღმაფრენა უნდა მოჰყვეს.

ხალხთა ცხოვრება ყოველთვის ასეთი იყო. დიადი სული, მოციქული, რომელსაც დღეს მივმართავთ, თავისი ხალხის ისტორიაში იმ დროს გამოჩნდა, რომელსაც, როგორც დიდ დაცემას, ისე განვსაზღვრავთ. ჩვენ ცოტა რამ ვიცით მისი ნათქვამისა და გაკეთებულის შესახებ, რომელსაც შემთხვევითი ჩანაწერები შეიცავს; ვინაიდან ჭეშმარიტადაა თქმული: თუკი მისი ყოველი

სიტყვა და ყოველი ქმედება იქნებოდა ჩანერილი, მაშინ იგი მთელ დედამიწას შეავსებდა, მაგრამ მისი მოღვაწეობა მთელი ეპოქაა, მოქცეული სამ წელიწადში, რომლის გააზრებასაც ცხრამეტი ასწლეული დასჭირდა და ვინ იცის, კიდევ რამდენი დასჭირდება. პატარა ადამიანები, ისეთები, როგორებიც მე და თქვენ ვართ, უბრალოდ, უმნიშვნელო ენერჯის მიმღებები ვართ. რამდენიმე წუთი, რამდენიმე საათი, უკეთეს შემთხვევაში რამდენიმე წელიწადი საკმარისია, რომ მთლიანად გახარჯო იგი, მიიღო მთელი ძალა, რომელსაც ფლობს ეს ენერჯია და შემდგომში სულ ნახვიდე, მაგრამ ის ტიტანი იყო: განვლო საუკუნეებმა და მის მიერ დედამიწისათვის დატოვებული ენერჯია ჯერ კიდევ არ არის გამოყენებული, არ არის ამოწურული ბოლომდე. მისი ძალა წლებთან ერთად მხოლოდ იზრდება.

ახლა კი შევეხებით ქრისტეს ცხოვრებას – ღმერთის განსახიერებას ებრაელებში. ქრისტეს დაბადებისას ებრაელები იმყოფებოდნენ ისეთ მდგომარეობაში, რომელსაც მე ორ ტალღას შორის ჩავარდნას ვუწოდებ, კონსერვატიზმის სტადიაში, როდესაც ადამიანურმა გონებამ ამოწურა თავისი თავი წინსვლის გაგებით და მხოლოდ მიღწეულით კმაყოფილდებოდა; იმ სტადიაში, როცა მეტი დრო ეთმობოდა დეტალებს, წვრილმანებს და არა ზოგად, გლობალურ პრობლემებს, სტაგნაციის სტადიაში და არა განვითარებისა; როდესაც ჭარბობდა არა პროგრესი, არამედ მხოლოდ შენარჩუნებისთვის ბრძოლა. მინდა აღვნიშნო, მე არ ვადასმავლებ ამ დროს. ჩვენ არ გვაქვს უფლება მისი გაკრიტიკებისა. თუ არ იქნებოდა ეს დაცემა, არ იქნებოდა არც აღმასვლა, რომელიც განხორციელდა იესო ნაზარეტელში.

ყურადღების მეტად გამახვილება ფორმებზე, დოგმებზე, კულტის ყოველდღიურ დეტალებზე, რიტუ-

ალებზე, შეიძლება სასაცილოდაც მოგვეჩვენოს, მაგრამ სწორედ მათ შია ძალა. როგორც წესი, ფანატიკოსი ლიბერალზე ძლიერია. ფანატიკოსს დიდი ღირსება აქვს, ის დიდ ენერჯიას აგროვებს, მაგრამ ენერჯია გროვდება, როგორც ცალკეულ პიროვნებაში, ისე მთელ ერში. ყველა მხრიდან მტრით გარშემორტყმული, დათრგუნვილი რომის მიერ, ელინიზმის ინტელექტუალური გავლენისა და ინდოეთის, ალექსანდრიისა თუ სპარსეთის გავლენის ქვეშ მყოფი, ფიზიკურად, მენტალურად და ზნეობრივად შეზღუდული. გადარჩა ერი, რომელიც ფლობდა მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელ უდიდეს ძალას, რომელიც მისმა შთამომავლობამ დღემდე არ დაკარგა. ყველა ძალ-ღონე მომართული იყო იერუსალიმისა და იუდაიზმის გარშემო ენერჯიის კონცენტრაციისკენ, მაგრამ ერთხელ, ერთ ადგილას დაგროვილი ძალაც შეიძლება დარჩეს უცვლელი. მან ენერჯია თავისთვის უნდა გახარჯოს და დააგროვოს. არ არსებობს დედამიწაზე ენერჯია, რომელიც გარკვეულ საზღვრებშია მოქცეული. ის არ შეიძლება დიდ ხანს იყოს შეზღუდული, ბოლოს მაინც გათავისუფლება.

ებრაელ ხალხში კონცენტრირებულმა ამ ენერჯიამ თავისი გამოხატულება ქრისტიანობის პერიოდში ჰპოვა. დაგროვილი დინებები სხეულში შეხვდნენ. ნელ-ნელა ისინი ერთ დინებას შეუერთდნენ და ტალღად აღიმართნენ, რომლის მწვერვალზეც ამაღლდა იესო ნაზარეტელის პიროვნება. ამგვარად, თითოეული წინასწარმეტყველი თავისი დროის, თავისი ხალხის ისტორიის ქმნილება, მაგრამ ის თავისთავად გახლავთ მომავლის შემქმნელი. დღევანდელი არსებობა – ეს წარსული ძალისხმევის შედეგი და მომავლის დაბადების მიზეზია. ასე უნდა განვიხილოთ მოციქული. მასში განხორციელებულია ყველაფერი, რაც დიდებულია

და მშვენიერი, ის, რაც მის ხალხს ახასიათებს – ცოდნა, სიცოცხლე, რომლისთვისაც საუკუნეების მანძილზე იბრძოდა, თვითონ კი მომავლის იმპულსია, არა მხოლოდ ერთი, არამედ მრავალი ერისა, მაგრამ ჩვენ მხედველობაში უნდა მივიღოთ შემდეგი: ჩემი შეხედულება ნაზარეველ დიდებულ წინასწარმეტყველზე – ეს აღმოსავლეთის მცხოვრების თვალთახედვაა. თქვენ დიდი ხანია დავინწყებული გაქვთ, რომ ნაზარეველი თავად იყო აღმოსავლეთის წარმომადგენელი. იმის მიუხედავად, რომ გამოვსახეთ ცისფერთვალე და ქერათმიანი, ის მაინც აღმოსავლეთის ადამიანია. ყველა შედარება, ბიბლიის სახეები, დეკორაციები, ადგილმდებარეობა, ურთიერთობა, კატეგორიები, პოეტიკა და სიმბოლიკა – თქვენ აღმოსავლეთზე გესაუბრებიან. გაბრწყინებულ ცაზე, სიცხეზე, მზესა და უდაბნოზე, მწყურვალ ადამიანებსა და ცხოველებზე, ცხვრის ფარებზე, მიწათმოქმედებზე, ირგვლივ გაშლილ ველეებზე; წყლის წისქვილებზე – ყველაფერი იმაზე, რასაც ახლაც ვხედავთ აზიაში.

აზიის ხმა – რელიგიის ხმაა, ევროპის ხმა პოლიტიკისა. ორივე თავისთავად დიდებულია. ევროპის ხმა – ეს უძველესი საბერძნეთის ხმაა. ბერძნებისთვის სიყვარულის საგანი უშუალოდ მათი საზოგადოება იყო. ყველაფერი, რასაც ბერძნები თვითონ აკეთებდნენ, სწორად ითვლებოდა, ხოლო ყველაფერი, რაც სამყაროში მათ მიღმა არსებობდა, ითვლებოდა სიცრუედ, უზნეობად და არ ჰქონდა არსებობის უფლება. ისინი ძალიან ძლიერები იყვნენ ადამიანური თვისებების გამოვლინებებში, ძალიან ბუნებრივები, ძალიან არტისტულები. ბერძნები სრულყოფილად ცხოვრობდნენ ამ მიწაზე. ისინი არ ოცნებობდნენ. მათი პოეზიაც კი პრაქტიკულია. მათი ღმერთები უბრალოდ ადამიანები კი არ არიან, არამედ ადამიანები ყველა იმ ვნებითა

და გრძნობით, რომლებიც თითოეულ ჩვენგანშია. მათ უყვარდათ მშვენიერი, მაგრამ გარწმუნებთ, მხოლოდ გარეგანი გამოვლინებებით: მთების, თოვლის, ყვავილების, ფორმებისა და ფიგურების, ყველაზე მეტად კი ადამიანის სხეულის სილამაზით. აი, რა მოსწონდათ ბერძნებს. ბერძნები მთელი ევროპის მასწავლებლები გახდნენ, ევროპა საბერძნეთის ენით ალაპარაკდა.

აზიაში ყველაფერი სხვაგვარადაა. წარმოიდგინეთ უდიდესი კონტინენტი – მთის მწვერვალებით, რომლებიც ღრუბლებს სწვდება და ცისფერ ცაზე ეხება, მრავალ მილზე გაშლილი უდაბნო, სადაც ვერც ერთ წვეთ წყალს ვერ მოიპოვებ. ბალახზე აღარაა ლაპარაკი, გაუვალი ტყეები და უდიდესი მდინარეები, რომლებიც ზღვისკენ მიედინებიან. ამ გარემოში აღმოსავლეთის სიყვარული ამალღებულისა და მშვენიერისკენ სხვა მიმართულებით ვითარდებოდა. ის ვითარდება შინაგანად და არა გარეგნულად. აქ ასევე ბუნებისკენ სწრაფვაა, ძალაუფლების იგივე წყურვილი, რაც ბერძნებსა და ბარბაროსებს ჰქონდათ, მაგრამ ის აზროვნების უფრო ფართო სფეროს იპყრობს. ახლაც კი აზიაში კანის ფერი და ენა არ განსაზღვრავს ხალხს. ის, რასაც ხალხი აყალიბებს, რელიგიაა. ჩვენ ყველა ქრისტიანები ვართ, ჩვენ ყველა მუსულმანები ვართ, ჩვენ ყველა ბუდისტები და ინდუისტები ვართ. არა აქვს მნიშვნელობა, ბუდისტი ჩინელია თუ სპარსი, ისინი ერთმანეთის ძმებად ითვლებიან, მაგრამ მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ ერთსა და იმავე რელიგიას ქადაგებენ.

რელიგია კაცობრიობის გამაერთიანებელი ძაფია. თუ თემას დავუბრუნდებით, აღმოსავლეთის ადამიანი დაბადებულია მეოცნებედ, ფანტაზიორად. ჩანჩქერების ხმაური, ჩიტების ჟღერტული, მზისა და მთვარის, ვარსკვლავების დიდებულება მშვენიერია,

მაგრამ არაა საკმარისი აღმოსავლელის ცნობიერებისათვის. მას სურს, არარეალურზე იოცნებოს, მას სურს, ანმყოს საზღვრებიდან გავიდეს. ანმყო იმ სახით, როგორც არსებობს, არაფერია მისთვის. აღმოსავლეთი კაცობრიობის აკვანია და მისი ბედი ყოველგვარი მოულოდნელობებითაა სავსე. მეფობა მეფობით იცვლებოდა, იმპერია – იმპერიებით. ადამიანური ძალაუფლება, დიდება და კეთილდღეობა – ყველაფერმა აქ გაიარა ძალაუფლების და სწავლების გოლგოთა. ასეთია აღმოსავლეთი – ძალაუფლების, მეფობის, სწავლების გოლგოთა. არაა გასაკვირი, რომ აღმოსავლეთის გონება სიძულვილით უყურებს ამ მატერიალურ სამყაროს და სურს სიღარიბესა და სიკვდილს შორის რაღაც უცვლელი, რაღაც მადლიანი და მარადიული დაინახოს. რაც შეეხება წინასწარმეტყველებს, აღმოსავლეთის წინასწარმეტყველი არასდროს იღლება, დაიცვას ეს იდეები. ასევე მიიწინააღმდეგება შეგახსენოთ, რომ ყველა მოციქული აღმოსავლეთის წარმომადგენელი იყო.

ასე რომ, პირველ რიგში, იესო ნაზარეველია აღმოსავლეთის ნამდვილი, ერთგული შვილი. მას არ ჰქონდა იმის რწმენა, რაც ამ წარმავალ სამყაროს ეკუთვნის. იგი არ იყო სხვა რამით დაკავებული, არ ჰქონდა სხვა გაგება, გარდა იმისა, რომ იგი სულია. ეს იყო სხეულისაგან განცალკევებული, გახსნილი, გათავისუფლებული სული, მაგრამ საქმე მხოლოდ ეს როდია; იგი, თავისი საოცარი განჭვრეტის უნარით დარწმუნებული იყო იმაში, რომ ნებისმიერი ადამიანი – ქალი თუ მამაკაცი, ებრაელი თუ სხვა, ღარიბი თუ მდიდარი, წმინდა თუ ცოდვილი, წარმოადგენს იმ უხრწნელი სულის განხორციელებას, რომელიც თვითონაა. ამიტომ, როგორც მთელი მისი ცხოვრებიდან ჩანს, მთელი მისი ძალ-ღონე მიმართული იყო ყოველი არსების სულიერების გაღვიძებისაკენ. მოიშორეთ თავიდან ყოველ-

გვარი ფიქრი თქვენს უსუსურობაზე, – ამბობდა იგი. – იმაზე კი არ იფიქროთ, რომ თქვენ გამცილებენ და გკლავენ, როგორც მონებს, არამედ იმაზე იფიქრეთ, რომ თქვენში არსებობს ისეთი რამ, რაც არ შეიძლება დაამცირო, გათელო და მოკლა. თქვენ ყველა ღმერთის, უკვდავი სულის შვილები ხართ. იცოდეთ, – ამბობდა ის. – ღმერთის სასუფეველი თქვენშია, „მე და მამაჩემი ერთნი ვართ!“ უნდა მოიკრიბო გაბედულება და თქვა არა მარტო ის, რომ: „მე ღვთის შვილი ვარ“, არამედ ისიც, რაც სულის სიღრმეში გვიძევს: „მე და მამაჩემი ერთნი ვართ!“ – აი, რას ამბობდა იესო ნაზარეველი. ის არასდროს ლაპარაკობდა ამ სამყაროსა და ამ ცხოვრებაზე. მას არ სურდა რაიმეს მოხდენა, მაგრამ სურდა, არსებული სამყაროსთვის ღვთაებრივი სინათლის მიღწევის გზა ეჩვენებინა, ნებისმიერი არსების სულიერი რეალიზაციის გზა, ყოველგვარი ტანჯვისა და სიკვდილის დასამარცხებლად.

ჩვენ ნავიკითხეთ ყველაფერი, რაც კი მასზე დანერვილა, ჩვენ ვიცნობთ სქოლასტიკოსებს, მათ შრომებს, მათ უდიდეს კრიტიკას და ვიცით ყველაფერი, რაც შეიძლება მოგვცეს მეცნიერებამ. ჩვენ აქ იმისათვის არ მოვსულვართ, რომ განვიხილოთ, რამდენად შეეფერება სინამდვილეს ახალი აღთქმა და არც იმის განსახილველად ვართ, რამდენად შეესაბამება იქ აღწერილი ამბები ისტორიას. არც იმას აქვს მნიშვნელობა, რომ ახალი აღთქმა იწერებოდა იესოს დაბადებიდან ხუთი საუკუნის შემდეგ და არც იმას, რამდენად რეალურია მისი ცხოვრება, მაგრამ რაღაც ხომ დგას ამის უკან, რის იმიტაციასაც ჩვენ ვცდილობთ. იმისათვის, რომ მოვიტყუოთ, სიმართლის იმიტირებაა საჭირო – სწორედ ეს სიმართლეა ჭეშმარიტება. თქვენ ვერ შეძლებთ იმის იმიტირებას, რაც არასდროს არ ყოფილა და არც არას-

დროს გიგრძენიათ. უნდა არსებობდეს კონცენტრირებული, კოლოსალური ენერჯია, სულიერი ძალის საოცარი გამოვლინება – აი, რაზე ვსაუბრობთ ჩვენ. აი, რა დგას ყველაფერ ამის უკან. ამიტომ ჩვენთვის არაა საშიში სქოლასტიკოსების კრიტიკა. თუკი მე, როგორც აღმოსავლეთის წარმომადგენელს, მინდა მჯეროდეს იესო ნაზარეტელისა, არსებობს მხოლოდ ერთი შესაძლებლობა – მჯეროდეს მისი, როგორც ღმერთისა და არა სხვაგვარად. თქვენ გინდათ მკითხოთ, გვაქვს კი უფლება გვჯეროდეს მისი როგორღაც სხვაგვარად? მაგრამ, თუკი ჩვენ მას ჩვენს დონემდე დავიყვანთ და პატივს მივაგებთ, როგორც უბრალოდ გამოჩენილ ადამიანს, მაშინ საერთოდ რატომ უნდა გვჯეროდეს? ჩვენი წმინდა წიგნები გვამცნობენ: „ეს დიდებული შვილები არიან ქვეყნიერებისა, რომელთა მეშვეობითაც შუქი გვეფინება, ვინც თავად შუქია. როდესაც მათ იწამებენ, მაშინ მათთვის ერთადერთი გავხდებით და ისინიც ჩვენთვის ერთადერთნი გახდებიან“.

ადამიანი ღმერთს სამი ეტაპის მემკვიდრეობით აღწევს. პირველ ეტაპზე გაუნათლებელი ადამიანი განუვითარებელი ინტელექტით ღმერთს წარმოსახავს, როგორც მსაჯულს, რომელიც მაღლა, ღრუბლებში, სამეფო ტახტზე ზის. ის მას უყურებს, როგორც ცეცხლს, როგორც შიშის ჩამწერგავს და ეს კარგია, ვინაიდან ამაში არაფერია ცუდი. თქვენ უნდა გახსოვდეთ, რომ კაცობრიობა წინ მიიწევს ჭეშმარიტებისკენ არა გაურკვევლობიდან, არამედ ჭეშმარიტებისკენ ჭეშმარიტებიდან ან, თუ გნებავთ, უმცირესი ჭეშმარიტებიდან – უდიდესისკენ. წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ საკუთარი ადგილიდან მზისკენ მიემართებით. აქედან მზე ძალიან პატარა ჩანს. წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ უკვე გაიარეთ მილიონი მილი, მზე გაცილებით დიდი გახდა; თითოეულ ეტაპზე მზე სულ უფრო და უფრო დიდი ხდება.

წარმოიდგინეთ, რომ გადაილოთ მზის ოცი ათასი ფოტო სხვადასხვა წერტილიდან; ყველა ეს ოცი ათასი ფოტო ერთმანეთისაგან განსხვავებული იქნება, მაგრამ განა შეძლებთ უარყოთ, რომ თითოეულ მათგანზე მზეა გამოსახული? ზუსტად ასევეა რელიგიის ყველა ფორმა, როგორც უმაღლესი, ისე უმდაბლესი – სხვადასხვა ეტაპების არსია, რომელიც სინათლემდე მიდის, ეს სინათლე კი ღმერთია. ვიღაცას პრიმიტიული გაგება აქვს, ვიღაცას შედარებით მაღალი, ამაშია განსხვავება. ამგვარად, მთელ მსოფლიოში უვიცი მასების რელიგია უნდა არსებობდეს და ყოველთვის არსებობდა კიდეც სამყაროს მიღმა არსებული ღმერთის რწმენა, რომელიც ცაში ცხოვრობს, იქიდან მართავს, კიცხავს ბოროტებას, აჯილდოებს სიკეთეს და, სულიერ განვითარებასთან ერთად, ადამიანი შეიგრძნობს, რომ ღმერთი ყველგანაა, რომ ის შიგნითაა, ის ირგვლივაა, რომ ის სადღაც შორს კი არ არის, არამედ ნებისმიერის სულშია. როგორც ჩემი სული მართავს ჩემს სხეულს, ასევე ღმერთი მართავს ჩემს სულს. სული – სულში. ზოგიერთი პიროვნება, რომელიც საკმაოდ განვითარებული და საკმარისად სუფთაა, უფრო შორს მიდის და ბოლოს და ბოლოს უახლოვდება ღმერთს. როგორც ახალ აღთქმაშია ნათქვამი: „ნეტარ არიან წმიდანი გულით, რამეთუ ისინი ღმერთს იხილავენ“, საბოლოოდ კი ხვდებიან, რომ ისინი და ღმერთი ერთნი არიან.

ამ სამ ეტაპს თქვენ დიდი მასწავლებლის სწავლებაში, ახალი აღთქმაში ხვდებით. გაიხსენეთ საყოველთაო ლოცვა: „მამაო ჩვენო, რომელი ხარ ცათა შინა! წმიდა იყოს სახელი შენი...“ და ა.შ. – პრიმიტიული ლოცვაა, ბავშვური. შენიშნავდით, ეს „საყოველთაო ლოცვაა“, იმიტომ რომ გაუნათლებელი მასებისთვისაა განკუთვნილი. მათთვის, ვინც მეტად განვითარებულია,

ვინც უფრო მაღალ დონეზე ავიდა, მისი სწავლება რთულდება: „მე ვარ მამალმერთში და თქვენ ჩემში ხართ, და მე თქვენში“. გახსოვთ ეს? მოგვიანებით კი, როდესაც იუდეველებმა მას ჰკითხეს – ვინ იყო, მან განუცხადა, რომ ის და მამალმერთი ერთნი არიან. რას გულისხმობდა ამაში? თქვენი ძველი წინასწარმეტყველების მიერ უკვე იყო ნათქვამი: „თქვენ ღმერთები და შვილები ხართ უზენაესისა, ყველა თქვენ“. მაინც მონიშნეთ ყველა ეს სამი ეტაპი. თქვენ აღმოაჩინეთ, რომ უფრო მარტივია, დაიწყეთ პირველი და დაასრულოთ უკანასკნელით.

მოციქული მოგვევლინა, რათა გზა გვიჩვენოს: არ შეიძლება განვსაზღვროთ სული, არ შეიძლება შევიცნოთ ის ფილოსოფიის ბუნდოვანი ამოცანების გადაჭრისას. უმჯობესია, ვიყოთ წერა-კითხვის უცოდინრები და არც ერთი წიგნი არ გვქონდეს წაკითხული ცხოვრებაში. გადარჩენისთვის საერთოდ არაა აუცილებელი, გვქონდეს სიმდიდრე ან თანამდებობა, ძალაუფლება და ცოდნაც კი, მაგრამ აუცილებელია, გვქონდეს სისუფთავე: „ნეტარ არიან წმინდანი გულითა“, ვინაიდან სული თავისი არსებითაა წმინდა. აბა, სხვაგვარად როგორ შეიძლება იყოს? ყველაფერი ღმერთისგანაა, ყველაფერი ღმერთისგან მოვიდა – გამოხატული ბიბლიის ენით: „ეს ღმერთის სუნთქვა“, გამოხატული ყურანის ენით: „ეს ღმერთის სულია“. თქვენ გინდათ თქვათ, რომ ღვთაებრივი სული შეიძლება იყოს უწმინდური. ის, სამწუხაროდ, დაფარულია საუკუნეების მანძილზე დაგროვილი ჭუჭყითა და მტვრით, რომელიც ჩვენი სასარგებლო თუ მავნე მოქმედებების შედეგად დაგროვდა. აუცილებელია მხოლოდ მოვაშოროთ ეს მტვერი და ჭუჭყი და მაშინ სული ისევ გაბრწყინდება. „ნეტარ არიან წმინდანი გულით, რადგან ისინი ღმერთს იხილავენ“. „ღვთის სასუფ-

ველი ჩვენშია“, რა საჭიროა სადღაც წასვლა, რომ ცათა სასუფეველი ვპოვოთ, – კითხულობდა იესო ნაზარეველი. – როდესაც ის აქაა, ჩვენშია? განიწმინდეთ სული და ნახავთ, ის აქაა, ის თქვენი. როგორ შეგიძლიათ მოიპოვოთ ის, რაც თქვენი არ არის? ის თქვენი კანონიერად, თქვენ მარადიულობის შთამომავლები ხართ, უკვდავი მამის შვილები.

ეს უდიდესი გაკვეთილია, რომელიც მოციქულმა მოგვცა; მეორე, რომელიც ყველა რელიგიის საფუძველია – განდგომა. როგორ შეიძლება სულიერად უფრო წმინდა გავხდეთ? – მხოლოდ განდგომის გზით. მდიდარმა ყმანვილმა ჰკითხა იესოს: „კეთილო მასწავლებლო! რა სიკეთე გავაკეთო ისეთი, რომ მარადიული ცხოვრება მომეწიჭოს?“ და იესომ უპასუხა მას: „თუკი გინდა, სრულყოფილი იყო, წადი, გაყიდე შენი მამული და დაურიგე ღარიბებს და გექნება სასუფეველში ძვირფასეულობა და მოდი და მომყევი მე“. ამ სიტყვების გამგონე ყმანვილი სევდიანად გაბრუნდა, იმიტომ რომ მას დიდი მამული ჰქონდა. ჩვენ, ყველანი, მეტ-ნაკლებად ვგავართ მას. ხმა ჩვენ დღედაღამ ჩაგვესმის. გართობასა და ყოველდღიურ მინიერ აურზაურში ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ყველაფერი დაგვაყინდა, მაგრამ უეცრად ყველაფერი ჩუმდება და ყურში ხმა ჩაგვესმის: „უარყავი შენი თავი და მომყევი მე!“ მთავარი ის არის, რასაც ქადაგებდნენ ისეო ნაზარეველი და მსოფლიოს უდიდესი წინასწარმეტყველები – განდგომა. რა იგულისხმება განდგომაში? **ძირითადი ზნეობრივი იდეალი – უანგარობა.** იყავით უანგარონი. იდეალი – ეს ანგარების სრული არარსებობაა. თუ ადამიანს მარჯვენა ლოყაში გაარტყამენ, ის მარცხენას მიუშვერს, თუ მას პერანგს წაართმევენ, ის ზედა ჩასაცემელსაც მისცემს.

ჩვენ იმ უმაღლეს საფეხურს უნდა

მივალნიოთ, რომელსაც შევწვდებით და არ დავამდაბლოთ იდეალი. იდეალი კი აი, რაში მდგომარეობს. როდესაც ადამიანში არ არის მისი „მე“, მაშინ იგი არაფერს ფლობს, რასაც შეიძლება „თავისი“ უწოდოს. როდესაც იგი მთლიანად უარს ამბობს საკუთარ თავზე, ანადგურებს მას. ასეთ ადამიანში თავად ღმერთია, ვინაიდან მასში დათრგუნვილი და განადგურებულია საკუთარი ნება. ეს სრულყოფილი ადამიანია. ჩვენ კიდეც არ შეგვიძლია მივალნიოთ ამ დონეს; მოდით, ჯერ ვირწმუნოთ იდეალისა და ვისწრაფოთ იმისაკენ, რომ მივალნიოთ იდეალს. იქნებ, ხვალ ან ათასი წლის შემდეგ, მაგრამ ჩვენ მივალთ იდეალთან, თუმც ეს არაა მხოლოდ მიზანი, ეს საშუალებაა. იყო სრულიად უანგარო – სწორედ ესაა გადარჩენა, ვინაიდან ადამიანი კვდება და რჩება მხოლოდ ერთი ღმერთი.

და კიდეც... კაცობრიობის ყველა მასწავლებელი უანგარო იყო. წარმოიდგინეთ მქადაგებელი იესო ნაზარეტელი და ადამიანი, რომელიც მასთან მივიდა და ეუბნება: „ის, რასაც შენ ასწავლი, მშვენიერია. მე მჯერა, რომ ამ გზას სრულყოფილებისკენ მიჰყავს და მე მზად ვარ, მივსდიო მას, მაგრამ არ მინდა მჯეროდეს შენი, როგორც ერთადერთი ღვთის შვილისა“. როგორი იქნებოდა იესო ნაზარეტელის პასუხი? – „ძალიან კარგი, ძმაო ჩემო, მიჰყევი იდეალს და იარე შენი გზით. მე არ ვარ დახლიდარი და არ ვვაჭრობ რელიგიით, მე მხოლოდ ჭეშმარიტებას ვასწავლი, ჭეშმარიტება კი არ არის ვინმეს საკუთრება. არავის შეუძლია, ფლობდეს ჭეშმარიტებას. ჭეშმარიტება თავად ღმერთია. იარე წინ“, მაგრამ აი, რას ამბობენ მისი მიმდევრები დღეს: „არა აქვს მნიშვნელობა, ჩემს სწავლებას მიყვებით თუ არა, მაგრამ გჯერათ მისი? თუკი თქვენ გჯერათ მასწავლებლისა, მაშინ გადარჩებით, თუ არ გჯერათ, მაშინ ვერ გადარჩებით“ და

ამით ირყვნება მთელი სწავლება და ბრძოლა მიმდინარეობს მხოლოდ მასწავლებლის პიროვნების გამო. მათ არ ესმით, რომ ეს თავსმოხვეული გაყოფა ჩირქს სცხებს თავად იმ ადამიანს, რომელიც სურთ, რომ გააკეთილშობილონ, რომელიც სირცხვილისაგან შეცბებოდა, ასეთი იდეისთვის რომ მოესმინა. ღელავდა იგი იმაზე, ემახსოვრებოდა თუ არა ერთ ადამიანს მაინც ის? მას თავისი მისია უნდა შეესრულებინა და შეასრულა კიდეც და ოცი ათასი სიცოცხლეც რომ ჰქონოდა, ყველაზე ღარიბ ადამიანს მისცემდა. მილიონჯერ ენამებოდა მილიონი სამართიელის გამო და თუ მის სიცოცხლეზე იქნებოდა დამოკიდებული თითოეული მათგანის შველა, თავს განირავდა, მაგრამ სულაც არ ცდილობდა, რომ ამით სახელი გაეთქვა. მას უნდა ემოქმედა უჩუმრად, ისე, რომ არავის სცოდნოდა, დუმილით, ზუსტად ისევე, როგორც ამას უფალი აკეთებს. ახლა კი რას იტყვის მისი მიმდევარი? ის გეტყვით, რომ თქვენ შეგიძლიათ, იყოთ სრულყოფილი და უანგარო ადამიანი, მაგრამ, სანამ არ იწამებთ თქვენს მასწავლებელს, თქვენს წმინდანს, ეს ყველაფერი უსარგებლოა. რატომ? სად არის ამ ცრურწმენის, ამ უვიცობის სათავე? მიმდევარი ფიქრობს, რომ უფალს მხოლოდ ერთხელ შეუძლია გამოავლინოს თავი. ამაშია მთელი შეცდომა. ღმერთი თქვენ ადამიანში გვევლინებათ, ბუნებაში კი ყველაფერი ისეა მოწყობილი, რომ, რაც ერთხელ მოხდება, ის ადრეც მომხდარა და მომავალშიც მოხდება. ბუნებაში არაფერი არსებობს ისეთი, რაც კანონზომიერებას არ ექვემდებარება და რასაც ერთხელ ადგილი ჰქონდა, მომავალშიც განმეორდება.

ინდოეთში არსებობს ღვთაებრივი გარდასახვის იგივე იდეა. ასეთი ღვთიური განხორციელების ერთ-ერთი დიდებული მაგალითია კრიშნა, რომლის უდიდესი სწავლებაც, მოცემული ბჰაგავატ-გიტაში,

რომელიც ზოგიერთ თქვენგანს ნაუკითხავს, ამბობს: „თუმცა მე ჯერ არმობილი ვარ და ჩემი ტრანსცენდენტური სხეული უხრწნადია, თუმცა მე ყველა ცოცხალი არსების მეუფე ვარ. მე მაინც ყოველ ათასწლეულში ვვლინდები ჩემი პირველსაწყისი ტრანსცენდენტური ფორმით. როდესაც მიწაზე რელიგია დაცემის პირასაა და უღმერთოება ისადგურებს, მე ვვლინები, რომ გავათავისუფლო მართლმორწმუნენი, გავანადგურო ბოროტები, ასევე აღვადგინო რელიგიური პრინციპები. მე თვითონ ჩამოვდივარ მიწაზე ყოველ ეპოქაში“. როდესაც სამყარო დეგრადაციას განიცდის, უფალი საშველად მოდის, დროდადრო იგი ამას სხვადასხვა ადგილას აკეთებს. ის ამ გამოვლინებაზე სხვა ნაწყვეტში ამბობს: „თუ ოდესმე გაიგებ უდიდეს ადამიანზე, რომ უსაზღვრო ენერჯითა და სინმინდით ადამიანის აღორძინებისთვის იღვწის, იცოდე, რომ ის ჩემი დიდებიდანაა შობილი, რომ მე ვიღვნი მისი მეშვეობით“.

ამიტომ, მოდით, ნუ ვეძებთ ღმერთს მხოლოდ იესო ნაზარეტელში, არამედ სხვებშიც ვეძიოთ, რომლებიც მისი წინამორბედები იყვნენ, რომლებიც მის შემდგომ მოვიდნენ და ვინც კიდევ მოვა. ჩვენი რწმენა თავისუფალია და არაფრითაა შებოჭილი. ის ყველა უსასრულო ღმერთის გამოვლინების არსია. ისინი, ყველანი, წმინდა და უანგარონი არიან, ისინი იბრძოდნენ და ჩვენთვის წირავდნენ ცხოვრებას – მდაბიო არსებებისთვის. ყოველი მათგანი ითმენდა ტანჯვას ჩვენი ცოდვების გამოსყიდვისთვის.

სულში თქვენ, ყველა, წინასწარმეტყველები ხართ; თითოეული თქვენგანი წინასწარმეტყველია, რომელსაც მსოფლიო ტვირთი დააქვს თავისი მხრებით. გინახავთ ოდესმე ქალი ან კაცი, რომელსაც ჩუმად და მოთმინებით არ

დააქვს თავისი ცხოვრების ტვირთი? დიდებული წინასწარმეტყველები ტიტანები არიან, მათ უშველებელი სამყარო თავიანთ მხრებზე მოიკიდეს. მათთან შედარებით ჩვენ პიგმეები ვართ, მაგრამ, დარწმუნებული იყავით, ჩვენც იმავეს ვაკეთებთ; ჩვენს პატარა სამყაროებში, ჩვენს პატარა სახლებში ჩვენ ჩვენს პატარა ჯვრებს ვატარებთ. არ არსებობს თუნდაც ყველაზე უზნეო, არარაობა ადამიანი, რომელიც თავის ჯვარს არ ატარებდეს, მაგრამ ყველა ჩვენი უარყოფითი თვისებით, ყველა ჩვენი ბრიყვული აზრითა თუ ქმედებით, სადღაც არსებობს ნათელი, არსებობს ოქროს ძაფი, რომლის მეშვეობითაც ჩვენ მუდმივად ვეხებით ღვთაებრივს. თუ ეს შეხება დაიკარგება, მე დანამდვილებით ვიცი, რომ მაშინ ყველაფერი განადგურდება, მაგრამ, ვინაიდან არაფერი ქრება, ესე იგი, როგორი მდაბლები და გარყვნილებიც უნდა ვიყოთ, გულის სიღრმეში იქნება მცირედი ნათელი წერტილი მაინც, რომელიც მუდმივ კავშირშია ღვთაებრივთან.

ჩვენ მივესალმებით წარსულის ყველა წინასწარმეტყველს, ვისი სწავლება და ცხოვრებისეული გამოცდილებაც მემკვიდრეობად მივიღეთ, მიუხედავად მათი რასისა, შეხედულებისა თუ საცხოვრებელი ადგილისა! ჩვენ მივესალმებით ღმერთის მსგავს ქალებსა და მამაკაცებს, რომლებიც კაცობრიობის გადარჩენისათვის მუშაობენ, ვინც უნდა იყვნენ წარმომავლობით, კანის ფერით, ეროვნებით! ჩვენ მივესალმებით მათ, ვინც მოვა მომავალში ცოცხალ ღმერთად, რათა უანგაროდ ვიშრომით ჩვენი შთამომავლობისთვის!“

თარგმნეს თამარ უთმელიძემ და გურამ კიკნაძემ

ნიკოლო ამანიტი

ზივას ქალიშვილი

ნიკოლო ამანიტი დაიბადა ქალაქ რომში 1966 წლის 25 სექტემბერს. 1994 წლიდან სამწერლო ასპარეზზე გამოვიდა რომანით „ლაყუჩები“. ამ რომანმა ადგილი დაუშვა კვიდრა გროტესკისადმი მიდრეკილებით გაერთიანებული ახალგაზრდა იტალიელი მწერლების ე. წ. „კანიბალების“ გვერდით. 1995 წელს მამასთან ერთად, რომელიც ცნობილი ფსიქონალიტიკოსი იყო, დაწერა ესეი – „შვილის სახელით“. მასში მამა და შვილი გარდაცხის პერიოდზე საუბრობენ.

ეს ჩემი პირველი მოთხრობაა. მისი დაწერა ინდოეთში მოგზაურობისას გადაწყვიტე. მაშინ დაახლოებით ოცდახუთი წლისა ვიყავი და უნივერსიტეტში ვსწავლობდი. მოთხრობის წერის იდეა საშინელი მონამვლის შემდეგ გამიჩნდა, როცა ერთი ჭიქა „ლასი“ დავლიე და სიკვდილს ძლივს გადავურჩი. სასმელი აიურვედას ტრადიციას მიეკუთვნება და მზადდება იოგურტითა და წყლით. საპირფარეშოში სამი დღის გატარების შემდეგ, რამდენიმე კილოც დავიკელი და ეს ამბავი სამუდამოდ ჩამრჩა გონებაში.

– ვის უნდა წააკითხო? – მკითხა ერთმა ჩემმა მეგობარმა. მხრები ავიჩეჩე...
– შენ. და თუ წაკითხვას არ ისურვებ, ადრე თუ გვიან, ვინმეს მაინც მოვძებნი.
– ვუპასუხე.

ინდოეთის ერთ-ერთი პატარა ქალაქის ბინძურ ქუჩებში ნიკონის ფოტოაპარატითა და ჩანთით ხელში ჩასუქებული ამერიკელი ტურისტი ქალი დაეხეტებოდა. ქერა თმები ერთ ნაწნავად ჰქონდა შეკრული, თეთრი პირისახე იქაური ველური მზისგან გარუჯვოდა, კუსავით მოხატული მსხვილჩარჩოიანი სათვალეები მიოპიურ თვალებს უფარავდა; უბ-

რალოდ ეცვა – ერთი ცისფერი მაისური და მოკლე კრემისფერი კოლონიური შარვალი, ფეხზე კი – კორპისძირებიანი სანდლები. ჯგუფი, რომელთან ერთადაც გამოემგზავრა სიეტლიდან, მიეტოვებინა, რათა მშვიდად დაეთვალაიერებინა ქალაქი და ცნობისმოყვარეობა დაეკმაყოფილებინა. სიცხისა და აურზაურისგან დაღლილი თანამგზავრები კი სასტუმროში

დაბრუნებულიყვნენ, აუზში ბანაობდნენ და ფეხებს იმასაჟებდნენ თბილი წყლით. ქალს არ ესმოდა თავისი ამაყი ამხანაგებისა, რომლებიც ყველაფერზე ცხვირს იბზუებდნენ და თავს ინდოელებზე მაღლა იჭერდნენ, გამუდმებით წუნუნებდნენ იქაურ სილარიბესა და ქვეყნის არაპიგიენურ პირობებზე. მისი აზრით, რასაც ასევე ბევრი სწავლული ამტკიცებდა, ინდოეთი მთელ დედამიწაზე საუკუნეების მანძილზე გამოირჩეოდა თავისი კულტურითა და მოწესრიგებული სისტემით. უხერხულობაში ვარდებოდა, როცა მისი მეგობრები უარს ამბობდნენ და არ ეკარებოდნენ ნაციონალურ კერძებს. დაავადების გადადების შიშით ბავშვებიც კი არაფერზე არ კიდებდნენ ხელს. მეგობრების ნამდვილი სახის დანახვამ დიდი გულისტკივილი გამოიწვია ქალში: – რასისტები! – ასე ახასიათებდა მათ. ტანში ჟრუანტელი უვლიდა და თავს საშინლად გრძობდა, როცა ხედავდა მათ ქცევებს, აბზუებულ ცხვირებს, ყველაფერი ზიზღს რომ ჰგვრიდათ.

– ოჰ, ღმერთო, რა საშინელებაა! ოჰ, ღმერთო, რა საზიზღრობაა! – ამბობდა გულში.

თავად კი მათგან ძალიან განსხვავდებოდა. ინდოეთში სულ სხვა სულით გაემგზავრა. უნდოდა, განეცადა და შეეტოპა იმ სიახლეში, რომელიც საშუალებას მისცემდა, თვალეები აეხილა შორეული ქვეყნის სამყაროზე. ეს მოგზაურობა იყო ახალი გამოცდილებისთვის, თვითშემეცნებისა და მომნიჭებისთვის, ანუ ერთადერთი გზა ყველაფერი ამის განცდისა. მთავარი იყო, არ შეშინებოდა და გაბედული ნაბიჯები გადაედგა. თუ არადა, რა უნდა დამართვოდა ისეთი?! მაქსიმუმ, შეიძლებოდა, რამე ისეთი ეჭამა და საპირფარეშოში ერბინა, მეტი რა?! ისე, ბოლო პერიოდში, მიუხედავად ინდური კერძების ჭამისა, შეკრულობაც კი დაემართა.

ტურისტმა ქალმა ბევრი იარა ერთ ქუჩაზე, დიდი ცნობისმოყვარობით ათვა-

ლიერა ყველაფერი და ბოლოს, ჩამწკრივებულ მალაზიებს მიადგა. ვიტრინებში გამოფენილმა ბიჟუტერიამ მიიპყრო მისი ყურადღება. რამდენიმე ძალიან მოენონა და ხელსაყრელ ფასად იყიდა ვერცხლისა და მარჯნის საყურეები. ჯოჯოხეთური სიცხე იდგა, ციდან მზე ისრებივით სტყორცნიდა დედამიწას მწველ სხივებს. ქალმა, მალაზიების თვალთვლებაში ერთ პატარა ქუჩაზე ამოჰყო თავი, სადაც ძველი და მორყეული სახლები ერთმანეთის გვერდით იყო ჩამწკრივებული და გარკვეული ჩაკეტილი სივრცე იქმნებოდა. გზის მტვრიან კიდეებზე ცხელი შუადლით შენუხებულ ქალებს ეძინათ. ტურისტმა გვერდით ქუჩაზე გაუხვია. უკვე დაღამებული იყო და ირგვლივ გარემო ნაკლებ საინტერესო ჩანდა. ქუჩა პატარა მოედნით მთავრდებოდა. იქვე, ბარის წინ, ინდოელები შენიშნა, მაგიდებთან ისხდნენ და ჭამდნენ. ქალმაც მათკენ გასწია. ეჩვენებოდა, თითქოს ეს ადგილი ყველასთვის არ უნდა ყოფილიყო; ხვდებოდა, სატურისტო მარშრუტის გარეთ რომ მოხვედრილიყო. გადაახტა ორ ნაწვიმარ გუბეს და როგორც იქნა, იმ მოედანზე მივიდა; ერთი თავისუფალი მაგიდა ნახა და მიუჯდა. ხალხმა ჭამასმა შეწყვიტა და მას დაუწყო ყურება. ქალს მოეჩვენა, თითქოს ყველა დადუმდა. ასეთ უხერხულ სიტუაციაში პირველად ჩავარდა, რაც ინდოეთში იმყოფებოდა. მანამდე, თუ რამე ქალაქი დაუთვალეირებია, მსგავსი ბუნებრიობა ადამიანებისა არსად შეუნიშნავს. ალბათ, პირველი ტურისტი იყო აქ დასავლეთიდან ჩამოსული და მიტომ. სწყუროდა და გადანწყვიტა, რაიმე დასალევი შეეკვეთა. მამაკაცი, რომელიც მის მოსამსახურებლად მოვიდა, იყო დაბალი, გამხდარი – უღვაშებითა და მოციმციმე ცოცხალი თვალებით. გატეხილი ინგლისურით აუხსნა ქალს, რომ ეს ბარი სხვა ბარებისგან განსხვავდებოდა – აქ ისმებოდა სპეციალური ლიქიორი „შივას ცრემლები“ და ნუხდა, რომ სხვა არაფერი ჰქონდა შესათავაზებელი.

აუხსნა, რომ მომლოცველები, ამ სასამე-
ლის ერთხელ მაინც გასასინჯად, მთე-
ლი ინდოეთიდან მოდიოდნენ და რომ
ყველა მორწმუნისათვის მნიშვნელოვანი
იყო იგი. ტურისტი ქალი დაინტერეს-
და ლიქიორის ინგრედიენტებით. ინდო-
ელ მიმტანს ამის გამხელა არ შეეძლო,
რადგანაც მისი შემცველობა საიდუმლოდ
ინახებოდა საუკუნეების მანძილზე. სა-
მაგიეროდ, დააჟინდა, გაესინჯა. ამხელა
თავაზიანობისა და ყურადღების შემდეგ
ქალი უხერხულ მდგომარეობაში ჩავარდა
და უარის თქმა ვეღარ მოახერხა.

ახლა, საჭიროა ვიცოდეთ, რომ ამ
ეგზოტიკური კოქტილის ინგრედიენ-
ტი უამრავია და მისი მომზადების წესი
თაობიდან თობას ზეპირი გზით გადაეცე-
მა. მხოლოდ ტიბეტელ ბერებს გააჩნიათ
მსგავსი რამ, რომლის რეცეპტი დიდი
ხნის წინ, სანსკრიტული ენით დაწერილა.
მისი შემცველობა ასეთია: წმინდა ძრო-
ხის ექსკრემენტი, სადუს შარდი (წმინდა
ინდოელი კაცის), რამდენიმე ხნით დაყე-
ნებული განგის წყალი, ეთილის სპირტი,
შაქარი, ჟოლო, ამჟავებული რძე, კო-
ლოს გატარებული მატლები, კეთროვა-
ნის დორბლი, მზეზე გამხმარი ცხვრის
შიგნეული და ხორცი.

ქალს დიდხანს მოუწია ცდა, სანამ
კოქტილს მიუტანდნენ. სულ ფიქრობდა,
რომ ამ ამბავს მერე ქმარსა და ქალიშ-
ვილს მოუყვებოდა. ფოტოების გადაღე-
ბაც უნდოდა, მაგრამ ბარში მსხდომთ
შეიძლებოდა სწყენოდათ, მაგრამ მაინც
მორცხვად აიღო ფოტოაპარატი და იქვე
მყოფ ძვალ-ტყავამდე გამხდარ მოხუცს
სთხოვა გადაეღო სამახსოვროდ მისთვის.
მიუხედავად ასაკისა, მოხუცი საკმაოდ
მკვირცხლი აღმოჩნდა – ცოტაოდენი ახ-
ნა-განმარტების შემდეგ, აპარატის ფუნ-
ქციონირების შესახებ, ქალს მიუთითა
პოზის შერჩევისაკენ. ყველა იქ მყოფმა
ინდოელმა ფეხბურთის გუნდით მის
ირგვლივ მოიყარა თავი. ტურისტი ქალი
აღფრთოვანებული იყო მათით, პირვე-

ლად ხედავდა ინდოელების ასეთ თავა-
ზიანობასა და ჰუმანურობას. გამხდარმა
მოხუცმა სთხოვა, გაეღიმა. ქალს ასე
ლამაზად და ბედნიერად ჯერ არ გაუ-
ღიმიო, რაც ინდოეთში იმყოფებოდა და
აპარატმაც დააფიქსირა ეს. ფოტოს გა-
დაღების შემდეგ, მასსა და ინდოელებს
შორის უფრო ახლობლური ურთიერთობა
შეიქმნა. ყველა ეკითხებოდა ამერიკა-
ზე, კლინტონზე, პირად ცხოვრებაზე...
ჰკითხეს, თუ მოსწონდა ინდოეთი. მანაც
უპასუხა, რომ ყველაზე ლამაზი ქვეყანა
იყო მსოფლიოში.

ქალი განსაკუთრებით კარგად
გრძნობდა თავს ამ უბრალო და მოსიყ-
ვარულე ადამიანებს შორის. რამდენიმე
ხანში მოშარდვა მოუწია, თავი რომ ვე-
ღარ შეიკავა, ადგა და საპირფარეშოს-
კენ გაემართა. ერთ ტავერნაში შევიდა.
შიგ ისე ბნელოდა, გეგონებოდათ, სი-
ნათლე კართან მოკვდაო. ოთახის შუა-
ში, მაგიდასთან ერთი გოგო იჯდა, ნივ-
რის დიდ ნაწნავს აკეთებდა. ტურისტმა
საპირფარეშო სად არისო, ჰკითხა. გო-
გომ ხმის ამოუღებლად, ცხვირის აწე-
ვით მიუთითა სიბნელეში ჩამალული
კარისაკენ. მოულოდნელად, მისი ყუ-
რადღება კედელზე დაკიდებულმა ფო-
ტოსურათმა მიიპყრო, რომელიც გვერ-
დებიდან სუსტი მოციმციმე სინათლით
გაენათებინათ. ტურისტს ცნობისმოყ-
ვარეობამ სძლია და მიუახლოვდა. ვერ-
ცხლისფერ ჩარჩოში მოთავსებულ ფო-
ტოზე ახალგაზრდა თეთრკანიანი ქალი
იყო გამოსახული, გერმანელს ჩამოჰ-
გავდა. ფოტო ზუსტად ისე იყო გადა-
ღებული, როგორც რამდენიმე წუთის
წინ გადაიღო მანაც ბართან, ინდოელე-
ბით გარშემორტყმულმა. დაუკვირდა
კარგად და ზოგი მამაკაცი შეიცნო კი-
დეც, მასთან ერთად რომ იყო სურათ-
ში. ალბათ, ასეთი მნიშვნელოვანია ეს
ბარი და ადგილი, რომ ტურისტებთან
იღებენ სურათებსო, – გაიფიქრა ქალ-
მა. ჩარჩოს ქვემოთ, სანთლების ჩასა-
ღებთან, ვარდის ფურცლები და ბრინ-

ჯიანი პატარა ჯამები ენყო. იღო ასევე
 ოთხად გაჭრილი ვაშლიც. საკურთხევე-
 ლი ადგილი გეგონებოდათ. ტურისტმა
 აღარ იცოდა, რა ეფიქრა. ბოლოს, იქ
 მჯდომ გოგოს ჰკითხა, ფოტოზე გამო-
 სახული ქალი მისი მეგობარი ხომ არ
 იყო. გოგომ კი ცხვირის აწევით გააგე-
 ბინა, არაო. ეტყობოდა, ინგლისური არ
 იცოდა. ტურისტი მეტად აღარ შეჩერე-
 ბულა და საპირფარეშოსკენ გაემართა.
 როცა მოედანზე დაბრუნდა, ხალხმა
 ისევ განაგრძო მასთან თავაზიანი სა-
 უბარი. მიმტანი ჯერ კიდევ არ ჩანდა,
 თითქოს გამქრალიყო. ქალმა ჩანთიდან
 ტურისტული გზამკვლევი ამოიღო და
 კითხვა დაიწყო. მალე, როგორც იქნა,
 მიმტანიც გამოჩნდა; ლანგარზე დადე-
 ბული მაღალი ჭიქა მოჰქონდა მისტე-
 რიულად ნარევი ლიქიორით, რომელ-
 საც რაღაც საკრალური ასპექტი ჰქონ-
 და. ვერცხლისფერი ლანგრით მორთმე-
 ულ ლიქიორს მაგიური სახე ეძლეოდა.
 ხალხი გაიწია, რომ გამოეტარებინა.
 ლაპარაკი ნელ-ნელა შეწყდა და სიჩუმე
 ჩამოვარდა. მუქ და წვიმიტ დაბერილ
 ღრუბლებს თავიანთი არასიმეტრიული
 ფორმების უკან მზე დაემალათ. გეგო-
 ნებოდათ

ასევე, სა-
 ხურავებ-
 ზე დამ-
 ჯდარმა
 ყვავებმაც
 შეწყვიტეს
 ჩხავილიო.
 ყველა ქა-
 ლისკენ
 შემობრუ-
 ნებულიყ,
 თითქოს
 ვინმე პის-
 ტოლერო
 შეჭრილი-
 ყო ბარში.
 ტურისტ-
 ტმა, ისე

როგორც არასდროს, თავი მარტოსუ-
 ლად იგრძნო. გონებაში ან საიდანდაც,
 შორეული ხმა ჩასძახოდა, არ დაეღია
 ეს სასმელი. მიმტანმა ჭიქა მიანო-
 და, მანაც გამოართვა. ძალიან კი გა-
 უკვირდა ლიქიორის ასეთი სისქე და
 წითელი ფერი. უარის თქმა უნდოდა,
 მაგრამ აღარ გამოსდიოდა. იქ მყოფთ
 უზომოდ ენყინებოდათ, თანაც მათი
 სარწმუნოების შეურაცხყოფაც იქნებო-
 და. ყველა ქალს უყურებდა და ელო-
 და, როდის დალევდა. ისე, ძალიან კი
 გარისკა, ასეთ ადგილას რომ მივიდა,
 სადაც არცერთ თეთრკანიანს არ გაუ-
 ბედავს ჯერ მისვლა. მისი აზრით, ეს
 ყველაფერი, თითქოს საწყისი იყო რა-
 ლაცისა. ალბათ, ასეთი რიტუალებით
 ჩამოყალიბდა ინდუისტური რელიგიაც.
 საკუთარი თავი წარმოიდგინა, თითქოს
 მლოცველი ქალი იყო და საბოლოო სამ-
 სხვერპლო რიტუალს ასრულებდა ში-
 ვასთვის; თითქოს მის ირგვლივმყოფნი
 ჩვეულებრივი ბარში შემსვლელები კი
 არა, ღმერთების მადიდებლები იყვნენ.
 ქალმა ჭიქა ასწია და გახედა – წითე-
 ლი სქელი სითხე სინათლეზე ბრწყინავ-
 და. მიიტანა სასმელი პირთან და უცებ,

ერთიანად გადაჰკრა; ისეთი განცდა დაეუფლა, თითქოს კოქტეილი მოენონა, მაგრამ ძალიან ტკბილი მოეჩვენა, ისეთი შაქრიანი, რომ პირი გამოენება; მერე მუცლიდან მჟავე გემო ამოუვიდა, ისეთი მკვეთრი, რომ საყლაპავი მილი და კუჭი გაუხურდა; იგრძნო, როგორ დაენთო ცეცხლი ნაწლავებში, სიმხურვალე როგორ შეეჭრა ქსოვილების უჯრედებში; იგრძნო, როგორ გადაუვიდა მკვლელი სასმელი მოსანელებელ სისტემაში; ათასობით მწველი ნემსი როგორ დაესო კუჭის ლორწოვან გარსს. ქარხნის საკვამურით ყელამდე ამოუვიდა ცეცხლოვანი სიმხურვალე; მჟავე და მარილიანი გემო პირის ღრუს უვსებდა; სისხლი მოანვა და რომ გადმოაფურთხა, დაინახა, როგორ გადმოუვიდა ორგანული ნივთიერებებიც; იყვირა, იყვირა დიდხანს, მაგრამ პირიდან არაადამიანური, ყრუ ხმა ამოუვიდა მხოლოდ. ჰაერში სიკვდილის ისეთი სუნი დატრიალდა, როგორიც ხორცის მალაზიებში რჩება საქონლის დაკვლის შემდეგ. თვალები უზომოდ გაუფართოვდა და დაიწყო გასიება, გამაგრება, გაშეშება, როგორც ტეტანუსით გამოწვეულ შოკს სჩვევია; ჯერ მუხლებზე დაეცა და ერთი წამით შეხედა, ვინც მოწამლა, მერე თვალები გადაატრიალა, რომლებიც თეთრი ბურთებივით გადმოუცვივდა; საზარლად მოიკეცა, უკანასკნელად ეცადა ამდგარიყო, მაგრამ ამაოდ; კრუნჩხვებისგან ძირს დაგდებული ტბაში ჩატოვებული გვამივით გაიბერა; შარვალი ველარ იტევედა, ისე გასივდა. უცებ ღილი მოსწყდა და შორს გადავარდა. მომაკვდავი ხმას გაფუჭებული წნევის ქვაბივით გამოსცემდა. იისფერი, მწვანე, ყვითელი და ბოლოს, ცხელი ფოლადივით წითელი შეიქნა, გასკდა და დამაყრუებელი ხმა გაისმა ჰაერში. მისი ორგანული ნივთიერებები მთელი ძალით აქეთ-იქით გადაცვივდა.

ჯერ კიდევ მთლიანად შემორჩენილი თავი მეტეორივით აძაგდა და ისიც შორს გადავარდა, ისე შორს, რომ ვერც კი წარმოიდგენთ!

ყველა, ვინც იქ იდგა, ამ სანახაობას უყურებდა. სისხლითა და ხორციით დაისვარნენ, მაგრამ ძალიან უხაროდათ და ტაშს უკრავდნენ, – კარგია, კარგი! ყოჩაღ! – იძახდნენ. მერე დაიჩოქეს და ლოცვა დაიწყეს. როცა დაამთავრეს, ადგნენ მშვიდად, ჩამოამორეს კედლებზე მისხმული შედედებული სისხლი და მოაგროვეს მოედანზე აქეთ-იქით მიმოზნეული ხორცი. ერთი ფეხი კედლის ხვრელში იყო შევარდნილი, აგურებს შორის; ერთი ხელი მაგიდის ქვეშ ნახეს... თავიანთი სამსახური წარმატებულად შეასრულეს, მიზანს მიაღწიეს. უცებ შეაგროვეს ამერიკელი ქალის მსუქანი სხეულის ყველა ნაწილი და ჩააწყვეს წვნიანისთვის განკუთვნილ თასში. მერე მიცვალებულისთვის საგალობლები წარმოთქვეს და ბოლოს პანაშვიდის ყველა მონაწილე მიმტანს შეჰყვა ბარში, რომელსაც ხელში ეს თასი ეჭირა. ქალებმა, წელში მოხვრით, ცეკვითა და საპანაშვიდო ლოცვების თქმით, მამაკაცებს გზა დაუთმეს კვამლით გაშავებულ ოთახისკენ. ცენტრში ქვაბი თუხთუხებდა, საიდანაც შავი, მომწამვლელი ორთქლი ამოდიოდა. სამი ქალი დიდი მსხვილი ფოხით ქვაბში ჩასხმულ სითხეს ურევდა. ყველამ დაიჩოქა და მიმტანმა მღვდელივით ქალის ნაწილები ადუღებულ ქვაბში ჩაყარა. როგორც იქნა, ყველა ინგრედიენტი ერთად მოათავსეს. მთელი ღამე ლოცულობდნენ მოდუღებული წვნიანის წინაშე. მერე ქალის ფოტო დასაბეჭდად წაიღეს და იმ გერმანელის მაგივრად ჩასვეს ჩარჩოში. ახლა ამერიკელი ტურისტის ღიმილი გამეფდა, რაც სამახსოვროდ დაიტოვეს საპირფარეოს წინ.

*იტალიურიდან თარგმნა
მაია ტურაბელიძემ*

ჟალე ისმაილი

ჟალე ისმაილი – აზერბაიჯანელი მწერალი, ბაქოს უნივერსიტეტის კურსდამთავრებული. აზერბაიჯანის ლიტერატურის ინსტიტუტის დოქტორანტურის დამთავრების შემდეგ მოიპოვა დოქტორის ხარისხი. მიღებული აქვს ეროვნული ლიტერატურული ჯილდო „ნასიმი“ და „რადიო თავისუფლების“ ლიტერატურული პრემია, ლაურეატია კონკურსისა “Craiova Drama 2015” (რუმინეთი). გამოცემული აქვს პროზაული კრებული „მოთხრობა მოთხრობებში“ (2010) და პოეტური კრებული „სულის ერთი ამოთქმით“ (2015).

ნაღალატეჟნი და მიფურთხეჟლნი

თავისმა კომპიუტერმა გასცა. უფრო სწორად, კომპიუტერისა ბევრი რომ არაფერი გაეგებოდა, მაგან. თურმე ნუ იტყვი და, პირადი ინფორმაცია სრულად არ ნაუშლია. მისი ნასვლის შემდეგ კი უკლებლივ ყველამ შეიტყო, რომ (ადმინმა მოალო პირი) თურმე ალი პორნოზე ყოფილა გადამკვდარი. ყველამ ზურგსუკან მიაფურთხა ალის.

და ალიმ გასცა სევდა. უფრო სწორად, სევდას ალი კარგად რომ არ სცნობია, მაგან. სამსახურიდან წამოსვლის შემდეგ ალიმ ბარე ხუთი კაცის პირით შეუთვალა სევდას – ჩემი 10 მანათი მართებს და დამიბრუნოს, ძალიან მჭირდებაო. ყველაზე მეტად სევდამ მიაფურთხა ზურგსუკან ალის.

და სევდამ გასცა შაბნამი. უფრო სწორად, სევდას ტელეფონმა. შაბნამს ვინმე თურქი სტუდენტი ბიჭისთვის, რომელსაც, სახლში რომ არ გაეგოთ, ჩუმად ხვდებოდა, სევდას ტელეფონის ნომერი მიეცა, რათა სამსახურში თავისუფლად ელაპარაკათ. ტელეფონი კი ოთახში დარჩენოდა სევდას. აქეთ კიდევ თურქი სტუდენტის მონერილი რამპიტარო-რიმპიტარო შეტყობინებები გოგონებს წაეკითხათ და შაბნამისთვის მიეფურთხებინათ. შაბნამსაც მთელი თავისი რისხვა სევდასთვის დაეტეხა თავს. სევდას კი რატომღაც ისევ ალისთვის ეგინებინა ზურგსუკან, მერე კი კვლავ მიეფურთხებინა.

ახალ სამსახურში წამოჭიმული ალი, თავის მხრივ, სულელ კომპიუტერს ლანძღავდა. ოღონდაც გულში. რადგან ახალ სამსახურში სხეულის მსხალივით

ფორმების მქონე მენეჯერი ქალბატონი სათავისოდ შეეთვალე რეზინა და არ უნდოდა მასთან რამე ისეთის წამოცდენით საკუთარი იმიჯისთვის ჩრდილი მიეყენებინა. კომპიუტერის მისამართით სალანძღავი სიტყვა-თქმების სიუხვის მიუხედავად, ვერ იფურთხებოდა, რადგან, გულში კი შეიკურთხები, მაგრამ შეუფურთხებით ნამდვილად ვერ შეიფურთხები.

ხოლო ლამაზი მენეჯერი ქალბატონი მისმა ფეხსაცმელმა გასცა. უფრო სწორად ფეხსაცმლის მაღალმა ქუსლებმა. ერთხელაც, დაიჭირა რა ალის დაჟინებული მზერა, თავისი პრანჭიობა დერეფნის 2x10 ზომებში ველარ დაატია, ფეხი აებლანდა და დაეცა. ალიც დიდი სიხარულითა და ბედისადმი მადლიერებით (სავარაუდოდ) სხარტად მიქანდა ქალბატონთან, წამოსაყენებლად მკლავზე ხელი მსუბუქად წაავლო და ამ დროს პირმოუკრავი ჩანთიდან გადმოვარდნილ “Slims”-ს ჰკიდა თვალი. იმის აქეთია, ალი ქალბატონი მენეჯერის სილამაზის დაუნახავი შეიქნა.

და ეს “Slims”-ი მენეჯერი ქალბატონისთვის შაბნამს მიეყიდა. თვითონ შაბნამი არ ენეოდა, სიგარეტი სევდასი იყო. სევდა კი სიგარეტს ყოველთვის შაბნამის ჩანთაში ინახავდა, რათა სამსახურში სიგარეტის მთხოვნელისთვის სინდისის ქენჯნის გარეშე „უი, არ მაქვს“-ო, თქმა შეძლებოდა. შაბნამსაც იმ ამბის შემდეგ ეს “Slims”-ი ერთ-ერთ ფართიზე ახლად გაცნობილი მენეჯერი ქალბატონისთვის სევდაზე შურისძიების მოტივით მიეყიდა, ეჩუქებინა თუ... მოკლედ, როგორც იყო.

და საცოდავმა ადმინმაც თვითონ გასცა თავი თავისი. უფრო სწორად, თავისმა დაბნეულობამ გაამყლაპა. სერვერი დარჩენოდა ღია და მეორე დღით მის დამხმარეს აღმოეჩინა, რომ ადმინი თურმე ინტერნეტს ყველასგან იპარავდა. მასაც, ადმინის ოხტში რომ ამოსულიყო (ვინაიდან ადმინი მას გო-

გონებთან ქილიკით „მონლოლს“ ეძახდა), ყველგან მოედო ეს ამბავი და ყველას იმ დღესვე მიეფურთხებინა ადმინისთვის. თუმცა იმავე დღეს ადმინის დამხმარისთვისაც მიეფურთხებინათ, რამეთუ, რაც უნდა სასარგებლო ამბავი გაემხილა მათთვის, უფროსისთვის ელაღატა მაინც და უმაგისობა არ იქნებოდა.

ჰოდა, ეს წრეც ამით შეკრულიყო.

ფინთუკა

ჰოო, ეს მოთხრობა დაწერით კი დაინერა, მაგრამ არასოდეს დარედაქტირებულა. უფრო სწორად, დაინერება, თუმცა არ დარედაქტირდება. მეტად ფინთი მოთხრობა გამოვა. ჯერ არ ვიცი, რა შინაარსისა იქნება, მაგრამ შინაარსი ნამდვილად ექნება კი. ეგებ, საბავშვო მოთხრობა გამოვიდეს, ეგებ – უფროსების საკითხავი ან სულაც საარვისო – იქნება და იარსებებს თავისთვის. ვნახოთ, ჯერ.

ესე იგი ასე. მისი მაგიდის ზედაპირი ყოველთვის არეულ-დარეული იყო. თვითონაც აჩაჩულ-დაჩაჩული დაიარებოდა. დღე, როცა სუფთად და წესიერად გამოენწყობოდა, იმ დღესვე შეძენილი ტანსაცმლის გამოისობით დგებოდა. საიტკენაც უნდა განეუღიყო, როგორც უნდა ემოძრავა, სულ ისვრიდა ყველაფერს. დირექტორი კი არ აგდებდა. ის კი არადა, ერთხელ დირექტორი სულ პირში ლანძღა და თათხა, მაგრამ იმან მაინც არ გააგდო. იმიტომ არ აგდებდა, რომ, სხვა საქმეებში ფინთი, დიზაინერობაში გამობრძმედილიყო ნამეტანი, თან ძალიან მაგრადაც. მისი სიმარჯვე საქმის დროულად და ბრწყინვალედ შესრულებაში ვლინდებოდა. მაგრამ რად გინდა, სულ მოსვრილ-მოთხვრილი გამოცხადდებოდა ხოლმე. თვითონ ამაზე არაფრისდიდებით არ წუხდა და ეს ყოველივე კაცისთვის ზედგამოჭრილად მიაჩნდა. განა

ქალი ვარ, ყოველ დღით ვივარცხნოო, ამბობდა. სადილის შემდეგ დასვრილ ხელებს ზედვე ინმენდდა. ზამთრობით თვეში ერთხელ, ზაფხულში კი კვირაში ერთხელ იბანდა. მოკლედ ძალიან გაზინტული ვინმე იყო.

კლიენტებსაც ვერ იტანდა დასანახავად. ამიტომაც შეხვედრებზე არც დაჰყავდათ. ტვინისნამღებ დამკვეთს იქვე გულიანად გამოლანძლავდა და წამოვიდოდა. ასე რომ, საქმე აქეთ მოჰქონდათ, აუხსნიდნენ და თავს მიანებებდნენ. ის კი ზუსტად დათქმულ დროს აბარებდა.

თუმცა ყველას უყვარდა. თვით მისგან არაერთხელ გამოლანძლულ დირექტორსაც კი. გოგონებისთვის ყველაზე მსუბუქად ნათქვამი სიტყვა „სახედარი“ იყო. ბიჭები ვერაფერს ეუბნებოდნენ, რადგან გვარიანად მოხეული ტიპი იყო და ყველას ადვილად დასცემდა ბეჭებზე. გულჩვილი იყო თუმცა. ერთხელ სამსახურში ინდური ფილმისთვის ეყურებინა და გულამომჯდარს ეტირა კიდევ. არც არავისი მორიდებოდა. ცხვირსახოცს ვერ ითანებდა და ამიტომ თვალებსა და ცხვირს პირდაპირ სახელოზე იხოცავდა. გოგონებიც ისე აჩუყებულებოდნენ, რომ ვერც დაეცინათ, პირიქით, მათაც ვერ გაეძლოთ და თავიანთი ცრემლი აერიათ მისაში. რათხანის მწარე ხვედრს მათში წვეთი ცრემლი არ დაეტოვებინა. დირექტორს დროზე რომ არ შემოესწრო, ამ ცრემლთაღვრას ნატირალეზსაც დააყოლებდნენ, ალბათ. კიდევ კარგი, დირექტორი დროულად წამოადგათ თავს. დირექტორს თან ერთი გაქაჩული დამკვეთიც ახლდა. ყველამ თავი ხელში აიყვანა. ფინთუკა კი (ეს მისი მეტსახელია) ვითომც აქ არაფერი? ისევ ისრუტინდა ცხვირს. დამკვეთს ყურადღებით კი უსმინა, მაგრამ თონეში პურის ჩამკრავ ბებუას მაინც სარი ჩააცვა. დირექტორმა სიმწრისგან ორი დღე გადალურჯებულმა იარა. მაგრამ გაგდებით მაინც არ გააგდო.

ერთ მშვენიერ დღესაც მას სიყვარულმა უწია. გაცხადდა, რომ მისი შეყვარებულიც შიგადაშიგ მასავით მოთხვრილ-მოსვრილი დადის. ამ სიყვარულში არ იყო სინაზე, სამაგიეროდ, უხვად იფრქვეოდა თამამი სიტყვათქმები. ეს იყო უყურადღებო, უყვავილებო რამ ტრფიალი. გოგონას ყვავილების თაიგულების სურათების მაგიერ ახლად გამოსული პრინტერების, ლეპტოპების სურათებს უგზავნიდა.

როგორ მივხვდით, შეყვარებული რომ იყო? თავზარდამცემი რამ მომხდარიყო. ყველა „არ გაინძრეს“ პოზაში გაყინულიყო. ერთ კოკისპირულად მწვიმარ დღეს სამსახურში ახალთახალ კოსტიუმში გამოწყობილი და ახალი ფენსაცმლით მოსულიყო. თმა შუაზე გაეყო. მის შემეყურე დირექტორს სუნთქვა შეკვროდა. ბიჭები მიეგზავნა, ჰკითხეთ, აბა, ავად ხომ არ არისო. გოგონები, როგორც ყოველთვის, უფრო მკვირცხლები გამომდგარიყვნენ და ეთქვათ, არამც და არამც, ნუ სწუხხართ, შეყვარებულია ჩვენი ფინთუკაო. შემდეგ კი ფილოსოფიაში გადავარდნილიყვნენ და ამოესიბრძნათ, რომ ადამიანი შეყვარებულობისას სრულიად იცვლება, გნებავთ შინაგანად, გნებავთ გარეგნულად... დირექტორს რომ არ ეყვირა და მათთვის პირი არ მოემუნა, იმ დღეს ბიჭები ფილოსოფიაში ორიანს აირტყამდნენ. კიდევ კარგი, სწრაფად დატრიალდა დირექტორი.

ცოტა ხანში ვითარება ჩვენდა სასიკეთოდ შემობრუნდა. აღმოჩნდა, რომ გოგონას ერთი კარგი სვლა გაეკეთებინა და ჩვენი ფინთუკასთვის ეთქვა, აბა, ეს რა არის, მე როგორიც იყავი, ისეთი მიყვარდი, ახლა კი უთოს პირიდან გამოვარდნილს ჰგავხარო. უზომოდ გახარებულ ფინთუკასაც წამსვე 200-დოლარიანი პიჯაკი გაუხდია, ბულვარის გაზონზე დაუფენია, გოგონასთან ერთად ზედ მოკალათებულა და ზღვის ყურება-ცქერაში ფუნთუშები უჭამიათ.

ყველაფერი ჯერისამებრ მიდიოდა. ის ისეთივე დარჩა, ჩვენ კი მშვიდად ვიყავით. მერე რალაც მოხდა და ჩვენმა ფინთუკამ ფინთობას უგანა. აწი აღარც გოგონებთან უხეშობდა, არც დირექტორს ლანძღავდა, აღარც ბიჭებთან ჩხუბობდა. კომპიუტერთანაც არ ჭამდა და საჭმელს. ჩვეულებრივი ადამიანი გახდა. მისი ეს ტრანსფორმაცია დღეებში განელილი რომ არ ყოფილიყო, მოულოდნელობისაგან ისევ დავიშოკებოდით. ახლა კიდევ ამაზე მოვეყვით დარდს: ნეტა, რა სჭირს ჩვენ ფინთუკას. გოგონებმა თქვეს, ალბათ, ქორნილის ამბები ედარდებაო. ხომ იცით, ქორნილს რამდენი დავიდარაბა და ხარჯი უნდაო. ამჯერად ბიჭები აფილოსოფოსდნენ. მოიცა ერთი, თქვენ რა გესმითო. რა ქორნილი? რისი ხარჯები? გოგონამ მიატოვა ჩვენი ფინთუკაო. მიტოვებული ადამიანი კი სრულებით იცვლება – შინაგანადაც და გარეგნულადაცო. ხალისი ერთმევა, თავისი ორბიტიდან ვარდებაო. სიყვარულს რაც არ შეუძლია, მაგას განშორება იქმსო. დირექტორს ამჯერად ბიჭების მიჩუმება მოუწია. თან ხელი გულზე მიედო, სავარძელში ჩახეთქებულიყო და ვალერიანის წვეთები დაელია.

დირექტორის მეგობრები ჰყვებოდნენ, რომ ახალგაზრდობაში იგი ძალიანაც მოცინარი, ტკბილმოუბარი და გულლია ბიჭი ყოფილა. აი, მერე რა მოხდა და ასე რად შეცვლილა, დაზუსტებით არავინ იცოდა...

დირექტორის მდგომარეობა აინუნშიც არავის ჩაუგდია. განხილვები

გრძელდებოდა. ახლა გოგონები და ბიჭები ხმაშენწყობილად ფილოსოფოსობდნენ. ყველა იმ აზრამდე მისულიყო, რომ ჩვენი ცხოვრება „ვაფშე“¹ ფინთობაა და მეტი არაფერი. რომ, თუ სიყვარული არსებობს, განშორებაც მანდვეა; სიცოცხლე თუ არსებობს, მასში სიკვდილიც იგულისხმება და საერთოდ, დაწყობილად და თავის რიგზე არაფერი მიდის, არაფერს არა აქვს კანონზომიერება, ჩვენს ცხოვრებაში ყველაფერი აბურდულ-დაბურდულიაო. გოგონათაგან ერთმა, ნავალ ამ ხარაბეთი² ქვეყნიდანო, თქვა. ბიჭებიდან ერთმა კი მიუგო, აი, ნასვლით ქვეყნიდან კი ნახვალო, მაგრამ პლანეტას ხომ ვერ გააღწევო. ფილოსოფიაში ამკარად ბიჭები ჩაგრავენენ გოგონებს. თუმცა გოგონებსაც არ სურდათ დათმობა და თვით სიკვდილიც ვერას გვიშველისო დაესკვნათ. რითაც სჯა-ბაას-კამათსაც ბოლო მოღებოდა. მხოლოდ ამის შემდეგ ყველა დირექტორისკენ მიბრუნებულიყო. ვერ ვიტყვით, ამ საუბრის გამო იყო, თავისი მხიარული ახალგაზრდობა გახსენებოდა თუ რა იყო, დირექტორს თვალეები ცრემლით ავსებოდა.

დასწყევლოს ეშმაკმა, მე ხომ სულ სხვა რამეზე უნდა მეწერა, მაგრამ რას იზამ – ამ გავერანებულ დუნიაზე რითიც გინდა დაიწყო, ბოლოს მაინც სიყვარულზე ჩერდები.

სიყვარული ჯანდაბას და ჩვენ აქამდე არ ვიცით თუ გოგონამ ფინთუკა რატომ მიატოვა.

თარგმნა ოქტაი ქაზუმოვმა

¹ავტორისეულია (მთარგ.)

²ხარაბეთი (ქართლ.) – დაქცეული, გავერანებული.

გურამ ოდიშარია

პრეზიდენტის კატა

(ნაწყვეტი რომანიდან)

იოსებ სტალინი ნიკიტა ხრუშჩოვმა შეცვალა.

სულ ცოტა ხანში ახალმა წინამძღოლმა მსოფლიოს კომუნისტური ნაწილის ავანსცენიდან ხელთათმანი სტყორცნა მსოფლიო იმპერიალიზმს და სსრკ-ში კომუნიზმის გაშლილი მშენებლობა გამოაცხადა. გაშლილ მშენებლობას კი, მით უმეტეს კომუნიზმისას, მოგეხსენებათ, ასი თვალი და ასი ყური სჭირდებოდა – ადამიანი ხომ ყველგან ადამიანი იყო, საბჭოთა კავშირშიაც კი.

ხრუშჩოვი, როგორც იმ ეპოქის ჭეშმარიტი შვილი, მარტო საკუთარ თავს ხომ არ წარმოადგენდა?! ის ნაწილობრივ სტალინიც გახლდათ და ყოველთვის დროულად ითვალისწინებდა თავისი დროის მკაცრ მოთხოვნებს. უპირველესად მან ჩამოაყალიბა სრულიად ქვეყნისა და იმავე დროს იმავე ქვეყნის მოქალაქეების შემომონებელი ორგანო სახელწოდებით – „სსრკ-ის პარტიულ-სახელმწიფო კონტროლი“, სადაც გაერთიანდნენ „კაგებეს“ მიერ მრავალგზის შემომონებელი, „სუფთა“

ბიოგრაფიის, კლდისაგან გამოქანდაკებული ამხანაგები.

ეს-ესაა ნახსენები ამხანაგების ერთი ჯგუფი ერთ მშვენიერ დღეს ყველასათვის მოულოდნელად მოსკოვიდან სოხუმში გადმოფრინდა და ბაბუშერას აეროპორტიდან პირდაპირ კომპარტიის საოლქო კომიტეტს მიადგა.

როდესაც ოცდაათი კაცი მიხეილ თემუროვიჩის კაბინეტში შეიღალა, მან, სალამ-ქალამის შემდეგ დაუპატიჟებელი სტუმრები უმაღლვე სადილად მიიპატიჟა. პასუხად ყინულივით მსუსხავი უარი მიიღო: უკვე გეახელით თვითმფრინავში, არა გვცალია, ავტონომიური რესპუბლიკა კომპლექსურად უნდა შევამონმოთ, დროც განსაზღვრული გვაქვს – მხოლოდ ერთი თვეო.

ასეთი ინფორმაციის შემდეგ მიხეილ თემუროვიჩმა ძალზე გულთბილად მოიკითხა მათი შეფი – გენადი მაქსიმოვიჩი თავს ხომ კარგად გრძნობსო.

სხაპასხუპით უპასუხეს: ამხანაგი ფიგურინი თავს შესანიშნავად გრძნობს, მაგრამ ჩვენ საუბრის დრო არა

გვაქვს, ავტონომიური რესპუბლიკა კომპლექსურად უნდა შევამოწმოთ და ეს მხოლოდ ერთ თვეში უნდა მოვასწროთო.

მიხეილ თემუროვიჩი ჩაფიქრდა, დაუპატიჟებლებმა ის გადაწყვეტილების უსწრაფესად მიღების წინაშე დააყენეს.

– კი მაგრამ... კი მაგრამ... ეს რა გამოდის... – მისი სათნო მასპინძლის მონინებული, თითქმის გულმხურვალედ მლოცველის საეკლესიო იერს მიახლოებული გამომეტყველება უკიდევანო გაოცებამ შეცვალა. – მე და ნიკიტა სერგეევჩიმა ხომ მოვილაპარაკეთ... ამხანაგმა ხრუშჩოვმა და მე ხომ მოვილაპარაკეთ, რომ წელს ჩვენ არ შეგვამოწმებდნენ, პირადად მელაპარაკა... ალბათ, დაავინყდა, ამხანაგი

რებით დაბალ მაგიდაზე ტელეფონის თორმეტი აპარატი ეწყო. მათ შორის ერთი წითელი ფერისა იყო, საახალწლო ნაძვის ხის სათამაშოსავით ლაპლაპებდა, ნომრების ამკრეფი დისკის შუაგულში კი ვერცხლისფერ ლითონზე ამოტვიფრული კრემლის გამოსახულება ციმციმებდა. ტელეფონის წითელ აპარატს მისი პატრონი განსაკუთრებულად ესათუთებოდა.

წითელი აპარატი სხვებისაგან იმითაც განსხვავდებოდა, რომ არსად იყო ჩართული, მისი მავთულის ბოლო იქვე, მაგიდის სიღრმეში იკარგებოდა, მაგრამ ამას ვერავინ ხედავდა.

მიხეილ თემუროვიჩი სწორედ იმ აპარატის ყურმილს დასწვდა და... დარეკა.

ფიგურინისათვის შეეტყობინებინა ამის შესახებ. ეხ, ნიკიტ სერგეევჩი, ნიკიტ სერგეევჩი... ამდენი საქმე აქვს, რომც დაავინყნოდა, რა გასაკვირია. დღეს გერმანია ვის ახსოვს, ამ ამერიკამ ხომ სული ამოგვხადა... თუმცა, რატომ ვმარჩიელობთ, მოდით, ახლავე დაუურეკოთ ნიკიტა სერგეევჩის.

მის სახეს კვლავ დაუბრუნდა საეკლესიო სათნოება.

მიხეილ თემუროვიჩს სავარძლის გვერდით, მისი საწერ მაგიდასთან შედა-

ორი წუთის განმავლობაში ელოდებოდა, როდის აიღებდა ყურმილს სატელეფონო ზარის ადრესატი. იმ ორი წუთის განმავლობაში თვალეზგაფართოებული სტუმრები თითქმის არ სუნთქავდნენ. დახურული ფანჯრის მიღმა, ნაძვისა და მუშმალის ხეებიდან, ჩიტების გალობა ისე ისმოდა, თითქოს ჩიტები ოთახში მღერიან, ზედ ტელეფონის აპარატებზე სხედან და ისე გალობენო.

ბოლოს, როგორც იქნა, „აილო“ კიდეც ხრუშჩოვმა, ალბათ, სწორედ ისე-

თივე წითელი ტელეფონის ყურმილი პირადად აიღო, საკუთარი ხელით.

მიხეილ თემუროვიჩს სახე უკვე ტელეფონის აპარატივით გაუბრწყინდა:

– მოგესალმებით, ნიკიტ სერგეევიჩ...

– ...

– თქვენ, თქვენ თავად... ხომ კარგად?..

– ...

– არა მიშავს, არა მიშავს... ნინა პეტროვნა როგორ არის?

– ...

– აა, მოგენატრეთ?.. კი, კი, მალე ჩამოვალ. მალე.

– ...

– მეც, მეც.

– ...

– ო...

– ...

– ... მალ...

– ...

– მალ...

– ...

– როდის, როდის გვინახულებთ?..

– ...

– ისეთი შავი ღვინო მაქვს თქვენთვის... მოკლედ, უმაღლესი პილოტაჟია...

– ...

– უმაღლესი პილოტაჟია... ღვინოს კი არა, უმაღლ...

– ...

– გუდაუთისაა, რა თქმა უნდა, შავი ხომ იქ...

– ...

– გამახარეთ, ნიკიტ სერგეევიჩ, მეუხერ...

– ...

– კი...

– ...

– დიახ, ნიკიტ სერ...

– ...

– არაფერი, არაფერი...

– ...

– დიახ, დიახ, აქ არიან...

– ...

– ძალიან სიმპათიური ამხანაგები...

პარტიულ-სამეურნეო კონტროლიდან.

რა ყურადღებიანი ხართ, ნიკიტ სერგეევიჩ... ამხანაგ ფიგურინზე რომ ვსაუბრობდით... დიახ, დიახ, გენადი მაქსიმოვიჩზე... მე რომ გთხოვეთ... ჰო...

– ...

– როგორ, როგორ?...

– ...

– დიახ, დიახ...

– ...

– დიახ, დიახ...

– ...

მიხეილ თემუროვიჩის კაბინეტში სიჩუმე ჩამოვარდა. ხრუშჩოვი დაახლოებით სამი წუთის განმავლობაში „ლაპარაკობდა“.

– ასევე გადავცემ, ნიკიტ სერგეევიჩ...

– ...

– დიახ...

– ...

– ესე იგი, აჭარ...

– ...

– ესე იგი, აჭარა შეამონმონ?.. აჭარა?..

– ...

– დიახ, დიახ...

– ...

– ასეც გადავცემ...

– ...

– ესე იგი, დღესვე წავიდნენ... აჭარ...

– ...

– დღესვე წავიდნენ აჭარაში?..

– ...

– ნიკიტ სერგეევიჩ... ერთი დღით მაინც უნდა დამიტოვოთ... სტუმრები არიან. თანაც ისეთი ღვინო მაქვს... უხერხულია, ერთი დღით მაინც, ნიკიტ სერგეევიჩ...

– ...

ოთახში კვლავ ჩამოვარდა ხანგრძლივი და მოკრძალებული სიჩუმე. ნიკიტა სერგეევიჩი ახლა დაახლოებით

ორი წუთის განმავლობაში საუბრობდა. მხოლოდ ჩიტების გალობა ისმოდა, თანაც ისევ ისე, თითქოს ჩიტები გარეთ კი არა გალობენ, არამედ აქვე – ზედ ტელეფონის აპარატებზე სხედანო.

– ჩემო ძვირფასო...

– ...

– ჩემო ოქროკაცო...

– ...

– კეთილი და პატიოსანი...

– ...

– ოჯახი მომიკითხეთ, ნიკიტ სერგე-
ვიჩი, ნინა პეტროვნა, სეროიჟა...

– ...

– გმადლობთ, გმადლობთ...

– ...

– გმადლობთ...

– ...

– მეც გეხვევით...

წითელი აპარატის ყურმილი წითელ აპარატსავე დაუბრუნდა.

მიხეილ თემუროვიჩი ნელა მოტ-
რიალდა სტუმრებისაკენ და ჩაფიქ-
რებულ-მწუხარე დონ-კისოტის სახით
ხმდაბლა თქვა:

– ხომ გესმოდათ, პატივცემულე-
ბო, – თან საჩვენებელი თითი ქერი-
საკენ გაიშვირა. – მოკლედ, აჭარა
უნდა შეამონმოთ... ძალზე სასიამოვ-
ნოა თქვენთან შეხვედრა... გულდა-
სანყვეტია, რომ... მაგრამ სხვა დროს
ხომ აუცილებლად ჩამოხვალთ, პირობა
უნდა მომცეთ, რომ ჩამოხვალთ... ახ-
ლა კი ასე ადვილად ვერ გაგიშვებთ,
კარგი ღვინის მარაგი გვაქვს ძვირფასი

სტუმრებისთვის, შავი ღვინისა. კალ-
დახვარის შავი ღვინო ცნობილია, მძიმე
კი არ არის ზოგიერთი შავივით, სვამ,
სვამ... მოკლედ, შოკოლადივითა... თა-
ნაც ჩვენ ხომ ბოლოს და ბოლოს კოლე-
გებიც ვართ.

მიხეილ თემუროვიჩი, როგორც სა-
ოლქო კომიტეტის პირველი მდივან-
ი, აფხაზეთის პარტიულ-სახელმწიფო
კონტროლის თავმჯდომარედ ითვლე-
ბოდა.

კოლეგები მდუმარედ წამოდგნენ.
ერთ-ერთმა, ალბათ, ხელმძღვანელმა,
ჩაილულულა:

– ჩვენ უკვე გეახელით თვითმფრი-
ნავში, ჩვენ არ გვცალია, აჭარის ავ-
ტონომიური რესპუბლიკა კომპლექსუ-
რად უნდა შევამონმოთ, დროც მცირე
გვაქვს – ერთი თვე.

როდესაც პარტიულ-სახელმწიფო
კონტროლიორები წავიდნენ, მიხეილ
თემუროვიჩი იქვე მყოფ საოლქო კო-
მიტეტის მდივანს – პეტრე კრასინსკის
მიუბრუნდა:

– ეხ, პიოტრ პეტროვიჩ, პიოტრ
პეტროვიჩ, ხედავ, რა საინტერესოა ეს
ცხოვრება?

მიუხედავად იმისა, რომ იმ წელს
აჭარაში დიდი თოვლი მოვიდა, იქაუ-
რებს ის წელი დიდი თოვლის წლად კი
არა, „სსრკ პარტიულ-სამეურნეო კონ-
ტროლის ჯგუფის ვიზიტის წლად“ და-
ამასსოვრდათ, იმ ჯგუფისა, რომელმაც
აჭარის თავზე ჯერ თურმე გადაიქარ-
ბუქა, შემდეგ კი გადმოიქარბუქა.

Гэырам Одишариа

Апрезидент ицгэы Ароман (Ацыџџаха)

Никита Хрушьчов Иосиф Сталин итыпан днеит.

Иаарласны Адунеи ахынзакоу акоммунисттэ хэта ахада џыц аимпериализм хэатыхла даџагылеит, егырылаихэеит, СССР инеицыху акоммунизм аргыларა нап шаиркыз. Инеицыху аргыларა, еихаракгы акоммунизм аргыларა, хылапшра ду атахуп, избанзар, ауаџы дахьугалакгы дуаџуп, Асовет хэынтқарраџгы.

Хрушьчов, иаамта дызлапаз ала, Сталин итэгы мачымкэан илан, атагылазаашьа џьбара ишакэнаго ала дныкэон. Зегь рапхьаза иргыланы, уи иацитцеит «СССР апартия-хэынтқарратэ хлапшразы Акомиссия», изуалны иказ атэылеи уи икэынхо ауаапсыреи ргэатара. Уи еиднакылеит «збиография џкьоу», КГБ абырцкал икылхны игэатаз, ахахэ иалцэушэа игэрагаз ауаа.

Убас џенак абарт хыхь зызбахэ хэоу аџызцэа иаалыркъаны Москвантэи Акэа иааит, Бабышьара хаирабагэаза акынтэ ишиашаз Обком аџы инеит.

џажэижэаџык икабинет ианыџнашыла, Михаил Темурович апсшэа нареихэан, чьбжьхьафара инеипхьеит. Мап, хара

ахаирплан аџы акрахџеит, Автономтэ республика ганраџэала агэатаразы хаашьтуп, аамта хамазам, мызкала хахьзароуп, наиаатаркит ихшэааза асасџэа.

Ари захаз Михаил Темурович гэыкала днаразџааит, реихабы Геннади Михаил-ица дышџакоу хэа.

Ирџакны атак наирџеит: аџыза Фигурин бзиа дыкоуп, аха хара аџэажэаха хамазам, Автономтэ республика гэхџтароуп, мызкы ауп ихамоу.

Михаил Темурович дынкахэыцит: ирлас ак збатэын.

– Ааи, аха... Жэбома икалаз, – асасџэа иреигэырғаз апџшэама ихџџы аџыашьара наньлеит. – Никита Сергеи-иџеи сареи хмеиџэажэахьази... Аџыза Хрушьчови сареи еибахамхэахьази, сынтэала хара хашгэарымтэ, ихата исаихэеит... Икалап, аџыза Фигурин иахэара ихаштзар. Ех, Никит Сергеи-ица, Никит Сергеи-ица!.. Адунеи азна деилахоуп, ихаштзаргы иџыашьатэзам. Иахьа Германия згэалашэода! Еиџах Америка ауп зегьы хьшара хақэзыркьо... Аамта захгои, гэаныла ааста икалаџџказ еилахкаап, хаизасып иара Никита Сергеи-ица.

Ихиџгы рахатза иаакалеит.

Михаил Темурович икэардэ азааигэа, истол ааста илакэны жэааа ракара ателкэа изыкэгылан. Руакы кацшыын, иуаркалеиуан, Ашыкэс ыыц аан апсацла иахындырхало ахэмаргеипш, агэтаны илашон аразны Кремль асахыа. Абри ател кацшы апшэма мыцхэы пату акэицон.

Егырт излареипшымыз уи акэын, иацрахаэз ател акгы иадхэалазамызт, азэгы имбо ус цыара астал атака изуан. Михаил Темурович абри ател аашытихын, «дасит»...

Ө-минутк ракара цштэыс иоуит, дзасыз ател шытырхаанза. Арт аминуткэа рыбжьара асасцэа еишхныцсыланы итэан, рыбакаэа рхагэтахь иеины. Адэныкантэи иаауаз амышмала икэтэаны ишэахэоз апар рыбжьы абри ател кацшыы икэтэаны ишэахэозшэа акэын ишуахауаз.

Ацыхэтэаны Хрушьчов «иштыхит» ател – икалап, ари еипш икацшыыцтгы уигы.

Иара ихага иштыхит, инапала.

Михаил Темурович ихичы, ател ааста ухэаратэы, иаалашеит.

– Абзиара шэымаз, Никита Серге-ица...

– ...

– Шэара шэхагакэа?.. Зегы бзиоуп хэа сгэыцеит...

– ...

– Хар хамам, хар хамам... Нина Пиотр-ицха дышцакоу?

– ...

– Хагэхаалгеит шэхама?.. Ааи, ааи, иаарласны сшэызнеицеит, иаарласны...

– ...

– Саргы, саргы...

– ...

– О-о...

– ...

– Шака...

– ...

– Ааи, шака...

– ...

– Нас, шэанбахзауеи?

– ...

– Шэара шэзыхэан убри абыза бы кацшыык сымоуп... Еигыу зыкалом...

– ...

– Еигыу зыкалом, абы мацара акэзам...

– ...

– Хэарада, Гэыдоутатэи, уатэи айкэатэа...

– ...

– Шака сшэыргэыргэзеи, Никит Сергей-ица, исхэара сыздырам...

– ...

– Хэарада, Никит Серг...

– ...

– Егыаурым, егыаурым...

– ...

– Ааи, ааи, ара икоуп...

– ...

– Уаха назтахым роуп... Апартианхаратэ хылацшра акынтэ. Итабуп агэцаракра иахзыжэуа азыхэан, Никит Сергей-ица... Абыза Фигурин избахэ акэын ихамаз шэарей сарей... Ааи, ааи, Геннади Мақсим-ица... Ускан ахэара кастеит... Ааи...

– ...

– Ишца-ишца?

– ...

– Ааи, ааи...

– ...

– Ааи, ааи...

Михаил Темурович икабинет акны амц цырыр иуахауан, убаскак итынчран: Хрушьчов х-минутк иреихан шыга «дцэажэоижьтеи».

– Убасцака расхэоит, Никит Сергей-ица...

– ...

– Ааи...

– ...

– Ачара...

– ...

– Ачара гэартарц?.. Ачара?..

– ...

– Ааи, ааи...

– Убастәка расхәоит...
 –
 – Иахьатәка Ачарака ицарц. Ачара...
 –
 – Никит Сергей-ица... Җнак акәзаргы исзыншәыжь урт... Егьаумхәан, исасцәоуп... Насгы, убасеицш ык сьмоуп... Иауазар, җнак, Никит Сергей-ица...
 –
 Акибинет аҗы җацхьа итынчрахеит
 – Никита Сергей-ица даҗа «-минутк «дцәажәон». Ацар рыбжьы акәын игоз
 – адәныка акәымкәан, абра ателкәа ирыкәтәаны ишәәхәозшәа.
 – Зхацкы сцаша...
 –
 – Җахьәежь...
 –
 – Гәәхәара дула исыдыскылоит...
 –
 – Салам сызрышәт зегьы, Никит Сергей-ица: Ниниа Пиотр-ицха, Сериожа...
 –
 – Итабууп, итабуп...
 –
 – Саргы шәгәыдыскылоит...
 Атәл җацшь атыц иныкәитцеит.
 Михаил Темурович пшьяала асасцәа рахь даахьәхәит. Уи ихифы, Дон-Кихот иеицш, гәырҗак, гәтахәыцрак анубаалон. Ибжьы мырдуцәакәан җааитит:

– Җатыр зкәу, ишәәхаит зегьы, – инацәа хыхь ирхеит. – Ажәакала, Ачара ауп игәәшәтәша... Җаипылара агәәхәара снаҗеит... Сгәы иалуп... Аха хара хәхьгы шәымҗахьыцышт җазны... Аха уажәы ус баша шәысышыштуам, асас дахькәа рзыхәан исымоуп уаха назтахым аҗы җацшь. Калдахәаратәи аҗы җацшь ахьз хара ицахьеит, уи егырт реицш ицьбарам, егьаужәыргы уашьзом... Ажәакала, ашоколад иаҗызоуп... Насгы, шәареи сареи хәиҗыцәами...

Михаил Темурович, Обком актәи амазаныкәгаҗ, иара убасгы Апсны апартия-нхаратә хылацшразы Акомитет дахагылан.

Иколлегацәа гылан икахәыцуа. Нас руазы, реиҗаб иакәхарын, дакуа-дашьтуа даацәажәеит:

– Хара аҗаирплан аҗы акрахьфеит, аха хәмазам, Ачара Автономтә республика ганрацәала игәәхтароуп, аамҗа хәмазам, мызк зацәык ала хәхьзароуп...

Ианца, Михаил Темурович даахьәхәит ара иказ Обком амазаныкәгаҗ Пиотр Красински иахь:

– Убома, Пиотр Пиотр-ица, ишыкалало ацстаараҗы...

Уи ашыкәса, Ачара асы гәгәаны ишаузгы, ауаа ргәалашәараҗы инхеит «СССР апартия-нхаратә хылацшра» агәыц аныртааз ашыкәс хәа, иаалыркьаны Ачара иааз, нас иныкәха ицаз.

ალინა ქადაგიშვილი

ზურაბ ყიფშიძის მესამე სიტოცხლე

თუმანიშვილის თეატრში 2016 წელს დადგმულმა „მეფე ლირმა“ მთვლემარე ქართული საზოგადოებაც კი გამოაცოცხლა. სადღეისოდ სპექტაკლზე ბილეთების შოვნა თითქმის შეუძლებელია, სარეკორდო დროში იყიდება და თეატრის ადმინისტრაციას გამუდმებით უწევს უბილეთოდ დარჩენილთა ნუგეშისცემა: „მომდევნო წარმოდგენაზე მობრძანდით“. აქ თავს შევიკავებ ზეპათეტიკური და გაცვეთილი შეფასებებისგან, როგორებიცაა: „ქართული თეატრის კიდევ ერთი გამარჯვება“ და „ზურაბ ყიფშიძის ტრიუმფი თუმანიშვილის სცენაზე“, თუმცა კი თავისი შინაარსით ისინი ქეშმარიტებასთან ახლოს დგას. თეატრის მოყვარულთაგან ყველაზე ხშირად ასეთ სიტყვებს გაიგონებ – ამ სპექტაკლის დადგმა თუნდაც მხოლოდ იმიტომ ღირდა, რომ ზურაბ ყიფშიძე სცენას დაბრუნებოდაო. გასულ წელს „მეფე ლირის“ ერთ-ერთ ჩვენებაზე

გახლდით ხელოვნების საერთაშორისო ფესტივალი „საჩუქრის“ ფარგლებში (მაშინ თუმანიშვილის თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელი ჯერ კიდევ ქეთი დოლიძე იყო...) და შინ სულით ხორცამდე შეძრული დავბრუნდი! ამის შესახებ დაწერასაც ვაპირებდი, მაგრამ თავი შევიკავე, რადგან ჩავთვალე, რომ ასეთი სერიოზული ანალიზი უფრო თეატრმცოდნეების კომპეტენციის სფეროს განეკუთვნებოდა, ვიდრე ჟურნალისტებისა... ამის შემდეგ ჟურნალ „ცისკარი 1852“-ის 2016 წლის მე-12 ნომერში დაბეჭდილი მანანა პაიჭაძის წერილი ვნახე და სრულიად დაემშვიდდი: მასში არა მარტო ზურაბ გენაძის დადგმის დაწვრილებითი ანალიზია მოცემული, არამედ შექსპირის ამ პიესის წყაროები და თეატრალური დადგმების ისტორიაც. ჩემი სიმშვიდე დაირღვა წლევეანდელი „საჩუქრის“ საზეიმო გახსნაზე, აბრეშუმის ფაბრიკის სტუდიაში (საინტერესოა, რომ

საბჭოური ხანის სანარმოო ნაგებობებმა თანდათანობით კულტურული დატვირთვა შეიძინა და დღეს თბილისში რამდენიმე ფაბრიკაა – თუ ზუსტი მისამართი არ იცი, ერთიმეორის მიყოლებით სამ ადგილას მოგიწევს მისვლა). ვათვალიერებდი ფოტოგამოფენას, ლაშა კუპრაშვილის მიერ დიდი ოსტატობით აღბეჭდილ შარშანდელი ფესტივალის სამახსოვრო მომენტებს, განსაკუთრებით დიდხანს ვჩერდებოდი „მეფე ლირთან“... ფოტოგრაფმა ზურაბ ყიფშიძის ლირის მაგნიტიზმი ისე ზედმიწევნით გადმოსცა, რომ სურათისა და სპექტაკლისგან მიღებული შთაბეჭდილებები ერთნაირი სიძლიერისაა, პირველი მეორეს არ ჩამოუვარდება. უეცრად გავაცნობიერე, რომ ის შავებში ჩაცმული, ჭალარა, მუქსათვალისანი ბატონი, რომელიც ყველაზე ბოლოს მოვიდა, მაშინ, როცა „ა ლა ფურშეტის“ მაგიდები დაცარიელდა და მაყურებელმა დარბაზში გადაინაცვლა, ერთი სიტყვით, სწორედ ის გახლდათ ზურაბ ყიფშიძე, მე კი, გულუბრყვილოდ გოცნებული, როგორც ჩანს, მეფის გამოჩენას ველოდი!..

ცოცხალი კომუნიკაცია

წელიწად-ნახევარზე მეტი ხნის განმავლობაში ქართველ მაყურებელს არაერთი შეკითხვა დაუგროვდა საყვარელ მსახიობთან და აი, ახალი ქართული „მეფე ლირის“ პოპულარობის ზენიტში, 12 დეკემბერს, მაგთიკლუბში შედგა ღონისძიება სახელწოდებით „ცოცხალი კომუნიკაცია – შეხვედრა ზურაბ ყიფშიძესთან“, რომლის დაწყებამდე წინადად მხვდა მსახიობის გვერდით ჯდომისა და მასთან გასაუბრების ბედნიერება. ჩემს შეკითხვაზე, თუ რა იყო მისთვის მთავარი შექსპირის პერსონაჟზე მუშაობისას, ბატონმა ზურაბმა მომიგო: „ამ პიესაში ვხედავთ დიქტატორს, ძლიერ მმართველს, რომელიც მიჩვეულია უსიტყვო მორჩილებას;

ვხედავთ თუ როგორ დააბრმავა ის საკუთარმა პატივმოყვარეობამ და პირადი, ოჯახური ტრაგედიის გავლით, როგორ მიდის სიგიჟემდე, შედეგად პოულობს ღმერთისკენ მისასვლელ გზას, სიყვარულს. მამებისა და შვილების დაპირისპირებას რაც შეეხება, ზოგიერთი ნაცნობი ამასაც მეუბნება: გეტყობა, რომ გამოგიცდია შვილებთან დაკავშირებული იმედგაცრუება, ამიტომაც თამაშობ მეფე ლირს ასე კარგადო“. ამ სიტყვებზე ჩემს თანამოსაუბრეს ხმაში სიმწარე ერევა. მართლაც, გაზრდილი შვილების უმადურობა სამყაროსავით ძველი თემაა, წარმოუდგენელია, იყო მშობელი და ამას ასცდე.

შეხვედრა იმით დაინყო, რომ ზურაბ გენაძემ ჩაიკითხა სეხნიისა და უფროსი „თანამებრძოლის“ მოკლე ბიოგრაფია, რაც ზურაბ ყიფშიძისთვის გახდა საბაბი, ჩვენთვის მოეთხრო საკუთარი ცხოვრებისა და შემოქმედების არაოფიციალური, ასე ვთქვათ, შინაურული ვერსია. უბრალოდ ვიტყვი: ღონისძიებამ ან როგორც ახლა მოდაშია, ივენთმა ორ საათზე მეტხანს გასტანა და ამ დროის განმავლობაში მსახიობი ფეხზე იდგა, მხოლოდ რამდენიმე წუთით თუ ჩამოჯდა, ისიც მაშინ, როდესაც სიტყვით მისი მეგობრები გამოდიოდნენ. დარბაზის შუაგულში ზურაბ გენაძის გვერდით მდგარი მისი სავარძელი გამუდმებით ცარიელი იყო. ახლა წარმოდგინეთ შეხვედრა, სადაც მონვეული საპატიო სტუმარი მშვიდად მოკალათებულა და ფლეგმატური გამომეტყველებით პასუხობს დარბაზის შეკითხვებს. მეორე ვარიანტი – იგი სრულიადაც არ არის გულგრილი მსმენელის მიმართ, ოღონდ დაინტერესებას იმით გამოხატავს, რომ გაუთავებლად ალაზევებს საკუთარ პერსონას ანდა საუბრობს რაიმე მისთვის მნიშვნელოვან თემაზე, რაც საბოლოოდ ლექციას, მონოლოგს ემსგავსება. როგორც ერთი, ასევე მეორე უცხოა ზურაბ ყიფშიძისთვის.

ის ყოველთვის ბოლომდე იხარჯება. როცა მის მიერ განსახიერებულ მეფე ლირს ხედავ, სერიოზულად გიჩნდება შიში, რომ ეს ადამიანი თავს საფრთხეში იგდებს და მისი სიცოცხლე ბენზზე ჰკიდია. ასეთი თავდადება აღარ გაგიკვირდება, თუ გაითვალისწინებ, როგორი ყურადღებით წარმართავს იგი თავის დიალოგს მაყურებელთან და თუნდაც რიგით შეხვედრას ნამდვილ ცოცხალ კომუნიკაციად აქცევს. განა როგორ შეძლებს მსახიობი, მოგვითხროს საკუთარი ცხოვრების შესახებ და არ აჰყვეს ცდუნებას, განასახიეროს ის ადამიანები, რომლებზეც საუბრობს? გაითამაშოს სიტუაციები, „გვანჯეროს“, როგორც ამბობენ? ზურაბ ყიფშიძე თავიდან მშვიდად იწყებდა ამბის მოყოლას, შემდეგ „როლებში იჭრებოდა“ და იქვე, ჩვენ თვალწინ სახელდახელოდ დგამდა მინისპექტაკლებს.

ისე დავიღალე, თითქოს ზედიზედ ორ სპექტაკლში მეთამაშოსო, – გაუმხილა მსახიობმა შეხვედრის შემდეგ დარბაზში დარჩენილ მეგობრებსა და კოლეგებს.

მასწავლებლები, რეჟისორები, მსახიობები

...როგორც კი ზურაბ გენაძემ მისი ბიოგრაფია ბოლომდე ჩაიკითხა, მისალმების შემდეგ ზურაბ ყიფშიძემ წარმოთქვა: „არ მესმის იმ ხალხის, რომელიც ამბობს, რომ საკუთარ ცხოვრებაში არაფერს შეცვლიდა. შევცვლიდი და მერე როგორ! ზოგიერთ მომენტს ჩემი ბიოგრაფიიდან სიამოვნებით ამოვიღებდი. მაგალითად, უფრო მეტს ნავიკითხავდი, ვისწავლიდი, კერძოდ კი ვისწავლიდი უცხო ენებს, რომლებიც ადამიანის ცხოვრებას ამდიდრებს, სულ უფრო მეტ შესაძლებლობებს იძლევა.“

მართლაც, მსახიობის ბიოგრაფია გაჯერებულია ხმაურიანი, სკანდალური ამბებით: ჯერ იყო და თეატრალური

ინსტიტუტის პირველი კურსიდან გარიცხეს ცუდი ყოფაქცევითვის, ჩააბარა, ისევ გარიცხეს, ამჯერად უკვე მიზეზი „როცა აყვავდა ნუშის“ გადაღებები და გაცდენები იყო... მოკლედ, არ სწყალობდნენ აქ და რადგან კინოს გამო გააგდეს, მოსკოვში, „გიკში“ ჩააბარა, ცნობილი რეჟისორის, გერასიმოვის ჯგუფში. იქაც არ ასვენებდნენ თურმე, აქედან ინერებოდნენ, მანდ რატომ არის, ჯარში უნდა იყოსო...

დედისგან, მსახიობ ელენე ყიფშიძისგან გამოჰყვა სილამაზე, ნიჭი, ემოციურობა და რთული, ფეთქებადი ხასიათი, ერთგვარი ექსტრავაგანტურობაც. „იყო ქურჩის ბიჭი და უცებ გახდა ჰიპი – მოშვებული თმა, ჯინჯილები, ბეჭდები, გაქუცული ჯინსები, მერე ზურა ელეგანტურ მანეკენად მოევლინა თბილისს. მთელ საბჭოეთში თუ არა, საქართველოში იგი ნამდვილად პირველი მოდელი მამაკაცი იყო. მერე ჩხუბში მოჰყვა, უფრო სწორად, მისი ფეხი მოჰყვა ფანჯარაში – აქილევსის მყესი გადაეჭრა და ნელინად-ნახევარი სახლში ინვა...“ (რეზო შატაკიშვილი).

წარმატება ნამდვილად არ აკლდა, ოღონდ ესაა, რომ თავისი იმპულსურობის გამო არაერთი შესაძლებლობა გაუშვა ხელიდან. მისი მასწავლებლები იყვნენ: გერასიმოვი და თუმანიშვილი (თავად ტოვსტონოგოვის მონაფე). ერთხელ მასთან შეხვედრისას სესილია თაყაიშვილს უთქვამს: ყველაფერი ხმამაღლა წაიკითხეო. ჰოდა, ისიც დადიოდა ქურჩაში და წარმოთქვამდა: „გასტრანომ“, „ხლებ“ და ა.შ.

პირველად, სრულიად შემთხვევით, კინოში გიორგი შენგელაიამ გადაიღო „მაცი ხვითიაში“. ზურაბი მაშინ ცამეტი წლის იყო, ცხენოსნობაზე დადიოდა და თავიდან დუბლიორად აიყვანეს, შემდეგ კი როლის შესრულებაც მიანდეს. ბოლო დროს არაერთ ქართულსა და რუსულ სერიალში გამოჩნდა, რომლებზეც მსახიობი მაღალი აზრისა არ გახლავთ,

მაგრამ ჰონორარის გამო თანხმდება. საერთოდაც, როგორც აღმოჩნდა, კინოში სამოცდაათამდე როლი აქვს შესრულებული და ყველა მათგანით როდია კმაყოფილი, ზოგიერთი როლის რცხვენია კიდევ. თურმე ზურაბ ყიფშიძეს სულაც არ მოსწონს ის ლამაზი, ტუჩებდაბურთული ბიჭი ლანა ლოლობერიძის ფილმიდან „როცა აყვავდა ნუში“, რომელიც ქართველი ქალიშვილებისთვის მამაკაცური მიმზიდველობის ეტალონად იქცა და მსახიობი საყოველთაოდ ცნობილი გახადა... ასეც ხდება ხოლმე. მართალია, თეატრალური როლების რაოდენობა რამდენადმე ნაკლებია კინოროლებზე, მაგრამ, სამაგიეროდ, თეატრში კომპრომისზე არასოდეს ნასულა.

უნდა სჯეროდეს რეჟისორისა და შესაბამისად, საქმის წარმატებისა. „არ მესმის საერთოდ, როცა დასაწყისშივე ხედავ, რომ რალაც ცუდად გამოდის, რატომღა უნდა გააგრძელო? მე ბევრ ასეთ შემთავაზე მიტყვამს უარი. ერთხელ ერთ ახალგაზრდა რეჟისორთან ვმუშაობდი. რალაც ვერ გავიგე როლთან დაკავშირებით და ვიკითხე და იცით რა მითხრა? ამის აზრზე არა ვარ და მაყურებელი რაც ნაკლებს მიხვდება, რაც მეტი ბუნდოვანება იქნება, მით უკეთესი არ არისო? ცხადია, ნამოვედი იქიდან.“

საბედნიეროდ, მსახიობს ბევრ ღირსეულ რეჟისორთან უმუშავია, მაგრამ მიხეილ თუმანიშვილს მაინც გამორჩეული ადგილი აქვს მის ცხოვრებაში. გარდა იმისა, რომ

მსახიობმა საკმაოდ ვრცლად ისაუბრა იმ რეჟისორებზე, რომლებთანაც უმუშავია, საკმაოდ კრიტიკულად და თვითკრიტიკულადაც. რაც მთავარია, მისთვის დამახასიათებელი, სათქმელის გულწრფელად და შეულამაზებლად თქმის მანერით. ხოლო იმის მიზეზი, რომ ზურაბ ყიფშიძე სცენაზე ხშირად არ ჩნდება, არის მსახიობის ხასიათი, უკმაყოფილება როლებით, კონკრეტული რეჟისორის მუშაობის სტილით. მას აუცილებლად

თუმანიშვილის თეატრს ახალგაზრდობის მოგონებები უკავშირდება, ეს აგრეთვე იყო დაძაბული მუშაობის პერიოდი, შემოქმედებითად ძალზე მდიდარი ხანა. მოგვიანებით, უკვე ახალ დროში, სიამოვნებით იმუშავა თუმანიშვილის მონაფესთან, თავადაც გამოჩენილ რეჟისორთან, თემურ ჩხეიძესთან.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ თეატრში და განსაკუთრებით, კინოში დაიწყო მრავალწლიანი კრიზისი,

რომელიც შეეხო მასში შემავალ ყველა რესპუბლიკას, გამონაკლისი არც ჩვენ ვიყავით. ამან შეინირა არაერთი მსახიობი და რეჟისორი, მეტიც, თეატრები და კინოსტუდიები. კინომსახიობებს მაინც განსაკუთრებით უჭირდათ, უსაქმოდ ვერ ჩერდებოდნენ, მორალურად და ფიზიკურად იღუპებოდნენ. ეს იყო ნამდვილი ტრაგედია. ალბათ, ამასაც გულისხმობს ზურაბ ყიფშიძე, როცა ამბობს, რომ მამის როლმა, რომელიც მან თემურ ჩხეიძის მიერ დადგმულ ამავე სახელწოდების (ავგუსტ სტრინდბერგი „მამა“) სპექტაკლში შეასრულა, ის გააცოცხლა, სცენას დაუბრუნა. რამდენიმე წლის შემდეგ მისი კვლავ გამოჩენა სცენაზე და, შესაბამისად, მეორე გაცოცხლება ისევ თემურ ჩხეიძეს უკავშირდება. ამჯერად ეს იყო იასმინა რეზას „ხელოვნება არტ“, რომელსაც ჩვენთან დიდი წარმატება და აღიარება მოჰყვა.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, „ზურა ყიფშიძეს სკანდალები არასოდეს აკლდა და არც თავად ერიდება რაიმე სკანდალურის თქმას, როდესაც საამისო განწყობა აქვს. მას შეუძლია თამამად და სკანდალურად მიახლოს ყველას სათქმელი“. ასე მოიქცა იმ საღამოსაც: გაიხსენა თავის პროფესიულ საქმიანობასთან დაკავშირებული თავგადასავლები და ისინი, ვინც მათში მონაწილეობდნენ, ასევე საკუთარი ე.წ. არაპოლიტიკორექტულობა. პოლიტიკა აქ არაფერ შუაშია, ცხადია. მას მსახიობი ყოველთვის ერიდებოდა, რადგან მიაჩნდა, რომ არ ჰქონდა უფლება საკუთარი შეხედულებები საზოგადოებისთვის მოეხვია თავს, ერთგვარი აგიტაცია გაენია, თუმცა, როგორც ამბობს, შესაძლოა, ცდებოდა კიდევ.

ძნელია, მის იმდღევანდელ ურთიერთობას მაყურებელთან საკუთრივ ერთი რაიმე სახელი დაარქვა: ეს ერთდროულად იყო ავტობიოგრაფიული

თხრობა, გამოცდილების გაზიარება, თეატრალური წარმოდგენა და აღსარებაც, რადგან დარბაზის წინაშე ბოლომდე გულახდილი იყო და როგორც სხვებს, ასევე საკუთარ თავსაც არ ზოგავდა შეფასებისას. აუდიტორიასთან თავადვე შექმნა არაფორმალური და ნდობით განმსჭვალული ატმოსფერო. შემდეგ კი, რაკილა „ვეჭორაობდით“, ზოგჯერ ნორმატიული ლექსიკიდან გადაუხვევდა ხოლმე, რათა თავისი მონათხრობის რომელიმე პერსონაჟის, (უმთავრესად მსახიობების) პირდაპირი ნათქვამი გაემეორებინა. მაგალითად, დაწვრილებით გაიხსენა ის დრო, როცა თავის უფროს მეგობართან, მეზობელთან და კოლეგასთან, რამაზ ჩხიკვაძესთან ერთად იმყოფებოდა ფილმის, „ამხანაგ სტალინის მოგზაურობა აფრიკაში“ (1990) გადაღებებზე და იქაც მეზობლები იყვნენ – ერთ ოთახს იყოფდნენ. ბატონი რამაზის სიბრძნე, ცხარე იუმორი და ირონია, მისი ყველასგან გამორჩეული (ოდნავ წამლერებით) საუბრის მანერა და ხმის ტემბრი – ზურაბ ყიფშიძემ, ტკივილნარევი სიყვარულით გააცოცხლა ჩვენ წინაშე...

ინოკენტი მიხაილოვიჩი სმოკტუნოვსკი

ზურაბ ყიფშიძე მოსკოვში, გერასიმოვის სტუდიაში სწავლის პერიოდს სიამოვნებით იხსენებს, როგორც საუკეთესო ხანას თავის ცხოვრებაში: რეგულარულად დადიოდა სიმფონიური მუსიკის კონცერტებზე და სპექტაკლებზე ვლადიმირ ვისოცკის მონაწილეობით – თეატრში ტაგანკაზე, (სადაც, როგორც ვიცი, ბილეთების რიგში ხალხი ღამისთევით იდგა – ა.ქ.). პირველად როცა დაესწრო მათა პლისეცკაიას წარმოდგენას, ღამით აღარ ეძინა... სტუდენტური ყალთაბანდობის მიუხედავად, ამ დროს უამრავი რამ ისწავლა და შეითვისა: არაჩვეულებრივი,

მაღალი კულტურისა და განათლების მქონე პედაგოგები ჰყავდა, მათი უმეტესობა გადასახლებიდან იყო ჩამოსული. გერასიმოვი კვირაში ერთხელ სახლში იბარებდა თურმე მთელ ჯგუფს, თავად აკეთებდა პელმენებს. უვლიდა, ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ უყურადღებოდ არავინ დაუტოვებია, ცხადია, სხვა რესპუბლიკებიდან ჩამოსულების გარდა. ყველაფერი საბჭოთა ეზიზღებოდა, ოღონდ ამას მალავდა, ხმამაღლა არ აცხადებდა, რომ ამით საქმისთვის, შემოქმედებისთვის არ ვენოო, – დასძენს მსახიობი.

ზურაბ ყიფშიძე ამ დროს ბევრ გამოჩენილ პიროვნებას ხვდებოდა, მარტო ის რად ღირს, რომ ინოკენტი სმოკტუნოვსკი მისი უფროსი მეგობარი იყო! გადაღებებში ერთადაც მონაწილეობდნენ. დადის, თურმე, წინ და უკან თეატრისა და კინოს ეს დიდოსტატი და თითქოს სხვათა შორის ამბობს: „ხვალ პრემიერა მაქვს“. კაციშვილი ყურადღებას არ აქცევს. ზურაბ ყიფშიძე, ამ დროს მეორე თუ მესამე კურსის სტუდენტი, მივიდა მასთან და უთხრა, რომ ძალიან უნდოდა ამ წარმოდგენის ნახვა. თქვენ მართლა გასურთ მოსვლა? – გულწრფელად გაუხარდა მას და თეატრში დაპატიჟა.

მცირე დრამატული თეატრის სცენაზე დადგმულ სპექტაკლს ერქვა „მეფე ფეოდორ იოანეს ძე“ და ინოკენტი სმოკტუნოვსკი მეფის როლს ასრულებდა. ზურაბ ყიფშიძე ახლაც დიდი განცვიფრებითა და აღფრთოვანებით იხსენებს დარბაზში, მაყურებლის როლში მიღებულ შთაბეჭდილებას: „ასეთი რამ პირველად ვნახე – ადამიანი სცენაზე დგას, ყველას მაგივრად თამაშობს. წარმოიდგინეთ, რომ მას თავად ეთამაშა რომელიღაც ბოიარი და მერე თვითონ, როგორც მეფე თეოდორეს, პასუხი გაეცა. ერთი სიმართლე იყო ამდენ ხალხში. ეს ხალხი იდგა, რაღაცას ძალიან ხმამაღლა ლაპარაკობდა,

ხოლო ნამდვილი სიცოცხლე და ის, რაც ხდება თეატრში, რაც გვიყვარს, ერთი ადამიანისგან მოდიოდა მხოლოდ, თანაც თავიდან ბოლომდე, ნანყვეტ-ნანყვეტ კი არა! იფიქრებდით, რომ ამ სპექტაკლში მხოლოდ ერთი ადამიანი თამაშობდა, დანარჩენები მხოლოდ პირს ალებდნენ. გაოგნებული ვიყავი... წარმოიდგინეთ, სპექტაკლის ბოლოს მეკითხება: მოგეწონათ, ზურაბ ვასილიევიჩ? – ასე მეძახდა, რის გამოც პროტესტს გამოვთქვამდი.

– „რას ამბობთ, ინოკენტი მიხაილოვიჩ, მე სტუდენტი ვარ!“ არა, მაინც, „ზურაბ ვასილიევიჩ!“ როცა მოკლედ ავუხსენი, რასაც ვფიქრობდი, მიპასუხა: „მართლა? თქვენ ეს დაინახეთ და იგრძენით?“ და ცრემლები წამოუვიდა, ბედნიერი იყო. მერე კიდევ რაღაცებს ვჭორაობდით ერთად... ასეთი მსახიობები მართლა არ არსებობენ, თითქმის. მას შეეძლო ეთამაშა... ჰაერი, უსულო სხეული, რაიმე გრძნობა ან ცნება... ყველაფერი. ასეთი შთაბეჭდილება მრჩებოდა...“

ცნობილია, რომ, როცა მსახიობი სცენაზე დგას და თამაშობს, ის იმგვარ ემოციურ დაძაბულობას აღწევს, რომელიც შეიძლება შეფასდეს, როგორც ინფარქტის წინარე მდგომარეობა. მხოლოდ ერთ რამეს შეუძლია მისი გადარჩენა – ესაა მაყურებლის ტაში, – ამბობს ზურაბ ყიფშიძე.

სცენის მტვერი, ალბათ, რაღაც ჯადოსნური მაღამოსავით მოქმედებს: მას, ვისაც საკუთარი საქმე სიცოცხლეზე მეტად უყვარს, ყოველ ჯერზე ფენიქსივით ფერფლიდან აღდგება. მსახიობის სიყრმის მეგობარი, პროფესიით ექიმი (რომელსაც ზურა „გადამრჩენელს“ უწოდებს), იმ საღამოს საკუთარ განცვიფრებას გვიზიარებდა: ჩემზე კარგად არავინ იცის, რამდენი რამ სტკივა და აწუხებს ამ კაცს, აქეთ მკლავი, იქით ფეხი (სხვათა შორის, ჯანმრთელობის პრობლემებს არც მსახიობი მალავს და ხუმრობს

კიდევ ამის თაობაზე) და ერთხელაც რომ შემომჩვილა, ვუთხარი, ბიჭო, შენ არ იყავი, გუშინ საღამოს სამი საათის განმავლობაში მეფე ღირს რომ თამაშობდი, რა გეტყობოდა შენ ცუდად ყოფნის-მეთქი.

ზურაბ გენაძის „მეფე ღირი“

დავინყებ იმით, თუ რამხელა სიმამაცესა და გამბედაობას მოითხოვს თვით ჩანაფიქრი „მეფე ღირის“ დადგმისა. შექსპირის ეს პიესა, რომელიც ქრონოლოგიურად „ოტელოსა“ და „მაკბეტს“ შორის თავსდება, საუკუნეების მანძილზე შესწავლისა და სჯა-ბაასის საგანია. ვინ მოთვლის მის საფუძველზე შექმნილ სპექტაკლებს, ფილმებსა თუ სხვა მხატვრულ ნაწარმოებებს, თანაც თითოეული ავტორი ცდილობდა, ოდნავ მაინც ორიგინალური ყოფილიყო... თუნდაც მხოლოდ ქართულ სპექტაკლებს გადაეხედოთ.

ზურაბ ყოფშიძემ იმ საღამოს გაიხსენა: ერთ დღესაც რამაზი შემხვდა, ცუდ ხასიათზე იყო, მიზეზი რომ ვკითხე, მითხრა, დღეს ღირი უნდა ვითამაშოო. გახსოვთ, პირველად როგორ ჩნდება სცენაზე? მასხარასავით ზანზალაკები ჰკიდია და ა. შ. გასაგებია, რომ ასეთი დასაწყისის შემდეგ 180 გრადუსით შემობრუნება, ჭკუათმყოფელი მეფის თამაში და საკუთარი სცენური გმირის ხასიათის გახსნა რამაზ ჩხიკვაძეს არათანმიმდევრულად ეჩვენებოდა და ერთგვარი დაუკმაყოფილებლობის გრძნობასაც უტოვებდა.

რეზო შატაკიშვილი თავის ბლოგზე განთავსებულ ერთ წერილში საუბრობს დიდი ქართველი მსახიობების „ჩავარდნილ“ როლებზე და მათ შორის ახსენებს მეფე ღირის ორ შემსრულებელს – სერგო ზაქარიაძესა და ოთარ მეღვინეთუხუცესს. ჟურნალისტის სიტყვებით, ბატონი ოთარი სწორედ იმ არტისტთა კატეგორიას განეკუთვნებოდა, ვისაც

შეეძლო საკუთარი წარუმატებლობის აღიარება. იგი თურმე უკმაყოფილო იყო „დიდოსტატის მარჯვენაში“ განსახიერებელი მეფე გიორგითაც. რუსთავის თეატრში ნათამაშები ჰამლეტითაც, მარჯანიშვილის თეატრში ნათამაშები მეფე ღირითაც... არადა, უნდოდა ჰამლეტისა და მეფე ღირის თამაში. ითამაშა კიდევ, მაგრამ ამ სპექტაკლებმა არ გაამართლა.

1966 წელს ჟურნალ „თეატრისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში მიხეილ თუმანიშვილი ამბობდა, როცა თეატრში ასეთი დიდი მსახიობი გვყავს, როგორც სერგო ზაქარიაძეა, რომელსაც ასე სწყურია ღირის თამაში, ცოდვია რომ ეს ტრაგედია არ დავდგათო.

დადგა კიდევ, მაგრამ მთელ საბჭოეთში უკვე ლეგენდად ქცეული ჯარისკაცის მამა... დამარცხდა, დამარცხდა რეჟისორიც. თუმანიშვილის „მეფე ღირი“ შექსპირის გათანამედროვეობის პირველი ცდა იყო. სპექტაკლის შემდეგ კრიტიკოსთა აზრი მკვეთრად გაიყო – ნაწილი ხელაღებით ლანძღავდა და უარყოფდა, ნაწილი – გააფთრებით იცავდა. თუმანიშვილმა და ზაქარიაძემ ღირი გააადამიანურეს, ცხოვრებასთან დაახლოვეს. ღირის სამეფო ტახტი ხავსმოკიდებულ ქვას წარმოადგენდა, რომელზეც ცხოველის ტყავი იყო გადაფარებული. ასეთ გარემოში შეუძლებელიც იყო პომპეზური ღირი-ღმერთის თამაში. სერგო ზაქარიაძეს ათლეტურ სხეულზე თხის ტყავი ჰქონდა მოსხმული, ბენვის ქვეშ ლურჯი ხამის ტილოს ხალათი ეცვა, შარვალი ბენვის პაჭიჭებში ჰქონდა ჩატანებული, როგორც ნოდარ გურაბანიძე იტყვის, ჩაცმულობით სვანსა და ხევსურს უფრო ჰგავდა – ვიდრე კელტს. მეტიც, სუფრასთან ქართულ სიმღერასაც წამოიწყებდა... ზაქარიაძესა და თუმანიშვილს უნდოდათ, მაყურებელს ახლობლად ეგრძნო ღირი, მოხდა კი პირიქით... ნოდარ გურაბანიძის შენიშვნით, ზაქარიაძის ღირი სტალინის

ასოციაციასაც იწვევდა – სტალინსაც ხომ უყვარდა შარვლის ჩექმებში ჩატანება თუ ქართული სიმღერის წამონწყება სუფრაზე...

თუმანიშვილმა მოგვიანებით აღიარა, რომ ვერ დაიჭირა გმირის წამდვილობის ნათელი შეგრძნება ზაქარიაძის ლირში... თავად სერგო ზაქარიაძე პრემიერის დღეებში კმაყოფილი იყო საკუთარი თამაშით, მერე ნელ-ნელა უკმარობის გრძნობა შეეპარა, ბოლოს სულ გაუტყდა

კინომსახიობთა თეატრის სცენაზე დღის სინათლე იხილაო, მართალია, ვერ ვიტყვით, ვთქვათ, დაიბადა „მეფე ლირის“ ახალი ვერსია, შედგა პრემიერა. „რეჟისორმა ზურაბ გენაძემ შესანიშნავი ინტონაციური გასაღები მონახა ამ მაღალი ტრაგედიის მაღალ დონეზევე შესანარჩუნებლად“ (მანანა პაიჭაძე).

„დიდი რეჟისორი გვეყოლია ზურა გენაძის სახით, რადგან ვერც ყიფშიძის გენიალური შესრულება და ვერც

გული, რაშიც მაყურებლის ნაკლებმა ინტერესმაც იმოქმედა...“ (რეზო შატაკიშვილი).

შექსპირის გარდაცვალებიდან ზუსტად ოთხასი წლის შემდეგ, 2016 წლის 30 მაისს მიხეილ თუმანიშვილის სახელობის

კარგი დასი და კარგად თარგმნილი ტექსტი ვერაფერს იზამდა, რომ არ ყოფილიყო თავიდან ბოლომდე უმცირეს დეტალებში და დახვეწილ მიზანსცენებში რეჟისორულად გააზრებული სპექტაკლი საკუთარი ხელწერით. ყველაზე ძნელია

იყო ტრადიციული და ამასთანავე ძალიან ახალი, რაც ზურა გენაძემ შეძლო“, – წერს პროფესორი მანანა გელაშვილი.

„მაგთიკლებში“ გამართული საღამოს დასასრულს უკვე რეჟისორი ზურაბ გენაძე პასუხობდა დამსწრეთა შეკითხვებს. მისი მონათხრობიდან შევიტყვეთ, რომ, როდესაც მათ „მეფე ლირის“ დადგმა გადანყვიტეს, თავიდან გაუგებარი იყო, საერთოდ რა სახეს მიიღებდა იგი. მით უმეტეს, ძნელი იყო ზურაბ ყიფშიძის დარწმუნება იმაში, რომ ეს როლი ნამდვილად შეეფერებოდა და სწორედ მას უნდა ეთამაშა. ის უარს ამბობდა, ეკამათებოდათ, ეს იყო ნამდვილი ჯოჯოხეთი! ახლა ამბობენ, თითქოს ეს მისი საოცნებო როლი იყო, პირიქით, ძლივს დაარწმუნეს, ეთამაშა მეფე ლირი. ცნობილია, რომ მას ნახევარი ძალით თამაში არ შეუძლია. სპექტაკლის მზადებისას ნახევრად რეპეტიციებს როცა გადიოდნენ, რასაც ჰქვია „კითხვა“ (თეატრალურ ჟარგონში გამოიყენება რუსული სიტყვა „ჩიტკა“, ამ დროს ყველა უბრალოდ კითხულობს საკუთარ სიტყვებს, იმასაც კი არა აქვს მნიშვნელობა, დგახარ, ზიხარ თუ აქეთ-იქით დადიხარ – ა. ქ.). ზურაბიც სხვებივით ტექსტის წაკითხვას შეუდგებოდა ხოლმე,

შემდეგ კი ნელ-ნელა, შეუმჩნევლად იწყებდა თამაშს და ეს იმდენად გადამდები იყო, რომ სხვა მსახიობებსაც აღარ შეეძლოთ პასიურ მდგომარეობაში დარჩენა. ამას ვხედავთ წარმოდგენის დროსაც: ის ძლიერი მუხტი, რომელიც ზურაბ ყიფშიძიდან მომდინარეობს, ყველაზე ზემოქმედებს, ის თითქოს სხვა მსახიობებს საკუთარი კითხვა-პასუხით ეხმარება, მიმართულებას აძლევს, მათ რეაქციას ელოდება, რომ თამაში განაგრძოს. სცენაზე პარტნიორებთან დიალოგს მართავს. თავად ზურაბ ყიფშიძე თეატრის მსახიობობას ფეხბურთს ადარებს – ერთშიც და მეორეშიც ძალიან მნიშვნელოვანია ერთმანეთისთვის „პასის მიწოდება“, გუნდური თამაში.

ამაზე გამახსენდა, რაც ზურაბ ყიფშიძემ სმოკტუნოვსკიზე გვიამბო: ყოველთვის, როდესაც სცენაზე მსგავსი მასშტაბის მსახიობი ადის, ჩნდება საშიშროება, რომ მისმა თამაშმა სხვა მოქმედი გმირები არ დაჩრდილოს. თუმანიშვილის თეატრის მსახიობებს, უმეტესწილად ახალგაზრდებს, ეს კარგად ესმოდათ და ყველაფერს აკეთებდნენ იმისთვის, რომ მეფე ლირისთვის ღირსეული პარტნიორობა გაენიათ. შეგნებულად არ ვასახელებ რომელიმეს გვარ-სახელს – ვერც ერთს ვერ შენიშნავდით მოდუნებას ან სისუსტეს, დასი თითქოს ერთ მთლიან, ჯანმრთელ ორგანიზმად იქცა, რომლის ყველა ნაწილი შეთანხმებულად, გამართულად მუშაობს. ყველა მათგანს მიეცა საშუალება, საკუთარი შესაძლებლობების მაქსიმუმი გამოეფლინა, მით უფრო, რომ საამისოდ თვალწინ საუკეთესო მაგალითი ედგათ, რომელიც საკუთარ გამოცდილებას უშურველად, თამაშ-თამაშ უზიარებდათ.

მანანა პაიჭაძე საკუთარ მიმოხილვას ასე ამთავრებს: „დიახ, ყველა სცენაში – ექსპოზიციაში, ქარიშხლის სცენაში, სიგიჟის სცენაში, ფინალში – ზურაბ ყიფშიძემ ყველგან დაგვარწმუნა, რომ ის ლირია.“

იმაში კი, რომ ჩვენ, მართლაც, შექსპირის „მეფე ლირს“ ვუყურებთ სცენაზე, დაგვარწმუნა, როგორც რეჟისორ ზურაბ გენაძის კონცეფციამ და მსახიობების მთელმა ანსამბლმა, ასევე მანანა ანთაძის არაჩვეულებრივმა ახალმა თარგმანმა, რომელიც ძალზე ბუნებრივად და თანამედროვედ ჟღერს და რომელსაც დღევანდელ ქართველ მაყურებელთან უფრო ახლოს მიაქვს გენიალური შექსპირის გენიალური ტექსტის საზრისიც და მელოსიც“.

მთავარი როლის შემსრულებელმა ჩემთან საუბარში გამოთქვა საკუთარი აზრი წარმოდგენის შესახებ: „მე მომწონს, როგორ არის გადანყვეტილი დადგმა – ბუნებრივად, მკაფიოდ და სადად, ზედმეტი მაღალფარდოვნების, პათეტიკურობისა და ბუნდოვანების, ათასნაირი ქვეტექსტის გარეშე. ამაში თარგმანის ახალი ტექსტიც გვხვმარება, რადგან მე-19 საუკუნის მაჩაბლისა და ჭავჭავაძის თარგმანები დღეს უკვე მოძველებულია და ცოტა არაბუნებრივად ჟღერს სცენიდან“.

„ზურაბ ყიფშიძის მეტყველება, მისი უნიკალური ხმის ტემბრი და დიქცია თითქოს ბუნებრივად შეერწყა შექსპირის ლირის ურთულესსა და უნატიფეს ტექსტს, რომლის ნაკითხვის ტემბრალური შეფერილობა მსახიობმა საოცრად სწორად და გააზრებულად შეუხამა თითოეული პასაჟისა და სიტყვის სემანტიკას“ (მანანა პაიჭაძე).

მსახიობი თითქმის ყველაფრითაა კმაყოფილი: ტექსტით, დრამატურგიით, მუსიკით, დეკორაციებით, მხოლოდ კოსტიუმები არ მოსწონს... მე ვფიქრობ, ეს პრობლემა, ზოგადად, „მეფე ლირის“ დადგმების აქილევსის ქუსლი უნდა

იყოს, რადგან „შექსპირის ლირი არის წინარომანტიური პერიოდის ბრიტანეთის (მეცხრე-მერვე საუკუნეები ჩვენს წელთაღრიცხვამდე) ლეგენდარული მეფე.“ ისტორიული სიზუსტის დაცვა კოსტიუმების შექმნისას შეუძლებლად და თანაც, აზრს მოკლებულად მიმაჩნია, გარდაუვალი არქაულობის გამო, ამიტომ, ნებისმიერ შემთხვევაში, ამ დროს ინტუიცია და ფანტაზია უფრო გამოდგება, ცხადია, გარკვეული საზღვრების ფარგლებში.

ზურაბ ყიფშიძის მიერ გამოთქმული უმთავრესი შეფასება კი ისაა, როცა ამბობს, „მეფე ლირმა“ მესამედ გამაცოცხლაო...

...თამაშობდნენ „მეფე ლირს“, მე ვიდექი თუმანიშვილის თეატრის დარბაზში, სადაც პუბლიკა უფროსი თაობის თეატრის მოყვარულთაგან და თეატრისა და კინოს მოღვაწეთაგან შედგებოდა, მათგან, ვისაც ახსოვდა, როგორ თამაშობდა მეფე ლირს რამაზ ჩხიკვაძე და უფრო ადრე სერგო ზაქარიაძე. ახსოვდათ და შედარების საშუალება ჰქონდათ. ზოგნი ამ შედარებებსა და კომენტარებს ანტრაქტისას ხმამაღლა გამოთქვამდნენ. იქ, იმ დარბაზში, მათი სახელების გაგონებაც კი ერთ რამედ ლირდა. მე, სამწუხაროდ, რობერტ სტურუას სპექტაკლის სატელევიზიო ვარიანტი მინახავს მხოლოდ... მიხაროდა, როცა მათ ვუსმენდი, მიუხედავად იმისა, რომ მათი შეფასებები ზოგჯერ ჩემსას არ ემთხვეოდა. რას იზამ? ადამიანები შეჩვეულსა და ძველს უფრო ხშირად ირჩევენ, ვიდრე ახალსა და გაუგებარს. მიხაროდა, სწორედ ამ შედარების შესაძლებლობის, ქართული თეატრის გამო...